

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ:
Ο ΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 541
Παρασκευή
24 Δεκεμβρίου 1999
Δρχ. 300

ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗΣ: ΜΑΥΡΗ ΕΙΝΑΙ Η ΝΥΧΤΑ!

• ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ, ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ, ΣΤΡΑΤΟΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ... / ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΣΕ ΑΦΑΣΙΑ • ΣΥΝ: ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ; • ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΚΙΡΤΖΗΣ • ΦΡΑΝΚ ΖΑΠΠΑ •

Νέες Έκδόσεις

ΛΙΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΑΡΑΟΥΖΟΥ, Αϊχμάλωτος
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, 'Υπόθεση μπέστ σέλλερ
ΜΑΡΙΑ ΓΑΒΑΛΑ, 'Η ύπνερτρια των άγγέλων
ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ, 'Η σπορά του ανέμου
Μ. ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ, 'Ανέκδοτα νεανικά κείμενα
ΑΓΓΕΛΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ, 'Εκδρομές με τις φίλες
Ν. Κ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ, 'Ο ξένος μου ό Θεμιστοκλής
Ν. Κ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ, 'Αρτάδαζος ό Πέρσης
Γ. Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, 'Ιστορία μιās άνοχύρωτης νιότης
ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΡΔΕΛΗΣ, 'Ο άσάλευτος ταξιδιώτης:
Τά παιδικά χρόνια του Κωστή Παλαμά
ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, 'Η πρώτη εμφάνιση
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΤΟΚΟΛΛΗΣ, Οιδιπόδειο '46 - '47
ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ, 'Ο τρόμος του ύπαλλήλου

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ, Μάτι γάτας (μτφ. Ν.Κ.)
ΦΡΑΝΤΣ ΒΕΡΦΕΛ, Οί σαράντα μέρες του Μουζά
Ντάγκ (Γ' τόμος, μτφ. "Αγγ. Παρθένης)
ΑΛΛΕΝ ΓΚΙΝΣΜΠΕΡΓΚ, 'Ημερολόγια (μτφ. Σπ.
Μεϊμάρης)
ΧΕΡΜΑΝ ΜΕΛΒΙΛ, Μπίλλυ Μπάντ, καί άλλες ιστορίες
(μτφ. Ν. Παπαγιάννη)
ΤΟΜΑΣ ΜΠΕΡΝΧΑΡΤ, Μπετόν (μτφ. 'Αλέξανδρος
'Ισαρης)
ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΥΡΖΕ, Σκηνές μποέμικης ζωής (μτφ. Κ.Θ.
Παπαλεξάνδρου)
ΝΤΟΝ ΝΤΕΛΙΛΛΟ, 'Ονόματα (μτφ. Ν. Παπαγιάννη)
ΜΙΛΟΡΑΝΤ ΠΑΒΙΤΣ, 'Η έσωτερική πλευρά του ανέμου
(μτφ. Γκάγκα Ρόσιτς)
ΣΑΣΑ ΣΟΚΟΛΩΦ, Σχολή ήλιθίων (μτφ. Τατιάνα Ντίκο)
ΓΚΡΑΧΑΜ ΣΟΥΪΦΤ, 'Ο καταστηματοάρχης (μτφ.
'Ερρίκος Μπελιές)
ΣΤΑΝΤΑΛ, Οί Τσέντσι (μτφ. Πέτρος Χάρης)
ΒΙΝΤΟΣΑΒ ΣΤΕΒΑΝΟΒΙΤΣ, 'Η νήσος των Βαλκανίων
(μτφ. Γκάγκα Ρόσιτς)
ΑΝΤΟΝΙΟ ΤΑΜΠΟΥΚΙ, 'Ο μαύρος άγγελος (μτφ. Τότα
Κονδερίνο)
ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ, Τά παιδικά καί έφηβικά χρόνια (μτφ.
Βασίλης Ντινόπουλος)
ΜΙΣΕΛ ΤΟΥΡΝΙΕ, 'Η χρυσή σταγόνα (μτφ. Λήδα
Παλλαντίου)
ΠΑΤΡΙΚ ΛΗ ΦΕΡΜΟΡ, Τά βιολιά του Σαίν Ζάκ (μτφ.
Μαίρη Βοσαντζή)
ΟΥΓΟ ΦΟΝ ΧΟΦΜΑΝΣΤΑΛ, Τό παραμύθι της 672ης
νύχτας (μτφ. 'Αλ. Σινιόσογλου)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΜΙΣΜΑΓΙΑ: 'Ανθολόγιο φαναριώτικης ποίησης, (έπιμ.
'Αντεια Φραντζή)
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ, Ποιήματα, (έπιμ. 'Αλόη Σιδέρη)
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ, Τά ποιήματα, (έπιμ. 'Αγορή
Γκρέκου)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ, 'Από τον έαυτό μας στους άλλους
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΒΛΑΣΤΟΣ, Σωκράτης: Είρωνευτής καί ήθικός
φιλόσοφος, (μτφ. Παύλος Καλλιγας)
ΡΟΜΑΝ ΓΙΑΚΟΜΠΣΟΝ, Κείμενα για την ποιητική, τη
λογοτεχνία, τη μετάφραση (μτφ. "Αρης
Μπερλής)
ΧΑΝΣ - ΡΟΜΠΕΡΤ ΓΙΑΟΥΣ, 'Η ιστορία της λογοτεχνίας ως
πρόκληση για τις γραμματολογικές σπουδές
(μτφ. Μ. Πεχλιβάνος)
ΜΙΣΕΛ ΓΚΕΡΕΝ, Τι είναι έργο; (μτφ. Βαγγέλης
Μπιτσώρης)
Ε.Μ. CORNFORD, 'Ακαδημαϊκή μικροκοσμογραφία (μτφ.
Παύλος Καλλιγας)
ΖΑΝ - ΡΕΝΕ ΛΑΝΤΜΙΡΑΛ, Μεταφράζοντας: Θεωρήματα
για την μετάφραση (μτφ. Α. Καραδασίλης)
ΑΝΡΙ ΜΕΣΟΝΝΙΚ, Ποιητική της μετάφρασης (μτφ. Λίζυ
Τσιριμώκου)
ΖΩΡΖ ΜΟΥΝΕΝ, Οί ώραϊες άπιστες (μτφ. "Αντα
Κλαμπατσέα)
ΕΤΙΕΝ ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ, 'Ο Σπινόζα καί ή πολιτική (έπιμ. Γ.
Βώκος)
ΝΤΕΝΙ ΝΤΙΝΤΕΡΟ, Δοκίμια για την τέχνη καί την
αισθητική (μτφ. Κλαίρη Μιτσοτάκη)
C. RIAULT, Μ. ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ (έπιμ.), Οίκογένεια
καί άγαθά στην 'Ελλάδα καί στην Κύπρο
(συλλογικό έργο)
ΒΕΛΙΜΙΡ ΧΛΕΜΠΝΙΚΩΦ, Ζαούμ: Διακηρύξεις, στοχασμοί,
δράματα (μτφ. Μίλτος Φραγκόπουλος)

MARTYRIES

ΛΑΙΡΝΤ ΑΡΤΣΕΡ, Βαλκανικό ήμερολόγιο, 1934 - 1941
(μτφ. Β. καί 'Αλ. Κωνσταντίνου)
ΖΑΝ ΖΙΓΚΛΕΡ, 'Η 'Ελβετία ξεπλένει καλύτερα (μτφ.
Ριχάρδος Σωμερίτης)
ΚΟΡΙΝΝΑ ΚΑΝΟΥΤΑ, Τρία χρόνια στη Βιέννη:
'Απομνημονεύματα 'Ελληνίδος φοιτητριάς
ΦΑΤΙΜΑ ΜΕΕΡ, Πιό ψηλά από την έλπίδα: 'Η βιογραφία
του Νέλσον Μαντέλα (μτφ. 'Αλ. Παπαθανασο-
πούλου)
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΙΝΙΩΤΑΚΙΣ, 'Ατομικόν ήμερολόγιον:
Μικρασία, 1919 - 1922 (έπιμ. Ν.Α. Καβδαδίας)
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΡΤΟΝ, 'Η μάστιγα της 'Ασίας (έπιμ., μτφ.
Βάνα Σολομωνίδου)

Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Ο Ν Τ Η Σ « Ε Σ Τ Ι Α Σ »

ΑΘΗΝΑ

ΣΟΛΩΝΟΣ 60 - 106 72
Τηλ.: 361.5077, 363.7324

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

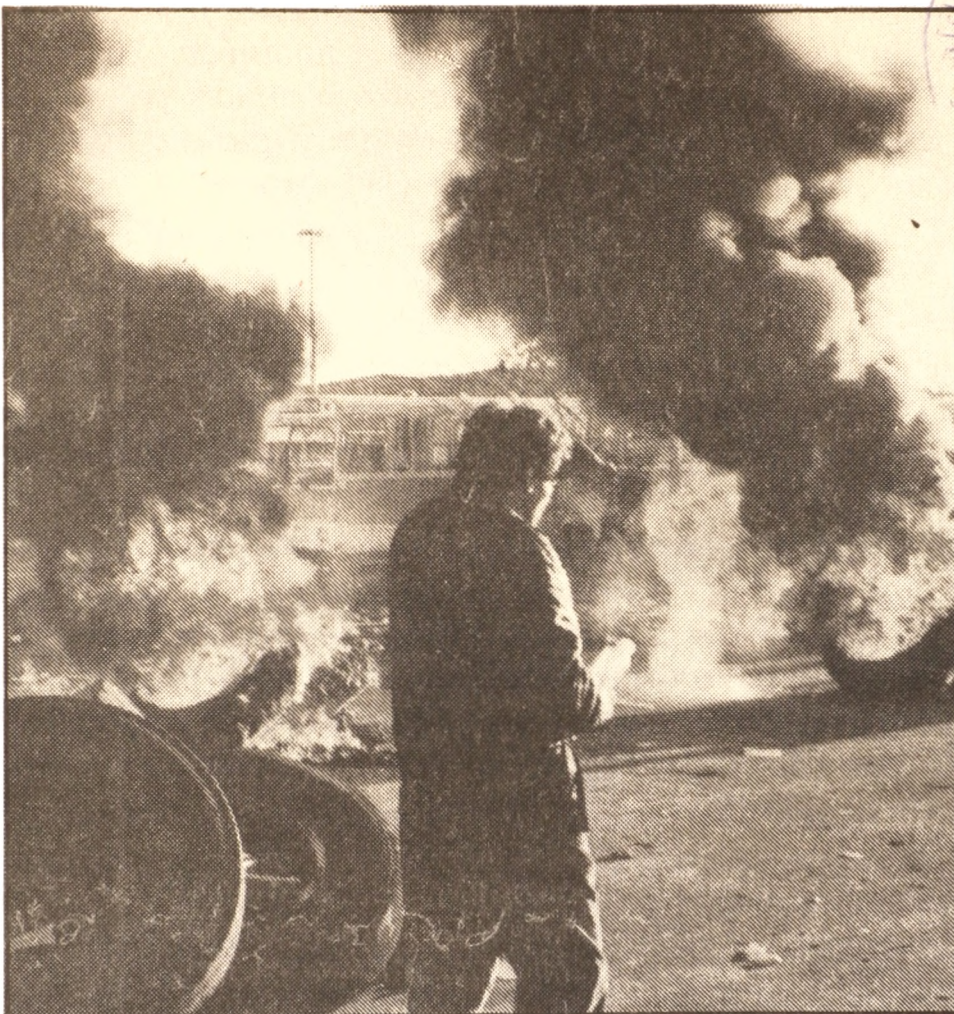
ΚΩΝ. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ 14 - ΤΤ 101
Τηλ.: (003572) 467.558

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΥΡΗ ΕΙΝΑΙ Η ΝΥΧΤΑ 11

Λουκέτο στη νύχτα ετοιμάζει ο υπουργός Δημοσίας Τάξεως Στέλιος Παπαθεμελής. Κι όπως αναφέρει ο Κανών του Ιωάννου του Νηστευτού, «Όσα γε δη του επιθυμητικού της ψυχής ήρτηται μέρους, ούτω θεραπευτέον». Γράφουν: ο ποιητής *Ηλίας Λάγιος* και οι δημοσιογράφοι *Ανδρέας Ρουμελιώτης* και *Γιάννης Τριάντης*.

Η ΑΦΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ 14

Στα αμαξοστάσια αναβρασμός – και ο σχετικός φόρος του αίματος. Στο στρατό, χαμός. Στην οικονομία, τα ελλείμματα, τη διόγκωση του δημόσιου τομέα και το κομματικό κράτος πληρώνουν πάλι οι «συνήθεις φορολογούμενοι». Στα εθνικά θέματα, αντί πολιτικής περιφέρονται οι κραυγές και τα αντιγερμανικά φληναφήματα του Θ. Πάγκαλου... Τα θέματα του τόπου είναι καυτά – και αντιμετωπίζονται με την αφασία των πολιτικών!

ΣΥΝ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΝΟΤΗΤΑ, ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗΣ 18

Νέος πρόεδρος ο Νίκος Κωνσταντόπουλος στον Συνασπισμό, υποσχέσεις πανταχόθεν για ενότητα, προοπτικές για αριστερή δράση – αλλά και ένας κόμπος που υπήρχε απ' την αρχή. Γράφει ο *Ανδρέας Πετρόπουλος*.

ΕΘΝΙΚΑ - ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ: ΣΗΜΕΙΩΣΑΤΕ ΗΤΤΕΣ 16

Στο ΠΡΟ-ΠΟ της πολιτικής, η κυβέρνηση τα θαλάσσωσε. Στο «Μακεδονικό» παλινωδεί και επαφίεται στους χωρίς αντίκρισμα λεονταρισμούς του Πάγκαλου. Στο θέμα των αστικών συγκοινωνιών, πληρώνεται ο φόρος του αίματος...

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΚΙΡΤΖΗΣ Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

Έκανε μεγάλες ζωγραφιστές επιφάνειες για εφήμερη χρήση – συνήθως διαφημιστικές αφίσες για τις προθήκες των κινηματογράφων. Μαζί με τους κινηματογραφικούς μύθους, ωστόσο, επιδίωξε και η ζωγραφική του. Και σήμερα, νοσταλγούμε τον Γ. Βακιρτζή (σελ. 46).

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ 5

Κόμικς του Γιώργου Φιλδισάκου

ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ 6

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 24

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ

ΠΙΣΩ 26

BLACK OUT 28

ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗ-

ΜΕΡΟ 30

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 35

Στη Ρωσία ένας φασίστας προκαλεί. Στην Κολομβία ένας νονός της ηρωίνης πεθαίνει σαν λαϊκός ήρωας. Και ο Άνταμ Μίχνικ θυμάται το γκέτο της Βαρσοβίας.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 45

Φρανκ Ζάπα. Θέατρο στην Ευρώπη. Συνέντευξη με τον σκηνοθέτη Περικλή Χούρσογλου.

Εξώφυλλο:

Γιώργος Φιλδισάκος

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 20ός
- Τεύχος 541
- Παρασκευή 24 Δεκεμβρίου 1993, Δρχ. 300

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819
FAX: 72.26.107

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΠΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ
- Γραμματεία - Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία - Φιλμς:
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.
Χρήστου Λαδά 1 - Αθήνα
Τηλ. 32.33.114 - 32.19.182
FAX: 32.33.114
- Εκτύπωση:
ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε.
Ιασιών 5 - Περιστερί
121 31 Αθήνα
Τηλ. 57.22.201
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 3.400 δρχ.
Ετήσια 6.800 δρχ.
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 25.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 6.100 δρχ.

Εξωτερικού

Ευρώπη - μεσογ. χώρες:

εξάμηνη: δολ. 27
ετήσια: δολ. 54

Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -

Αυστραλία - Ωκεανία:

εξάμηνη: δολ. 30
ετήσια: δολ. 60

Εμβάσματα, επιταγές:

ΧΡΗΣΤΟΣ
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 300

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα διβλιοπωλεία της Αθήνας:

Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 7232.713 - 7232.819

- Για τα διβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σια Ε.Ε.
Λαοσάνη 3,
ΤΗΛ. (031) 285.857
546 22 Θεσσαλονίκη

NEON ΕΤΟΣ

Ο ΝΕΟΣ χρόνος είθισται να καλωσορίζεται με τον απολογισμό του απερχόμενου, προκειμένου τα δέον γενόμενα στον καινούργιο να έχουν σαφή έδραση στην ηθική της διόρθωσης των κακών ή εκείνων που δεν έγιναν «τότε που έπρεπε». Και τα τελευταία χρόνια, όχι μόνο σε εμάς αλλά και διεθνώς, αυτό το ισοζύγιο των πεπερασμένων πράξεων και ενεργειών είναι πάγιο και αυξανόμενο αρνητικό. Έτσι, οι υποθήκες που επενδύονται στο «νέον έτος» θυμίζουν μια εναγώνια παράταση της κήρυξης πτώχευσης σε μια επιχείρηση προ πολλού χρεοκοπημένη.

Το 1994 δεν προμηνύεται διαφορετικό από τα προηγούμενα χρόνια. Τα προβλήματα που κληροδοτούνται από έτος σε έτος, όχι μόνον οδηγούνται σε προϊούσα όξυνση, αλλά και τελματώνουν ολοένα και περισσότερο σε μια κατάσταση πολλαπλών θεσμικών αγκυλώσεων, σχεδίων χωρίς ουσιώδες αντίκρισμα και πολιτικών πλήρεις αντιφάσεων από πλείστους όσους κατακερματισμούς και στην οικονομία και στην πολιτική και στον κοινωνικό ιστό.

ΜΕ ΝΩΠΗ ακόμη μια σημαντική εκλογική νίκη, η κυβέρνηση μοιάζει να κινείται με πολλές ταχύτητες, πολλές πολιτικές και ρυθμό εκκρεμούς – ανάμεσα στο «ξεκαθάρισμα με το παρελθόν» και στην αντιμετώπιση πάγιων και οργανικών πλέον παθολογιών σε όλες τις σφαίρες του δημόσιου βίου. Η πολιτική δύναμη που έχει σήμερα πίσω της το 47% των πολιτών, δεν έχει ακόμη δώσει σχεδόν κανένα δείγμα ότι τα όσα ως αντιπολίτευση επαγγελλόταν και σε όσα προεκλογικώς δεσμευόταν μπορούν να ενταχθούν σε ένα συνολικό πρόγραμμα κυβέρνησης της χώρας, και μάλιστα «4ετούς ορίζοντα».

ΣΤΟ ΚΟΡΥΦΑΙΟ θέμα του προϋπολογισμού, π.χ. –στον οποίο υπάρχει η διάσταση του μακροχρόνιου και η πρόθεση μιας θεσμικής - πολιτικής αντιμετώπισης του δημοσιονομικού ζητήματος, με σημαντικές τιμές– η αξιωματική αντιπολίτευση απειλεί, μέχρι αυτή τη στιγμή, να μην παραστεί στη φάση της ψηφοφορίας, λόγω των αποτελεσμάτων μιας πολιτικής στάσης σε άλλον κυβερνητικό τομέα της στάσης του υπουργού Μεταφορών, η οποία δεν έχει σχέση με το «ύψος διαλόγου» και τη «θεσμική συμπεριφορά» που επαγγέλλεται η κυβέρνηση ως νέο ήθος διακυβέρνησης.

ΜΠΟΡΕΙ η ηγεσία του Υπουργείου Μεταφορών να επιχειρηματολογεί στη βάση ενός «ευνομούμενου κράτους», όμως η μεθόδευση εφαρμογής των αποφάσεών της για τις συγκοινωνίες τη φέρνει σε άμεση εγγύτητα με την πρακτική του εκδίασμού και της ανομίας που είναι εναργέστατη στη συμπεριφορά των κρατικοδίαιτων / πελατών της Ν.Δ., μετόχων των ΣΕΠ.

Στο θέμα των συγκοινωνιών, η κυβέρνηση δεν εκπροσωπεί κάποια ιδέα περί συνόλου αλλά στέκεται αντίδικη μιας κοινωνικής ομάδας, με τη βίαιη επιβολή του νόμου «της» απέναντι στο «νόμο» των λεωφορειούχων, η οποία οδηγεί στον κύκλο του αίματος.

Η ΛΟΓΙΚΗ της «μεσότητας» που προτάθηκε προεκλογικά από το ΠΑΣΟΚ δεν ανευρίσκεται ούτε στα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής. Το ζήτημα με τα Σκόπια αντιμετωπίζεται από το ΠΑΣΟΚ με μια δογματική ρητορική «πατριωτικών» τόνων, τη στιγμή που η δυναμική του ζητήματος αυτού απαιτεί προσεγγίσεις που θα διευκολύνουν την κατάστροψη ιεραρχημένης και εξειδικευμένης συνολικής πολιτικής. Η ρητορική αυτή, αντίθετα, μπορεί να είναι ολέθρια, αφού οδηγεί σε σπασμωδικούς αναπροσανατολισμούς στις διεθνείς σχέσεις της χώρας (:«στροφή στην Αμερική») και σε ρευστοποίηση του πλέγματος των συμμαχιών, χωρίς κανένα εχέγγυο ότι θα υπάρξουν νέες ισορροπίες, επωφελείς για τη χώρα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ μεριά, η αξιωματική αντιπολίτευση δεν είναι σε θέση ακόμη (;) να δώσει ενιαία εικόνα για την πολιτική της και την τακτική υλοποίησής της. Η ηγεσία της Ν.Δ. έχει μια σαφή δέσμευση για «ανανέωση μέσα στη συνέχεια» του κόμματος, η οποία την καθιστά εξαιρετικά ευάλωτη στις παγίδες της εκ του «παλαιού καθεστώτος» προερχόμενης ενδοκομματικής αντιπολίτευσης, με τελείως αδέσβαιη την έκβαση του εγχειρήματος προγραμματικής ανανέωσης, μετριοπαθούς πολιτικής και εκλογικευμένης - θεσμικής συμπεριφοράς. Η στάση του κ. Έδερτ στο θέμα των ΣΕΠ και στην πολιτική παραιτήσεων που επέλεξαν στελέχη του στρατού δείχνει τη δύσκολη ισορροπία της Ν.Δ. ανάμεσα στην πολιτική ενός μαζικού κόμματος του μεσαίου χώρου με συνεκτικό προφίλ τακτικής και αξιοπιστία και στην υπεράσπιση συμφερόντων δημιουργημένων από την προηγούμενη ηγεσία της Ν.Δ. και εξωθεσμικών κορπορατιστικών πρακτικών, που ουδεμία σχέση έχουν με κανόνες παιχνιδιού και συλλογικά συμφέροντα.

Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ ότι τα συμπτώματα αυτά θα επιδεινωθούν στην κυβέρνηση και στην αντιπολίτευση, λόγω των επικείμενων εκλογικών αναμετρήσεων, δεν είναι μάλλον απαισιόδοξη ευχή για το 1994.

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

του Γιώργου Φιλιππίδου

ΠΑΕΙ, ΤΟ ΧΑΣΑΜΕ
ΤΟ ΣΚΟΠΙΑΝΟ!

ΚΡΙΜΑ...

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ΕΙΝΑΙ
ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΘΝΙΚΗ
ΗΤΤΑ!...

ΑΓΩΡ, ΜΟΥ,
ΕΘΝΟΣ ΕΙΣΑΙ Η'
ΠΑΣΟΚ;!

ΕΧΕΤΕ ΔΙΚΙΟ! ΕΙΝΑΙ
ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ
ΗΤΤΑ! ΑΝ ΤΟ ΛΥΝΑΜΕ
ΕΜΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ,
ΤΟΤΕ...

...ΘΑ ΕΙΧΕ ΕΝΑ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ
Ο ΕΒΕΡΤΟΣ ΤΑΝ ΘΑ
ΓΙΝΟΤΑΝ ΠΡΟΘΥ-
ΠΟΥΡΓΟΣ!

ΖΩΟΝ!

ΤΟ ΘΕΜΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΟΙΑ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΛΥΝΟΥΜΕ, ΑΛΛΑ
ΠΟΙΑ ΚΑΤΑΦΕΡΝΟΥΜΕ ΝΑ ΠΑ-
ΣΑΡΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΕΠΟΜΕΝΟ!...

ΓΙΑ ΝΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΜΕΤΑ
ΝΑ ΤΟΝ ΡΙΞΟΥΜΕ ΚΑΙ ΝΑ
ΚΑΤΑΓΑΓΟΥΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ΝΙΚΗ!

ΜΑ ΤΟΤΕ ΓΙΑΤΙ ΛΥ-
ΣΑΜΕ ΤΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙ-
ΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΩΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ;

ΘΕΕ ΜΟΥ! ΕΙΝΑΙ ΕΠΙ-
ΚΙΝΔΥΝΑ ΗΛΙΘΙΟΣ!
ΦΡΟΥΡΑ!!!

Από το «μέτωπο των συγκοινωνιών» στο Σκοπιανό...

ΤΟ ΠΡΩΙ της περασμένης Τρίτης, το «μέτωπο των αστικών συγκοινωνιών» διαγραφόταν ως εξής: Τρία (από τα πέντε) αμαξοστάσια, του Βοτανικού, των Άνω Λιοσίων και του Πέτρου Ράλλη, είχαν καταληφθεί από τις δυνάμεις των ΜΑΤ, που χρησιμοποίησαν «μεμετρημένη» βία, διάβαζε δακρυγόνα, ρόπαλα και «ελαφρές απωθήσεις». [Γι' αυτό, ο απολογισμός ήταν σχετικά πενιχρός: Ένας νεκρός και πέντε τραυματίες]... Ενώ τα δύο άλλα αμαξοστάσια, του Ελληνικού και του Ρέντη, παρέμεναν «εις χείρας του εχθρού», δηλαδή των λεωφορειούχων, οι οποίοι, επειδή δεν ανήκουν στην «εργατική τάξη», δεν νομιμοποιούνται ούτε να «απεργούν», ούτε να διεκδικούν «δεδουλευμένα», ούτε να υπερασπίζονται τα όποια συμφέροντά τους...

ΦΥΣΙΚΑ, οι ρυθμίσεις που έγιναν και επί Νέας Δημοκρατίας (με τη διάλυση της ΕΑΣ) και επί ΠΑΣΟΚ (με την ουσιαστική ανασύστασή της), κάθε άλλο παρά έλυσαν –ή θα λύσουν– το συγκοινωνιακό πρόβλημα της Αθήνας. Και επειδή πολλά λέγονται και γράφονται για την ευθύνη της Νέας Δημοκρατίας, η οποία «ενεθάρρυνε» –και «ενθαρρύνει»– τις σημερινές αντιδράσεις των λεωφορειούχων, δεν είναι δυνατόν να μη θυμηθεί κανείς την επίσης «ενθάρρυνση» –αν αυτή είναι η λέξη– που βρήκαν, από πλευράς ΠΑΣΟΚ, οι αντιδράσεις της τότε συνδικαλιστικής ηγεσίας της ΕΑΣ στη συγκρότηση των ΣΕΠ. Η «ενθάρρυνση» εκείνη του ΠΑΣΟΚ, μάλιστα, είχε φτάσει ως το σημείο να καλύψει ακόμα και εκδηλώσεις ευτελισμού και διαπόμπευσης εργαζομένων (in puris naturalibus) με αναφορές στον «ίλιγο της απελπισίας» (των απολυμένων) ή στη «μέθη της μάζας» κ.λπ. Αλλά αυτή η «προϊστορία» κρατεί, ακριβώς, σε σκεπτικισμό το αθηναϊκό επιδακτυλίο κοινό, που εύλογα διερωτάται αν θα έχει τώρα καλύτερη εξυπηρέτηση, με την παράδοση των λεωφορείων σε μια συνδικαλιστική ηγεσία που, επί μήνες, επέδειξε έσχατη περιφρόνηση προς τον πολίτη - επιδάτη των αστικών μας συγκοινωνιών. Και ο σκεπτικισμός αυτός ίσως να μην είναι άσχετος με την πρόταση του προέδρου της Νέας Δημοκρατίας κ. Μ. Έβερτ, για τη

διενέργεια σχετικού δημοψηφίσματος.

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι τόσον από πλευράς του υπουργού Δημόσιας Τάξης κ. Στ. Παπαθεμελή όσο και από πλευράς του υπουργού Μεταφορών κ. Ι. Χαραλάμπους η επέλαση των ΜΑΤ (τα δακρυγόνα, το αίμα, ο τρόμος μικρών παιδιών που βρίσκονταν στα αμαξοστάσια) ενεφανίσθη ως το φυσικότερο των πραγμάτων. «Επενέβημεν εξ ανάγκης, προκειμένου να εφαρμοσθεί ο νόμος» – δήλωσαν... «Το δλέμμα των κ. Παπαθεμελή και Χαραλάμπους έπειθε τους πάντες... –έγραψε ο συνάδελφος Κ.Ι. Αγγελόπουλος στην Καθημερινή– ότι δεν είχε περάσει σε καμιά περίπτωση από το μυαλό τους η σκέψη ότι είναι δυνατόν να έχουν κάνει κάποιο λάθος ή ότι ευθύνονται για κάτι». Μετά το πόρισμα, μάλιστα, των ιατροδικαστικών αρχών ότι ο θάνατος του δύσμοιρου Κ. Κουρτέση οφείλεται σε «θρόμβωση της δεξιάς στεφανιαίας αρτηρίας της καρδιάς» (έτσι είπαν) –και όχι στο τραύμα που υπέστη από αξιωματούχο των ΜΑΤ– ο υπουργός Δημόσιας Τάξης ενεφανίσθη περίπου ως «δικαιωμένος»! Ευφυέστερος ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Β. Βενιζέλος το έπαιξε διαφορετικά: Φυσικά, για ό,τι συνέβη ευθύνεται –είπε– η Νέα Δημοκρατία, η οποία κατέστησε «ομήρους της τους μετόχους των ΣΕΠ», κ.λπ. Όσο για τις ευθύνες των ΜΑΤ, αν αποδειχθεί ότι υπάρχουν, θα πρέπει εμείς όλοι –υπήκοοι της... «κοινωνίας των πολιτών»– να έχουμε υπόψη μας ότι αυτά τα ΜΑΤ είναι τα ΜΑΤ του κ. Μητσοτάκη, που διαπαιδαγωγήθηκαν κάτω από το γνωστό σύνθημα «σεις είσθε το κράτος», κ.λπ. Το «επιμύθιο» συνάγεται μόνο του: Όταν το ΠΑΣΟΚ φτιάξει τα δικά του ΜΑΤ –που θα είναι «σοσιαλιστικά» ή, έστω, μόνον «δημοκρατικά»... – τότε όλα θα πηγαίνουν καλά! Μόνον που οι απλοί πολίτες ξέρουν ότι με συντηρητική ή «σοσιαλιστική» κυβέρνηση στην εξουσία (ο κ. Βενιζέλος επιμένει να λησμονεί πάντοτε την οκταετία του ΠΑΣΟΚ...), τα ΜΑΤ συμπεριφέρονται ακριβώς το ίδιο. Η κρατική βία δεν έχει την πολυτέλεια των κομματικών αποχρώσεων... Γι' αυτό και ο ολοσέλιδος τίτλος της Μεσημ-

βρινής της Τρίτης τα έλεγε όλα: «ΜΑΤωσα τα Χριστούγεννα» – αυτά τα Χριστούγεννα που κάποιοι τα θέλουν ειρηνικά και πασιχάρα, με ήρωες τη «Σταχομαζώχτρα» ή τ «Γλυκοφιλούσα» ή τον «Πανταρώτα» το ανεπανάληπτου Παπαδιαμάντη... «Όπο και να σας βρίσκει το κακό, αδελφοί, όπο και να θολώνει ο νους σας, μνημονεύει Διονύσιο Σολωμό/και μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη...».

★ ★ ★

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ των ΜΑΤ μπορεί να σκίασε, προς στιγμή, τη συζήτηση στη Βουλή, για τον κρατικό Προϋπολογισμό. Όμως τελικά, η συζήτηση ολοκληρώθηκε, παρά τη δήλωση του κ. Έβερτ ότι η Νέα Δημοκρατία δεν θα έπαιρνε μέρος στο κλείσιμο των συζητήσεων (το βράδυ της Τρίτης), αν δεν αποσύρονταν τα ΜΑΤ από τα αμαξοστάσια. (Ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας δήλωσε ότι, σύμφωνα με διαβεβαίωση του κ. Χαράλαμπους, τα ΜΑΤ δεν θα επιχειρήσουν νέ «ντου» και η διαβεβαίωση αυτή στάθηκε λόγος επαρκής για ν' αναθεωρήσει η αξιωματική αντιπολίτευση την αρχική της απόφαση παρά την κατηγορηματική δήλωση του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου του ΠΑΣΟΚ κ. Χρ. Ροκόφυλλου, ότι «τα ΜΑΤ δεν έχουν αποσυρθεί»!

ΚΥΡΙΟ χαρακτηριστικό των συζητήσεων επί του προϋπολογισμού: Το πάθος του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Γεννηματά ότι, παρά τις δυσκολίες, η κυβέρνηση θα τα καταφέρει! Και ότι αν δεν αποδώσει διάλογος με τις κοινωνικές ομάδες, σε ό,τι αφορά τα νέα μέτρα, τότε θα εφαρμοσθεί «σύνθεση προτάσεων». Αντίθετη ήταν γνώμη της Νέας Δημοκρατίας που πιστεύει ότι η κυβέρνηση θα υποχρεωθεί από τα ίδια πράγματα, να αναθεωρήσει τον προϋπολογισμό, εφόσον η πρόβλεψη για αύξηση των άμεσων φόρων κατά 30% είναι εξωπραγματική και η κυβέρνηση θα υποχρεωθεί να προσφύγει και πάλι σε εξωτερικό δανεισμό. Επικριτικές ήταν και οι παρεμβάσεις του κ. Α. Σαμαρά, προέδρου της ΠΟΛ.Α. και του κ. Αλέκας Παπαρήγα, γενικής γραμματέα του ΚΚΕ. Ο πρώτος στάθηκε στη «νέα απώλεια της αξιοπιστίας της κυβέρνησης έναντι του επενδυτικού κοινού» και στην «καλπίζουσα άνοδο της ανεργίας» (την οποία θεωρεί αναπόδραστη, με βάση τους ρυθμούς ανάπτυξης που βιώνει η Ελλάδα τα τελευταία 12 χρόνια), ενώ η γραμματέας του ΚΚΕ εστίασε την προσοχή της στο αναμφισβήτητο γεγονός ότι ο πλούτος, τα μεγάλα εισοδήματα, εξακολουθούν, στην Ελλάδα, να μην φορολογούνται, σε αντίθεση με τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, που μια ζωή, σηκώνουν δυσβάσταχτα βάρη.

★ ★ ★

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που επισκιάσαμε, ανησυχητική εξέλιξη αποτέλεσαν παραιτήσεις 35 περίπου ανώτατων και αντερωμένων αξιωματικών (και των τριών όπλων σε ένδειξη διαμαρτυρίας –αλλά και στα

χειώδους αξιοπρέπειας- για την απόφαση του υπουργού Εθνικής Άμυνας κ. Γ. Αρσένη να επαναφέρει «ομαδόν» στο στράτευμα απόστρατους αξιωματικούς, κάτω από τη θεωρία ότι «η ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων πρέπει να συμπλέει με τις πολιτικές επιλογές της κυβέρνησης»!

Το τι, ακριβώς, σημαίνει αυτή η «σύμπλευση», το εξηγεί ο στρατηγός ε.α. κ. Δ. Μάνικας (υπουργός Δημόσιας Τάξης επί οικονομικής κυβερνήσεως Τζαννετάκη): «Οι άστοχες αυτές κυβερνητικές επιλογές θα οδηγήσουν το στράτευμα σε μια κρίση χειρότερη και βαθύτερη από το διχασμό του 1915-1918». Και, όμως, κανείς κυβερνητικός δεν φαίνεται ν' ανησυχεί, παρά το γεγονός ότι οι παραιτηθέντες θεωρούνται -κατά κοινή παραδοχή- ως το πιο έμπειρο και πιο καταρτισμένο τμήμα των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Η κατάσταση στο Πολεμικό Ναυτικό, μάλιστα, παρουσιάζει φοβερό κενό, εφόσον δεν απέμεινε κανένας σχεδόν ανώτατος αξιωματικός εν ενεργεία!

Μερικοί αποδίδουν τις αποφάσεις Αρσένη στην «ασχετοσύνη του ανδρός». Άλλοι στο «υποβολείο Νίκου Κουρή», ενώ άλλοι υποθέτουν ότι «δεν είναι δυνατόν όλα αυτά να γίνονται εν αγνοία του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου». Πάντως, αν συνέβαιναν οι καταστάσεις αυτές, επί κυβερνήσεως Νέας Δημοκρατίας, σύσσωμος ο καλός πασοκικός Τύπος θα ύψωνε κραυγήν μεγάλην, με συνθήματα, όπως: «Οι Τούρκοι προ των πυλών», «νέα προδοσία Μητσοτάκη» κ.λπ.

★ ★ ★

ΑΛΛΑ ΠΕΡΙ «προδοσίας Μητσοτάκη», άλλο τίποτε! «Ο Ανδρέας» -μας πληροφορεί το Έθνος- «αποκαλύπτει την προδοσία της Νέας Δημοκρατίας», με αφορμή την ομιλία του πρωθυπουργού στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ, αφιερωμένη ολόκληρη σχεδόν στο «Σκοπιανό». [Κατά τον κ. Παπανδρέου, ο πρώην πρωθυπουργός είχε συμφωνήσει με τις άλλες κοινοτικές χώρες να συνάψουν διπλωματικές σχέσεις με την «ΠΓΔΜ» προτού η Ελλάδα αναλάβει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης -δήλωσε την οποία ο κ. Μητσοτάκης χαρακτήρισε «ασύστολο ψεύδος»].

ΩΣΤΟΣΟ, πίσω από τις δηλώσεις αυτές του πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου περί «προδοσίας» κ.λπ. οι «διορατικοί» πολιτικοί αναλυτές άρχισαν ήδη να βλέπουν το ενδεχόμενο κάποιου -επιτέλους!- δικού μας συμβιβασμού, με αποδοχή ονομασίας, που θα περιέκλειε παράγωγο της λέξης «Μακεδονία». Η «διαίσθηση» αυτή (ας την αποκαλέσουμε έτσι) ενισχύθηκε και από το γεγονός ότι για πρώτη φορά, μέλος της κυβέρνησης (ο κ. Γεώργιος Παπανδρέου, υφυπουργός Εξωτερικών) αναφέρθηκε στο δίλημμα στο οποίο θα βρεθεί σύντομα η χώρα, να επιλέξει, δηλαδή μεταξύ ενός ονόματος που θα είναι «Δημοκρατία της Μακεδονίας» (σκέτο) και ενός άλλου ονόματος, που θα περιέ-

χει το παράγωγο «Μακεδονία»... Και τι θα κάνει τότε η κυβέρνηση; Ο κ. Γεώργιος Παπανδρέου αντιπαρέρχεται τον σκόπελο μιας άμεσης, καθαρής απάντησης: «Είναι ένα θέμα που θα το αποφασίσει η χώρα μας -δηλώνει- όταν θα βρεθεί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων»...

ΚΑΙ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΣ εκπρόσωπος τι δηλώνει; «Τις θέσεις της κυβέρνησης για το ζήτημα των Σκοπίων διατύπωσε (τη Δευτέρα) ο πρωθυπουργός με την ομιλία του στη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ». Και αμέσως παρακάτω: «Τις ίδιες απόψεις διατύπωσε κατ' ουσίαν και ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Γ. Παπανδρέου»... Φυσικά, οι απόψεις μεταξύ Ανδρέα και Γεωργίου Παπανδρέου δεν είναι «κατ' ουσίαν οι ίδιες»! Αλλά αυτό δεν έχει και τόση σημασία, όση έχει ο προϋδεασμός της ελληνικής κοινής γνώμης (μέσω των δηλώσεων Γεωργίου Παπανδρέου) στο «ενδεχόμενο» ενός συμβιβασμού, με την αποδοχή, από μέρους μας, ονόματος που θα περιέκλειε παράγωγο της λέξης «Μακεδονία».

ΟΛΑ ΑΥΤΑ απέχουν πολύ, βέβαια, από τις ρητορείες περί «ουδέποτε», «κλεισίματος των συνόρων», «αντιποίνων» (κατά των κοινοτικών χωρών που θα αναγνώριζαν τα Σκόπια), κ.λπ. Αλλά η στήλη αυτή δεν έχει λόγους να ανησυχεί. Στο προηγούμενο τεύχος σημείωνε ότι ο οίστρος της εθνικοφροσύνης και η τραπεζορρητορία δεν ταιριάζουν σε μια κυβέρνηση που θέλει να λέγεται ευρωπαϊκή και να διαδραματίσει ρόλο στα Βαλκάνια. Και κατέληγε: «Επιτέλους ας τολμήσουμε να απονείμουμε τον τίτλο του "νεομακεδονομάχου" στον κ. Σαμαρά κατ' αποκλειστικότητα. Η Ελλάδα δεν θα πάθει τίποτε από την απονομή αυτή». Ήδη και η Βουλγαρία, μαζί με τη Νορβηγία και τη Σουηδία, προχώρησαν στη σύναψη διπλωματικών σχέσεων με την ΠΓΔΜ, ενώ ο κ. Σαμαράς μας καλεί να «μπλοκάρουμε» -πώς, άραγε- «την αναγνώριση της ΠΓΔΜ από νέες κοινοτικές χώρες», χτυπώντας το χέρι μας στο τραπέζι, «είτε στις Βρυξέλλες, είτε στην Ουάσιγκτον»!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Η κυβέρνηση ας ρίξει όσες ευθύνες θέλει στη Νέα Δημοκρατία, στον κ. Α. Σαμαρά, στην Αριστερά, στον Κολ, στον Γκλιγκόροφ, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις ΗΠΑ, στην Κίνα, στον Πινέρο... Ας πει ότι το μόνο πατριωτικό κόμμα, που δεν έχει καμιά ευθύνη για το σημερινό αδιέξοδο στο θέμα των Σκοπίων, είναι το ΠΑΣΟΚ - πράγμα αναληθέστατο βέβαια... Εμείς θα προσποιηθούμε ότι δεν καταλαβαίνουμε, ότι το ΠΑΣΟΚ ουδέποτε δημαγωγώθηκε, ουδέποτε πλειοδότησε. Φτάνει μόνο να προχωρήσει! Φτάνει να απεγκλωδιστεί η χώρα από τη μέγγενη του Σκοπιανού! Φτάνει, πραγματικά να παίξουμε το ρόλο μας στα Βαλκάνια, κατά τρόπο αποδοτικό.

★ ★ ★

ΚΑΙ ΜΙΑ ευχάριστη εξέλιξη: Νέα πορεία

του Συνασπισμού, με νέα ηγεσία. Ο νέος πρόεδρος του κόμματος, κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος, αναλαμβάνει, πράγματι, το δύσκολο έργο της ανασυγκρότησης του Συνασπισμού, με φιλοδοξία να καταστεί ο ΣΥΝ και πάλι το τρίτο κόμμα. Ήδη, οι ευρωεκλογές αποτελούν μια πρώτη πρόκληση. Η ανανεωτική ευρωπαϊκή Αριστερά μπορεί και να διευρύνει την ακτινοβολία της και να πετύχει αυτό που έχει αποκληθεί «άνοιγμα στην κοινωνία». Στο νέο πρόεδρο και σε όλα τα άλλα μέλη της νέας ηγεσίας του ΣΥΝ, το ΑΝΤΙ, και ο Αντήνωρ, απευθύνουν συγχαρητήρια και καλή δουλειά»!

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΥΣΚΙΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΡΩΣΣΙΚΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΕ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

- ★ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
 - ★ ΡΩΣΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
 - ★ ΡΩΣΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 - ★ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΡΩΣΣΙΚΑ ΑΕΙ
 - ★ ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
- ΣΕ ΕΠΑΡΧΙΑΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΤΜΗΜΑΤΑ
ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΓΙΑ ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ
ΑΠΟ 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1994

Πληροφορίες: Φειδίου 18 4ος όροφος
Αθήνα 106 78, Τηλ.: 36.24.741, 36.34.042

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

«Τίποτα δεν συνέβη· ο άνθρωπος ήταν καρδιοπαθής και πέθανε μέσα στη σύγχυση». Αυτά είχε να πει ο δημοσιογράφος Κ. Χαρδαβέλας (εκπομπή του στον «Σκάι», 21-12-93), για το θάνατο του λεωφορειούχου μετά την έξοδο των ΜΑΤ στο αμαξοστάσιο των Λιοσίων. Και δεν πρόκειται ασφαλώς για μια γνώμη βασισμένη στο ιατροδικαστικό πόρισμα, το οποίο πράγματι ήταν ομόφωνο στη διάγνωση ότι ο θάνατος οφείλεται σε καρδιακό επεισόδιο.

Η γνώμη αυτή, όπως και άλλες συναφείς, εκπορεύεται ευθέως από μια τυφλή κομματική αντίληψη συνώνυμη της αναισθησίας και της πολιτικής σκοπιμότητας, και ουδεμία σχέση έχουσα με πολιτική και δημοσιογραφία. Εξάλλου, είναι η ίδια λογική που κυριάρχησε στη νεοδημοκρατική κυβέρνηση, όχι μόνο για την κραυγαλέα πολιτική δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα αλλά και για τους νεκρούς που θρηνήθηκαν στην Αθήνα εκείνες τις ημέρες των μαθητικών κινητοποιήσεων του Ιανουαρίου του '91. Τότε, ήταν οι «ατυχείς επιπτώσεις» των δακρυγόνων, τώρα είναι η ατυχής συνέπεια της εισβολής των ΜΑΤ.

Όλο το πρόβλημα γύρω από το νομοσχέδιο του υπουργείου Μεταφορών συνοψίζεται σε ακραίες συμπεριφορές κυβέρνησης και αντιπολίτευσης, που τροφοδοτούν όχι μόνον την αδιαλλαξία και τον αυταρχισμό, αλλά και το μείγμα της πόλωσης και της αυθαίρετης προάσπισης κεκτημένων από μεριάς των «δυναμικών» εκπροσώπων, των «νοικοκυραίων», κεκτημένων που κατοχυρώθηκαν και διασφαλίστηκαν κλινικά μέσα από το κράτος, και που τώρα γίνεται επίκλησή τους στο όνομα της... νομιμότητας.

Οι εξελίξεις γύρω από την υπόθεση αυτή –που συνοψίζει παραδειγματικά πλείστες όσες στρεβλώσεις και δεινά στο δημόσιο βίο της χώρας– έχουν αποκτήσει τη μορφή χιονοστιβάδας. Η μεν κυβέρνηση διακυβεύει ένα γενικότερο και από αυτήν προτεινόμενο διάλογο σε κρίσιμα ζητήματα, η δε αντιπολίτευση αποδεικνύει πράγματι ότι την ενδιαφέρει η «κάλυψη» μιας αδιακρίτως φερομένης πελατείας της, εξομοιούμενη με τη στάση του εκλεκτού της Γ. Καρατζαφέρη, ο οποίος σε ανύποπτο χρόνο είχε διαβεβαιώσει τους λεωφορειούχους ότι «μας λένε πως έχουμε μεγαλώσει στα σαλόνια αλλά ξέρουμε και από αλώνια άμα λάχει». (Ουδείς, ασφαλώς, μπορεί να προβλέψει τι θα γινόταν αν το καλοκαίρι του '92, οι απολυμένοι της ΕΑΣ είχαν και αυτοί δίκανα και καραμπίνες).

«Άμα λάχει», λοιπόν, οι διαθεσιμότητες για βία και αίμα είναι υπαρκτές και συνιστούν κοινή διάσταση στην πρακτική των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους και στην έως ατομική συμπεριφορά διαφόρων «συμφερόντων». Ο μόνος χαμένος και πάλι είναι ο κοινός νους, το θεσμικό δικαίωμα, η οριοθετημένη υποχρέωση.

Χ.Κ.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Για όσα συμβαίνουν τις τελευταίες ημέρες με τις μαζικές και συγχρονισμένες παραιτήσεις ανώτατων αξιωματικών και των τριών όπλων και με τη στάση των πολιτικών ηγεσιών απέναντι σ' αυτές αποτελεί παραλλαγή άλλης μιας χρόνιας παθολογίας στον ευαίσθητο χώρο των Ενόπλων Δυνάμεων. Η εκάστοτε κυβέρνηση, κομματικά φερόμενη και πελατειακά ορμώμενη ακολουθεί μια πολιτική στελεχών, η οποία το μόνο που δεν σέβεται είναι σίγουρα η ανάγκη της ανεξαρτησίας του στρατού από τις πολιτικές αντιπαλότητες και η αρχή της αξιοκρατίας.

Ο κ. Αρσένης ακολούθησε τη συνταγή της κυβέρνησης Μητσοτάκη· όπως η τελευταία επανέφερε στην ενεργό υπηρεσία δεκάδες «ημετέρω» αποστράτων και τους τοποθέτησε σε ανώτατες, αλλά και ανώτερες θέσεις της στρατιωτικής ιεραρχίας, σύμφωνα με τις οδηγίες της «κλαδικής αποστράτων» που διηύθυνε από τη Ρηγίλλης ο «στρατηγός» Γρυλλάκης, έτσι και η

σημερινή πολιτική ηγεσία του ΥΕΘΑ τοποθέτησε «ημέτερους» αποστράτους στις διευθύνσεις των επιτελείων. Οι παραιτήσεις των αξιωματικών που ακολούθησαν, δεν μπορούν παρά να λειτουργούν συντεταγμένα προς την εξίσου κομματική αντιπολίτευση που επέλεξε ως προς το ζήτημα αυτό ο αντιπρόεδρος της Ν.Δ. Ι. Βαρδιτσιώτης, αποκτώντας έτσι έντονα κομματική διάσταση και επιδεβαιώνοντας την άποψη ότι η κυβέρνηση της Ν.Δ. είχε ακολουθήσει πολιτική «θυλάκων» στο στράτευμα.

Το ουσιαστικό πρόβλημα είναι ότι με τη συγκρότηση κομμάτων και πολιτείας που υπάρχει, ευαίσθητοι θεσμοί, όπως ο στρατός, σε εξίσου ευαίσθητες συγκυρίες προβλημάτων αντιμετωπίζονται ως απλά εργαλεία, συμβολικά ή άλλα, στο παίγνιο της εκάστοτε εξουσίας, με απροσμέτρητες συνέπειες για το ίδιο το μέλλον της χώρας.

Α.Μ.

ΝΕΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΣΤΗ Ν.Δ.

Ο νέος αρχηγός της Ν.Δ. μοιάζει να ισορροπεί σε ένα πολύ λεπτό αντιπολιτευτικό νήμα. Αν πέσει, θα επικαθίσει είτε στην καραμανλογενή συναινετική και ψυχραιμη αντιπολιτευτική γραμμή είτε στη λαϊκιστική γραμμή που προτείνει ο σκληρός ακροδεξιός πυρήνας της συντηρητικής παράταξης.

Στο εσωτερικό της αξιωματικής αντιπολίτευσης τρεις είναι, κυρίως, οι δυνάμεις που ασκούν την πίεση στο κεντρικό σημείο, τον κ. Μ. Έβερτ: η κοντινή στο νέο αρχηγό, η ακροδεξιά - φιλοβασιλική πτέρυγα και οι νεοφιλελεύθεροι. Οι τελευταίοι, μετά την εκλογική αποδοκιμασία της πολιτικής τους και την παραίτηση Μητσοτάκη, ζουν υπό το καθεστώς του φόβου: η μπουλντόζα μπορεί ανά πάσα στιγμή να τους παρασύρει εκτός.

Προς το παρόν, οι συμμαχίες είναι συγκυριακές. Στο καυτό θέμα των λεωφορείων, αλλάζουν οι τόνοι των κραυγών ή των κλαυθμών. Νεοφιλελεύθεροι και καραμανλικοί οδύρονται ή επιτίθενται, οι ακροδεξιοί κρατούν από το χέρι τους σκληρούς νοικοκυραίους.

Στο Σκοπιανό, η διελκυστίνδα είναι σκληρή: «Όχι στην πολιτική Μητσοτάκη, όχι και στον επιθετικό εθνικισμό», λένε οι συγγενείς ιδεολογικά προς τον κ. Έβερτ καραμανλικοί. Αμύντορας του μητσοτακισμού στη διπλωματία ο κ. Μ. Παπακωνσταντίνου, σιωπηλοί υπερασπιστές της ίδιας άποψης πολλοί ακόμη που δεν μίλησαν, φοβούμενοι τις κυρώσεις.

Πάντως, αν η νεοφιλελεύθερη πτέρυγα παραμείνει τελικώς στο κόμμα θα δλέπουμε κατά καιρούς συμμαχίες της με την ακροδεξιά, κυρίως σε οικονομικά ζητήματα, όσο κι αν διαφέρει ο εξευρωπαϊσμένος νεοφιλελευθερισμός του κ. Α. Ανδριανόπουλου, επί παραδείγματι, από τον αυριανό φιλελευθερισμό του κ. Α. Ανδρεουλάκου.

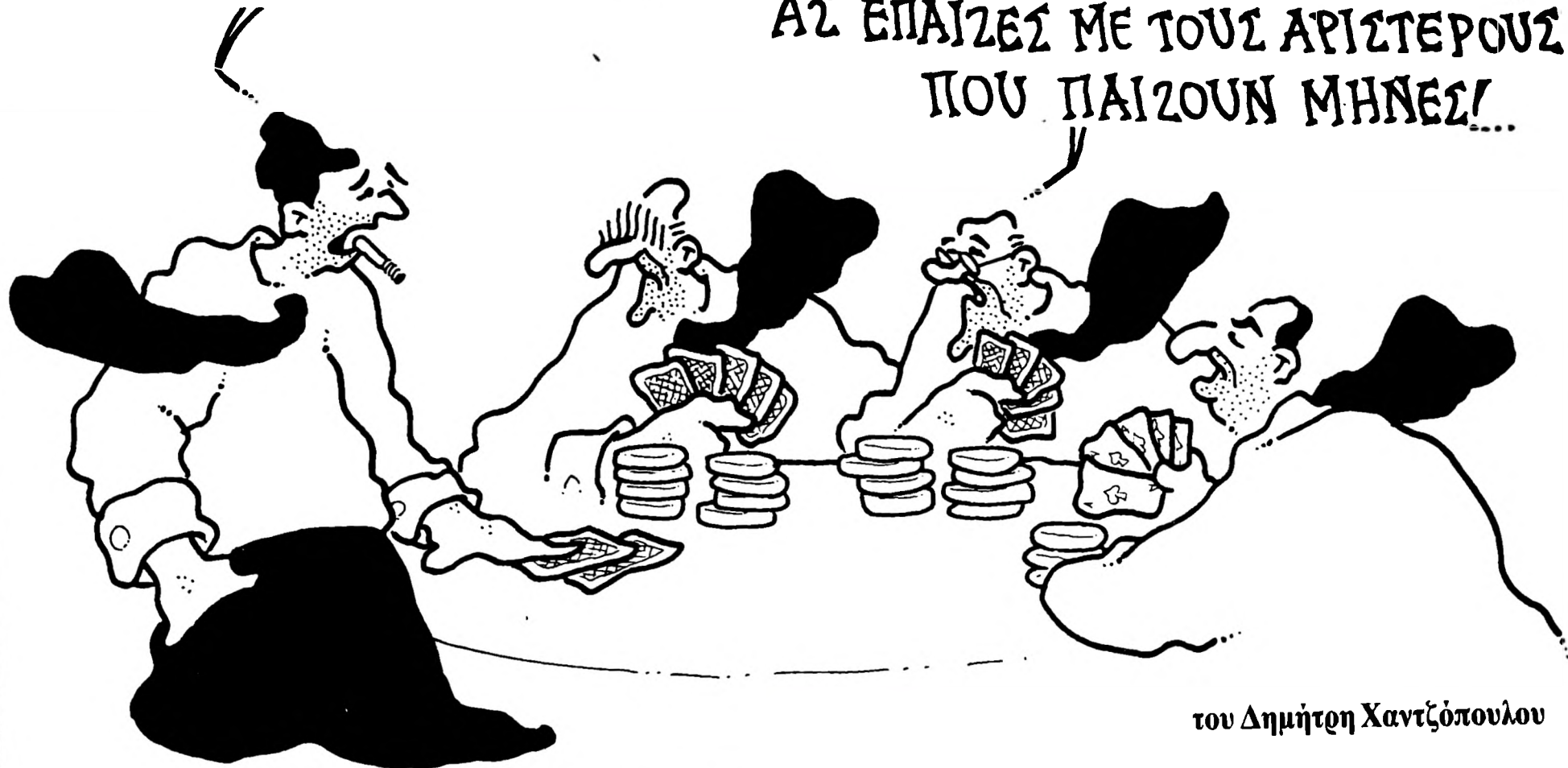
Από τις πολύ ενδιαφέρουσες συγκρούσεις και εξισορροπήσεις των αντίρροπων ιδεολογικών ρευμάτων μέσα στη Ν.Δ. θα κριθεί τελικώς και η επιτυχία του κ. Έβερτ να συγκεράσει τους καραμανλικούς με τους νεοφιλελεύθερους και τους ακροδεξιούς, τους «αιώνιους αντιπάλους» δηλαδή στη συντηρητική παράταξη.

Είναι, πάντως, βέβαιο, ότι μια ενδεχόμενη νέα διάσπαση της Ν.Δ., κάτι που δεν θεωρείται τελείως απίθανο, θα την κατεβάσει σε πρωτοφανή μεταπολιτευτικά ποσοστά. Θα ισορροπήσει τελικώς η μπουλντόζα στο λεπτό νήμα;

Ν.Χ.

ΜΑΓΚΕΣ ΔΕΝ ΠΑΙΖΩ ΑΛΛΟ..
ΕΧΩ ΧΑΣΕΙ 20 ΧΡΟΝΙΑ!...

ΤΙ ΝΑ ΣΟΥ ΚΑΝΩ;...
ΕΔΩ ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΙΖΟΥΜΕ!..
ΑΣ ΕΠΑΙΖΕΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥΣ
ΠΟΥ ΠΑΙΖΟΥΝ ΜΗΝΕΣ!...

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

«ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ» ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Η ιστορία που θα σας πούμε μοιάζει με «παραμύθι». Ένα κακό παραμύθι, που στο τέλος νικούν οι κακοί δράκοντες.

Υπήρχε, λοιπόν, μια ανοιχτή, ελεύθερη περιοχή πριν από μερικές δεκαετίες. Ήταν οι γνωστοί στρατώνες όπου σταυλιζόνταν τα άλογα και τα πουλάρια του στρατού, εκεί προς τους Αμπελόκηπους. Όμως η Αθήνα άρχισε να «αναπτύσσεται», γύρω στη δεκαετία του '60. Τότε οι πολυκατοικίες φύτρωναν η μία μετά την άλλη και η λέξη «αξιοποίηση» σήμαινε την ανοικοδόμηση επί παντός οικοπέδου.

Τότε, λοιπόν, σε ένα μικρό κομμάτι του ελεύθερου εκείνου χώρου –είχε στο μεταξύ αποχωρήσει ο στρατός– χτίστηκε το Νοσοκομείο του Ναυτικού. Στη συνέχεια, η ελληνική πολιτεία, ευγνωμονούσα τις Ηνωμένες Πολιτείες για όσα αγαθά μας είχαν προσφέρει, χάρισε ένα οικόπεδο της περιοχής αυτής στους Αμερικανούς, προκειμένου να αναγείρουν την πρεσβεία τους. Έγινε κι αυτό. Μετά ο κ. Ευταξίας σκέφθηκε να χτίσει το Μέγαρο Μουσικής. Μετά μια-δυο δεκαετίες –κι αφού σπαταλήθηκαν μερικά δισ.– έγινε κι αυτό στην ίδια περιοχή. Προηγούμενως, η κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου είχε

χαρίσει άλλο ένα οικόπεδο στους ανώτατους αξιωματικούς για να τους «καλοπιάσει και να μην κάνουν δικτατορία» – έτσι έλεγαν τότε οι ψίθυροι. Εργολάβος της κατασκευής ήταν ο, ιδιώτης τότε, κ. Κουλουμπής.

Δίπλα, στην αμερικανική πρεσβεία, διαμορφώθηκε στη δεκαετία του '80 ένα νέο καθεστώς: Ένας δρόμος αποκλείστηκε και δόθηκε στην αποκλειστική χρήση –και την αυστηρή φύλαξη– των Αμερικανών, προκειμένου να σταθμεύουν τα αυτοκίνητά τους. Ε, λοιπόν να πώς καταλήγει τώρα το κακό παραμύθι μας: Την παραμονή ακριβώς των τελευταίων εκλογών, οι μπουλντόζες με αστραπιαία ταχύτητα ξερίζωσαν τα δέντρα γύρω από το Ναυτικό Νοσοκομείο και αμέσως μετά –ποιος νοιάζεται για τέτοια τέτοιες μέρες;– άρχισαν την επέκταση του νοσοκομείου κατά 6.000 τετραγωνικά μέτρα. Και τώρα, μετά από σύμφωνη γνώμη Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ, περικλείνεται ένα άλλο μεγάλο οικόπεδο, προκειμένου να κατασκευαστεί ένα μεγάλο πάρκινγκ για την «εξυπηρέτηση των επισκεπτών του Μεγάρου Μουσικής».

Καταστρέφονται δέδαια τα δέντρα που «παρεμποδίζουν» και ταυτοχρόνως διαφημίζεται από εξωνημένα Μέσα Ενημέρωσης ότι πρόκειται για... οικολογική παρέμβαση! Θα ακολουθήσει, όπως

μαθαίνουμε, η κατασκευή κι ενός Μεγάρου Συνεδρίων στην περιοχή.

Έτσι λοιπόν μια γενιά έγινε ο μάρτυρας της πλήρους απαλλοτρίωσης ενός μεγάλου ελεύθερου χώρου στην καρδιά της πιο φτωχής πρωτεύουσας σε ελεύθερους χώρους και πράσινο, την Αθήνα. Και έγινε αυτή η απαλλοτρίωση ως αντάλλαγμα προς διάφορες δυνάμεις της εξουσίας, δηλαδή στρατό, μέσα ενημέρωσης, πολιτικούς βαρώνους, κ.λπ. Και εις βάρος των κατοίκων της Αθήνας.

Τι κάνει για όλα αυτά όμως ο «καλός μάγος» του ΥΠΕΧΩΔΕ, κ. Λαλιώτης, που διακηρύσσει ότι προστατεύει και αγαπά το πράσινο; Απολύτως τίποτε. Γιατί όπως και ο πρόεδρος της Ν.Δ., κ. Έμπερτ, πιστεύει και ο κ. Λαλιώτης –και γράφει μήπως προς τον κ. Λαμπράκη;– ότι πρέπει «να προχωρήσει το έργο του υπόγειου χώρου σταθμεύσεως αυτοκινήτων, αγνοώντας τις ανόητες επικρίσεις».

Εμείς σας είπαμε το κακό παραμύθι και κάναμε κάποιες «ανόητες επικρίσεις». Εσείς, αγαπητοί φίλοι, αγαπητοί Αθηναίοι, αγαπητοί οικολόγοι, τι θα κάνετε;

Χ.Γ.

ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Οι εξελίξεις στην υπόθεση των υποκλοπών μπορεί να πάρουν τη μορφή χιονοστιβάδας με απρόβλεπτες προεκτάσεις για το χώρο της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Στα προβλήματα που ανακύπτουν από την αντιπολίτευση που ασκείται στον κ. Έβερτ από μια ιδιότυπη συμμαχία νεοφιλελεύθερων - ακροδεξιών και μητσοτακικών προστίθεται τώρα το ενδεχόμενο ποινικών ευθυνών του τέως αρχηγού της Ν.Δ. και ακόμη του γνωστού «περιβάλλοντος» του σε μια υπόθεση για την οποία είχε παραπεμφθεί και ο Α. Παπανδρέου.

Από τα αδικήματα τα οποία περιγράφονται στο πόρισμα των ανακριτών για την υπόθεση Μαυρίκη - Γρυλλάκη, εκείνο της παράβασης του νόμου περί ευθύνης υπουργών είναι αυτό που μπορεί να οδηγήσει στη διαδικασία συγκρότησης Ειδικού Δικαστηρίου, για τον κ. Μητσοτάκη και την κ. Μπακογιάννη - Μητσοτάκη, ενώ αδιευκρίνιστες παραμένουν οι προοπτικές για τον κ. Γκελεστάθη.

Το πρόβλημα σχετικά με τις εξελίξεις αυτής της υπόθεσης συνοψίζεται σε ένα καίριο ερώτημα με πολλά παράγωγα: σε ποιο βαθμό η παλαιά ηγεσία της Ν.Δ. εξακολουθεί να αποτελεί παράγοντα συνοχής για το σύνολο της παράταξης, έτσι ώστε η προσβολή της να συνιστά μείζον διακύβευμα με πλείονες ανταγωνιστές; Από την προσέγγιση αυτού του ερωτήματος θα μπορέσει κάπως να ερμηνευθεί η ελάχιστη θέσμιση αντίληψη του κατά τα λοιπά θέσμιου κ. Έβερτ, ότι δηλαδή «η Ν.Δ. θέλει να λάμψει όλη η αλήθεια στην υπόθεση», αλλά «θα υπερασπισθεί και τον πιο πρόσφατο οπαδό της από την πολιτική της εκμετάλλευσης»...

Δ.Δ.

ΥΣΤΑΤΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ

Αποφάσισε ότι δεν αντέχει μια ζωή στη φυλακή ο **Γιάννης Πετρόπουλος** συμπληρώνοντας είκοσι χρόνια «σωφρονισμού». Έστω και ύστερα από 35 μέρες απεργία πείνας, συγκεντρώθηκαν τόσες πολλές φωνές διαμαρτυρίας για έναν ποινικό και όχι πολιτικό κρατούμενο.

Κύριε **Κουδελάκη**, όταν εξαντλούνται ύστατα περιθώρια, μήπως είναι αργά να αποδοθεί αυτό που εννοούμε χρησιμοποιώντας τη λέξη «δικαιοσύνη»;

Γ.Δ.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΕΜΠΟΝΕΡΑ

Ποια είναι η αλήθεια στην υπόθεση Τεμπονέρα, ποιος δηλαδή είναι ο φυσικός αυτουργός της δολοφονίας του, ο Γιάννης Καλαμπόκας ή ο Αλέκος Μαραγκός, όπως «αποκάλυψε» ο πρώτος με καθυστέρηση (σκόπιμη ή όχι) τριών ετών, ίσως να μην το μάθουμε τελικά, μολονότι το Δικαστήριο θα πάρει τελικά τις αποφάσεις του. Αυτό που έχει σημασία είναι το ποιοι εξέθρεψαν το φανατισμό αυτό που έφτασε στο φόντο, ποιο είναι το εκτροφείο από το οποίο μπορεί να προέλθουν δολοφονικά χέρια. Αν μιλήσουν οι «γνωρίζοντες», όπως αργά ή γρήγορα γίνεται, τότε ο μηχανισμός που κίνησε τα χέρια για το φόντο του Τεμπονέρα θα αποκαλυφθεί σε όλη του την έκταση.

Στο μεταξύ, όμως, σε τίποτα δεν ωφελεί η άγρια πολιτική εκμετάλλευση του θέματος που τροφοδοτεί το φανατισμό και δημιουργεί ρεβάνσιστικό κλίμα. Κι αυτό πρέπει να σταματήσει. Είναι προς όφελος όλων. Η μνήμη τιμάται και πρέπει να τιμάται. Η άκρατη κομματικοποίηση απλώς εκτρέφει μηχανισμούς που στρέφονται εναντίον αλλήλων. Ας αφήσουμε τη Δικαιοσύνη να μιλήσει κι ας συνάγουμε τα αναγκαία συμπεράσματα.

Γ.Δ.

Η ΕΥΘΥΝΗ ΜΙΛΟΣΕΒΙΤΣ

Δεν είναι γνωστό, τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, αν ο Μιλόσεβιτς και το κυβερνών Σοσιαλιστικό Κόμμα θα αποκτήσουν αυτοδύναμη πλειοψηφία στη Βουλή. Τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών επιβεβαίωσαν όμως κατά τρόπο που δεν επιδέχεται αμφισβητήσεις την κυρίαρχη πολιτική θέση του Μιλόσεβιτς. Μπορεί ο σέρβος ηγέτης να μην έχει πολλές συμπάθειες στο διεθνή χώρο. Είναι, όμως, γεγονός ότι αποτελεί αξιόπιστο συνομιλητή κι ότι κάθε ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος της Βοσνίας εξαρτάται σήμερα κυρίως από αυτόν. Και τον συμφέρει. Διότι έτσι θα ανοίξει ο δρόμος για την άρση των κυρώσεων και θα 'ρθουν καλύτερες μέρες για τον χειμαζόμενο σερβικό λαό. Έχοντας επαναβεβαιώσει την πολιτική του ισχύ μέσα από τις κάλπες ο Μιλόσεβιτς οφείλει να συμπεριφερθεί πλέον ως πραγματικός ηγέτης του σερβικού έθνους, ποντάροντας στην ειρήνη, όχι στη διαιώνιση της σφαγής, της δυστυχίας, και της εκμετάλλευσης του εθνικισμού. Τα περιθώρια χρόνου έχουν στενέψει. Ειρηνική λύση στη Βοσνία μπορεί να εξευρεθεί έστω κι αν χρειαστεί να γίνουν ορισμένες εδαφικές παραχωρήσεις και να διευθετηθούν θέματα, τα οποία θα φανούν ως υποχωρήσεις τη στιγμή που οι Σέρβοι της Βοσνίας έχουν κερδίσει πολλά στα πεδία των μαχών.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ (1944)

ΑΠΟ ΤΗ

«ΜΑΧΗ

ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ»

Ευστάθιου Μπάτη

Η Μάχη των Ωκεανών

(ΤΟ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΝ ΕΠΟΣ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Τ. ΠΙΤΣΙΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Α. ΠΙΤΣΙΛΟΣ & ΥΙΟΣ Ο.Ε.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 - ΑΘΗΝΑ

Τ.Κ. 105 59 - Α.Φ.Μ. 82288294

ΤΗΛ. 3211237 - 3218872

ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗΣ

ΜΑΥΡΗ ΕΙΝΑΙ Η ΝΥΧΤΑ

Εκτός από τους γνωστούς νονούς της νύχτας, υπάρχει κι ένας νόμος - νονός για τη νυχτερινή ζωή. Ο πασίγνωστος «νONO - νόμος» (στηρίζεται σε δύο προεδρικά διατάγματα, το 231 / 89 και το 457 / 90, όπως αυτά τροποποίησαν το Π.Δ. 180 / 79) που **παραχωρεί εν λευκώ τις αρμοδιότητες των δικαστηρίων στα αστυνομικά όργανα και ορίζει ως τακτικό δικαστή την Αστυνομία!** Αν, λοιπόν, κάποιο όργανο της τάξης βεβαιώσει για ένα κατάστημα τρεις -κατά τη γνώμη του- παραβάσεις (χωρίς να λάβει γνώση την ώρα της... παράβασης ο ιδιοκτήτης και χωρίς να του επιδοθεί η κλήση), η Αστυνομία μπορεί ναβάλει προσωρινά λουκέτο (μέσα στο φόρτε της σαιζόν) στο μαγαζί (μπαρ, ταβέρνα, καφετέρια, τoστάδικο κ.ο.κ.) από δέκα μέρες έως 2 μήνες, δίχως καμία δικαστική απόφαση. Με τρεις «προσωρινές αναστολές αδειας» και (πάλι) χωρίς απόφαση του δικαστηρίου η Αστυνομία μπορεί να κλείσει οριστικά το μαγαζί.

Οι παραβάσεις βάσει των οποίων, δίκην χωροφύλακα, αναστέλλονται οι άδειες των καταστημάτων είναι: α) Η... **ηχορρύπανση** (με το αυτί του αστυνόμου, δίκην ηχομέτρου, να μετράει τα ντεσιμπέλ). β) Η **παραβάσις ωραρίου**. Σχεδόν όλα τα μπαρ έχουν άδεια να παίζουν μουσική -με βάση τις διατάξεις του νόμου περί... κοινής ησυχίας- μέχρι τις 11 μ.μ. Και, ως γνωστόν (πράνoια!) τα μπαρ αρχίζουν να γεμίζουν μετά τα μεσάνυχτα... γ) «Να μη συχνάζουν εκεί άτομα αντικοινωνικά, κακοποιά ή ύποπτα διακίνησης ναρκωτικών ή να λαμβάνουν χώραν σοβαρές αταξίες αντικοινωνικού χαρακτήρα που προκαλούν το κοινό αίσθημα ή δημιουργούν κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια» (άρθρο 2 παρ. 3β και γ). Με κριτή βεβαίως του «ποιος είναι τι», το άγρυπνο μάτι του αστυνόμου Σαΐνη.

Χιλιάδες καταστηματάρχες «ψάχνουν να βρουν λούκι να λαδώσουν ή πολιτικό μέσο να παρέμβει» για να μην κλείσει το μαγαζί τους. Βοά η νύχτα και όλοι γνωρίζουν, σε πόλεις, γειτονιές και κωμοπόλεις, γιατί «γνωστά νυχτερινά κέντρα λειτουργούν ως τις 7 το πρωί χωρίς να τους ενοχλεί κανείς, ενώ εκατό μπαρ παρέκει, στις 3 και 1 λεπτό οι ιδιοκτήτες συλλαμβάνονται και οδηγούνται στο Αυτόφωρο»!...

Διατυπώσαμε τα ερωτήματα από την **Ελευθεροτυπία**. Τα επαναλαμβάνουμε:

Μήπως έχετε ακούσει κάτι για όλα αυτά, κ. Παπαθεμελή; Αν όχι, τότε γυρίστε σελίδα!

Ανδρέας Ρουμελιώτης

Υπέρ Αμαρτωλών

του Ηλία Λάγιου

Ας σεβόμαστε αυτά τα κουφάρια που κατορθώνουν να βαδίζουν. Όποιος κι αν είναι ο δρόμος μας, εκείνοι είναι πρόδρομοι.

Κωστής Παπαγιώργης, «Περί μέθης»

Α. Η ΝΥΧΤΑ Η ΔΙΚΑΙΗ

*Αλαφροϊσκιωτε καλέ, για πες απόψε τι 'δες;
Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
Διονύσιος Σολωμός*

Δίστασα πριν αποφασίσω να γράψω αυτές τις γραμμές. Ξέρω (ή, έστω, υποπτεύομαι) ότι μια υπεράσπιση της νύχτας απαιτεί και προϋποθέτει διαύγεια, ψυχραιμία και

ΘΑ ΣΠΑΣΩ ΚΟΥΠΕΣ...

του Γιάννη Τριάντη

«Η νύχτα μας ενδιαφέρει ως χρόνος, ως τόπος, ως σημείο εξαχρείωσης των νέων παιδιών και, αυτονόητα, ως παράμετρος που πρέπει να αντιμετωπιστεί, ως απώλεια χρόνου πολύτιμου, που ακυρώνει τις δραστηριότητες της μέρας».

Στέλιος Παπαθεμελής, υπουργός Δημόσιας Τάξης.

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ στον περίπου φασίζοντα λόγο; Απαγε... Αντιλογισμοί, ίσως. Και λόγος ευχαριστήριος προς τη νύχτα, που «σπάει το πιάτο της πραγματικότητας», κατά πως σημείωσε στην *Καθημερινή* ο **Παντελής Μπουκάλας**. Προς τη νύχτα που επιμηκύνει το χρόνο. Που «καταργεί» εκείνη τη ζωή, η οποία παίζει σαν εκκρεμές ανάμεσα στα πρέπει... Η νύχτα είναι κάστρο με αμέτρητα δωμάτια. Στα καλύτερα από αυτά κατοικεί η αίσθηση ότι ο χρόνος κυλάει αργότερα, ότι το αδυσώπητο ρολόι αμβλύνει την ένταση της συνέπειάς του. Στα φωτισμένα δώματά της – ή στο ημίφως των διαδρόμων της – αναπνέουν έρωτες που πασχίζουν να φανερωθούν. Άγρυπνες γραφομηχανές. Μεθυσμένα χειρόγραφα. Ανεπίδοτα βλέμματα. Ρυτίδες που θέριωσαν από την προσμονή, σεντόνια που ασφυκτιούν. Και αλκοόλ - επίδεσμος σε πληγές, αλκοόλ - μαχαίρι, αλκοόλ - βάλαμο. Αλκοόλ και θυμίαμα τσιγάρου...

Η νύχτα, ως και στη μυθολογημένη εκδοχή της, δεν χωράει στις ερμηνευτικές «διατάξεις» της μέρας: Ένα νυχτερινό φορτηγό που αγκομαχάει στις ανηφορίες του Πλαταμώνα, ένα μπαρ που ξενυχτάει στα υπόγεια της Βαρκελώνης και του Μανχάταν, ένα παράθυρο ανοιχτό που αγναντεύει τον όγκο της Σκύρου από τα υψώματα της Εύβοιας, ένα μεθύσι ασυνόδευτο, ο Μητροπάνος μεθυσμένος να τραγουδάει χωρίς μικρόφωνο, έξι η ώρα το πρωί σε μαγαζί της Θεσσαλονίκης – έ, όλα αυτά είναι ακατανόητα για το ταγιέρ της μέρας. Και για τους Παπαθεμελήδες της υψηλίου.

έμφρονα πολιτικό λόγο· είναι τρεις αρετές που δεν καταδέχτηκαν ποτέ να με κοσμήσουν. Ξέρω ακόμη ότι για να είναι τελεσφόρος μια εν θερμώ απολογία οφείλει να απαρτιστεί με τους όρους του ψυχρού: πιστεύεται ότι..., θεωρείται πως..., υπάρχει η γνώμη... Δεν πληρώ αυτές τις προϋποθέσεις. Και, κλείνοντας τον κατάλογο αυτών που ξέρω, να προσθέσω τούτο· μια μαρτυρία, όπως γνωρίζουμε και από την δικονομική πρακτική, για να είναι αποτελεσματική (ήγουν: μη ύποπτος εξ ορισμού) πρέπει να είναι αντικειμενική – απομακρυσμένη από ανιχνεύσιμους βαθμούς συγγένειας και οικειότητας. Είμαι τρωτός και σε αυτό το σημείο.

Αλήθεια, πώς να το κρύψω ότι ξεκινώ το κείμενό μου βαθύτατα προκατειλημμένος; Ότι τρέφω έναν έρωτα τρυφερό, μανικό και σταθερό (είναι και ο μόνος, άλλωστε σταθερός έρωτάς μου) προς την νύχτα; Αυτήν την νύχτα που αγάπησα και μου το ανταπέδωσε πολλαπλώς ευεργετώντας με, που ήταν καλή και γενναιοδωρή μαζί μου, την νύχτα τροφό, παιδαγωγό και πρώτη ερωμένη μου.

Γι' αυτήν την νύχτα θα μιλήσω. Την νύχτα την δίκαιη.

Β. Η ΝΥΧΤΑ ΚΙ ΕΓΩ

Για να δεις την νύχτα δεν αρκεί να κλείσεις τα μάτια.

Κωστής Παπαγιώργης, «Γεια σου Ασημάκη»

Η ληξιαρχική πράξη γεννήσεώς μου αποδεικνύει ότι έχω πατήσει τα τριάντα πέντε. Εγώ όμως ξέρω καλά ότι είμαι είκοσι. Χρονολογώ την –όποια– ύπαρξή μου από τότε που ένοιωσα την νύχτα πρώτη μου φορά, για να καταποντιστώ σιγά - σιγά μέσα της και να αναδυθώ εκ νέου φρέσκος, μεταμορφωμένος και –κατά έναν παράδοξο τρόπο– εξανθρωπισμένος. Όπως όλοι μας μέσα στην νύχτα, υπέστην και εγώ την δάσανο, τον κάματο και τον πόνο που σηματοδεύουν τους αναβαθμούς της ενηλικίωσης.

«Αν είσαι και παππάς, με την αράδα σου θα πας». Πουθενά αλλού δεν βρίσκει τέτοια απόλυτη εφαρμογή η λαϊκή ρήση όσο στην κατανυκτική επικράτεια του σκοταδιού. Καθώς παιδί που πρώτα θα ψελλίσει και θα μπουσουλήσει και μετά θα μιλήσει και θα περπατήσει έτσι κι ο ξενύχτης θα πατήσει υποχρεωτικώς ένα προς ένα τα σκαλοπάτια που οδηγούν στην κορυφή της κλίμακος. Και, να το πούμε, κάθε σκαλί και το χοντρό τίμημά του. Από την παρθενική ταβέρνα και τα πρώτα γυμνασιακά μεθύσια μέχρι την πίστα του σκυλάδικου, τις τράμπα γκόμενες και το ξυλοκόπημα προϋποτίθεται χρόνος πολύς και δαπάνη περισσότερη· τουτέστιν η μαθητεία.

Αλήθεια, η νύχτα είναι ένα πανεπιστήμιο που δύσκολα δίνει το πτυχίο του. Και κάθε τόσο, αφού το πάρεις, σε καλούν και για μετεκπαίδευση.

Γ. Η ΝΥΧΤΑ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

Φάτε, πιείτε και γλεντήστε! Τούτη η γη που την πατούμε όλοι μέσα θε να μπούμε!

Δημώδες άσμα

Στην καθ' ημάς οχλαγωγία η νύχτα απέκτησε συν τω χρόνω έναν εξέχοντα και καθοριστικό ρόλο. Φυτρωμένη στο έδαφος της κατοχικής πείνας, ποτισμένη το οικογενειακό αίμα του εμφυλίου, θρεμμένη με το λίπασμα της παπαγοερετζιδικής στέρησης φανερώθηκε στα μάτια των Νεοελλήνων ως το θήλυ όραμα της φαντασίας τους. Ωραία

Συνηγορία της νύχτας

και σουρλουλού, ναζιάρα και λίγο πουτανάκι, η νύχτα άνθισε μυστηριωδώς και εξάφνου σαν κήπος που εμφανίζεται από το άρρητον χάος. Τόπος συνεύρεσης και αυτοπροσδιορισμού μαζί, η νύχτα η αντίφαση υπήρξε για μέγα διάστημα ο πραγματικός και ο μόνος χώρος μυσταγωγίας μας.

Ας μην ακούμε τις σειρήνες, τις φωνές των διανοουμένων (που όμως καλά κρατούν κι αυτοί μαζί μας στα νύχτια γλέντια). Η νύχτα δεν είναι ντροπή, δεν είναι υποτάγη, δεν είναι –ποτέ δεν ήταν– ήττα. Αντίθετα, έλαμψε ως σημείο αναφοράς για όλους όσοι απέρριψαν τον εφησυχασμό, για όλους όσοι δεν γούσταραν –εν τέλει– τις μεγάλες κατραπακιές που έτρωγε η κοινωνία μας. Μέσα στην νύχτα αύξησε η ψυχή των Ρωμιών, ορίστηκαν, χτίστηκαν και καλά κρατούν τα οχυρά, μέσα στην νύχτα και με τους νόμους της διασώθηκε και εννοηματοτώθηκε η ψυχή μας. Πεδίο συγκερασμών και αντιθέσεων, τσαμπουκά και φιλιώματος, μέθης και πρωτόγνωρης ειλικρίνειας, από τα βέρνα σε ρεμπετάδικο κι από μπαρ σε πατσατζίδικο, η νύχτα στάθηκε ό,τι καλύτερο υπήρξαμε ποτέ.

Το θέλουμε, δεν το θέλουμε η νύχτα είναι σαρξ εκ της σαρκός μας.

Δ. Η ΝΥΧΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ

Πολύ συχνά, σχεδόν κάθε δρόμο, μου έλεγε μετά από τα πρώτα ποτήρια: «Να το ξέρεις, εγώ κάπως έτσι θα πάω». Κωστής Παπαγιώργης, «Η κόκκινη αλεπού»

Κι εδώ αρχίζουν τα δύσκολα. Τα δύσκολα και τα άσχημα. Γιατί –το θέλουμε, δεν το θέλουμε– σαρξ εκ της σαρκός μας δεν είναι μόνο η νύχτα, αλλά και το ΠΑΣΟΚ. Αυτό το ΠΑΣΟΚ που δγήκε για τα καλά παγανιά να κυνηγήσει τη νύχτα (για την ακρίβεια είναι το μοναδικό πράγμα που έχει κάνει στους δύο μήνες της κυβέρνησής του). Λοιπόν, δεν είναι διόλου παράξενο και, θα κάνω μια βουτιά στο έλος της πολιτικής ψυχοπαθολογίας, να εξηγήσω το γιατί.

Το ΠΑΣΟΚ που μας κυβερνά από τον Οκτώβριο είναι ένα τελείως διαφορετικό κόμμα από εκείνο που γευθήκαμε και καμαρώσαμε την περίοδο 1981 - 1989. Το ΠΑΣΟΚ '81 (ας το πούμε έτσι) ήταν απλώς ένας λαϊκιστικός, μικροαστικού ύφους και ευτελούς ήθους σχηματισμός που στόχευε στην συναινετική διαρπαγή. Το ΠΑΣΟΚ '93 είναι ένας συμπλεγματικός μηχανισμός που ονειρεύεται την αμείλικτη εκδίκηση.

Έγραψα συμπλεγματικός και έγραψα καλά. Δύο είναι τα συμπλέγματά του, δύο και οι δυστυχίες του. Το πρώτο θα το ονομάσω «σύμπλεγμα του κερατωμένου συζύγου»· το δεύτερο «σύμπλεγμα του επαρχιώτη στο Παγκράτι». Κι ας τα δούμε με τη σειρά.

«Σύμπλεγμα του κερατωμένου συζύγου». Καθώς ο κερατάς συμβίος κοιτάζει στα μάτια τον οποιονδήποτε γνωστό του προσπαθώντας να συλλάβει το ειρωνικό μειδίαμα, τον χλευαστικό υπαινιγμό, έτσι και το ΠΑΣΟΚ. Ξέροντας πολύ καλά τι είναι και τι έχει διαπράξει, ξέροντας ότι και εμείς το γνωρίζουμε, μας κοιτάζει συνεχώς και φιλύποπα. Στον καθένα μας υποπτεύεται έναν κατήγορο, στην κάθε παρέα μας αναγνωρίζει ένα Ειδικό Δικαστήριο. Κι από κει και πέρα τα πράγματα παίρνουν την φυσιολογική τους ρότα. Κάθε τρομοκρατημένος που αποκτά ισχύ και εξουσία γίνεται τρομοκράτης, γνωστό αυτό.

«Σύμπλεγμα του επαρχιώτη στο Παγκράτι». Οι μισοί και βάλτε στην Αθήνα είμαστε επαρχιώτες, αλλά μόνον μερικοί το 'χουν πρόβλημα χοντρό. Είναι αυτοί που διατυμπανίζουν ή (και) αποκρύπτουν την καταγωγή τους. Λοιπόν, το ΠΑΣΟΚ ανακάλυψε ότι είναι βαλκάνιο κόμμα (αλλά κι εμείς Βαλκάνιοι είμαστε) και εσχάτως δεν αισθάνεται καθόλου καλά. Εξ ου και δεν βρίσκεις πια Σκουλαρίκηδες, Βερυβάκηδες, ΕΓΕς, Δροσογιάννηδες, Χαραλαμπόπουλους αλλά Σημίτη, Γεννηματά, Γιάννο Παπαντωνίου και, αραιά και πού, σαν νοσταλγικό υπόλειμμα κάναν Γιαννόπουλο και κάναν Κατσιφάρα.

Με έκδηλες και προφανείς τις μειονεξίες του, το ΠΑΣΟΚ επιτίθεται για να μας τιμωρήσει. Πού αλλού; Στον συνεκτικό ιστό μας, την νύχτα.

Ε. Η ΝΥΧΤΑ ΚΙ Ο ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗΣ

Όσα γε δη του επιθυμητικού της ψυχής ήρτηται μέρους, ούτω Θεραπευτέον.

Κανών Ιωάννου Νηστευτού

Ο άνθρωπος που επελέγη ως αιχμή του δόρατος είναι γνωστός τοις πάσι. Και το όνομα αυτού: **Στέλιος Παπαθεμελής**. Η πολιτική καταγωγή του εγνωσμένη (Ένωση Κέντρου) –όπου έβαλλον τα πλέον εύοσμα των ανθέων, από τον Μητσοτάκη μέχρι τον αλήστου μνήμης Κουτσόγιωργα, θεούσος μέχρις μυελού οστέων, Μακεδονομάχος και Μακεδονοφάγος (από τις Πρέσπες και πάνω τρώει Μακεδόνες, από Πρέσπες και κάτω τους προασπίζεται). Εσχάτως υπουργός Δημόσιας Τάξεως, του ορίστηκε του δόλιου να καταργήσει την νύχτα μας.

Διάβασα επιμελώς την συνέντευξη Τύπου που έδωσε εξαγγέλλοντως τα μεγαλοφυή σχέδιά του. Όπως συμβαίνει στον κάθε στερημένο, έτσι και στον Παπαθεμελή η ηδονή επήλθεν διά της περιγραφής. Έλεγε νύχτα, αλκοόλ, νονοί· ανήλικοι έλεγε ο δυστυχισμένος και κάθε ασκημένος νους άριστα αναγνώριζε πίσω από τις αρές του το γεροντοκορίστικο φόντο της επιθυμίας.

Για να τελειώνουμε: ο Παπαθεμελής, όχι, δεν είναι σαρξ εκ της σαρκός μας. Ανήκει σ' εκείνη την μερίδα των Νεοελλήνων –μικρή ευτυχώς– που μην μπορώντας να παίξουν με την δική τους φωτιά βάλθηκαν να σθήσουν την φωτιά των άλλων. Εκπροσωπεί μια Ελλάδα υστερική, ψιλοανίκανη, επαρκή μόνον για το ελάχιστο· την αλαλία και το υπούρημα.

ΣΤ. Η ΝΥΧΤΑ ΞΑΝΑ ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΜΑΣ

Οι τυφλωμένοι άνθρωποι είναι πολύτιμοι γιατί φωτίζουν τα αφώτιστα.

Κωστής Παπαγιώργης, «Ίμερος και κλινοπάλη»

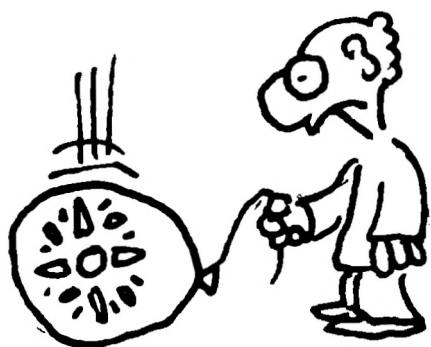
Και τώρα τι κάνουμε; Δόξα τω Θεώ, τίποτε. Όλος ο ντόρος γίνεται εν κενώ. Η κοινωνία μας τόσο μεγάλες μαλακίες δεν τις μασάει.

Έτσι, ή ο Στέλιος Παπαθεμελής θα αποσύρει το βλακώδες νομοσχέδιό του ή δεν θα το αποσύρει, θα το περάσει κι εμείς θα το γράψουμε κανονικά, όπως κάναμε πάντα. Επ' ευκαιρία, τον καλώ σε έναν χρόνο από τώρα –εξόδοις του– για μια περιήγηση στην νυκτερινή Αθήνα. Θα διαπιστώσει –εξόδοις του– ότι τα σουρωμένα πιπίνια και η νύχτα μας θα είναι εκεί: το αυτό ελπίζω και δι' υμάς.

Τα θέματα του τόπου και

Ανοίγοντας σήμερα τις εφημερίδες θα βρείτε ενδεχομένως ως πρώτο θέμα τα μετά τη συζήτηση για τον προϋπολογισμό. Ή έτσι θα έπρεπε. Αλλά το σημείωμα αυτό γράφτηκε λίγες ημέρες πριν, και δεν μπορεί να προβλέψει των αρχισυντακτών τις βουλές. Εμείς θέλουμε μόνο να σταθούμε σε μερικές παρατηρήσεις που ίσως έχουν κάποια σημασία για τους σκεπτόμενους.

Η διά του Τύπου ενημέρωση έχει δυστυχώς πάρει άλλους δρόμους και τις μέρες αυτές—που είναι πάρα πολύ κρίσιμες για το μέλλον του τόπου—πιστεύουμε ότι πολύ λίγο δικαιολόγησε το ρόλο του ο Τύπος, τη ζυγισμένη δηλαδή αξιολόγηση των θεμάτων. Ανάλογα με τις πολιτικές του τοποθετήσεις, ο Τύπος ανέδειξε όχι το καίριο αλλά το κομματικό συμφέρον. Η άσχημη για τη χώρα τροπή των εθνικών θεμάτων και η δύσκολη οικονομική κατάσταση σκεπάστηκαν τεχνηέντως με λεπτομέρειες αυτών των προβλημάτων ή με άλλα—επίσης σημαντικά θέματα—αλλά διαφορετικής σημασίας.

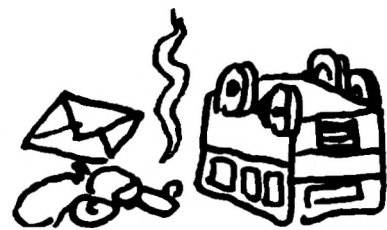

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ

Η πορεία για το «Μακεδονικό» δεν μας έκαμε να προβληματισθούμε και να επανεξετάσουμε τους χειρισμούς. Έγιναν τόσοι διαπλεκτισμοί και βάφτισε ο καθείς από τους μονομάχους τον έτερο ως περίπου «προδότη», ενώ δεν ειπώθηκε ούτε μισή λέξη ότι και των δύο η γραμμή, όπως χαράχθηκε από το παρελθόν και οι διπλωματικοί χειρισμοί ήταν και εξακολουθούν να είναι οι χείριστοι. Γι' αυτό και απέτυχαν. Ξεκινώντας από τη γραμμή και τους χειρισμούς Σαμαρά και προχωρώντας στην αντίστοιχη πολιτική Μητσοτάκη ως υπεύθυνου για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική Παπανδρέου ως αντιπολίτευση τότε, φτάσαμε στη σημερινή αντιπολίτευση της Ν.Δ. και του κ. Σαμαρά και τους υπεύθυνους χειρισμούς του ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση. Δεν ομολογούν ότι ήταν όλων—και όλες—οι επιλογές ένα μεγάλο λάθος. Δεν ομολογούν ότι και στο θέμα των Σκοπίων έπαιξαν όπως συνηθίζουν να παίζουν με τα εθνικά θέματα. Δηλαδή να τα χρησιμοποιούν ως υλικό για την άσκηση μιας αχαλίνωτης και χωρίς αρχής αντιπολίτευσης.

[Μια λεπτομέρεια(;). Δεν θα επιμείνουμε αφού «πανεθνικά» έχει αποφασιστεί ότι πρέπει να καλύψουμε τον κ. Θ. Πάγκαλο μιας και θα προεδρεύει αυτός στην Ε.Ε. το επόμενο εξάμηνο. Ε, λοιπόν αυτή η μικρή υπόθεση έδωσε την αφορμή στους «μεγάλους» της Ευρώπης να μας χτυπήσουν ανηλέητα. Καλά, αναρωτιόμαστε, γιατί θα πρέπει ένας ολόκληρος λαός να ανέχεται από τη μια τις συνέπειες των ενεργειών ενός ασύμπτωτου κ. Πάγκαλου ή να κορδακίζεται με ιδεολογήματα—φληναφήματα όπως εκείνα λ.χ. του κ. Ζουράρι στην εκπομπή του ANTENNA; Μα καλά, η Γερμα-

νία—όπως και όλοι οι λαοί—δεν είναι μονόχρωμοι. Θυμάστε, βέβαια, ότι και ο Χάινε, και ο Γκάιτε και άλλοι ήσαν Γερμανοί. Και από την άλλη έχουμε και μεις πολλούς συμπατριώτες μας για τους οποίους ντρεπόμαστε και τους οποίους θα θέλαμε να ξεχάσουμε.]

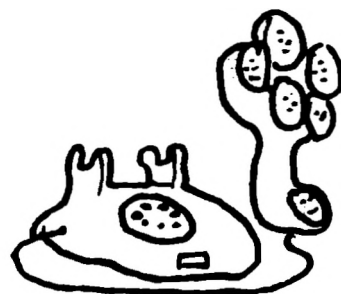

ΤΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ

Μέρες εφιαλτικές περνάνε οι Αθηναίοι. Δεν μπορείς έτσι κι αλλιώς να κυκλοφορήσεις σ' αυτήν την άξερη πόλη, προστέθηκε τώρα και ένας επιπλέον λόγος. Είναι τα επακόλουθα μιας άλλης κομματικής αντιπαράθεσης: ΣΕΠ εναντίον ΟΑΣ και τούμπαλιν. Παρακολουθήσαμε και πάλι απόπειρες αυτοκτονίας, επελάσεις στη Βουλή, πυρπολήσεις λεωφορείων κ.λπ. Όπως πανομοιότυπα είχαμε παρακολουθήσει στο παρελθόν τις αθλιότητες με τους προπηλακισμούς αυτοκινητιστών εναντίον αυτοκινητιστών (με κορυφαία εκείνη τη σκηνή του ξεγυμνώματος μπροστά στα δικαστήρια ενός υποψήφιου λεωφορειούχου).

Όλη αυτή η κακή φιέστα δεν είναι τίποτε άλλο τελικά από μια κομματική αντιπαράθεση. Ο κ. Χαράλαμπος λ.χ., στο νέο του νομοσχέδιο—και εδώ φαίνεται το κατά πόσον ενδιαφερόταν για το συγκοινωνιακό—δεν προβλέπει καμιά ρύθμιση για το συνολικό πρόβλημα των μετακινήσεων των πολιτών της Αθήνας: λεωφορεία, ταξί, ηλεκτρικός σιδηρόδρομος κ.λπ. Όχι, τίποτε απ' αυτά. Όλο κι όλο το πρόβλημα ήταν η αποκατάσταση «των πρώην ΟΑΣ».

Αν μπειτε στον κόπο να αναγνώσετε αυτό το «νομικό κείμενο» δεν πρόκειται να δείτε τέτοιους προβληματισμούς. Ε, λοιπόν, έχουμε άδικο να υποστηρίζουμε ότι το δικαίωμα των πολιτών στη μετακίνηση έχει εκπέσει σε θέμα άθλιας αντιπαράθεσης των οπαδών δύο κομμάτων; Ο μοναχικός, αναγκαστικά, περιπατητής της Αθήνας ξέρει πολύ καλά ότι οι δύο μονομάχοι παλεύουν για να βολέψουν ο καθένας τους κομματικούς οπαδούς του. Το τελευταίο που τους ενδιαφέρει είναι οι αστικές συγκοινωνίες. Διαφορετικά θα φρόντιζαν ό,τι καλό βρίσκουν να το βελτιώνουν κι όχι φτου κι από την αρχή.

ΟΙ ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ

Ο πρόεδρος της Βουλής κ. Κακλαμάνης παρουσίασε στις 16/11/93 το πόρισμα των ανακριτών για τις υποκλοπές. Έγινε η παρατήρηση ότι η χρονική στιγμή επιλέχθηκε σκοπίμως για να σκεπαστούν άλλα ζητήματα όπως λ.χ. ο προϋπολογισμός, το θέμα των Σκοπίων κ.ά. Καλά, τα ξέρουμε αυτά κι από παλιά. Τα ίδια έκανε και η Ν.Δ. Όμως τι θα γίνει στο τέλος; Ήδη ο κ. Έδερτ φανερώθηκε: Είπε ότι θα καλύψει «τα στελέχη της Ν.Δ.». Παλιές ανειλίστηνες υποχρεώσεις στον κ. Μητσοτάκη. Και τι θα κάνει το ΠΑΣΟΚ; Απλώς θα ζυγίσει τι το συμφέρει στις τρέχουσες εξελίξεις των ημερών (δηλαδή θα ανταλλάξει με τον κ. Έδερτ το κουκούλω-

η αφασία των πολιτικών

μα ή θα το παίξει ρεβανιστικά αν ο κ. Έμπερτ το «παίξει» αλλού σκληρός κ.λπ.).

Και η ουσία; Το ότι ο πρωθυπουργός και υπουργοί του (δηλαδή η κ. Μπακογιάννη και ο κ. Γκελεστάθης) παρακολουθούσαν ή πλαστογραφούσαν και ενέπαιζαν, δεν σημαίνει τίποτε; Και όλες αυτές οι βαρύτερες παραβιάσεις του Συντάγματος, θα μείνουν ατιμώρητες; Θα επαναληφθεί το «σικέ» παιχνίδι του σκανδάλου Κοσκωτά όπου οι πολυσχιδείς και μεγαλόσχημοι της πολιτικής που συναλλάσσονταν με το μεγαλοαπατεώνα βγήκαν «καθαροί» και στο τέλος θα την πληρώσουν με μικροποινές ο Κοσκωτάς και κάποιοι από τους στενούς συνεργάτες του; Και ποιο είναι λοιπόν αυτό το κράτος δικαίου για το οποίο υπερηφανευόμαστε, για το οποίο ψηφίζουμε και χειροκροτούμε; Να το θυμηθείτε: Η υπόθεση θα σκεπαστεί αφού προηγουμένως δημιουργηθεί ο προσήκων θόρυβος! Ο προσήκων!

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα χάλια της οικονομίας μας είναι μεγάλα και έχουν από όλους ομολογηθεί. Μόνον που ο καθείς υποδεικνύει τον έτερο ως φταίχτη! Η κατατρακύλα της οικονομίας είναι μια υπόθεση που ξεκινά από πολύ παλιά και κάθε φορά κάποιοι «μάγοι» πειραματίζονται. «Έμαθε» το ΠΑΣΟΚ και κει που μάθαινε ήρθε η Ν.Δ. για να ξαναμοιράσει την τράπουλα, να μάθει κι ο κ. Μάνος οικονομία. Τώρα είναι η σειρά του κ. Γεννηματά που με αοριστολογίες και διγλωσσίες ταλαιπωρεί το βασανισμένο σώμα της οικονομίας μας. Τις ημέρες αυτές παρακολουθήσαμε τις αλχημείες και τις συγκαλύψεις. Την «εξοικονόμηση» και συγχρόνως τις νέες προσλήψεις, το παιχνίδι με την ανάληψη νέων δαπανών (ΟΑΣ) που γίνονται όχι για τη στήριξη υποδομής αλλά για την ικανοποίηση του κομματικού ρουσφετιού (βλ. περίπτωση ΟΑΣ). Από την άλλη, ως άλλος «μάγος» ο κ. Λαλιώτης υπόσχεται μεγάλα νέα έργα. Αλλά με ποια χρήματα; Μα με το πακέτο Ντελόρ φυσικά...

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ

Ο υπουργός Άμυνας κ. Αρσένης απάντησε στις 17/11 με τα ακόλουθα όταν ρωτήθηκε για τις ομαδικές παραιτήσεις των αξιωματικών:

□ Κοιτάχτε, η κυβέρνηση με διαφάνεια εφαρμόζει το νόμο. Δεν μπορώ να δικαιολογήσω πολιτικές πράξεις εν ενεργεία αξιωματικών που αμφισβητούν την πολιτική κρίση μιας κυβέρνησης που έχει εκλεγεί από τον ελληνικό λαό και εφαρμόζει το νόμο. Οι πράξεις αυτές είναι πολιτικά εμπνευσμένες και δεν πρόκειται η κυβέρνηση να σταματήσει μπροστά σε αυτές τις πολιτικές πράξεις κάποιων εν ενεργεία αξιωματικών που παραιτούνται σήμερα, εμείς θα προχωρήσουμε να συγκροτήσουμε αξιοκρατικά, αξιόμαχες Ένοπλες Δυνάμεις. Αυτός είναι ο στόχος μας και αυτό θα το πετύχουμε, με τη μεγάλη πλειοψηφία των εν ενεργεία

αξιωματικών που και θα χρησιμοποιηθούν και είναι αξιολογώτατοι.

Αυτό είναι δέβαιο από τα πιο νόστιμα που ακούστηκαν τελευταία. Αφού η κυβέρνηση αποφάσισε τη δική της κομματικοποίηση του στρατεύματος επιστράτεψε και τον κ. Αρσένη γι' αυτό «Κοιτάχτε...» Κι όμως αυτό τον καιρό ο στρατός θα' πρεπε να μείνει όσο το δυνατόν έξω από κάθε κομματικοποίηση. Αλλά και εδώ η νέα κυβέρνηση ενήργησε αυταρχικά και «άκομψα».

(Σ.Σ. Η επιλογή λ.χ. του κ. Λυμπέρη είναι σίγουρα μια πολύ καλή τοποθέτηση αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν παραβιάστηκε και μια θεσμική τάξη).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι κυβερνητικοί φωνασκούν για την «καμένη γη» που παρέλαβαν –και την είχαν προηγουμένως παραδώσει στους άλλους. Και τι βγαίνει από όλο αυτό το παιχνίδι; Οι πολιτικοί μας έχουν μετατρέψει τα πάντα σε ένα φαιδρό παιχνίδι. Αλλά οι μέρες αυτές, οι τελευταίες ενός άλλου χαμένου χρόνου, είναι πολύ δύσκολες. Και προαναγγέλλουν τις πολύ πιο δύσκολες, τις ασφυκτικές ημέρες, τα δύσκολα χρόνια που έχουμε μπροστά μας. Δύσκολα γιατί; Ο βασικός λόγος είναι το «στρίμωγμα» της Ελλάδας στη διεθνή σκηνή. Η χώρα μας και μεις έχουμε γίνει ο στόχος της ειρωνείας και του εμπαιγμού σε κάθε μήκος και πλάτος. Ο κ. Κολ λ.χ. –αυτός ο όποιος κ. Κολ– μας ειρωνεύεται ή για τον κ. Πάγκαλο ή για τον κ. Γιαννόπουλο. Καλά, ξέρω, μην επαναλάβετε τα λόγια για τους κακούς Γερμανούς. Αυτά και άλλα πολλά από τα αναμενόμενα δεν θα γινόταν αν...

Αν, η οικονομίας μας δεν ήταν διαλυμένη – από εμάς, τους φοροδιαφεύγοντες και παραοικονομούντες και από τους αδέξιους και άσχετους «μάγους». Αν, είχαμε μια αξιοπρεπή, συνεπή και υπεύθυνη στάση απέναντι σε Αλβανούς, Τούρκους, Αμερικανούς κ.λπ. (Το βλέπετε ότι τώρα η Ελλάδα, με «σοσιαλιστική» διακυβέρνηση έγινε αντι-ευρωπαϊκή και φιλο-αμερικανική χώρα;)

Αν, είχαμε σεβασμό στους θεσμούς που οι ίδιοι επιλέξαμε και στους οποίους συνεχώς αναφερόμαστε. Και επιβάλαμε στους χειραγωγούς της πολιτικής να τους σέβονται και να τους τιμούν. Όταν δηλαδή έχουμε καραμπινάτες παραβιάσεις της νομιμότητας (βλ. σκάνδαλο Κοσκωτά και σκάνδαλο υποκλοπών) οφείλουμε και να ολοκληρώνουμε τις διαδικασίες κάθαρσης.

Αν, σκεφτόμαστε ότι τα λεωφορεία δεν είναι φέουδο κομματικών βαρώνων αλλά μέσο για να υπηρετηθούν οι ανάγκες των κατοίκων των πόλεων. Και ότι ο στρατός δεν είναι και αυτός ένα άλλο πεδίο μοιρασιάς οφφικίων και θέσεων για φίλους και γνωστούς.

Το έργο έχει δέβαιο ξαναπαιχθεί, ξαναπαίζεται και σήμερα χωρίς ενδοιασμούς και το κυριότερο χωρίς μέλημα για την τύχη αυτού του τόπου και των πολιτών, οι οποίοι και πάλι περιφρονούνται. Ούτε καν 100 μέρες δεν έκλεισαν από τη νέα κυβέρνηση. Και η αφασία είναι έκδηλη. Κρίμα. Περίμενε κανείς σοβαρότητα, δουλειά σκληρή και προπαντός ειλικρίνεια και ευθύτητα για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του τόπου με τις μικρότερες δυνατές απώλειες.

Χρήστος Νησιώτης

Μακεδονικό - Συγκοινωνιακό: σημείο

του Τάσου Παππά

Το «Μακεδονικό» και οι αστικές συγκοινωνίες είναι τα δύο αγκάθια που έχουν κάνει τον πρωθυπουργό και τους κορυφαίους υπουργούς της κυβέρνησης να «χάσουν» τον ύπνο τους. Και για τα δύο οι ευθύνες είναι εξ αντανάκλασας.

Προεκλογικώς το ΠΑΣΟΚ είχε υποσχεθεί ότι οι αστικές συγκοινωνίες θα επανέλθουν στο προηγούμενο ιδιοκτησιακό καθεστώς, θα επανακτήσει δηλαδή το κράτος τον έλεγχο. Με τη λογική αυτή συμφωνούσε η πλειοψηφία των ελλήνων πολιτών (βλέπε δημοσκόπηση στην *Ελευθεροτυπία* όταν η σύγκρουση ΕΑΣ - κυβέρνησης Μητσοτάκη ήταν στην κορύφωση της και από την οποία προέκυπτε ότι το περίπου 65% από αυτούς που ρωτήθηκαν ήταν υπέρ των κρατικών αστικών συγκοινωνιών). Ο δημόσιος έλεγχος των αστικών μέσων μεταφοράς είναι καθεστώς στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, μηδὲ της Μ. Βρετανίας εξαιρουμένης. Η συναίνεση της κοινής γνώμης και τα διεθνή παραδείγματα ήταν τα ισχυρά επιχειρήματα στα χέρια της κυβέρνησης, η καθυστέρηση, όμως, της προώθησης του νέου νομοθετικού πλαισίου έδωσε την ευκαιρία στους αμυνόμενους μετόχους των ΣΕΠ να οργανώσουν την αντίστασή τους, με την αμέριστη δεδαίως συμπαράσταση πολλών παραγόντων της Νέας Δημοκρατίας, οι οποίοι με κραυγαλέο τρόπο υποστήριξαν τους μετόχους, ενώ συχνά - πυκνά διακρίθηκαν για τον αγοραίο λαϊκισμό τους. Από τη στιγμή που μια ευάριθμη επαγγελματική ομάδα βρίσκει πρόθυμους υπερασπιστές των συμφερόντων της, τότε ο δρόμος προς την αποθράσυνση είναι ανοικτός. Έτσι, είδαμε απλούς ανθρώπους να μετατρέπονται σε γραφικούς μάρτυρες, λεωφορεία να εισβάλλουν στη Βουλή, «επίδοξους» αυτόχειρες και λεονταρίζοντες «νοικοκύρηδες» που ξαφνικά είδαν το κράτος - το πάντα γι' αυτούς φιλόστοργο κράτος - να μετεξελίσσεται σε ορκισμένο εχθρό τους. Όλοι και όλα ορχούμενα ενώπιον των αδηφάγων τηλεοράσεων.

Τα επεισόδια και η άρνηση των μετόχων να δγάλουν τα λεωφορεία από τα αμαξοστάσια προκαλούσαν τη δυσφορία των πολιτών αλλά δεν εισέπραττε το κόστος η κυβέρνηση, η οποία μάλλον κατηγορείτο για ατολμία παρά για αυταρχισμό. Όμως, από ένα σημείο και μετά οι εξελίξεις πήραν δραματικό χαρακτήρα, και η τραγικότερη συνέπεια

ήταν ο νεκρός μέτοχος. Αυτομάτως το κλίμα μετεστράφη, φορτίστηκε συναισθηματικά η ατμόσφαιρα, αφού οι χωρίς κοινωνική αποδοχή αντιδρώντες απέκτησαν έναν ήρωα και η κυβέρνηση βρέθηκε στη δυσάρεστη γι' αυτή θέση να απολογείται. Η σύγκρουση ΕΑΣ - κυβέρνησης Μητσοτάκη κράτησε πολλές εβδομάδες αλλά θύματα δεν υπήρχαν εκτός από μερικούς τραυματισμούς, τις απολύσεις και τις συλλήψεις. Η κατά τεκμήριο πιο ευαισθητοποιημένη κοινωνικά κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ «κουβαλά» από εδώ και πέρα στις πλάτες της ένα νεκρό, με ό,τι αυτό συνεπάγεται στο πολιτικό και το ηθικό επίπεδο.

Κρίση νομιμότητας

Η αντίσταση στο θέμα των συγκοινωνιών και οι εξελίξεις στις Ένοπλες Δυνάμεις εγείρουν ένα σοβαρό θέμα. Πρόκειται για την κρίση νομιμότητας στην οποία περιέρχεται το πολιτικό σύστημα και οι εντεταλμένοι για τη λειτουργία φορείς του. Το ΠΑΣΟΚ ως αντιπολίτευση προειδοποιούσε πως όταν έρθει στην κυβέρνηση θα ανατρέψει όσους νόμους πολέμησε. Το ίδιο ακριβώς κάνει σήμερα και η Νέα Δημοκρατία. Το ενδεχόμενο παράγωγο είναι προφανές. Δεν μπορεί να λειτουργήσει στοιχειωδώς το πολιτικό σύστημα, δεν υπάρχουν σαφείς κανόνες παιχνιδιού, αμφισβητείται η δυνατότητα της νόμιμα εκλεγμένης κυβέρνησης να ρυθμίζει το θεσμικό πλαίσιο.

Οι εκκαθαρίσεις στο δημόσιο τομέα, οι κατατομήσεις στο στράτευμα, οι μεταθέσεις αντιφρονούντων, η ακύρωση νομοθετικών πράξεων είναι οι συνηθέστερες πράξεις της νέας κυβέρνησης, λες και παραλαμβάνει από κυβέρνηση που προέκυψε από πραξικόπημα, λες και αντιλαμβάνεται τον εαυτό της ως επαναστατική κατάσταση που οφείλει να αλλάξει ριζικά το τοπίο. Στην πραγματικότητα πρόκειται κάθε φορά για εφαρμογή σχεδόν όμοιων διαχειριστικών προτάσεων, που απλώς ενδύνονται το μανδύα της «αλλαγής» και μοναδικό στόχο έχουν την ικανοποίηση των ψηφοσυλλεκτικών αναγκών. Έτσι και η οικονομία υπονομεύεται και το επενδυτικό κλίμα καταστρέφεται και η ανασφάλεια είναι το κυρίαρχο συναισθημα για χιλιάδες πολίτες.

Το πικρό ποτήρι της ήττας στο «Μακεδονικό»

Στο έτερο μείζον θέμα, το «Μακεδονικό», η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ απέτυχε. Παρά το γεγονός ότι κληρονόμησε το ζήτημα σχεδόν «τελειωμένο» από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, θα γευθεί αυτή το πικρό ποτήρι της ήττας, επειδή προεκλογικώς είχε καλλιεργήσει πολλές προσδοκίες, γνωρίζοντας ότι δεν είναι σε θέση να τις εκπληρώσει. Σήμερα, και εκ του ασφαλούς, τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ ισχυρίζονται ότι υποχρεώθηκαν να πλειοδοτήσουν σε πατριωτισμό για να μην επιτρέψουν στον Α. Σαμαρά να καρπωθεί τα οφέλη από μια ανένδοτη στάση. Η αλήθεια όμως είναι εν

σατε χασούρες

μέρει εκεί. Αυτό που αποκρύβεται επιμελώς είναι ότι το θέμα των Σκοπίων προσφερόταν για μια σίγουρη και πολλαπλώς αποδοτική αντιπολιτευτική τακτική. Όμως το ΠΑΣΟΚ δεν υπολόγισε σωστά το χρόνο. Πίστευε και ευχόταν το θέμα να λυθεί από τον Μητσοτάκη και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ απλώς θα εξέφραζε τη λύπη της, εγκαλώντας τους συμμάχους για εγκατάλειψη της κοινοτικής αλληλεγγύης -ανέδοξη επίθεση- και κατακευρανώοντας τη Νέα Δημοκρατία ως εξωνημένη.

Τώρα φορτώθηκε το "Μακεδονικό" και πληρώνει τα επίχειρα της αλόγιστης προεκλογικής συμπεριφοράς με επιπρόσθετη δυσκολία την επιδείνωση των σχέσεών μας με τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα με τη Γερμανία, η οποία δέχθηκε τα πυρά του δυσήνιου Πάγκαλου.

Ο υπουργός αναπληρωτής Εξωτερικών άκουσε την κριτική των συντρόφων του στο Εκτελεστικό Γραφείο, η οποία αφορούσε στις αρχικές δηλώσεις του, αλλά και την περιλάλητη συγγνώμη. Του είπαν, δηλαδή, ότι η πρώτη κίνηση ήταν μεν άστοχη, αλλά η δεύτερη ήταν μεγάλο λάθος, που ταπείνωσε τον ίδιο και τη χώρα. «Όφειλες να παραιτηθείς» ήταν η φράση-κατακλείδα. Ο κ. Πάγκαλος δεν είχε κανένα πρόβλημα να παραιτηθεί, αλλά ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν ήθελε να υποχρεώσει τον υπουργό του να φθάσει μέχρι την έσχατη πράξη σκεπτόμενος ιδιοτελώς. Λίγες μέρες πριν η Ελλάδα αναλάβει την προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υπήρχε κανένας άλλος υπουργός που θα μπορούσε να καλύψει με επάρκεια το κενό Πάγκαλου. Αυτό όμως που δεν είπε στους συντρόφους τους ο κ. Πάγκαλος, αλλά το γνωρίζουν πολύ καλά συνεργάτες του στο υπουργείο Εξωτερικών, είναι ότι για τη δυσμενή τροπή που πήρε το θέμα των δηλώσεών του έβαλαν το χεράκι τους και κάποιοι συνάδελφοί του στην κυβέρνηση! Αλλιώς δεν εξηγείται πως τη μια μέρα ο πρεσβευτής της Γερμανίας στην Αθήνα βγαίνοντας από το γραφείο όπου συναντήθηκε με τον Θ. Πάγκαλο να δηλώνει ότι «το θέμα είναι λήξαν» και την ακριδώς επομένη μέρα από τη γερμανική πρωτεύουσα να έρχεται το μαντάτο Κίνκελ ότι η Γερμανία απαιτεί τη συγγνώμη Πάγκαλου. Τελείως συμπτωματικώς(;) στη Βόννη βρισκόταν κορυφαίο στέλεχος της διπλωματίας μας, που δεν έχει και τις καλύτερες σχέσεις με τον κ. Πάγκαλο και φρόντισε να «κουρντίσει» εντέχνως τους Γερμανούς, αδιαφορώντας αν τελικώς τη ζημιά δεν θα υφίστατο μόνο ο «αντίπαλός» του αλλά και η χώρα.

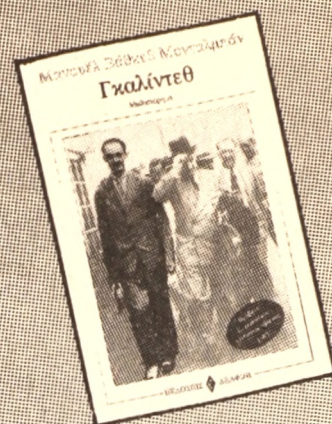
Η υστεροφημία του Ανδρέα

Τα προεκτεθέντα ανήκουν στην κατηγορία των «δημοφιλών» συντροφικών μαχαιρωμάτων και η αναμενόμενη έξαρσή τους -μπροστά μας έχουμε και άλλα ακανθώδη ζητήματα- θέτουν εκ νέου επί τάπητος το πρόβλημα του συντονισμού. Ως φαίνεται οι υπουργοί κινούνται με βάση τις προσωπικές τους στρατηγικές, είτε γιατί απουσιάζει ένα γενικότερο σχέδιο είτε γιατί το κομματικό χρηματιστήριο έχει ανοίξει. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ο Α. Παπανδρέου προστατεύοντας την αξιοπρέπειά του και φιλοτεχνώντας την υστεροφημία του δεν αποκλείεται να αποτολμήσει το δόγμα προς την προεδρία της Δημοκρατίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

Οι μεγάλες επιτυχίες του 1993

2 χρόνια
ΔΕΛΦΙΝΙ

Μανουέλ Βάθκεθ
Μονταλμπάν
ΓΚΑΛΙΝΤΕΘ

Ευρωπαϊκό Βραβείο Μυθιστορήματος 1992

Ουμπέρτο Έκο
Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΤΟΥ ΤΖΑΙΗΜΣ ΤΖΟΥΪΣ

Ουμπέρτο Έκο
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΘΩΜΑ ΑΚΙΝΑΤΗ

Θεμιστοκλέους 23-25, 106 77 Αθήνα
τηλ.: 3630955, fax: 6450764

Ενότητα... σε καθε

«Κερδισμένος είναι ο ΣΥΝ». Αυτά ήταν τα πρώτα λόγια του νέου προέδρου του κόμματος Νίκου Κωνσταντόπουλου αμέσως μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος και μέσα σε μια παλλόμενη ατμόσφαιρα με τους συνέδρους να φωνάζουν ρυθμικά το σύνθημα: **«Ενότητα»**

Μιλώντας την επομένη για το 2ο Έκτακτο Συνέδριο του ΣΥΝ ο Ν. Κωνσταντόπουλος υπογράμμισε έγινε σε δύσκολες συνθήκες, ύστερα από μια εκλογική ήττα καταφέροντας να διασφαλίσει και να ενισχύσει τη συλλογικότητα του κόμματος. Εκφράστηκε, συνέχισε ο νέος πρόεδρος, η ενότητα, ο σεβασμός των διαφορετικών απόψεων και ενισχύθηκε η κοινή συνείδηση του ενιαίου κόμματος. Αναφερόμενος στην πολιτική απόφαση του συνεδρίου, τόνισε ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για αμφισημίες και διαφορετικές ερμηνείες, προσθέτοντας ότι με άξονα αυτή την απόφαση, θα επιδιώξουμε τη μεγαλύτερη δυνατή οργανωτική ανασυγκρότηση και τη μεγαλύτερη δυνατή πολιτική διεύρυνση με στόχο να ξαναγίνει ο ΣΥΝ το τρίτο κόμμα.

Ηταν περασμένη η ώρα το βράδυ της Κυριακής στην αίθουσα του Σταδίου «Ειρήνης και Φιλίας», οι μισοί περίπου συνέδροι είχαν αποχωρήσει για να προλάβουν να επιστρέψουν στην ιδιαίτερη πατρίδα τους. Ο νέος πρόεδρος δεχόταν τα συγχαρητήρια των συνυποψηφίων του για την

εκλογή, οι δε σύντομες ομιλίες τόσο του ίδιου όσο και του Α. Αλαβάνου, που τον ακολούθησε στο βήμα του συνεδρίου, ήταν ιδιαιτέρως ενωτικές, εκτονώνοντας το βαρύ ομολογουμένως κλίμα που είχε δημιουργηθεί μετά το αποτέλεσμα της πρώτης ψηφοφορίας, αλλά και την αγωνία –έως ανησυχία– που το συνόδευε.

ΑΠΟΦΑΣΗ

«Λαϊκό Κόμμα Δημοκρατικής, Ριζοσπαστικής Οικολογικής Αριστεράς»

«Να συγκροτήσουμε ένα μεγάλο λαϊκό κόμμα της σύγχρονης Δημοκρατικής, Ριζοσπαστικής και Οικολογικής Αριστεράς», τονίζεται στην απόφαση του Έκτακτου Συνεδρίου του Συνασπισμού, που ψηφίστηκε το βράδυ του Σαββάτου με μεγάλη πλειοψηφία. (Μόνο 11 αρνητικές ψήφοι σε σύνολο περίπου 500 συνέδρων).

- Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην κατάσταση στα Βαλκάνια και για μια ακόμη φορά τονίζεται η θέση του ΣΥΝ για σεβασμό των υφιστάμενων συνόρων, καθώς και των δικαιωμάτων των εθνικών γλωσσικών και θρησκευτικών μειονοτήτων όπου υπάρχουν.
- Η πορεία για την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση εκτιμάται ότι δεν μπορεί να προωθηθεί με βάση τη μονοσήμαντη λογική και φιλοσοφία της δημοσιονομικής πειθαρχίας που επιβάλλει η συνθήκη του Μάαστριχτ, της οποίας ζητείται η άμεση και ριζική αναθεώρηση, ώστε να επαναδεσμευθούν στην υπόθεση αυτή μεγάλα τμήματα του πληθυσμού της Ευρώπης, που τώρα αποστασιοποιούνται ή και γίνονται ευάλωτα σε εθνικιστικές δημαγωγίες.
- Εκτιμώντας την κυβερνητική πορεία του ΠΑΣΟΚ, ο ΣΥΝ υποστηρίζει ότι δείχνει αμηχανία, έλλειψη προγραμματικού βάθους και συνοχής, καθώς και αδυναμία να δημιουργήσει επιλογές και μέτωπα σύγκρουσης. Θεωρεί, επίσης, ότι έχει βαριές ευθύνες για τη διαχείριση του θέματος των Σκοπίων, επιχειρεί επικίνδυνους αυτοσχεδιασμούς στο Κυπριακό, ενώ οι σπασμωδικές αντιδράσεις του μέσα στην Κοινότητα τείνουν να υπονομεύσουν πλήρως την ελληνική προεδρία.

Ο φόβος των «κόκκινων»

Το 40% που συγκέντρωσε ο Α. Αλαβάνος και το Αριστερό Ρεύμα στον πρώτο γύρο είχε κόψει την ανάσα κυρίως των ΕΑΡΙνών, που έβλεπαν να παίζεται ξανά ένα παιχνίδι από τα παλιά, και μάλιστα με όρους αυτή τη φορά καθόλου ευνοϊκούς γι' αυτούς. Άλλωστε, όλοι είχαν καταλάβει το τετραήμερο που κράτησαν οι συνεδριακές διαδικασίες ότι το Αριστερό Ρεύμα ήταν ο κυρίαρχος του παιχνιδιού. Οι προτάσεις του –με την μορφή τροπολογιών– είτε συγκέντρωναν την αποδοχή του σώματος είτε δεν γίνονταν δεκτές, συγκεντρώνοντας μεγάλα ποσοστά στο σώμα. Η υπεροχή αυτή αποτυπώθηκε σε ένα βαθμό και στην πολιτική απόφαση του συνεδρίου, όπου γίνεται λόγος για συγκρότηση ενός **Λαϊκού Κόμματος της Ριζοσπαστικής Αριστεράς και της Οικολογίας**.

Η τελική επικράτηση του Ν. Κωνσταντόπουλου, η εκτόξευσή του –από τις 348 ψήφους που συγκέντρωσε στον πρώτο γύρο– στις 600, και οι μόλις 41 ψήφοι που συγκέντρωσε επιπλέον στο δεύτερο γύρο ο Α. Αλαβάνος, έχουν να κάνουν κυρίως:

- Με την ιδεολογική αποστροφή του βασικού κορμού της Ε.ΑΡ. απέναντι στο Αριστερό Ρεύμα και τους προερχόμενους από το ΚΚΕ και το ΚΚΕ Εσωτερικού - Αν. Αρ.
- Με τη σωστή –όπως αποδείχθηκε– εκτίμηση ότι η επικράτηση του Αριστερού Ρεύματος σε επίπεδο Κεντρικής Επιτροπής, θεωρείτο δεδομένη. Έτσι, ο φόβος για επιστροφή των «κόκκινων» επέβαλε τη λύση του Ν. Κων-

πώς συγκατοίκησης

Ρεπορτάζ - Συνεντεύξεις
Ανδρέας Πετρόπουλος

παντόπουλου. Ακριδώς με τα παραπάνω κριτήρια και έστω αν κορυφαίοι –και όχι μόνο– παράγοντες της Ε.ΑΡ. είχαν μέχρι την τελευταία στιγμή σοβαρές επιφυλάξεις για ενδεχόμενη προεδροποίησή του.

Έτσι, η μετακίνηση όσων προτίμησαν τον Φ. Κουδέλη στο πρώτο γύρο, υπέρ του Ν. Κωνσταντόπουλου, ήταν σχεδόν καθολική. Ενώ όσον αφορά τις ψήφους του «Ριζοσπαστικού Φόρουμ» αυτές μοιράστηκαν, όχι δέδαια αναλογικά με την εξής σειρά: Κωνσταντόπουλος, λευκό, Αλαβάνος. Στα αξιοσημείωτα η προτίμηση του Α. Αλαβάνου από κάποια πρωτοκλασάτα στελέχη του Φόρουμ, σε αντίθεση με τον Μ. Παπαγιαννάκη που φανερά προτίμησε τον Ν. Κωνσταντόπουλο. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η τελική διαφορά των 74 ψήφων ήταν αναμενόμενη.

Συγκατοίκηση

Τούτων δοθέντων ο ΣΥΝ την επόμενη ημέρα των συνεδριακών του διαδικασιών και της ανάδειξης της νέας ηγεσίας εμφανίζει μια εικόνα *συγκατοίκησης*.

Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας για την ΚΠΕ, ανέδειξαν μια ευρεία πλειοψηφία –με κορμό το Αριστερό Ρεύμα– που ήταν αντίθετη στην προεδροποίηση του Νίκου Κωνσταντόπουλου. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη νέα σύνθεση της ΚΠΕ, το Αρ. Ρεύμα έχει 54 εκπροσώπους σε σύνολο 113 μελών, ενώ την ίδια στάση για το θέμα της ηγεσίας κράτησαν 7 εκπρόσωποι από το Ριζοσπαστικό Φόρουμ και οι 2 που εκλέχθηκαν από το ψηφοδέλτιο Χειραφέτηση της Βάσης. Κανείς δέδαια με βάση αυτά τα στοιχεία δεν μπορεί να προδικάσει την πορεία του ΣΥΝ, αφού και οι συμμαχίες του νέου προέδρου, όπως θέλουν οι πληροφορίες, φαίνεται ότι είναι στρατηγικής σημασίας. Ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, εκτός από την ενισχυμένη θέση που προκύπτει κυρίως από την εκλογή του από το συνέδριο, μπορεί να υπολογίζει δάσιμα στην ομάδα των λεγόμενων προεδρικών –η βασική σύνθεση της οποίας είναι ίδια με αυτήν που περιέβαλε στο παρελθόν την Μ. Δαμανάκη, αλλά και στη στήριξη του Μ. Παπαγιαννάκη. Βεδαίως, ο νέος πρόεδρος του ΣΥΝ θα προτιμούσε μια διαφορετική σύνθεση της ΚΠΕ, ενώ όπως φαίνεται δεν είναι σύμφωνος σε ενδεχόμενη εκλογή γραμματέα, αν κάτι τέτοιο προταθεί στη συνεδρίαση της ΚΠΕ. Σίγουρα, όμως, θα αναγκαστεί να κρατήσει ισορροπίες με βάση τη σύνθεση της νέας ΗΠΕ.

Τέλος, άλλες πληροφορίες φέρνουν το νέο πρόεδρο του ΣΥΝ διατεθειμένο να ανοίξει ένα ουσιαστικό δίκτυο επικοινωνίας με την Μ. Δαμανάκη, με στόχο όχι μόνο την επαναδραστηριοποίησή της αλλά και την αξιοποίησή της στις επερχόμενες Ευρωεκλογές ή στις δημοτικές, κάτι άλλωστε που η Μ. Δαμανάκη δεν φάνηκε να απορρίπτει σε πρόσφατη συνέντευξή της.

ΤΑΚΗΣ ΤΣΙΓΚΑΣ

ΑΝΤΙΦΑΣΕΩΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Ένα είναι, νομίζω, το βασικό και κύριο συμπέρασμα, που ανέδειξε το πρόσφατο συνέδριο του σημερινού ΣΥΝ: Η πιστοποίηση της εμφανούς και έντονης αδυναμίας του να αντιμετωπίσει τις σοβαρές αντιφάσεις, που τον έχουν οδηγήσει σε μια οξυνόμενη συνεχώς κρίση, από το ιδρυτικό του συνέδριο μέχρι σήμερα. Αντιφάσεις που –όπως απέδειξε και το τελευταίο του συνέδριο– ανακυκλώνονται και αναπαράγονται σε μεγαλύτερη συνεχώς έκταση και ένταση. Και αυτό είναι το γεγονός που θα καθορίσει και την παραπέρα πορεία του.

Τα όσα πριν από λίγο καιρό προβάλλονταν ως προτερήματα και, ιδιαίτερα, ως βασικά στοιχεία της «ανανέωσης» και του «εκσυγχρονισμού» (βλέπε την ύπαρξη και δράση τάσεων), τώρα καταδικάζονται και εξορκίζονται και ταυτόχρονα συνεχίζουν να υπάρχουν και να παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Η συλλογικότητα και «το κόμμα των μελών» κονταροχτυπιέται και, απ' ό,τι φαίνεται, αντικαθίσταται με την εκλογή προέδρου από το συνέδριο, πρακτική που καταδικαζόταν ως χαρακτηριστικό γνώρισμα –και έτσι είναι– των αρχηγικών κομμάτων.

Και πάνω απ' όλα παραμένει η μεγαλύτερη και πιο σοβαρή αντίφαση, που είναι βασική αιτία της πολυγλωσσίας και της υποκρισίας και συνοψίζεται στο εγχείρημα να παρουσιάζεται ο ΣΥΝ, ως αριστερή δύναμη –υποτίθεται νέα και σύγχρονη, βέβαια–, ενώ την ίδια στιγμή, η πολιτική και πρακτική του είναι δανεισμένες από το σοσιαλδημοκρατικό οπλοστάσιο των αρχών του αιώνα, μαζί με κάποιες αστικό - ρεφορμιστικές πινελιές.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΝΙΑΣ

ΣΤΙΣ ΚΑΛΕΝΔΕΣ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΠΟΛΟΣ

Η μελλοντική πορεία του ΣΥΝ θα κριθεί από τη φυσιογνωμία που θα διαμορφώσει και θα παρουσιάσει στη νέα περίοδο, μετά το έκτακτο συνέδριό του.

Ως ένα πρώτο σχόλιο θα είχα να κάνω τις εξής παρατηρήσεις:

- Η πολιτική απόφαση του συνεδρίου υπήρξε αποτέλεσμα ισορροπιών κορυφής. Γι' αυτό πάσχει από σοβαρές ασάφειες και έλλειψη αιχμών στην εκτίμηση των αιτίων της ήττας και τις επιλογές που πρέπει να κάνει για να ξεπεράσει την κρίση του.

- Είναι επίσης σαφής η ουσιαστική υποτίμηση της ανάγκης ανασύνταξης σε νέες βάσεις των δυνάμεων της ανανεωτικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς και Οικολογίας, ώστε να συγκροτηθεί ένα τρίτο, ιδεολογικά, πολιτικά και κοινωνικά διακριτό και φερέγγυο ρεύμα - πόλος.

Ο ΣΥΝ φαίνεται ότι θα συνεχίσει τη μακάρια πορεία αυτάρκειας και αυταρέσκειας, που τον οδήγησε στη σημερινή κατάσταση.

- Τέλος, η ταυτότητα της νέας ηγεσίας του ΣΥΝ δεν θα τον διευκολύνει να κάνει τα αναγκαία ανοίγματα στην κοινωνία, ώστε να γίνει ένας κοινωνικά μαχόμενος, αριστερός πολιτικός οργανισμός. Να διορθώσει δηλαδή αυτό που αποτελούσε την «αχίλλειο πτέρνα» του μέχρι σήμερα.

ΟΤΑΝ ΜΙΑ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΕΚΤΡΕΠΕΤΑΙ...

Το ANTI στο τεύχος 538 (12.11.93) δημοσίευσε ένα μικρό σχόλιο σχετικά με τις πολιτικές μεταμορφώσεις του πρύτανη του Παντείου Πανεπιστημίου, κ. Δ. Κώνστα. Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο δεν είναι περιεργό φαινόμενο. Αλλά για όσους έχουν ίχνη μνήμης δεν είναι και τόσο ...κομψό να ξεκινάς από δεξιός και, αφού κάνεις μια ολόκληρη διαδρομή από όλα τα κόμματα, να ξαναγίνεσαι δεξιός- και στη συνέχεια να επανακάμπεις στο «σοσιαλιστικό» στρατόπεδο. Αλλά κι αυτό ακόμα θα μπορούσε να μας αφήνει αδιάφορους, αφού δεν είναι λίγοι εκείνοι που έχουν ακολουθήσει τα τελευταία χρόνια παρόμοια ή αντίστροφη διαδρομή. Εκείνο όμως που ενοχλεί είναι το να σταματήσεις «για λίγο», στη διάρκεια αυτής της διαδρομής, σε «καθήκοντα» που περιγράφονται (είναι η διατύπωση του ίδιου του κ. Πρύτανη) «ειδικά ασφαλείας και εθνικής επαγρυπνήσεως διά την ασφάλειαν». Ε, αυτή η «μικρή λεπτομέρεια» πιστεύουμε ότι δεν μπορεί να γίνει κατανοητή, ως σταθμός στη σταδιοδρομία ενός ακαδημαϊκού.

Ο κ. Πρύτανης θεώρησε ότι τον συκοφαντήσαμε. Κι όμως, δεν κάναμε τίποτε παραπάνω από το να δημοσιεύσουμε τα ίδια τα γραφτά του. Έτσι, μας έστειλε μέσω του δικηγόρου του κ. Δ. Παππά μια εξώδικο, την οποία και δημοσιεύσαμε στο τεύχος 539 στις 26.11.93. Και φυσικά, τότε, δώσαμε τα πλήρη στοιχεία για όσα πολύ υπαινικτικά είχαμε γράψει στο τχ. 538. Μάλιστα, φροντίσαμε και στείλαμε με fax στο δικηγόρο κ. Παππά το πλήρες κείμενο της απάντησής μας πριν καν δημοσιευτεί στο περιοδικό. Την επομένη έφτασε στα γραφεία μας μια επιστολή φίλων του κ. Πρύτανη που διατείνονται ότι ο κ. Κώνστας είναι άνθρωπος υπεράνω πάσης υποψίας. Τη δημοσιεύσαμε κι αυτήν στο προηγούμενο τεύχος του ANTI (αρ. 540 στις 10.12.93) και απλώς παραπέμφαμε τους επιστολογράφους στα προηγούμενα δημοσιεύματά μας. Ίσως να αγνοούσαν τα κείμενα.

Θεωρήσαμε ότι εδώ είχε λήξει η υπόθεση- ή ότι ο κ. Πρύτανης θα συνέχιζε με τη μήνυσή που απειλούσε ότι θα υπέβαλε στο ANTI.

Αντί όμως γι' αυτό έφθασε με νέο εξώδικο από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Παντείου κ. Διον. Αναγνώστου στο περιοδικό κείμενο από τα πρακτικά της συνεδρίασης της Συγκλήτου του Παντείου-την προηγούμενη το κείμενό του είχε ήδη δημοσιευτεί στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*. Σε διπλανή στήλη δημοσιεύουμε και εμείς το σχετικό κείμενο.

Οι παρατηρήσεις μας θα είναι πολύ σύντομες και αφορούν αυτή τη φορά τη Σύγκλητο του Παντείου Πανεπιστημίου.

1 Το ANTI προσυπογράφει και συμφωνεί πλήρως με το πνεύμα της αποφάσεως της Συγκλήτου, και τα όσα περί δεοντολογίας του Τύπου επισημαίνει. Όμως:

α. Το κείμενο αυτό δεν αφορά διόλου το δημοσίευμα του ANTI.

β. Θεωρούμε απαράδεκτη τη στάση της Συγκλήτου ενός Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος να υιοθετεί διατυπώσεις όπως «ρυπαρογράφημα», «συκοφαντικό δημοσίευμα» κ.τ.τ. Το ANTI δεν έγραψε ούτε μισή ανακρίβεια και δεν έκαμε υβριστικούς χαρακτηρισμούς. Έπρεπε, λοιπόν, η Σύγκλητος του Ανώτατου Ιδρύματος να είναι προσεκτική και να μην ταυτίζεται με τις προσωπικές περιπέτειες των μελών της. Το ANTI έκαμε μια δημόσια και ανοικτή κριτική στη συμπεριφορά ενός δημόσιου προσώπου από τη στιγμή εκείνη που περιήλθαν συγκεκριμένα στοιχεία υπόψη του. Με τις διατυπώσεις του, το Πάντειο χρεώνεται με συμπεριφορές που δεν είναι δέδαια συνάδουσες με τη λειτουργία ενός Πανεπιστημίου.

2 Στην τελευταία παράγραφο της απόφασης ρητά αναφέρεται ότι το Πάντειο θα κοινοποιήσει και προς το ANTI όχι μόνον το ψήφισμά της αλλά «και το υπόμνημα του πρυτάνεως». Όμως αυτό δεν έγινε και έτσι δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε τι ισχυρισμούς και αντικρούσεις έκαμε ο κ. Κώνστας στα καταγγελλθέντα από το περιοδικό. Παρακαλέσαμε το δικηγόρο κ. Δ. Αναγνώστου να μας γνωστοποιήσει το υπόμνημα του πρυτάνεως, αλλά δεν το έκαμε.

Δεν θα είναι δύσκολο, βεβαίως, να βρούμε ένα αντίγραφο. Και τότε, στο επόμενο τεύχος, θα επανέλθουμε.

Κλείνοντας, εκφράζουμε άλλη μια φορά τη λύπη μας για το ατόπημα του Παντείου Πανεπιστημίου.

ΥΓ. Ο Πρόεδρος του τμήματος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης-ο οποίος αναφέρεται ότι έκαμε την σχετική εισήγηση- είναι ο κ. Γιάγκος Ανδρεάδης. Επειδή είναι ακριβώς ο κ. Γ. Ανδρεάδης, θα περιμέναμε μεγαλύτερη ευαισθησία για θέματα που αφορούν την περίοδο της δικτατορίας.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ

● Απόσπασμα από τα πρακτικά της Συνεδρίασης της Συγκλήτου κατά την 1η Δεκεμβρίου 1993

- Η Σύγκλητος του Παντείου Πανεπιστημίου με αφορμή συκοφαντικό δημοσίευμα που αφορούσε τον Πρύτανη του Ιδρύματος συζήτησε, κατόπιν εισηγήσεως του Προέδρου του Τμήματος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης θέματα σχετικά με τη δεοντολογία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και ειδικότερα ζητήματα που άπτονται της προσβολής και σπυλώσεως υπολήψεων.

Η Σύγκλητος θεωρεί ότι η επικρατούσα σήμερα κατάσταση είναι, εν πολλοίς, απαράδεκτη και πέραν της αναγγελθείσης κατάργησης του μεταξικού νομικού πλαισίου περί Τύπου και πιστεύει ότι η Πολιτεία, οι αρμόδιοι φορείς και ο δημοσιογραφικός κόσμος οφείλουν να υιοθετήσουν κανόνες που θα προστατεύουν αποτελεσματικά την τιμή και την προσωπικότητα των πολιτών σε περιπτώσεις εξυδρίσεως, λοιδορίας και συκοφαντικής δυσφημής. Ιδιαίτερα πρέπει να επισημανθεί η ανάγκη τήρησης, από έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, ενός αυστηρού «κώδικα τιμής», με κανονιστικό περιεχόμενο που θα διασφαλίζει το απόρρητο της ιδιωτικής ζωής. Επίσης, υπογραμμίζεται ότι επιβάλλεται ίσως η μεγιστοποίηση των αστικών συνεπειών εις βάρος όσων διαπράττουν συναφή αδικήματα, σε σχέση με τις ανώδυνες εντέλει ποινικές.

Αναφορικά με το συγκεκριμένο δημοσίευμα η Σύγκλητος έλαβε υπόψη της υπόμνημα που υπέβαλε ο Πρύτανης, ο οποίος για λόγους ευθιξίας δεν παρέστη στη συνεδρίαση, και δηλώνει ότι η συμπαράστασή της προς αυτόν θα ήταν αμέριστη και δεδομένη έστω χωρίς τις διευκρινίσεις που αισθάνθηκε την ηθική και δημοκρατική υποχρέωση να παράσχει, λόγω του εξόφθαλμα συκοφαντικού χαρακτήρα του σχετικού ρυπαρογραφήματος.

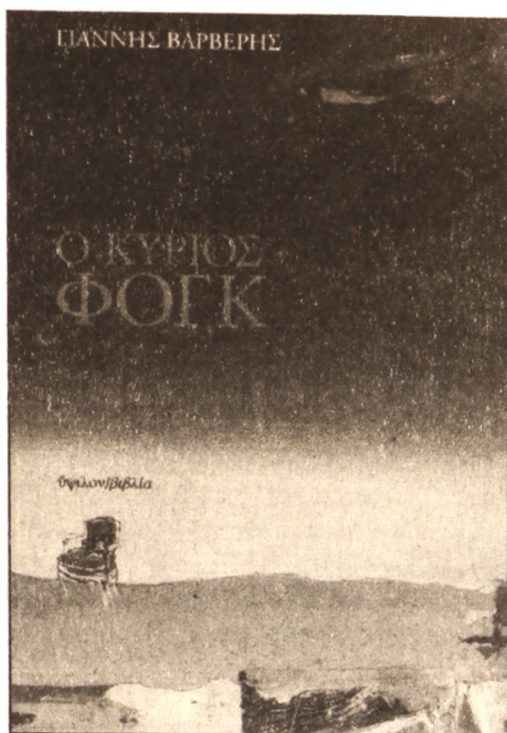
Η Σύγκλητος αποφάσισε να κοινοποιήσει το ψήφισμά της αυτό και το υπόμνημα του Πρυτάνεως σε όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας αλλά και στον εκδότη του περιοδικού «Αντί» ως ένδειξη αντιδράσεως έναντι πρακτικών που επιδεινώνουν τη μόλυνση ηθών στο τόπο μας.

Η Προϊστ. Γρ. Παντείου Παν / μίου α.α. Π. ΜΑΝΘΟΥ-ΤΖΕΜΗ

Ο Πρύτανης
Δ. ΚΩΝΣΤΑΣ
Η Γραμματέας
Ζ. ΝΙΚΟΛΕΛΗ

Τα μέλη
Αντιπρ. ΑΙΜ. ΜΕΤΑΞΟΠΟΥΛΟΣ

Τά ποιητικά βιβλία του ΓΙΑΝΝΗ ΒΑΡΒΕΡΗ

Μόλις κυκλοφόρησε

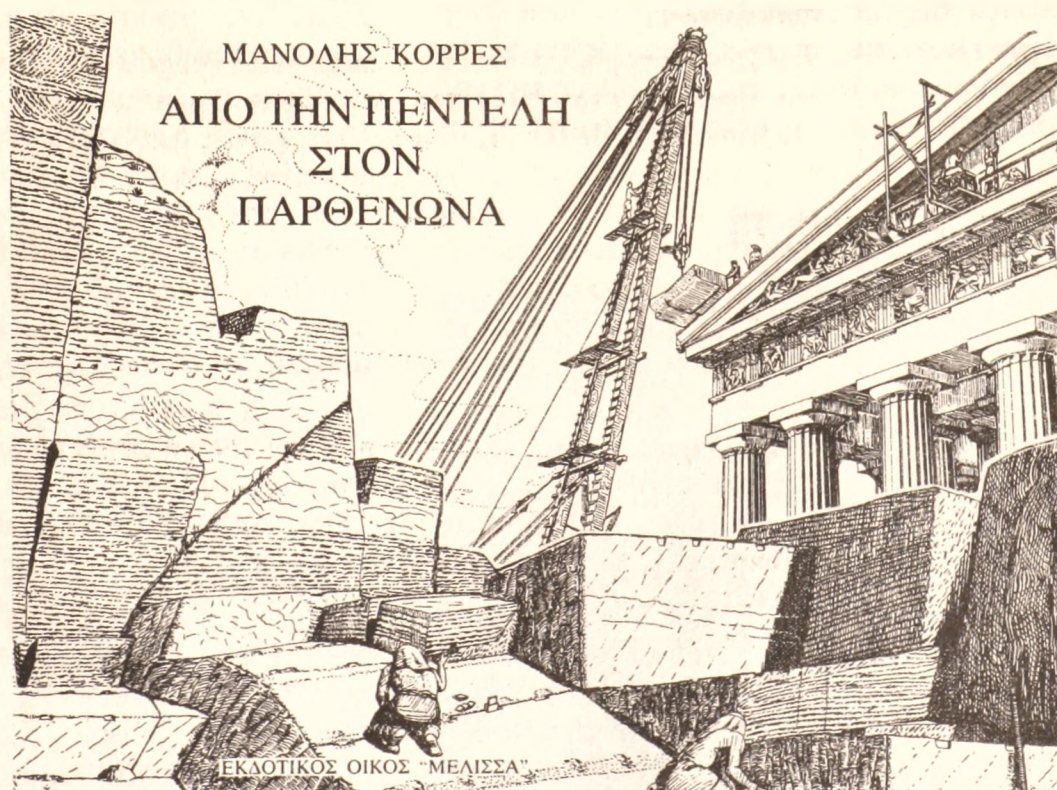
- ΠΙΑΝΟ ΒΥΘΟΥ
- Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟ ΣΤΡΩΝΕΙ
- ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ
- ΤΟ ΡΑΜΦΟΣ – ΕΝ
ΦΑΝΤΑΣΙΑ, ΚΑΙ ΛΟΓΩ,

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΨΙΛΟΝ Ζ. Πηγής 34. Τηλ.: 3638257

Ο Εκδοτικός Οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ κυκλοφορεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα το βιβλίο με τίτλο *Από την στον Παρθενώνα*, με κείμενα και σχέδια του δρ. Αρχιτέκτονα Μανόλη Κορρέ.

Το πρώτο μέρος παρουσιάζει, σε 22 ολοσέλιδες σχεδιαστικές αναπαραστάσεις, την ιστορία ενός δωκιονόκρανου (βάρους 12 τόννων) και όσους εργάστηκαν γύρω του στο λατομείο από την εξόρυξη, λάξετη μεταφορά του στην Ακρόπολη.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου αναπαριστά τα αρχαία λατομεία στην Πεντέλη, τις μεθόδους οργάνωσης παραγωγής και διακίνησης του μαρμάρου, τα εργαλεία και τα μεταφορικά μέσα καθώς και το φυσικό κατά μήκος της οδού από την Πεντέλη στην Αθήνα.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»

ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ 10, 10680 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 3611692, FAX: 3600865

Κυπριακό: Νέα δόγματα, νέες ελλα

του Γεωργίου Κολοκασίδη

Εν μέσω φιλοδόξων δηλώσεων και εθνεγερτικών τοποθετήσεων, δημοσιοποιήθηκε η νέα ελλαδική πολιτική στο Κυπριακό. Αυτή η πολιτική συμπυκνώνεται εύγλωττα σε τρία νέα συνθήματα: Νέο αμυντικό δόγμα –συμπερίληψη της Κύπρου υπό την ελλαδική αμυντική σκέπη–, πανεθνική διάσκεψη και συναπόφαση Ελλάδος Κύπρου επί του κυπριακού

Αυτό το νέο πλέγμα πολιτικών τοποθετήσεων το χαρακτηρίζει η εσωτερική συνέπεια, καθώς διαπνέεται από τη διάθεση για βαθύτερη ελλαδική εμπλοκή στην Κύπρο. Συγχρόνως, όμως, υπάρχει εξωτερική συνέπεια και συνάφεια με τους ευρύτερους εθνικούς προσανατολισμούς της νέας ελληνικής κυβέρνησης. Το ΠΑΣΟΚ έχει καταστήσει συστατικό στοιχείο των εθνικών αντιλήψεών του την πεποίθηση ότι η Τουρκία δεν είναι η ευρωπαϊκή νηφάλια δύναμη που επιθυμεί να παρουσιάζεται. Ούτε και έχει συμφιλιωθεί με τη «στενότητα» των σημερινών της συνόρων. Προσέτι η σημερινή ελληνική κυβέρνηση έχει αντιληφθεί ότι η Τουρκία αντικρίζει τον ελληνισμό ως ενιαίο και ως ενιαίο τον απειλεί. Φυσική απόρροια αυτής της αντίληψης της επεκτατικής Τουρκίας είναι και η ελλαδική ενίσχυση της Κύπρου.

Συναπόφαση

Βασικότατο στοιχείο της νέας πολιτικής είναι η συναπόφαση στις διάφορες πτυχές του Κυπριακού. Το παλαιότερο δόγμα «η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται» παίρνει το πιστοποιητικό θανάτου του. Αρκετά είχε βρυκολακιάσει τις σχέσεις Ελλάδας - Κύπρου. Και αντίθετα από ό,τι πολλοί ίσως πιστεύουν αυτό το δόγμα δεν είχε ως στόχο την ενίσχυση της κυπριακής κρατικής οντότητας που επικίνδυνα παρέπαιε μετά την εισβολή του '74. Αποσκοπούσε στον κατευνασμό των ελληνοκυπριακών φόδων ύστερα από την τραυματική εμπειρία του '74 και τη δυσπιστία που προέκυψε στις ελλαδοκυπριακές σχέσεις στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Σίγουρα αυτή η θεώρηση δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει ως μακροπρόθεσμος δείκτης πολιτικής πρακτικής. Ιδιαίτερα όταν σε νευραλγικούς τομείς αναμένεται και απαιτείται από την Ελλάδα ουσιώδης συνδρομή. Γιατί υπάρχει εγγενής ασυμμετρία στο αίτημα για στρατιωτική εξ' Ελλάδος ενίσχυση αφενός και στον περιορισμό της Ελλάδος σε θέση παρατηρητή σε ό,τι αφορά τις αποφάσεις αφετέρου. Αλλά και στη θεωρη-

τική και πολύ μεμακρυσμένη περίπτωση μιας λύσης αναμένεται από την Ελλάδα η ανάληψη του ρυθμιστικού ρόλου του εγγυητή. Αν πρόκειται να έχει οποιοδήποτε νόημα αυτός ο εγγυητικός ρόλος είναι ουσιώδες η ελλαδική πολιτική ηγεσία να συμμετέχει κατ' ισομοιρίαν και στις συναφείς αποφάσεις.

Το συναποφασίζει βρίσκει ίσως τη φυσική του προέκταση στο αίτημα για πανεθνική διάσκεψη για χάραξη πανελλήνιας πολιτικής στο Κυπριακό. Μια πανεθνική όμως που να μην εξυπηρετεί απλώς ως πραγμάτωση μιας εκκρεμούσης πολιτικής υπόσχεσης της κυπριακής Δεξιάς. Γιατί είναι γνωστό ότι αυτό το σύνθημα της πανεθνικής χρησιμοποιήθηκε και ως αντιπολιτευτικός μοχλός του Δημοκρατικού Συναγερμού του κ. Κληρίδη σε μια εποχή που επιχειρείτο η συγκάλυψη της κάποιας παλινωδίας στην πολιτική γραμμή του αυτού κόμματος. Αφενός συμβιδαστός αφετέρου εθνεγερτικός ο Δημοκρατικός Συναγερμός βρήκε σε αυτή τη διαδικαστική πρόταση για σύγκληση πανεθνικής την αβλαβή συνταγή για τη διατήρηση της ενότητάς του. Τώρα, όμως, ως λήπτης αποφάσεων η κυπριακή Δεξιά πρέπει να πολιτευθεί με σύνεση σε ένα θέμα που μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα ευαίσθητο. Γιατί θα είναι μεγάλη η εθνική ζημιά αν η πανεθνική αποτυχία είτε στην υλοποίησή της είτε στην απόπειρα κυοφορίας κάποιας κοινής εθνικής γραμμής.

Πέραν τούτου θεωρώ αυταπόδεικτο ότι διεθνώς θα υπάρξει κάποια αντίδραση στη σύγκληση της πανεθνικής αλλά και ότι θα γίνει απόπειρα να χρησιμοποιηθεί η πανεθνική για να πληγεί η υπόσταση του κυπριακού κράτους. Αυτές οι ορατές αρνητικές επιπτώσεις δεν είναι αρκετές για να αποθαρρύνουν τη σύγκλησή της αλλά είναι αρκετές για να επιβάλλουν προσεκτικούς χειρισμούς.

Η πανεθνική και οι νέοι προσανατολισμοί

Μέσα από αυτή την οπτική η πανεθνική πρέπει να θεαθεί ως διαδικασία εξασφάλισης της εμπλοκής ολόκληρης της ελλαδικής πολιτικής ηγεσίας στο πρόβλημα, σε ένα επίπεδο

δικές δεσμεύσεις

δο πιο μαζικό, και χάραξη μιας πολιτικής γραμμής λιγότερη επιρρεπούς στις πολιτικές διακυμάνσεις. Ο ρόλος των ελλαδικών κομμάτων περιορίζεται μέχρι στιγμής στην κατά καιρούς φιλοξενία των κυπρίων ηγετών και στη διατύπωση ευχολογίων. Αποτέλεσμα αυτής της ρηχής επαφής με το θέμα, πολλά ελλαδικά κόμματα είχαν αναπτύξει μια καταπληκτική άγνοια για τις διάφορες πτυχές του θέματος, αφήνοντας ως μόνους γνώστες και σοβαρούς διαμορφωτές απόψεων τούς εκάστοτε επαγγελματικούς χειριστές του στο αρμόδιο υπουργείο. Αυτή η σταδιακή απομάκρυνση από το θέμα συνοδεύτηκε από συναισθηματική αλλά και πολιτική αποδέσμευση. Εξαιρετικά επιζήμια όλα αυτά, καθώς τα κόμματα ανακλούν αλλά και επηρεάζουν τη λαϊκή βούληση.

Και προς τα έξω η πανεθνική έχει να επιδείξει αρετές, καθώς διακηρύττει την αποφασιστικότητα του ελληνισμού να αντιμετωπίσει την επιβολή, πράγμα που δεν ήταν απόλυτα ευκρινές ύστερα από της πρόσφατες πολιτικές ενέργειες υποχωρητισμού και συρρίκνωσης. Η πρόσφατη επιθετική προς τα ελληνικά συμφέροντα διπλωματική δραστηριότητα είναι απολύτως σίγουρο ότι βασίζεται και σε διαγνώσεις ηττοπάθειας στο ελληνικό στρατόπεδο. Οι συνεχείς προσπάθειες κάμψης της ελληνικής αντίστασης σε απαράδεκτες προτάσεις για κλείσιμο του Κυπριακού δεν είναι τυχαίο ότι συνδυάζονται με σοβαρές απόπειρες εξασθένισης του φρονήματος αλλά και πρόκλησης ρήγματος στο ελλαδοκυπριακό μέτωπο. Συναφώς, η ενίσχυση από αμερικανικούς κύκλους της προσπάθειας καλλιέργειας κυπριακής συνείδησης δεν είναι τυχαία. Η εύγλωττη σιωπή των αρμοδίων του ΟΗΕ έναντι της νέας ελλαδοκυπριακής προσέγγισης αλλά και στοιχεία της πρόσφατης έκθεσης του γ.γ. του ΟΗΕ που επικρίνουν θεωρούμενους εθνικισμούς, αποκαλύπτουν τις δύο αιχμές των αμερικανικών προσπαθειών για λύση. Η διακηρυκτική αξία της πανεθνικής όμως επεκτείνεται και σε ευνοϊκές στο ηθικό των ελληνοκυπρίων επιδράσεις, που τον τελευταίο καιρό είχαν εδραιώσει αισθήματα εγκατάλειψης. Η διακήρυξη αποφασιστικότητας λοιπόν σίγουρα δεν πρέπει να θεωρηθεί αμελητέας αξίας.

Έχει λεχθεί ότι οι τελευταίες δημόσιες τοποθετήσεις ίσως προκαλέσουν την τουρκική μήνιν και αδιαλλαξία. Την μήνιν σίγουρα, όσο για την αδιαλλαξία πρέπει να τονιστεί ότι οι αποφάσεις της Τουρκίας λαμβάνονται με αυστηρό γνώμονα τον ισχύοντα συσχετισμό δυνάμεων. Κατά συνέπεια, η στάση της θα αλλοιωθεί μόνο σε αναμενόμενη αλλοίωση αυτής της ισορροπίας.

Σε αυτό το σημείο είναι ορθό να λεχθεί ότι αυτή η δημοσιοποίηση των θεμάτων έχει και μια κρισιμότητα παρενέργεια, καθώς οι προσδοκίες στην Κύπρο έχουν ανέβει ακολουθώντας τους τόνους των δηλώσεων. Θα είναι τεράστια η ζημιά αν οι νέες ελλαδικές δεσμεύσεις αποδειχθούν κομπασμοί μιας νέας κυβέρνησης σε αναζήτηση λεκτικής διαφοροποίησης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3, ΑΘΗΝΑ 106 79, ΤΗΛ. 01/36.37.973
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ: ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3, 106 79 ΤΗΛ. 36.41.787, FAX 36.30.312
ΓΙΑΝΝΙΝΑ: ΜΙΧ. ΑΓΓΕΛΟΥ 27, 455 32 ΤΗΛ. 35.026, FAX 38.011

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΟΥΝ ΜΕΧΡΙ 31/1/1994

Α) ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

- 1) Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ: ΗΘΙΚΗ, τόμοι 2
- 2) ΓΚΕΟΡΓΚ ΧΕΓΚΕΛ: Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, μετάφρ. Δημ. Τζωρτζόπουλου
- 3) ΓΚΕΟΡΓΚ ΧΕΓΚΕΛ: ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, μετάφρ. Γιάννη Τζαβάρα
- 4) ΓΙΑΝΝΗ ΤΖΑΒΑΡΑ: ΕΡΩΤΑΣ - ΠΟΛΕΜΟΣ
- 5) ΟΤΤΟ ΦΡ. ΜΠΟΛΑΝΟΥ: ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ, μετάφρ. Ιωάν. Θεοδωρόπουλος

Β) ΙΣΤΟΡΙΑ & ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

- 1) ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΛΟΥΔΗ: ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ, ΘΕΩΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Γ) ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- 1) ΤΑΣΟΥ ΓΚΑΓΚΑ: ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΔΙΧΩΣ ΟΥΡΑΝΟ, νουβέλα
- 2) ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΓΙΑΤΗ: ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΑΛΙ ΜΑΣ, διηγήματα
- 3) ΝΙΚΟΥ ΣΙΔΕΡΩΜΕΝΟΥ: ΤΟ ΚΑΪΚΙ ΠΟΥ 'ΚΛΑΨΕ, διηγήματα

Δ) ΠΟΙΗΣΗ

- 1) ΤΑΚΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: ΤΡΙΤΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
- 2) ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΡΑΤΖΑ: ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
- 3) ΣΠΥΡΟΥ ΤΟΥΠΟΓΙΑΝΝΗ: ΠΛΑΝΟΔΙΟ ΦΩΣ
- 4) ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΑΥΡΙΔΗ: ΘΕΡΙΝΟ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ
- 5) ΑΛΕΞΗ ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ: Ο ΞΕΝΟΣ ΚΗΠΙΟΣ
- 6) ΕΛΕΝΗΣ ΤΣΟΛΑΚΙΔΟΥ: ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΞΗΜΕΡΩΣΕΙ

Ε) ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

- 1) ΜΠΕΡΝΑΡ ΣΩ. Η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΊΝΕΝΙΣΜΟΥ, μετάφρ. Γιώργου Χριστογιάννη

ΣΤ) ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

- 1) ΟΥΪΛΙΑΜ ΣΑΞΠΗΡ: ΤΡΙΚΥΜΙΑ, μετάφρ. Τάσου Ρούσσου
- 2) ΚΑΡΛΟ ΓΚΟΛΤΟΝΙ: Η ΒΕΝΤΑΛΙΑ, μετάφρ. Αλίκης Αλεξανδράκη
- 3) ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ: ΕΝΑΣ ΜΗΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΞΟΧΗ, μετάφρ. Αλέξη Σολομού
- 4) ΜΟΛΙΕΡΟΥ: ΕΡΩΤΙΚΑ ΠΕΙΣΜΑΤΑ, μετάφρ. Νικολάου Ποριώτη

Ζ) ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

- 1) ΜΑΝΩΛΗ ΚΟΡΡΕ: ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΜΟΣ Γ', Ο ΜΙΔΑΣ ΕΧΕΙ ΑΥΤΙΑ ΓΑΪΔΑΡΟΥ & ΠΑΤΑΡΙ
- 2) ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΒΑΒΑΙΔΑ: Ο ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, Ο ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΜΗΣΣΑ
- 3) ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΑΚΗ: ΟΙ ΚΕΡΚΕΜΕΖΟΙ - ΡΕΒΕΚΑ ΚΑΙ ΜΑΡΚΟΣ - ΚΑΛΑΜΠΑΚΟΣ

Η) ΙΣΤΟΡΙΑ

- 1) ΚΙΜΩΝΟΣ ΚΟΕΜΤΖΟΠΟΥΛΟΥ: ΟΙ ΛΑΖΑΙΟΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ

Θ) ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

- 1) ΗΒΗΣ ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ: ΠΡΟΣΩΠΟ ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΩΝΥΜΗ ΚΥΠΡΙΑ
- 2) ΘΑΝΑΣΗ ΠΑΝΤΟΥΛΑ: ΜΙΑ ΖΩΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΣ
- 3) ΝΙΚΟΥ ΚΟΣΜΑ: ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ
- 4) ΚΩΝ/ΝΟΥ ΔΟΥΚΑ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

Ι) ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

- 1) ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ: ΕΣΠΕΡΑΝΤΟ, Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

ΙΑ) ΙΣΤΟΡΙΚΗ & ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

- 1) ΚΑΝΕΛΛΑΣ ΛΑΓΑΚΟΥ: Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ
- 2) ΙΑΣΩΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ: ΠΥΡΟΒΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΗΔΕΣ
- 3) ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ: ΣΙΩΠΟΤΟΣ

ΙΒ) ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- 1) ΖΑΦΕΙΡΗ ΒΑΟΥ & ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ: Ο ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ (ΛΕΥΚΩΜΑ)

Για το '94 χαρίστε... ψωμάκια

Κωνσταντίνος Λιγνός - Polly Hope
Η ΔΩΔΕΚΑΔΑ του ΦΟΥΡΝΑΡΗ
(A Baker's Dozen of Greek Folksongs)

Compact Disc (C.D.) και αμφίπλευρο βιβλίο

ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΔΙΣΚΟΥ (Μέγαρο Μουσικής, Στοά Όπερας)
ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ - Ι. ΤΟΥΝΤΑ (Αρμ. & Κλεφτών 48)
Κ. ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ - Χ. ΝΑΚΑΣ (Στοά Πεζματζόγλου)
ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ (Μέτωνος 62, Χολαργός)

• Όταν θα διαβάζετε αυτές τις γραμμές, θα έχουν τεθεί ήδη από τον υφ'υπουργό Τύπου κ. **Ευ. Βενιζέλο** οι επικεφαλής των κρατικών καναλιών, όπως και ο πρόεδρος της ΕΡΤ Α.Ε. Τα ονόματα δεν έχουν σημασία. Οι περισσότεροι από όσους τοποθετήθηκαν έχουν ήδη δώσει δείγμα γραφής. Άρα, δεν θα 'χουμε εκπλήξεις. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι ότι πολλοί από το ΠΑΣΟΚ έχουν αντιδράσει με το όνομα του δικηγόρου κ. **Ευγένιου Γιαννακόπουλου** στη θέση του προέδρου της ΕΡΤ Α.Ε., άγνωστοι όμως οι δυνάμεις του κ. Βενιζέλου. Εσωκομματικές αντιδράσεις προκάλεσε επίσης και η ψήφιση ως κατεπείγοντος του νομοσχεδίου για τα ΜΜΕ. Και δεν είναι μόνο οι αντιδράσεις του κ. **Μπένου** στη Βουλή, αλλά και παρασκηνιακά πολλών δημοσιογράφων που είχαν κληθεί να στελεχώσουν τα κρατικά κανάλια. Κατά την άποψή τους, και δεν έχουν άδικο, η παραμονή τους εκεί μοιάζει με εθελουσία τοποθέτηση σε ηλεκτρική καρέκλα. Οποιαδήποτε στιγμή μπορούν να βρεθούν εκτός. Ανάλογα με το κομματικό παιχνίδι της στιγμής. Έτσι, πολλοί αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στη δήθεν αναμόρφωση των κρατικών μέσων. Ονόματα λοιπόν σίγουρα έως προχθές, αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τη θέση τους σε κάποια ιδιωτικά μέσα, κι άφησαν τον κ. Βενιζέλο να ψάχνεται...

• Έφτασαν τα Χριστούγεννα κι ακόμη δεν υπάρχει φως για τις συλλογικές συμβάσεις εργασιών των δημοσιογράφων. Θα πείτε, πέρσι υπογράφηκαν το Φεβρουάριο, ας μην διαζόμεστε. Το θέμα φαίνεται πάντως να καθυστερεί από πλευράς κυρίως των ιδιοκτητών που μάλλον δεν τα βρίσκουν μεταξύ τους. Το ποσοστό πάντως που ζητάει φέτος η ΕΣΗΕΑ, προκειμένου να καλυφθεί η απώλεια της αγοραστικής δύναμης των δημοσιογράφων τα τελευταία χρόνια είναι 18,8%, συμψηφίζοντας και την αλλαγή τεχνολογίας στις περισσότερες εφημερίδες. Από τη

μεριά τους οι ιδιοκτήτες ξεκινούν από το 13% της περσινής σύμβασης και ακόμα χαμηλότερα, προβάλλοντας το επιχείρημα της κάμψης του πληθωρισμού. Ταυτόχρονα, όμως, έχει προκύψει κι άλλο ένα ακόμη πιο σημαντικό θέμα: Οι εκδότες κυριολεκτικά βρίσκονται στα μαχαίρια, ιδιαίτερα μετά τη διαμάχη **Τεγόπουλου - Λαμπράκη**, για τις μικρές αγγελίες. Είναι αδύνατον να συναντηθούν, να συζητήσουν και να συμφωνήσουν. Αναμείνате λοιπόν στο ακουστικό σας!

• Οι μικρές αγγελίες, όμως, έχουν ανάψει πολλές φωτιές: Λέγεται πως ο κ. Λαμπράκης έχει τόσο χωλωθεί με τον κ. Τε-

γόπουλο, που απειλεί να αποχωρήσει από το Mega Channel! Βεβαίως, δεν πρόκειται να μείνει χωρίς κανάλι. Λέγεται πως έχει ήδη αρχίσει διαπραγματεύσεις με τον κ. **Αλαφούζο** για να συνεργαστούν στο ΣΚΑΪ. Οπότε το παιχνίδι άρχισε να χοντραίνει πολύ...

• Ο ΣΚΑΪ, όμως, φαίνεται ότι δεν βρίσκεται και στην καλύτερη στιγμή του: *Έλλειψης ρευστού*. Πώς είναι δυνατόν; Κι όμως... Αιτία, η διαμάχη πατέρα - υιού Αλαφούζων, εξαιτίας της γνωστής εκπομπής για την Πετρόλα, την οποία, ειρήσθω εν παρόδω, αναμετάδωσε πρόσφατα ο κ. **Μιχαλόπουλος** της *Ελεύθερης Ώρας* από το κανάλι του. Προς το παρόν το οικονομικό κενό

έσπευσε να καλύψει ο κ. **Κόκκαλης**, ο οποίος, λόγω της οριστικής ματαίωσης της *Νέας Τηλεόρασης*, ενδιαφέρεται να βρεθεί σε κανάλι. Βεβαίως, για όλα αυτά υπήρξαν οι δέουσες διαψεύσεις. Στην Ελλάδα, όμως, βρίσκόμαστε...

• Και μια τελευταία είδηση για τον ΣΚΑΪ: Το ειδησεογραφικό του πρόγραμμα φαίνεται πως έχει φτάσει σε αδιέξοδο. Το ποσοστό τηλεθέασης υπολογίζεται στο 6,5%, γεγονός που κρίνεται μάλλον αρνητικά απ' τους διαφημιστές, με αποτέλεσμα να μην τον περιλαμβάνουν στη διαφημιστική πίτα. Ακούστηκε πως ο ΣΚΑΪ αλλάζει το πρόγραμμά του από τον Ιανουάριο. Θα ακολουθήσει το δρόμο της ψυχαγωγίας, όπως και τα υπόλοιπα κανάλια; Ίδωμεν.

• Στο μεταξύ, στα 4,5 δισ. φτάνουν φέτος τα κέρδη του Mega Channel. Βεβαίως, σ' αυτό βοήθησαν και οι εκλογές, που έφεραν υπερκέρδη στο κανάλι. Λέγεται ότι μέχρι πέρσι οι πέντε εκδότες που συμμετέχουν στο κανάλι δεν απέσυραν τα κέρδη τους, αλλά έκαναν επενδύσεις. Φέτος, που βρίσκονται στα μαχαίρια, τι θα κάνουν;

• Μπορεί τις πρώτες εβδομάδες το περίφημο Star Channel, να έφτασε σε ποσοστό 12% τηλεθέασης και να απέσπασε αρκετές διαφημίσεις. Φαίνεται, όμως, ότι ο ενθουσιασμός των τηλεθεατών πολύ σύντομα κάμφθηκε. Αρκετοί μάλιστα είναι δυσαρεστημένοι με τις νυχτερινές εκπομπές του κ. **Μαστοράκη**, οι οποίες, κακά τα ψέματα, είναι πέραν του χυδαίου. Ακούστηκε ακόμη ότι συγκεντρώνονται έως και υπογραφές εναντίον του. Όσο αστείο κι αν ακούγεται αυτό, δείχνει μια μάλλον υγιή αντίδραση τηλεθεατών.

• Ο κ. **Κουρής**, όμως, φαίνεται να προετοιμάζεται πυρετωδώς για το κανάλι 29 που υπολογίζεται να εκπέμψει μέσα στον Ιανουάριο. Ανάμεσα στις κορώνες που κατά καιρούς ακούγονται, αναφέρθηκε ότι ετοιμάζει κανάλι ανταγωνιστικό του ΣΚΑΪ. Γιαδες επιτυχημένο κανάλι που βρήκε να αντιγράψει...

ΣΤΟΝ SKY Η ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ μερικές μέρες, σε συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου στον Πειραιά, ο δήμαρχος κ. **Λογοθέτης**, απαντώντας σε ερώτηση δημοτικού συμβούλου, επιβεβαίωσε την παραχώρηση, προεκλογικά, της συχνότητας του τηλεοπτικού σταθμού του Δήμου στον SKY T.V. του υιού Αλαφούζου. Μάλιστα, ο δήμαρχος, ζητώντας να κλείσουν οι πρακτικογράφοι τα μαγνητόφωνα, αποκάλυψε ότι όλα έγιναν με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του σημερινού κυβερνητικού εκπροσώπου κ. **Ευ. Βενιζέλου**.

Αιτιολογώντας την πράξη του, που έγινε εν αγνοία του δημοτικού συμβουλίου, υποστήριξε ότι ήταν ο μοναδικός τρόπος να κατοχυρωθεί η συχνότητα υπέρ του Δήμου, και για αυτό πρέπει να είναι όλοι ευγνώμονες στον SKY.

Την ευγνωμοσύνη αυτή, από την πλευρά του, ο κ. Λογοθέτης μέχρι στιγμής την έχει δείξει δύο φορές. Πρώτον, όταν παραχώρησε χώρο που προορίζεται για στάθμευση αυτοκινήτων στο Τουρκολίμανο, προκειμένου να προσγειώνεται και να απογειώνεται το ελικόπτερο του SKY, πάντα εν αγνοία του δημοτικού συμβουλίου και δεύτερον, όταν με την τουλάχιστον ανοχή του, ανεγέρθη το κτίριο που στεγάζεται ο SKY στο Ν. Φάληρο, παρά το ότι η περαιτέρω τσιμεντοποίηση της περιοχής υποβαθμίζει την ήδη υποβαθμισμένη ποιότητα ζωής των κατοίκων της.

Στην προαναφερόμενη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου, ο κ. Λογοθέτης υποστήριξε ότι η παραχώρηση της συχνότητας έγινε χωρίς να υπάρξει πάσης φύσεως οικονομική συναλλαγή. Μη υπάρξεως αποδείξεων για το αντίθετο, προς το παρόν, είμαστε υποχρεωμένοι να δεχτούμε το λεχθέν από το δήμαρχο. Δεν μπορούμε, όμως, να δεχτούμε ότι γενικά δεν υπήρξε κανένα όφελος για αμφότερες τις πλευρές. Και για μεν τον κ. Αλαφούζο το όφελος είναι προφανές. Του κ. Λογοθέτη, όμως, μήπως πρέπει να το αναζητήσουμε στην αναμενόμενη υποστήριξη στο πρόσωπό του από το ειδησεογραφικό συγκρότημα, εν όψει δημοτικών εκλογών; Υποστήριξη που βεβαίως μπορεί να έχει πολλές πλευρές και ενδεχομένως να είναι πολύτιμη στην καθόλου απίθανη περίπτωση που ο κ. Λογοθέτης υποχρεωθεί να διεκδικήσει την επανεκλογή του χωρίς την υποστήριξη των πολιτικών δυνάμεων που τον είχαν στηρίξει προ τετραετίας.

Γιάννης Κωστάκης

• Στο νέο K29 του Κουρή συνεχίζει να «παίζει» η *Λιάνα Κανέλλη*. Θα τα βρει στις διαπραγματεύσεις μέχρι το τέλος;

• Δεν ξέρω δέβαια αν ο κ. **Κουρή** αυξάνεται και πληθύνεται, το σίγουρο πάντως είναι ότι και πάλι βρίσκονται απλήρωτοι οι συντάκτες του, με αποτέλεσμα να διαμαρτύρονται συνεχώς, αλλά φωνή βοώντος εν τη ερήμω. Το περίεργο πάντως είναι ότι μόλις διαμαρτύρονται στην ΕΣΗΕΑ, κάποιο πουλάκι τα μαρτυράει όλα στον κ. Κουρή, ο οποίος δεν παραλείπει να τους καλεί σε απολογία...

• Η συζήτηση είχε ανεκδοτολογικό χαρακτήρα και γινόταν σε μεγάλο δημοσιογραφικό πηγάδακι στο μπαρ της ΕΣΗΕΑ. Την επομένη λοιπόν των εκλογών για αντιπρόεδρο, ο εκλεγείς **Νίκος Κιάος** πήγε να εγκατασταθεί στο γραφείο που είθισται να ανήκει στον αντιπρόεδρο. Το βρήκε όμως κατειλημμένο από τη γενική γραμματέα κ. **Νανά Νταουντάκη**, η οποία είχε εγκαταστα-

• Την ανάγκη της άμεσης και ολοκληρωμένης πληροφόρησης ήρθε να καλύψει ο **ΠΟΛΥΟΔΗΓΟΣ ΑΘΗΝΑΣ - ΠΕΙΡΑΙΑ - ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ**.

Στις 730 πυκνογραμμένες σελίδες του **ΠΟΛΥΟΔΗΓΟΥ** θα βρείτε τα πάντα. Περιέχει 18 επιμέρους κεφάλαια με 31.000 χρήσιμες διευθύνσεις και τηλέφωνα και απαντάει σε χιλιάδες απορίες που αφορούν τις Δημόσιες Υπηρεσίες, την Οικονομία, την ΕΟΚ, το Αυτοκίνητο, την Πολιτιστική Ζωή, τον Αθλητισμό, την Υγεία - Πρόνοια, τα Κέντρα Διασκέδασης, τις Ειδικές Αγορές, τα Μνημεία, την Παιδεία - Έρευνα, τα Ξενοδοχεία και τα Ταξίδια σε όλη την Ελλάδα, τις Συγκοινωνίες αστικές και υπεραστικές.

θεί νύκτωρ. Προφανώς, η κ. γραμματέας βρήκε το γραφείο πιο ευήλιο, ευάερο, κεντρικό και κοντά στον πρόεδρο και σκέφθηκε να το καταλάβει. Γι αυτή την κατάληψη όμως δεν μίλησε κανείς...

• Επεκτείνεται και ο κ. **Άρης Τερζόπουλος**. Μόλις απέκτησε ένα καινούργιο περιοδικό που έχει τον τίτλο *Experiment*. Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον και καλαίσθητο περιοδικό που μόλις κυκλοφόρησε και έχει τη λογική του *National Geographic*. Κινείται όμως σε ευρύτερο πεδίο και περιλαμβάνει πολλά πρωτότυπα στοιχεία. Ανάμεσα στα περιεχόμενα του πρώτου τεύχους διαβάζουμε: «Οι δεινόσαυροι», «Τραγωδία στο κέρασ της Αφρικής», «Αλέξανδρος ο Μέγας», αφιέρωμα στον πλανήτη Αφροδίτη και άλλα ενδιαφέροντα.

• Εκατόν πενήντα αιτήσεις για τηλεοπτικούς σταθμούς και 1.050 για ραδιοφωνικούς εκκρεμούν στο Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Αυτή τη στιγμή έχουν άδεια μόνο δώδεκα τηλεοπτικοί σταθμοί (οι οκτώ εθνικής και οι τέσσερις τοπικής εμβέλειας) και 250 ραδιοφωνικοί. Ο κ. Βενιζέλος τ' ανακοίνωσε όλα αυτά. Άντε καιρός να πιάσει δουλειά το νέο Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, το οποίο, όμως... δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί...

• Με ένθετο αθλητικό περιοδικό κυκλοφόρησε από την προηγούμενη Δευτέρα και η *Μεσημβρινή*. Η καλή εφημερίδα που δεν λέει να πάρει πάνω της -φταίει δέβαια και η απόφαση των κ. Βαρδινογιάννηδων να αλλάξει πολιτική γραμμή και να εγκαταλείψει τον συντηρητικό χώρο στον οποίο παραδοσιακά ανήκε- απέκτησε τώρα ένα παράρτημα του Παναθηναϊκού στις σελίδες της...

• Η *Άλλη Εφημερίδα*, πρόκειται να κυκλοφορήσει κυριακάτικα από τις 16 Ιανουαρίου. Χωρίς πολλά χρήματα, με βασικούς συντελεστές κάποιους συντάκτες ex - Ριζοσπάστης (**Κατσιμάρδος, Καλλιότης, Καρτερός** κ.ά.), θα είναι κοντά στο Συνασπισμό. Δεδομένου ότι κι η *Αυγή* του Συνασπισμού είναι, από ποια αγορά θα διεκδικήσει φύλλα το νέο εβδομαδιαίο έντυπο; Μήπως, λοιπόν, η κυκλοφορία της έχει να κάνει με όσα τεκταίνονται στο χώρο του ΣΥΝ;

ΤΟ ΡΕΚΒΙΕΜ ΕΝΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ...

Η είδηση ανακοινώθηκε σχεδόν επίσημα: Την Τετάρτη, 29 Δεκεμβρίου, αναστέλλεται οριστικά η έκδοση του περιοδικού ποικίλης ύλης *Ταχυδρόμος*. Η απόφαση ανήκει αποκλειστικά στον κ. Λαμπράκη, ο οποίος, αφού ταλαντεύθηκε αρκετά, για συναισθηματικούς και μόνο λόγους, τελικά, οδηγήθηκε στην αναστολή της έκδοσης. Βεβαίως, τους τελευταίους μήνες είχε προβληματιστεί αν θα 'πρεπε να το μετατρέψει σε μηνιαίο καταναλωτικό έντυπο, μόνο και μόνο για να διασωθεί ο τίτλος. Οι προσπάθειες, όμως, δεν απέδωσαν.

Το ιστορικό περιοδικό, που υπήρξε για αρκετά χρόνια το μεγαλύτερο κι εγκυρότερο της ελληνικής αγοράς, γνώρισε δόξες στη δεκαετία 1975 - 1985, έχοντας εξασφαλίσει περίπου 150.000 φύλλα εβδομαδιαίως. Υπήρξε από τα προοδευτικότερα έντυπα του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη κι είχε εκδοθεί το 1953, πριν από σαράντα χρόνια ακριβώς, με πρώτο εξώφυλλο έναν πίνακα του Νίκου Εγγονόπουλου. Από το συντακτικό και διευθυντικό προσωπικό του πέρασαν μερικοί από τους καλύτερους έλληνες δημοσιογράφους και όχι μόνο. Ήταν ένα έντυπο ανοικτό στους λογοτέχνες, αλλά και σε όλους γενικότερα τους καλλιτέχνες. Οι τάσεις της σύγχρονης κοινωνίας ήταν πάντα αισθητές στις σελίδες του.

Πολλοί θα πουν ότι ο *Ταχυδρόμος* υπήρξε θύμα της εποχής, που θέλει τα περιοδικά ποικίλης ύλης να κλείνουν, αφού τη θέση τους έχουν πάρει οι κυριακάτικες εφημερίδες με τις πολυσέλιδες εκδόσεις, αλλά και τα ένθετα περιοδικά που περιέχουν οι περισσότερες απ' αυτές. Θα μπορούσε να 'ταν κι έτσι. Το ίδιο άλλωστε συνέβη και σε φημισμένα περιοδικά του εξωτερικού, τα οποία, όμως, αφού γνώρισαν μεγάλη κρίση στη δεκαετία του '80, τα τελευταία χρόνια είναι σε ανάκαμψη. Ωστόσο, από το 1985 και μετά, ο *Ταχυδρόμος* πήρε οριστικά την κατιούσα, κι αυτό κυρίως οφείλεται στην άρνηση του Συγκροτήματος Λαμπράκη ν' ασχοληθεί με τον επαναπροσανατολισμό της έκδοσης του ιστορικού εντύπου. Την κυκλοφοριακή κατρακύλα ακολούθησαν οι συνεχείς αλλαγές διευθυντών, οι οποίες τις περισσότερες φορές είχαν προωθηθεί από τους επικεφαλής των διαφόρων φατριών που, ως γνωστόν, χειμάζουν στον πύργο της Χρήστου Λαδά. Οι επίδοξοι σωτήρες δεν προλάβαιναν να πραγματοποιήσουν το όραμά τους -αν ποτέ είχαν- επιδίδονταν σε πολυδάπανες διαφημιστικές εκστρατείες, η μόνη αλλαγή που συνήθως πρόσθευαν ήταν στο layout, η κυκλοφορία λόγω της τηλεοπτικής διαφήμισης αυξανόταν κατά 2.000 - 5.000 φύλλα, ροκανίζονταν χρήματα, τα αποτελέσματα ήταν ίδια και χειρότερα. Παρά τα κακά μηνύματα που έρχονταν από παντού, η τακτική της αλλαγής διευθυντών συνεχιζόταν. Στο διάστημα της κρίσης που διάρκεσε περίπου μια οκταετία δεν έγινε καμιά σοβαρή έρευνα αγοράς για τον επαναπροσανατολισμό της έκδοσης, αναζητήθηκε δήθεν το καινούργιο, ωστόσο, προσωπικές φιλοδοξίες φαλκίδευσαν κάθε προσπάθεια. Με αποτέλεσμα να χαθεί όχι μόνο το μεγαλύτερο μέρος της διαφημιστικής πίτας αλλά και μεγάλο μέρος του εναπομείναντος κοινού. Το περιοδικό είχε αρχίσει να έχει παθητικό. Αν σκεφτεί κανείς ότι σε εποχές δόξας είχε καθαρό κέρδος 1 δισ. 200 εκατ. το χρόνο, γίνεται αμέσως κατανοητό πως μια από τις πλέον κερδοφόρες πηγές του Συγκροτήματος είχε εκλείψει.

Από το 1990 και μετά, με σταδιακές απολύσεις, επιδιώκουν να περιορίσουν τα έξοδα. Στις αρχές του 1993, όντας διευθυντής ο κ. Γιάννης Καψής -ο οποίος οπισθοδρόμησε την έκδοση κατά μία εικοσαετία- τα ηνία παίρνει επίσημα ο κ. **Στ. Ψυχάρης**. Ο άνθρωπος που πάντα ήθελε να ελέγχει τον *Ταχυδρόμο* κάνει ομαδικές απολύσεις. Αντικαθιστά τους συντάκτες του περιοδικού με αυτούς του *Βήματος*, τους οποίους όμως αρνείται να πληρώσει. Το περιοδικό χάνει εντελώς όχι μόνο το ύψος του αλλά και το εναπομείναν ελάχιστο κοινό του. Η έκδοση είναι σαν να μην υπάρχει. Η αναστολή της είναι πλέον θέμα χρόνου. Την προηγούμενη εβδομάδα ανακοινώθηκε κι επίσημα ότι ο *Ταχυδρόμος* κλείνει στις 29 Δεκεμβρίου.

Ήταν το χρονικό ενός προαναγγελλέντος θανάτου!

ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ. Το 1986, η Ν.Δ. ήταν αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ βρισκόταν στην κυβέρνηση. Ήταν και τότε περίοδος κατά την οποία η κυβέρνηση αδυνατούσε να «νοικοκυρέψει» την οικονομία, ήταν και τότε εποχή όπου τα ελλείμματα γινόνταν προσπάθεια να καλυφθούν με προσφυγή στην έμμεση φορολογία.

Λίγο μετά το Τσερνομπίλ, το τότε οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, ανάμεσα στα άλλα, αποφάσισε γενναία φορολογία στα τσιγάρα – φορολογία που επιδάρυνε την τιμή τους. Είχε προηγηθεί η οικολογική καταστροφή στο Τσερνομπίλ με τις γνωστές επιπτώσεις και είχε γιγαντωθεί η φιλολογία περί της υγείας, που πρέπει πάση θυσία να προασπίσει η κυβέρνηση.

Η φορολογία στο τσιγάρο, λοιπόν, δικαιολογήθηκε ως «βελτιωτική» του συστήματος υγείας. Θεράπευσε – όσο θεράπευσε – την αρρωστημένη οικονομία!

Τα ίδια ρηξικέλευθα μέτρα λαμβάνονται και τώρα. Ο Γιώργος Γεννηματάς προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τους φορολογούμενους καπνιστές, ότι ό,τι κάνει το κάνει μόνο και μόνο για το καλό τους. Για την υγεία τους.

Η ουσία, πάντως, είναι ότι ο μόνος ασθενής που θα πάρει παράταση είναι η ίδια η οικονομία. Όσο για το γηγενή «σοσιαλισμό», αυτός, ούτως ή άλλως, θα συνεχίσει να νοσεί...

★ ★ ★

ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗΣ 1. Ο

χριστιανοσοσιαλιστής και εθνεγέρτης, πριν ανακαλύψει τη νύχτα, την ευνομία και τον ορθό δρόμο, είχε προλάβει να ανακαλύψει τους image - makers. Για την ακρίβεια, το πόσο καλό κάνει στο προφίλ ενός δημόσιου προσώπου, ενός πολιτικού ή ενός πολιτικάντη, η περιφορά του από τα ΜΜΕ. Ασκητής του γυαλιού (της τηλεόρασης), ο Στέλιος Παπαθεμελής έχει καταφέρει κάτι που για πολλούς είναι ακατόρθωτο: την απόσταση ενός συγκαταβατικού πνεύματος ακόμη κι από ορκισμένους αντιπάλους του. Πρόσφατη, προεκλογική, η ανάμνηση της μονομαχίας του με τον ακραιφνή Ραφαηλίδη, στο New Channel, όπου ο Παπαθεμελής, μακεδονοφάγος (απλώς) τότε, κατάφερε να δάσει τον «αντίπαλό» του να ομολογήσει ότι, ίσως, στο μέλλον να περάσει την πύλη ακόμα και εκκλησίας!

Αυτή η συναίνεση διά των media όχι προς ό,τι πρεσβεύει πολιτικά αλλά προς αυτό που

δείχνει ότι είναι (ένας πράος, μελίχιος, μελιστάλαχτος, καλοσυνάτος, άγιος άνθρωπος) είναι που του εξασφαλίζει την έξωθεν καλή μαρτυρία. Μ' αυτή τη μαρτυρία ήρθε στο υπουργείο Δημόσιας Τάξης κι αυτή την εικόνα ήθελε να καλλιεργήσει κι εκεί. Πώς, όμως, ένας άνθρωπος, έστω κι ένας πολιτικός, να μπορεί να σταθεί στο ύψος του (στο όποιο ύψος του, βρε αδερφέ) την ίδια στιγμή που συναγελάζεται με μπάτσους;

Όσο τα πράγματα ήταν ήρεμα και συναινετικά, ο υπουργός αποφάσισε να δώσει εικόνα ήρεμου, συναινετικού και κάτι παραπάνω πολιτικού. Φώναξε δημοσιογράφους και έσπευσε στο βιβλιοπωλείο της Εστίας. Μπήκε μέσα κι άρχισε να ξεφυλλίζει βιβλία. Οι δημοσιογράφοι, δεδαίως, κατά πόδας...

– Επιτέλους. Αποκτήσαμε υπουργό Ασφαλείας διανοούμενο!

Όταν μάλιστα αγόρασε και βιβλία για το Μακεδονικό, όλοι πείσθηκαν. Αυτός ο άνθρωπος χαράμιζεται με ξένα νιτερέσα!

● Κι ύστερα ήρθε η κόντρα με τους «νοικοκυραίους» των ΣΕΠ και το πρώτο αίμα...

★ ★ ★

ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗΣ 2. «Ο τρόπος με τον οποίο πολιτεύεται ο Παπαθεμελής στο Δημόσιας Τάξεως μου θυμίζει μια παλιά ιστορία της δικτατορίας», είπε ο Αγαθόνικος, πάνω στη συζήτηση, κοντά στα ξημερώματα, όταν τα κλαμπατσιμπίνα στο ξενυχτάδικο είχαν κοπάσει.

Όλοι θέλησαν να μάθουν την ιστορία. Γιατί σε όλους αρέσουν οι παραβολές.

– Ήταν ένας νεαρός εσατζής, συνέχισε ο φίλος από τα παλιά. Μολονότι έδειχνε ιδιαίτερο ζήλο στο ρόλο του βασανιστή, στους φίλους του και στους γνωστούς του ήθελε να δείχνει την αποστροφή του για τη δουλειά που έκανε. Ήταν η περίοδος που είχαν κυκλοφορήσει στο εξωτερικό πληροφορίες για άγρια βασανιστήρια – και είχε συγκλονίσει η περιγραφή μαρτυριών που επέφεραν τρομακτικό πόνο στα γεννητικά όργανα όσων βασανίζονταν. Τότε, ο εσατζής ήταν που, σε δημόσια συγκέντρωση, είχε εκφράσει μετά βδελυγμίας την αποστροφή του για τη δουλειά που έκανε: «Βρωμοδουλειά κι αυτή, να πιάνεις τ' αρχίδια του κάθε κερατά...».

★ ★ ★

ΠΑΓΚΑΛΟΣ, 1. Ξεσπάθωσε ο Πάγκαλος κατά του «χοντρο - Κολ» – όπως έγραψε και η *Αυριανή*. Κι ύστερα, αφού τα μάζεψε κακήν κακώς, δγήκε και στο *Προφίλ* για να μαζέψει δημοσίως τα ασυμάζετα.

Πριν αρχίσει, όμως, η «ανάκριση» (sic) του υπουργού από το δημοσιογράφο, δγήκαν κάποιες «αθώες» συνεντευξούλες από συμπολίτες του, Ελευσινιώτες. Ανάμεσά τους, πιο ωραία μία δήλωση στο μικρόφωνο χαριτωμένης κορασίδος που απάντησε τα εξής σε ερώτηση αν συμπαθεί τον υπουργό: – Τον συμπαθώ, τον συμπαθώ. Άλλωστε, μένω και στην οδό Παγκάλου!

★ ★ ★

ΠΑΓΚΑΛΟΣ, 2. Νέος εθνεγέρτης, ο Θεόδωρος Πάγκαλος, εμφανίζεται άτεγκτος στο Μακεδονικό. Οπαδός του συνθήματος «Η Μακεδονία είναι ελληνική», αν κυκλοφορούσε στα Εξάρχεια αυτές τις μέρες, ο και Κινέζος του ΠΑΣΟΚ αποκληθείς θα έπαιρνε την απάντηση από το ασύδοτο σπρέυ των τοίχων:

– Η Μακεδονία είναι κινέζικη.

★ ★ ★

ΙΟΥΡΑΣΙΟΝ ΠΑΡΚΟ. Το περασμένο Σάββατοκύριακο, συνήλθαν στην Ισπανία, σε πανευρωπαϊκό συνέδριο, τα κόμματα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς. Ήταν (σχεδόν) όλοι εκεί, ήταν και εκπρόσωποι του ΚΚΕ. Κάποια στιγμή πήρε το λόγο ο εκπρόσωπος του ενός και μοναδικού (το πάλαι ποτέ) Θανάσης Παπαρήγας, που εξέθεσε τις θέσεις του κόμματός του για την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Και τότε, εκπρόσωποι της ισπανικής Αριστεράς, από το ακροατήριο, ανέκραξαν:

– Τζουράσικ Παρκ!...

★ ★ ★

ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΑΛΒΑΝΟΙ! Το πρωτοσέλιδο από την *Star* (21 / 12):

– «Σπείρα Αλβανών διάζει κυνηγούς».

Και η παρατήρηση φίλου:

– Φαίνεται θα ήταν οικολόγοι Αλβανοί!

ο Αχύριστος

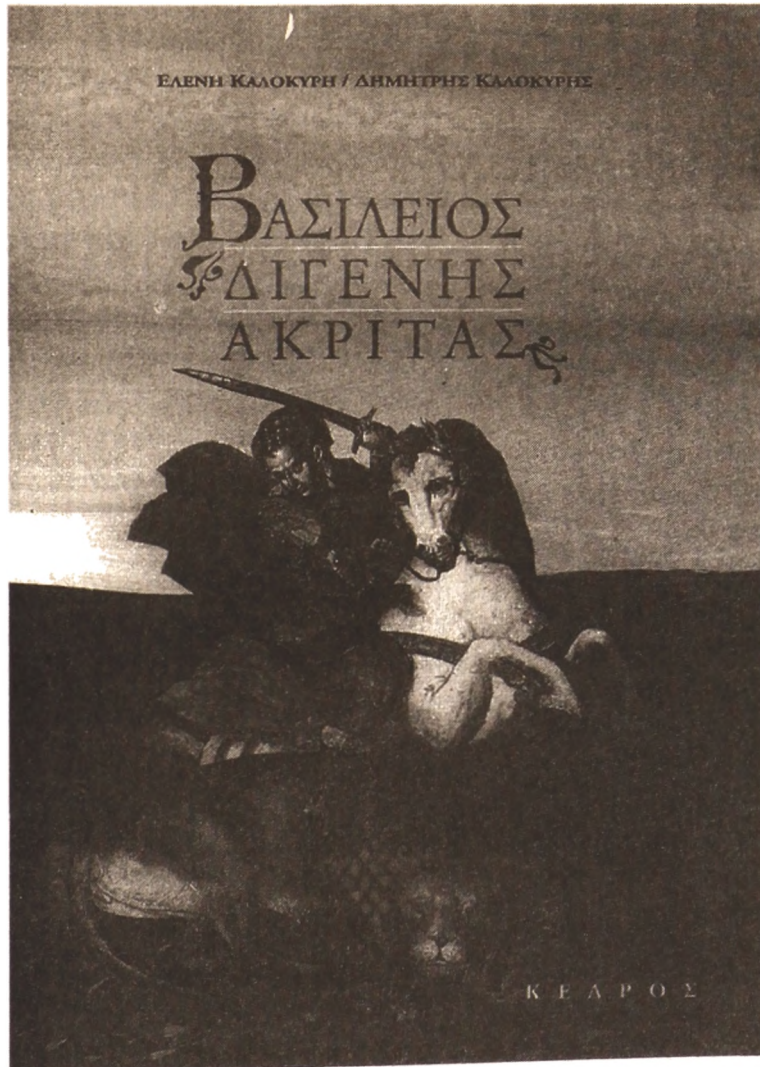
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Η Ελένη και ο Δημήτρης Καλοκύρης παρουσιάζουν
το έπος τού

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ

Το περίφημο μεσαιωνικό-ποιητικό μυθιστόρημα που περιγράφει τη ζωή και τα κατορθώματα ενός θρυλικού ήρωα. Ένα κείμενο διασκευασμένο ειδικά για παιδιά, που κρατάει όλο το πνεύμα των πρωτοτύπων παραλλαγών. Εικονογραφημένο με κολάζ που συνδυάζουν σύγχρονη ζωγραφική με βυζαντινές αγιογραφίες.

ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Η Σοφία Ζαραμπούκα παρουσιάζει το
ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟ

Ένα ιστορικό παιδικό βιβλίο που ζυγιάζεται ανάμεσα στο μύθο και στην πραγματικότητα. Ένα κείμενο που πετυχαίνει να δώσει με ξεχωριστή ευστοχία τη μυθική, πέρα από το μέτρο, προσωπικότητα του Μεγαλέξανδρου. Η εικονογράφηση, αναπόσπαστο μέρος του κειμένου, κατακλύζεται από χρώμα και φως.

ΚΕΔΡΟΣ
το παιδικό βιβλίο

Τώρα τρέχουμε

Είναι δυνατόν να προσφέρονται εθελοντικά νοήμονες άνθρωποι και να ενθουσιάζονται ξαναζώντας το καθημερινό κυνηγητό του λεπτοδείκτη με αντάλλαγμα μια ημίωρη «διασημότητα»;

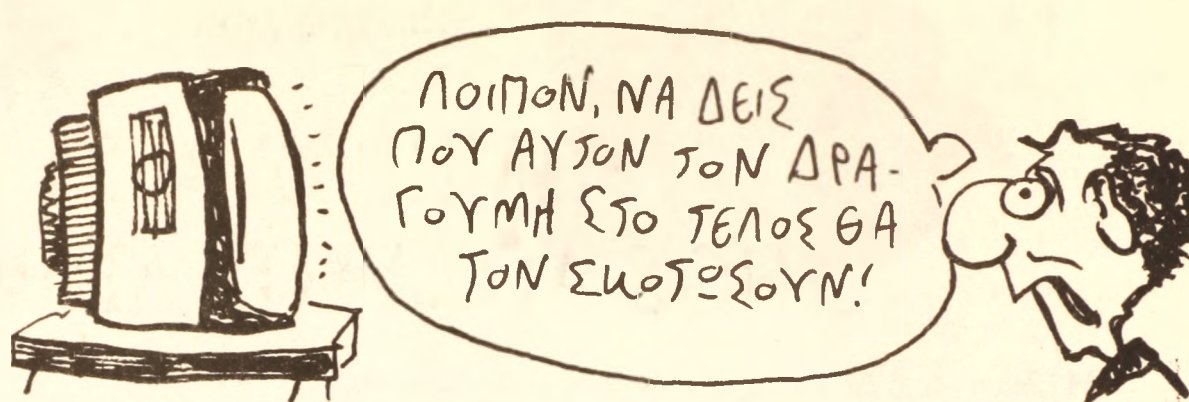
Ώρα έξι και πέντε το βράδυ (της Δευτέρας 20/12/93): η ώρα της νοικοκυράς που προετοιμάζει το δείπνο με το ένα μάτι στην τηλεόραση και το άλλο στην κατσαρόλα. Αμέσως μετά τις σύντομες ειδήσεις των έξι, όταν η υπόλοιπη οικογένεια, στο καθιστικό, ακόμα δυσκολεύεται να χωνέψει τις εικόνες με τις συμπλοκές, τις καραμπίνες και τα δακρυγόνα στα αμαξοστάσια· ένας νεκρός, χρονιάρης μέρες...

«Φοβερό...», κατά πώς λέει κι ο Μπονάτσος στο τηλεπαιχνίδι του, όμως, δεν είναι ώρα για πράγματα φοβερά, Χριστούγεννα έρχονται, έχουμε ψώνια να κάνουμε, ρούχα, δώρα, τρόφιμα, ένα σωρό πράγματα· όχι πράγματα, προϊόντα. Και πού θα τα βρούμε τα προϊόντα, πού νιώθουμε καλύτερα, σε ποιο μυθικό κόσμο διώνουμε την αυταπάτη της διακριτικής ευχέρειας, πού ξεχνάμε ή χάνουμε τον εαυτό μας; Μα στο σούπερ - μάρκετ φυσικά, και στην προκειμένη περίπτωση στην εκπομπή «Σουπερμάρκετ» του ANTENNA, την οποία σκηνοθετεί ο κ. Μεγακλής Βιντιάδης και παρουσιάζει ο κ. Μάκης Πουνέντης.

Και βέβαια η εκπομπή δεν κινείται μόνο στο άμεσα ορατό επίπεδο της -άκρως συμφέρουσας για όλους- προώθησης συγκεκριμένων προϊόντων· και βέβαια δεν είναι απλώς μια «τηλεπαιχνιδιοποιημένη» διαφήμιση του Βερόπουλου ημίωρης διάρκειας. Είναι, κατ' ουσίαν, ένα παθολοφικό πρόσταγμα, μια διαταγή: τώρα τρέχουμε, για να μπορέσουμε να καταναλώσουμε μετά.

Οι τρεις ομάδες, των δύο παικτών εκάστη, προσέρχονται στην «αφετηρία» τρέχοντας και χειροκροτώντας, όπως κι ο εύχαρις παρουσιαστής. Όλοι οι παίκτες (στη συγκεκριμένη εκπομπή) είναι νέοι, από 25 μέχρι 35, ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι· επίσης, γελαστοί, κεφάτοι, σε φόρμα, πλήρως εναρμονισμένοι με το περιβάλλον τους, τα ράφια του σουπερμάρκετ δηλαδή, όπως κι ο πνευματώδης (;) παρουσιαστής, ο οποίος συνήθως ποζάρει με φόντο το ράφι των λαχανικών και των φρούτων. (Σύμπτωσις; Άγνωστον).

Το παιχνίδι τρέχει με ταχύτατους ρυθ-

μούς. Οι παίκτες διαγωνίζονται αποκλειστικά επί των καταναλωτικών τους γνώσεων, καλούμενοι να βρουν, για παράδειγμα, ποιο προϊόν διαφημίζεται με το slogan «δεν μου λείπει ποτέ...» (η μαγιονέζα CALVE, για τους αστοιχειώτους), ή να απαντήσουν σε «γεωγραφικές» ερωτήσεις, όπως ποια πόλη της Πελοποννήσου βγάζει τα καλύτερα πεπόνια (το Άργος) ή να μαντέψουν κάποιες αναγραμματισμένες λέξεις (όπως ΜΕΝΤΑΔΕΝΤ, ΕΔΑΜ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ κ.ά.). Σε κάθε περίπτωση, ο παίκτης που θα προλάβει να πατήσει πρώτος το δομητή (BUZZER) απαντώντας σωστά στην ερώτηση, κερδίζει χρόνο. Κάποια πολύτιμα δευτερόλεπτα, τα οποία θα χρησιμοποιήσει αργότερα, στο «μεγάλο γύρο με τα καροτσάκια»...

Καθώς τα δευτερόλεπτα (που κερδήθηκαν με ατέλειωτες ώρες διαφημιστικής τηλεπαιδίας) λιγοστεύουν αμείλικτα, οι παίκτες εφορμούν αλλόφρονες (σαν δυζαντινοί αρματοδρόμοι, σαν Σκύθες ιππείς) στους διαδρόμους του σουπερμάρκετ, τигκάροντας το καρότσι με του «πουλιού το γάλα»: τυριά, καφέδες, παιχνίδια, απορρυπαντικά, λάδια, κολώνιες, αντικλεπτικά, κονσέρβες... Συγχρόνως, οι συμπαίκτες τους τους παροτρύνουν με χουλιγκάνικες κραυγές, όπως «άντε παιχταρά μου!» ή «τα bonus ρέ, μην ξεχάσεις τα bonus!» Οι παίκτες λαβαίνουν το μήνυμα, και φορτώνονται και τα «bonus», δηλαδή κάποια υπερμεγέθη φουσκωτά ψάρια ή μπανάνες, που αντιπροσωπεύουν κάποια χρηματικά ποσά. Το κοινό εμψυχώνει τους ευγενείς άθλους με ιαχές, ο ευειδής παρουσιαστής φλερτάρει κοσμίως με τις παίκτριες που έχουν μείνει στην αφετηρία, οι κάμερες ακολου-

θούν τους παίκτες κατά πόδας, καθώς ψάχνουν απελπισμένα για την κερδοφόρα χλωρίνη ή το τυχερό ζαμπονάκι, κι εμείς παρακολουθούμε τα δρώμενα κεχηνότες, τρώγοντας νευρικά κι αμήχανα μια διόλου θρεπτική τροφή, δηλαδή τα νύχια μας.

Να γελάσουμε, να κλάψουμε ή ν' αλλάξουμε κανάλι; Είναι δυνατόν να προσφέρονται εθελοντικά νέοι, νοήμονες άνθρωποι για να τρέχουν τραβώντας ένα καρότσι σαν άλογα, δεν έχουν λιγότερο γελοίους τρόπους για να δώσουν διέξοδο στην ενέργεια που τους περισσεύει; Είναι αρκετό το κίνητρο ενός γεμάτου καροτσιού και μερικών χιλιάδων δραχμών για να τρέχουν παραφρονημένοι γύρω γύρω ψάχνοντας για τον τάδε πελτέ ή τις δείνα σερβιέτες, λες και τους έχει δαγκώσει κροταλίας και ζητούν τρελαμένοι το αντίδοτο; Είναι δυνατόν να ενθουσιάζονται ξαναζώντας το καθημερινό κυνηγητό του λεπτοδείκτη (να μην αργήσω στη δουλειά, να προλάβω να παρκάρω, να προλάβω τα μαγαζιά, να προλάβω την αγαπημένη μου εκπομπή, να μην κάψω το φαγητό), με αντάλλαγμα μία ημίωρη «διασημότητα»;

Και βέβαια είναι δυνατόν, απαντούν ο σκηνοθέτης, ο γονιός, ο προϊστάμενος, ο επιλοχίας, ο πολιτικός. Αυτή η τυφλή κούρσα, αυτό το ανήλεο τρέξιμο, όχι μόνο είναι δυνατόν να συμβαίνει στην εκπομπή, τη δουλειά, το στρατό ή την κοινωνία, παρά είναι κι επιβεβλημένο, ο μόνος κοινωνικά παραδεκτός τρόπος για ν' απολαύσουμε, κάποτε, τα καταναλωτικά μας αγαθά· εφόσον δεν τα 'χουμε τινάξει στο μεταξύ από υπερκόπωση.

Παύλος Μεθενίτης

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ

Δεύτερη έκδοση

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΑΘΕΑΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Μ' ένα κόσμημα του μεταφραστή

ΤΑ ΡΩ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

Τρίτη έκδοση

*Με δέκα έγχρωμα κολάζ
καί κοσμήματα του συγγραφέα*

ΚΡΙΝΑΓΟΡΑΣ

*Με πέντε τέμπερες
του 'Οδυσσέα 'Ελύτη*

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΟΔΟΣ

Με 34 τέμπερες καί 12 σχέδια

ΧΑΡΤΗΣ 21/23

*'Αφιέρωμα στον 'Οδυσσέα 'Ελύτη.
320 σελίδες, 22 συνεργάτες.*

Με ανέκδοτα σχέδια καί κείμενα του ποιητή

Ύψιλον/βιβλία

*Ζωοδόχου Πηγής 34, 'Αθήνα 106 81
τηλ. 3638257, FAX 3640349*

■ Η κλήρωση ομίλου, αντιπάλων και πόλεων για την ελληνική εθνική ποδοσφαιρική ομάδα είναι γνωστά, πλέον, από τα μεσάνυχτα της περασμένης Κυριακής. Απομένει να φθάσει ο προσεχής Ιούνιος, για να διαπιστώσουμε αν άξιζε το ελληνικό χρώμα αυτή τη διάκριση, δηλαδή συμμετοχή σε τελικούς Παγκοσμίου Κυπέλλου. Στο Λας Βέγκας, όπου διενεργήθηκε η κλήρωση, συνέβησαν πολλά, από ανατριχιαστικά έως πικάντικα, και δεν εννοούμε τα κάποια εκατομμύρια που χάθηκαν από μέλη των ελλήνων εκδρομέων στα «τυχερά» τραπέζια των καζίνο. Σαφώς, υπήρξε κάποιο προσκήνιο προκειμένου να εννοηθούν τα φαβορί, αλλά ουδείς θα μπορέσει να μάθει... Τουλάχιστον αυτή τη φορά «δεν είναι δάκτυλος της Κόκα Κόλα».

■ Η Ελλάδα του Παναγούλια θα παίξει, λοιπόν, με την Αργεντινή, τη Νιγηρία και τη Βουλγαρία, σε Βοστώνη και Σικάγο. Είναι ευκαιρία να θαυμάσουν οι ομογενείς των ανατολικών πολιτειών τον Σαραβάκο, τον Μήνου και τον Μητρόπουλο, αν μέχρι το καλοκαίρι δεν έχουν προκύψει νεότεροι στη βασική ενδεκάδα. Πάντως, η Νέα Υόρκη έμεινε μακρινό όνειρο...

■ Στο πρωτάθλημα του μπάσκετ είχαμε φινάλε πρώτου γύρου με την αναμέτρηση των «γιγάντων» Παναθηναϊκού - Ολυμπιακού. Για πολλούς, η επικράτηση των Αθηναίων οφείλεται στο γεγονός ότι ο πρόεδρος Παύλος Γιαννακόπουλος έχει ξοδέψει περισσότερα από τον ομοϊδεάτη του του Ολυμπιακού Σωκράτη Κόκκαλη. Με αυτό το σκεπτικό, το παιγνίδι του δεύτερου γύρου αναμένεται συγκλονιστικό. Ευχάριστη έκπληξη αποτέλεσε ο τίτλος του «πρωταθλητή χειμώνα», ο οποίος κερδήθηκε από τον «πτωχό» Πανιώνιο (που ισοβάθησε με τον ΠΑΟΚ στην κορυφή, ακριβώς στα μισά της διαδρομής).

■ Φινάλε πρώτου γύρου θα έχουμε οσονούπω και στο πρωτάθλημα ποδοφαίρου πρώτης κατηγορίας, με την ΑΕΚ σαφή νικήτρια του «ημίσεως τίτλου». Την 16η αγωνιστική, παρά το γεγονός ότι ΑΕΚ και Παναθηναϊκός παίζοντας στα γήπεδά τους δεν συγκίνησαν ιδιαίτερα το κοινό, εν τούτοις ο κόσμος δείχνει τάση επιστροφής στους αγώνες. Σ' αυτό θα επικουρήσει σαφώς η απόκτηση νέων παικτών, κυρίως από τον Ολυμπιακό. Ο κύριος Κόκκαλης αντί 650 εκατομμυρίων δραχμών έφερε στον Πειραιά δύο ποδοσφαιριστές από την αμερικανική ήπειρο. Τον Χιλιανό Εστάι και τον Περουβιανό Μουτσουτρίγκο. Προς το παρόν, είναι γνωστά μόνο τα στοιχεία τους όπως τα έδωσαν στο ελληνικό κοινό οι ανταποκρίσεις και

κάποια διαστικά (ως συνήθως) στο να βγάλουν συμπεράσματα δημοσιεύματα...

■ Ο καλός προπονητής -αλλά μόνιμα γραφικός με τις συχνές εξάρσεις του- Νίκος Αλέφαντος ξανάπιασε δουλειά και, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα αργήσει να την εγκαταλείψει. Τον προσέλαβε η Ξάνθη και -ιδού το πρώτο θαύμα-, αυτή η ομάδα νίκησε για πρώτη φορά στην ιστορία της την πρωταθλήτρια (και πρωτοπόρο) ΑΕΚ στο ντεμπούτο του Αλέφαντου. Ο τελευταίος, όπως δημοσιεύτηκε, γιόρτασε την πρώτη νίκη με ακατονόμαστες λέξεις σε βάρος των Αθηναίων -δηλαδή της καταγωγής του... Ευτυχώς, το γεγονός αυτό δεν επανελήφθη στον 6' αγώνα της Ξάνθης στη Νέα Σμύρνη, όπου ο Νίκος Αλέφαντος ήταν ήρεμος και «άλαλος» επί 90 λεπτά. Μάλλον δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Σε ήττες συνηθίζει να θυμίζει το τελευταίο πολύχρωμο φτερωτό που θαυμάζουμε στον Εθνικό Κήπο και που οι πρώτες γενιές του 20ού αιώνα ονόμαζαν τρώ...

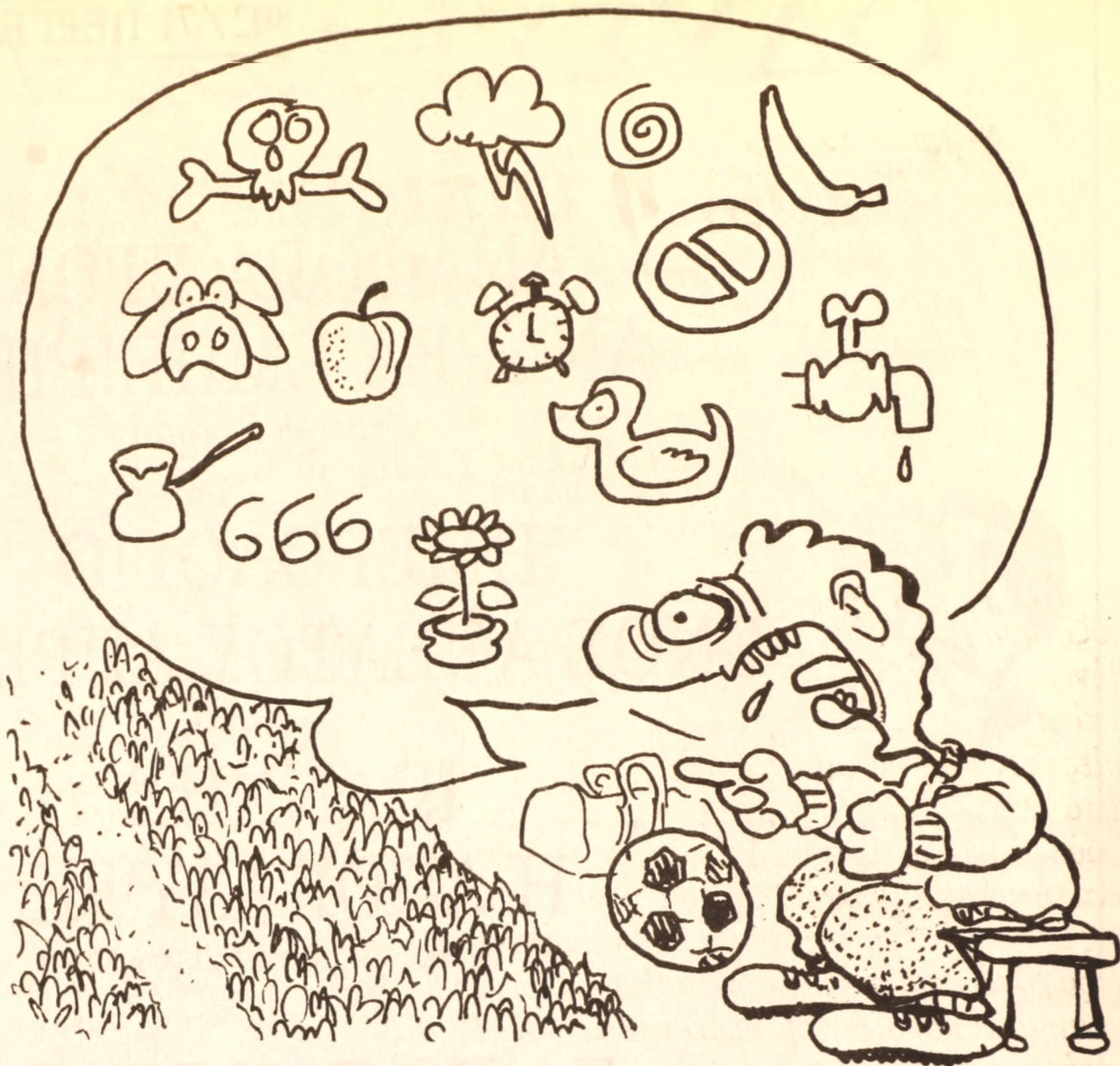
■ Η ουσία είναι πως ο Αλέφαντος πρέπει να παραμείνει ήρεμος ως τη λήξη της περιόδου και να μη φανατιστεί ή παγιδευτεί σε πειράγματα «άσπονδων» φίλων του. Στη Νέα Σμύρνη είδαμε να τον προκαλούν, μέχρι να ρίχνουν στα αποδυτήρια μικρό μαύρο σκυλάκι. Γελοιότητες. Αυτά δεν τα έχει ανάγκη το σημερινό ελληνικό ποδόσφαιρο. Μην ξεχνάμε πως αύριο πη-

γαίνει Σικάγο και Μασαχουσέτη. Θα λέμε τα παιδιά του Παναγούλια και θα εννοούμε τους «Βοστωνέζους»...

■ Η αθλητική δικαιοσύνη δεν τόλμησε να τιμωρήσει κάποιες ποδοσφαιρικές ανώνυμες εταιρίες που (για το κοινό αίσημα) προκάλεσαν, κλείνοντας μεταγραφή ποδοσφαιριστή πριν ανοίξει επίσημα -και με τον κανονισμό- η μεταγραφική περίοδος. Όλες οι υποθέσεις πήγαν στο αρχείο. Είθισται οι δικαστές, λίγο πριν λήξει η θητεία τους, να είναι ελαστικοί, θα μας πείτε. Όμως τυπικά απέδωσαν δικαιοσύνη. Ουδείς μπροστά στην έδρα τόλμησε να παραδεχτεί ότι παρανόμησε. Όλοι αποχώρησαν διαψεύδοντας. Και του χρόνου...

■ Ποσό ενός δισ. μοιράστηκε στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο από την πολιτεία και άλλο ένα δισ. προγραμματίζεται για το κοντινό μέλλον. Αυτό σημαίνει πως οι διάφορες ΠΑΕ (κυρίως οι φτωχές) θα αναπνεύσουν. Ο υφυπουργός Αθλητισμού ευχήθηκε τα χρήματα που δίνει το κράτος «να πιάσουν τόπο». Είναι συνηθισμένες αυτές οι ευχές από εκπρόσωπο της πολιτείας. Τόσο συνηθισμένες όσο και η εξάρτηση του αθλήματος από το φορέα. Κάποτε οι ηγέτες του ποδοσφαίρου θα καταλάβουν τι σημαίνει -ουσιαστικά- η ετήσια επαιτεία...

Γιώργος Αρκουλής

Στόχος, η εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα

των Φίλιππου Τ. Πιέρρου και Νίκου Π. Κορογιαννάκη

Η συζήτηση για την ανάγκη αναθεώρησης του νόμου περί ευθύνης υπουργών έχει ξεκινήσει εδώ και μερικά χρόνια, εξαιτίας των σημαντικών αδυναμιών του νόμου αυτού, οι οποίες κατεδείχθησαν κατά τη θέση του σε λειτουργία από το 1988. Σήμερα, η ανάγκη αναθεωρήσεώς του προβάλλει εντονότερη για δύο λόγους. Πρώτον, η έντονη πολιτική αντιπαράθεση που προκάλεσε η καταφανώς εκτός των ορίων της συνταγματικής νομιμότητας διαγραφή των ποινών καταδικασθέντων από το Ειδικό Δικαστήριο υπουργών της κυβέρνησης 1981 - 1988, γεγονός που υπενθύμισε δραματικά σε ποιο βαθμό, η διαδικασία του νόμου αυτού (και κατ' επέκταση η ίδια η δικαιοσύνη) είναι έρμαιο στις διαθέσεις οποιασδήποτε, ακόμη και περιστάσιακής, κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Δεύτερον, οι επανειλημμένες δηλώσεις στελεχών της νέας κυβέρνησης σχετικά με την παραπομπή στη δικαιοσύνη των μελών των τελευταίων κυβερνήσεων (1989 - 1992) για συμμετοχή σε οικονομικά σκάνδαλα μάς κάνει να πιστεύουμε ότι πολύ σύντομα η πολιτική μας ζωή θα κυβερνηθεί και πάλι από το καταφανώς ανεπαρκές και άρα επικίνδυνο νομικό πλέγμα του νόμου 802 / 71 περί ευθύνης υπουργών.

Σκοπός του κειμένου που ακολουθεί, είναι να συμβάλει στην προβληματική που έχει αναπτυχθεί, καταθέτοντας ορισμένες σκέψεις σχετικά με τα κυριότερα προβλήματα που έχουν προκύψει στην πράξη. Βασικός άξονας των σκέψεων είναι η δημιουργία μιας διαδικασίας αποπολιτικοποιημένης, πιο αποτελεσματικής, η οποία θα ανταποκρίνεται στο περί δικαίου αίσθημα του πολίτη και θα προστατεύει δραστικότερα το κύρος της εκτελεστικής εξουσίας.

Η προβλεπόμενη από το Σύνταγμα¹, τον Κανονισμό της Βουλής² και το νόμο³, διαδικασία, η οποία δυσχεραίνει σαφώς την δίωξη ενός μέλους της κυβέρνησης σε σχέση με την δίωξη ενός απλού πολίτη, δεν αποβλέπει στην παραχώρηση του ακαταδίωκτου στα μέλη της κυβέρνησης και δεν αποτελεί επαγγελματικό προνόμιο. Κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο στις συνταγματικές επιταγές για ισότητα μεταξύ των Ελλή-

νων, αλλά και στην ίδια την ισορροπία μεταξύ των τριών εξουσιών. Η ειδική αυτή διαδικασία έχει στόχο, με δικονομικές διασφαλίσεις, να προφυλάξει τα πολιτικά πρόσωπα από αστήρικτες κατηγορίες και πολιτικές, στην ουσία, διώξεις.

Στην πράξη, όμως, ο μέσος πολίτης έχει την εντύπωση ότι η προστασία αυτή χρησιμοποιείται καταχρηστικά, ως προνόμιο των πολιτικών που παρουσιάζονται έτσι «περισσότερο ίσοι» από τους άλλους πολίτες. Καθήκον του νέου νόμου περί ευθύνης υπουργών είναι να απομακρύνει την έντονη δυσπιστία που περιβάλλει τον θεσμό και να δώσει τη δυνατότητα στη δικαιοσύνη να επιτελέσει ανεπηρέαστη το έργο της, χωρίς να παραδώσει τους πολιτικούς στους λέοντες της σπύλωσης και της λασπολογίας.

Μια πρόταση 10 σημείων

1 Ο νόμος πρέπει να διαχωρίζει τα αδικήματα σε δύο κατηγορίες:

α) Σε αυτά που δεν σχετίζονται με την άσκηση των καθηκόντων των υπουργών, τα οποία θα διέπονται από τους ισχύοντες ποινικούς νόμους και θα εκδικάζονται με τη συνήθη διαδικασία, με την οποία εκδικάζονται και τα αδικήματα που διαπράττονται από οποιονδήποτε πολίτη, χωρίς παρέμβαση της Βουλής. Αποτελεί, νομίζουμε, περιττή διαδικασία και δυσανάλογη προστασία του υπουργού, η οποία αυξάνει τη δυσπιστία γύρω από το θεσμό, η ανάγκη παρέμβασης της Βουλής για αδικήματα που σχετίζονται με την τυχόν επαγγελματική δραστηριότητα του υπουργού, πέραν των υπουργικών του καθηκόντων (επιχειρηματικές δραστηριότητες, κ.λπ.), με την οικογενειακή και καθημερινή του ζωή, ή με τροχαίες παραβάσεις.

β) Σε αυτά που σχετίζονται με την άσκηση των καθηκόντων του υπουργού, τα οποία θα διέπονται από την ειδική διαδικασία. Γι' αυτά τα αδικήματα είναι δικαιολογημένη η προστασία του υπουργού από ψευδείς καταγγελίες με πολιτικά κίνητρα, αλλά και η πρόβλεψη μιας διαδικασίας που διασφαλίζει τη διαλεύκανση των κατηγοριών.

Είναι σαφές ότι ο νόμος πρέπει να καθορίζει ποια αδικήματα περιλαμβάνονται σε κάθε κατηγορία, προκειμένου να αποφεύγονται αμφισβητήσεις, οι οποίες καλλιεργούν εκ νέου την αβεβαιότητα και δίνουν τη δυνατότητα για πολιτικές διαμάχες γύρω από καθαρώς νομικά ζητήματα.

2 Η προκαταρκτική έρευνα για τη συγκέντρωση στοιχείων για τη δίωξη των υπουργών πρέπει να γίνεται από τους κατά περίπτωση αρμόδιους εισαγγελείς, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της ποινικής δικονομίας. Η ύπαρξη Εξεταστικής των Πραγμάτων Επιτροπής της Βουλής ούτε επηρεάζει ούτε αποκλείει την εισαγγε-

*Ο Φίλιππος Τ. Πιέρρος είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ και ευρωβουλευτής. Ο Νίκος Π. Κορογιαννάκης είναι δικηγόρος.

λική έρευνα. Η Βουλή θα δίδει την άδειά της για τη δίωξη του μέλους της κυβέρνησης και δεν θα ασκεί η ίδια την ποινική δίωξη. Βάση για την παραχώρηση της άδειας της Βουλής για δίωξη αποτελούν τα στοιχεία της προκαταρκτικής έρευνας. Η τυχόν Εξεταστική των Πραγμάτων Επιτροπή της Βουλής, με το πέρας των εργασιών της παραδίδει στον αρμόδιο εισαγγελέα το πόρισμά της, καθώς και τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν τον φάκελο της υποθέσεως.

3 Από τη στιγμή κατά την οποία η Βουλή δίδει την άδειά της να διωχθεί ο υπουργός, η Βουλή αποξενώνεται από τη διαδικασία και δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να επέμβει και να την επηρεάσει. Η δικαιοσύνη αναλαμβάνει πλήρως την ευθύνη απέναντι στην κοινωνία να διαλευκάνει την υπόθεση, σύμφωνα με τις δικονομικές διατάξεις του νόμου περί ευθύνης υπουργών.

Είναι αυτονόητο ότι σε αυτή τη διαδικασία δεν υπάρχει θέση για κατηγορούς βουλευτές κατά τη διάρκεια της δίκης. Η παρουσία τους στις πρόσφατες δίκες, παρά τις ευσυνειδήτες προσπάθειές τους, αποτέλεσε το μοχλό με τον οποίο οι πολιτικές σκοπιμότητες παρεισέφρεαν συστηματικά στη δικαστική διαδικασία. Η κάθε τοποθέτηση του κατηγορού βουλευτή δεν μπορούσε παρά να επηρεάζεται από πολιτικές παραμέτρους και να αυξάνει τη δυσπιστία του πολίτη απέναντι στη δικαιοσύνη και τη διαδικασία. Επιπλέον, η περιορισμένη εξοικείωση ορισμένων από τους κατηγορούς με τις λεπτομέρειες μιας ποινικής δίκης, οδήγησε σε ορισμένες περιπτώσεις σε περιπλοκές και ανισορροπίες στη διαδικασία.

4 Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπουργός είναι εν ενεργεία βουλευτής πρέπει να ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία για την άρση της ασυλίας βουλευτή και στη συνέχεια να εκδικάζεται η υπόθεση με βάση το νομό περί ευθύνης υπουργών. Αξίζει εδώ να σημειωθεί η σημαντική διαφορά ανάμεσα στη διαδικασία δίωξης των βουλευτών και αυτής των υπουργών. Η δίωξη του βουλευτού αναστέλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της βουλευτικής του θητείας και είναι ελεύθερη μετά από τη λήξη αυτής, ενώ η δίωξη του υπουργού υπόκειται πάντοτε στην άδεια (στην άσκηση ποινικής δίωξης με το σημερινό σύστημα) της Βουλής, ακόμα και μετά την απομάκρυνση του υπουργού από το αξίωμά του.

Ορθώς ο καθηγητής Γ.Α. Μαγκάκης⁴ υπογραμμίζει ότι η απόφαση της Βουλής για την άρση της ασυλίας βουλευτή δεν αποτελεί προκαταβολική απόφαση επί της ουσίας, δεν αποτελεί δικαστική πράξη της Βουλής, αλλά πρόκειται για απόφαση καθαρώς πολιτική. Η Βουλή αποφασίζει όχι επί της βασιμότητας της κατηγορίας, αλλά επί της σκοπιμότητας διαλεύκανσης μιας κατηγορίας, η οποία βαρύνει ένα μέλος της, προβαίνοντας σε κρίση τελικώς, καθαρά πολιτική.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι ή δεν πρέπει να ακολουθηθεί η ισχύουσα πρακτική της Βουλής σε θέματα άρσης ασυλίας των βουλευτών και στις περιπτώσεις παροχής άδειας για τη δίωξη υπουργών. Η «συντεχνιακή», σε ένα βαθμό, παραδοσιακή άρνηση της Βουλής να άρει την ασυλία των μελών της τραυματίζει συστηματικά την αξιοπιστία της. Σε κάθε περίπτωση, ως προς τους υπουργούς, τα εγκλήματα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, λόγω της βαρύτητάς τους στις περισσότερες των περιπτώσεων, ακόμα και με τη χρήση πολιτικών κριτηρίων, επιβάλλεται να διαλευκαίνονται για την προστασία του πολιτεύματος από τις υποψίες της διαφθοράς.

5 Η σύνθεση του δικαστηρίου αποτέλεσε σημαντικό σημείο τριβής και αμφισβήτησης κατά τις πρόσφατες δίκες μελών των κυβερνήσεων της περιόδου 1981 - 1988. Είναι γεγονός ότι το σύστημα επιλογής των δικαστών του Ειδικού Δικαστηρίου δεν παρέχει όλα τα δυνατά εγγύα αμεροληψίας και δίκαιης κρίσης. Γι' αυτόν το λόγο θεωρούμε ότι η κλήρωση των μελών του δικαστηρίου σε ανύποπτο χρόνο (π.χ. στην αρχή κάθε ημερολογιακού έτους ή διετίας) μεταξύ των μελών του Αρείου Πάγου, των μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή μεταξύ των προέδρων εφετών της χώρας αποτελεί την προτιμότερη

λύση. Οι κληρωθέντες δικαστές (20 τακτικοί και 20 αναπληρωματικοί) θα διατηρούν την ιδιότητά τους για το διάστημα για το οποίο έχουν κληρωθεί (ένα ή δύο χρόνια αντίστοιχα) εκτός εάν στο μεταξύ έχει συγκροτηθεί το Ειδικό Δικαστήριο για την εκδίκαση κάποιας υποθέσεως, οπότε διατηρούν την ιδιότητά τους μέχρι τη λήξη της δίκης αυτής.

Καθήκοντα εισαγγελέως πρέπει να ασκεί ένας από τους εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου, κατόπιν κληρώσεως, με το προαναφερθέν σύστημα.

Προκειμένου να διασφαλισθεί πλήρως η διαδικασία από οποιαδήποτε δυνατότητα κυβερνητικής παρέμβασης, μεταξύ των κληρουμένων δεν θα περιλαμβάνονται οι πρόεδροι των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, εφόσον αυτοί προάγονται στις θέσεις τους, σύμφωνα με την υπάρχουσα διαδικασία, στην οποία προβλέπεται επιλογή των προέδρων των δικαστηρίων με Προεδρικό Διάταγμα έπειτα από πρόταση της κυβέρνησης (άρθρο 90 παρ. 5 του Συντάγματος). Το δικαστήριο κατά συνέπεια θα προεδρεύεται από τον αρχαιότερο των κληρωθέντων.

Κατά την προαναφερθείσα περίπτωση είναι απαραίτητη η τροποποίηση του άρθρου 86 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία προβλέπει ότι το Ειδικό Δικαστήριο προεδρεύεται από τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου. Η τροποποίηση αυτή μπορεί να αποφευχθεί μόνο σε περίπτωση τροποποίησης του άρθρου 90 παρ. 5 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει τη διαδικασία προαγωγής των προέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας με την ουσιαστική παρέμβαση της κυβέρνησης.

6 Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να συγκροτείται και το Δικαστικό Συμβούλιο. Μεταξύ των κληρωθέντων, πέντε μέλη θα αποτελούν το Δικαστικό Συμβούλιο, ενώ θα εκλέγονται και πέντε μέλη αναπληρωματικά. Το Δικαστικό Συμβούλιο θα ασκεί όλα τα καθήκοντα που ασκεί ένα Δικαστικό Συμβούλιο στη συνήθη ποινική διαδικασία (έκδοση παραπεμπτικών ή απαλλακτικών βουλευμάτων, κ.λπ.).

Για την παραχώρηση της εξουσίας αυτής σε Δικαστικό Συμβούλιο απαιτείται τροποποίηση του άρθρου 86 παρ. 2 εδ. 3 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι μόνο η Βουλή δικαιούται να αναστείλει τη δίωξη κατά υπουργού.

7 Ο καθορισμός του χρόνου παραγραφής των αδικημάτων που έχουν τελεσθεί από μέλη της κυβέρνησεως πρέπει να αποτελεί τη χρυσή τομή ανάμεσα στην επιτακτική ανάγκη για ταχεία διαλεύκανση υποθέσεων που βαρύνουν τους πολιτικούς, και την πολιτική ζωή γενικότερα, και την ύπαρξη ικανού χρονικού διαστήματος για τη διακρίβωση της αλήθειας από τις δικαστικές αρχές. Πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη ότι τα αδικήματα που διέπονται από το νόμο περί Ευθύνης Υπουργών είναι συνήθως ιδιαιτέρως περίπλοκα οικονομικά εγκλήματα, τα οποία απαιτούν τουλάχιστον τον ίδιο χρόνο διερεύνησης που απαιτείται για τα κοινά αδικήματα. Είμαστε κατά συνέπεια υπέρ της συνήθους ποινικής παραγραφής, η διατήρηση της οποίας είναι σύμφωνη και με τη συνταγματική επιταγή περί ισότητας των πολιτών έναντι του νόμου (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος).

Ως ορθότερη λύση θεωρούμε την άποψη της Εταιρείας Δικαστικών Μελετών⁵ για την καθιέρωση γνήσιας παραγραφής πέντε ετών, η οποία μπορεί να αρχίζει από το τέλος της βουλευτικής περιόδου εντός της οποίας διαπράχθηκε η πράξη.

Σε κάθε περίπτωση είναι απαράδεκτο να εξαρτάται ο χρόνος παραγραφής από άσχετα προς τη δικαστική διαδικασία γεγονότα και ιδιαίτερα από ανεξέλεγκτες πολιτικές εξελίξεις, όπως η διάλυση της Βουλής πριν από την παραχώρηση άδειας δίωξης από αυτήν.

8 Ως προς την υποχρέωση συμπαραπομπής των συμμετόχων με την ίδια διαδικασία (ζήτημα το οποίο είχε αποτελέσει αφορμή για σημαντικές διαφωνίες κατά τις πρόσφατες δίκες υπουργών), πιστεύουμε ότι ορθώς εκρίθη ότι η διάταξη του νόμου 802 / 71, που

ορίζει ότι μόνο η Βουλή δικαιούται να ασκήσει την ποινική δίωξη κατά των συμμετόχων είναι ανίσχυρη ως αντίθετη με τις διαδικασίες των άρθρων 86 παρ. 2 εδ. α' και 96 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος αλλά και με τη γενικότερη αρχή του κράτους δικαίου. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η δίωξη των συμμετόχων χωρίς τη δίωξη των κυρίως υπευθύνων προσκρούει και αυτή, κατά την άποψή μας, στην αρχή του κράτους δικαίου. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η τροποποίηση του νόμου 802/71 και στο σημείο αυτό.

9 Η παρουσία της ραδιοτηλεόρασης κατά την διάρκεια των συνεδριάσεων του Ειδικού Δικαστηρίου προκάλεσε ιδιαίτερα προβλήματα στην ομαλή διεξαγωγή των προσφάτων δικών. Αρκετοί εκ των πρωταγωνιστών των δικών αυτών μετεβλήθησαν σε πρωταγωνιστές θεατρικών παραστάσεων ή ακόμα και πολιτικής σαπουνόπερας, με προφανή στόχο την αποκόμιση προσωπικών μικροπολιτικών οφελών από την υψηλή ακροαματικότητα των σχετικών μεταδόσεων. Παρ' όλη τη μεταγενέστερη κατάργηση της δυνατότητας παρουσίας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, νομίζουμε ότι πρέπει να επισημανθεί και πάλι, μέσα από τις διατάξεις του νόμου περί Ευθύνης Υπουργών, η απαγόρευση αυτή. Η ουσιαστική δημοσιότητα της δικαστικής διαδικασίας μπορεί να εξασφαλισθεί και με άλλα μέσα, τα οποία δεν παρακωλύουν τη διαδικασία.

10 Ως συμπέρασμα θα θέλαμε να επισημάνουμε το γεγονός ότι σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη αυτή τη στιγμή παρατηρείται το φαινόμενο της καταγγελίας και αποκάλυψης σωρείας σκανδάλων με πρωταγωνιστές μέλη των κυβερνήσεων και εξέχοντα μέλη της πολιτικής ζωής. Η διεθνοποίηση της οικονομίας όλων των κρατών και ο πολλαπλασιασμός των οικονομικών συμφερόντων που εμπλέκονται στις κυβερνητικές αποφάσεις καθιστούν ιδιαίτερα ευάλωτο το πολιτικό σύστημα, που δεν διαθέτει θεσμικές ισορροπίες και ανεξάρτητες μεταξύ τους εξουσίες.

Συναίνεση για την πρόληψη

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της καταστάσεως αυτής αποτελεί η γειτονική Ιταλία. Σε ένα πολιτικό σύστημα όπου τα ίδια πρόσωπα βρίσκονται στην εξουσία από τα τέλη της δεκαετίας του '40 και η έννοια του ελέγχου και της αντιπολίτευσης είχε ουσιαστικά εκλείψει, αφού ελέγχων και ελεγχόμενος ήταν ουσιαστικά οι ίδιοι πολιτικοί σχηματισμοί, μόνο μια θαρραλέα και ανεξάρτητη δικαιοσύνη μπόρεσε να αποκαλύψει τη διαφθορά και να ανατρέψει τους συσχετισμούς εξουσίας 50 ετών.

Στη χώρα μας, αναμφισβήτητα, τα φαινόμενα κυβερνητικής διαφθοράς δεν άγγιξαν ποτέ τα όρια της ιταλικής πολιτικής. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί έναν πρόσθετο λόγο για τον οποίο ο νόμος περί Ευθύνης Υπουργών πρέπει να τροποποιηθεί και να εκσυγχρονιστεί. Με αυτό τον τρόπο δεν θα προστατεύει μόνον τον πολίτη από τον επίορκο πολιτικό, αλλά θα προάγει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα, και κατά συνέπεια θα θωρακίζει το ίδιο το πολίτευμα.

Δρώντας προληπτικά και όχι κατασταλτικά, μια ευρεία συναίνεση πρέπει να αναπτυχθεί τόσο ως προς το περιεχόμενο της αναθεώρησης του νόμου περί Ευθύνης Υπουργών, όσο και γύρω από την αναγκαία συνταγματική αναθεώρηση που πρέπει να τη συνοδεύσει. Οι διαδικασίες δίωξης των μελών της κυβέρνησης πρέπει να έχουν αποτέλεσμα την ενίσχυση της δημοκρατίας και όχι τον τραυματισμό της, όπως κατά γενική ομολογία συνέβει κατά τις πρόσφατες δίκες πρώην μελών της κυβέρνησης.

1. Άρθρα 60-62, 85-86, 110 του Συντάγματος.
2. Άρθρα 83, 153-158 του Κανονισμού της Βουλής.
3. Ν.Δ. 802/30.12.1970, ΚΝΟΔ 19, σελ. 47.
4. «Η άρση της βουλευτικής ασυλίας» Υπεράσπιση, τχ. 6/1992.
5. Πρακτικό των συνελεύσεων των μελών των συνεδριάσεων της 2ας Απριλίου, 7ης Μαΐου και 18ης Ιουνίου έπειτα από εισήγηση του καθηγητή κ. Ιωάννη Σπινέλλη.

ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

νέες εκδόσεις

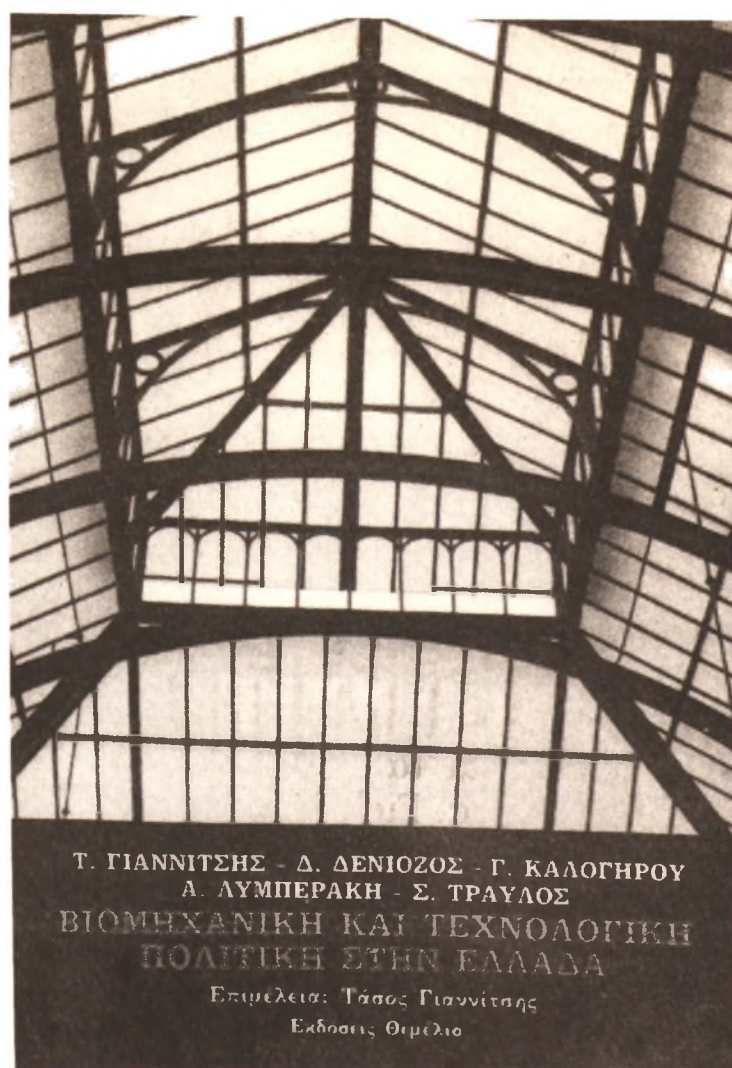
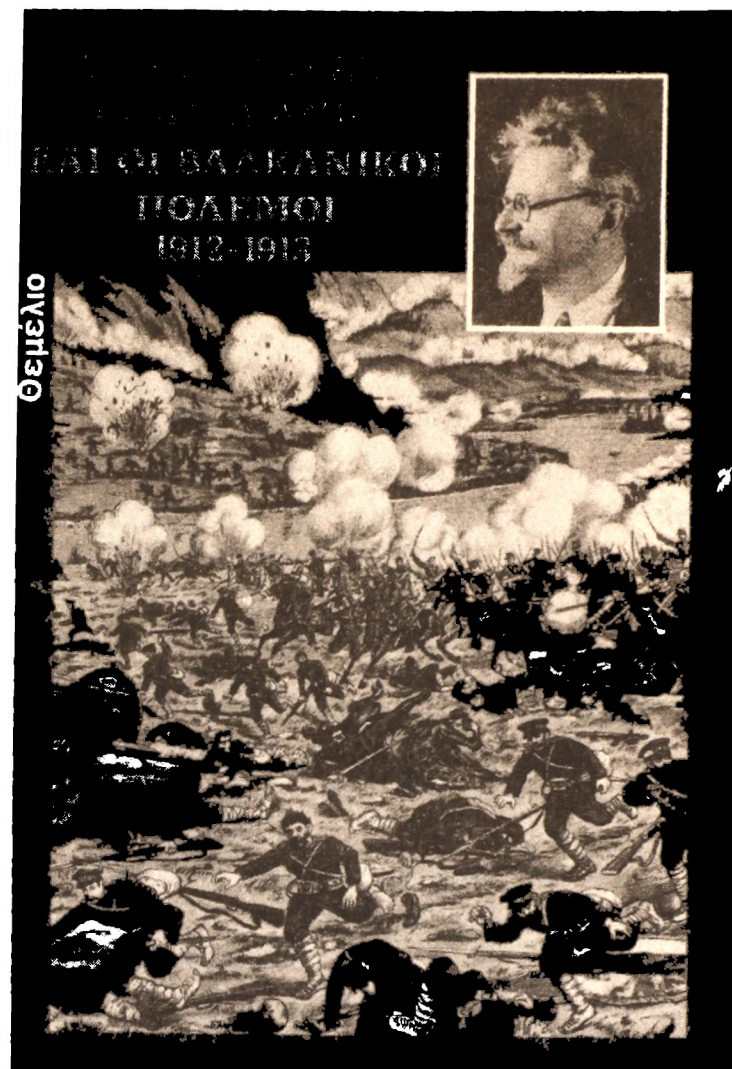

ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

ΔΙΔΟΤΟΥ 59 • 10681 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 3604885 • FAX 3613065

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 84

Μόλις Κυκλοφόρησαν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΣΟΛΩΝΟΣ 84 - ΤΗΛ: 3608 180, 3602 646

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ

Συνηθισμένες οι ευχές στις παραμονές των Χριστουγέννων και του νέου έτους για την ειρήνη στον κόσμο. Είθισται. Δημιουργούν την ελπίδα ότι ο κόσμος αύριο θα είναι καλύτερος, ειρηνικότερος. Ότι οι επόμενες γενιές θα ζήσουν σε καλύτερες συνθήκες.

Ανάπαυλα για περίσκεψη και ενδοσκόπηση ατομική –το νόημα των θρησκευτικών συμβολικών ιεροτελεστιών, το νόημα του κόσμου τούτου– επεκτείνεται στον παγκόσμιο χώρο για να διεκδικήσει την κατάπαυση των απανταχού εχθροπραξιών, των «αντιχριστιανικών πράξεων», τη συμφιλίωση, την ειρήνη σ' αυτόν τον πλανήτη του άπειρου σύμπαντος.

Ανανεώνονται συνάμα οι υποσχέσεις των πολιτικών ηγετών όλου του κόσμου ότι θα καταβάλουν προσπάθειες για την κατάσβεση των εστιών πολέμου, για την επίτευξη της πολυπόθητης παγκόσμιας ειρήνης. Απευθύνονται έτσι σε βαθιά ανθρώπινα αισθήματα και ανάγκες για να επανέλθουν όμως την επαύριο στην πολιτική της δύναμης και της ισχύος. Για να μετρήσουν το κόστος και τα οφέλη κάθε κίνησης στη διεθνή σκακιέρα. Για να συντρίψουν τις ελπίδες και να δημιουργήσουν νέες απογοητεύσεις αλλά και νέες ψευδαισθήσεις για την τάξη και την ειρήνη στα ανθρώπινα πράγματα.

Μπορεί να μην είναι εύκολη η ειρήνη. Πράγματι, τα συμφέροντα που διακυβεύονται είναι πολλές φορές τεράστια. Πράγματι, ίσως να μην είναι εφικτό το ολοσχερές ξερίζωμα του πολέμου και των συγκρούσεων από τις ανθρω-

πινες κοινωνίες, μολονότι ο πόλεμος μεταξύ πυρηνικών δυνάμεων είναι σήμερα αδιανόητος.

Παραμένουν όμως άλλες εστίες πολέμου περιφερειακών, τοπικών, φυλετικών και εθνικών συγκρούσεων. Το αίμα ρέει άφθονο μπροστά στη σχετική αδιαφορία της δυτικής και εν πολλοίς χορτασμένης κοινής γνώμης, κουρασμένης από τον καταιγισμό των εικόνων για τα δεινά όλου του κόσμου και την υποδάλιση της ενοχής της για την κατάσταση των άλλων.

Αλλά, αυτές οι σημερινές συνθήκες, απότοκες επίσης των μεταβολών της μεταψυχροπολεμικής εποχής, μπορούν να μεταβληθούν αν συνειδητοποιήσουν όλοι ότι όσα συμβαίνουν στη γειτονιά τους μπορούν να συμβούν και στο σπίτι τους. Ότι όσα συμβαίνουν γύρω τους αφορούν κι αυτούς, κατοίκους πλέον του παγκόσμιου χωριού. Αν προσπαθήσουν να αναδείξουν τα θετικά και δημιουργικά στοιχεία που έχουν τα άτομα και οι κοινωνίες και να επιβάλλουν στις πολιτικές ηγεσίες ανάλογη συμπεριφορά και δράση, που θα τείνει να μειώνει και να περιορίζει τις συγκρουσιακές καταστάσεις, να δημιουργεί συνθήκες διαλόγου, συμφιλίωσης, ειρηνικής συμβίωσης.

Ένα τέτοιο εορτινό μήνυμα είναι σίγουρα πιο ρεαλιστικό μπροστά στα αναιδή ευχολόγια και τα υποκριτικά πολιτικά μηνύματα. Αξίζει να το υιοθετήσουμε και να περάσουμε τις γιορτές σκεφτόμενοι πως αυτό τον κόσμο για να τον αλλάξουμε πρέπει να τον καταλάβουμε. Κι ότι μπορούμε να τον αλλάξουμε.

Μπορεί να μην είναι εύκολη η ειρήνη. Πράγματι, τα συμφέροντα που διακυβεύονται είναι πολλές φορές τεράστια

Η εκλογική άνοδο των «Ελεύθερων Δημοκρατών» του Βλαντιμίρ Ζιρινόφσκι στις πρόσφατες εκλογές στη Ρωσία ήταν μεν αναμενόμενη αλλά το τελικό ποσοστό του 25% -πρώτο κόμμα- εξέπληξε τους πάντες, καθώς το πολιτικό σκηνικό αλλάζει πλέον δραματικά. Μπορεί η αδιαφορία και η απογοήτευση των Ρώσων να συντέλεσαν στη μικρή προσέλευση στις κάλπες. Είναι ένα πρόβλημα που η πολιτική ηγεσία της Ρωσίας δεν μπορεί να αγνοήσει αν θέλει να χτίσει δημοκρατικούς φιλελεύθερους θεσμούς σε στέρεα συμμετοχική βάση. Αλλά μεταξύ όσων έκαναν τον κόπο να ψηφίσουν, πιστεύοντας ίσως κι αυτοί ότι τίποτα δεν μπορεί ν' αλλάξει, το ποσοστό του Ζιρινόφσκι προκάλεσε ρίγη στη Δύση.

Έγκυροι αρθρογράφοι και παρατηρητές, όπως ο έμπειρος Jonathan Steele της Guardian, σπεύδουν να τονίσουν ότι πρόκειται για ψήφο διαμαρτυρίας, που πρώτον, απευθύνεται προς την παλαιά ηγεσία του Γκορμπατσώφ και την τωρινή του Γέλτσιν, έχοντας ως πηγές την ταπείνωση από την απώλεια της πάλαι ποτέ κραταιάς σοβιετικής αυτοκρατορίας και της αντίδρασης απέναντι στη «θεραπεία σοκ» που προσπάθησε να επιβάλει ο Γέλτσιν στον τομέα της οικονομίας. Αυτός ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων για τη μετάβαση σε οικονομία ελεύθερης αγοράς, με την απέραντη φτώχεια και δυστυχία που δημιούργησε, απερίφθη απερίφραστα από το εκλογικό σώμα.

Κι έθεσε έτσι υπό άμεση αμφισβήτηση όχι μόνο την πορεία των μεταρρυθμίσεων αλλά και τη δυτική εμμονή στην άκριτη υποστήριξη του Γέλτσιν και των συμβούλων του, καθώς και στη βεβαιότητα ότι οι φαινομενικές «νίκες» του Γέλτσιν δημιουργούσαν τις συνθήκες για μια πολιτική εσωτερική σταθερό-

Ρώσος δημοσιογράφος σε απεργία πείνας έξω από το Κέντρο Τύπου της Μόσχας, διαμαρτυρόμενος για τη μη παραχώρηση γραφείων σε ανεξάρτητες εφημερίδες

τητα και κατ' επέκταση για μια σταθερότητα της Ρωσίας ως δημοκρατικού εταίρου της Δύσης.

Τέλος των ψευδαισθήσεων

Οι ψευδαισθήσεις αυτές ενταφιάστηκαν με το εκλογικό αποτέλεσμα. Οι «κεντρώες» πολιτικές δυνάμεις κατέρρευσαν. Οι υποστηρικτές του Γέλτσιν, η «Ρωσική Επιλογή» δεν είχε την αναμενόμενη επίδοση. Ο κίνδυνος

μιας Ρωσίας με πολιτική αστάθεια, στα πρόθυρα κοινωνικής έκρηξης μπορεί δραματικά να αυξηθεί και είναι πλέον υπολογίσιμος, εφόσον στα άκρα του πολιτικού φάσματος οι πολιτικές δυνάμεις που τα καλύπτουν έχουν ενισχυθεί. (Το Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα με ηγέτη τον Γκενάντι Ζιουγκάνωφ πήρε πάνω από 11% του συνόλου των ψήφων).

Ο Γέλτσιν δεν έχει πολλά περιθώρια χρόνου. Το Σύνταγμά του μπορεί να έτυχε της έγκρισης του εκλογικού σώματος με μικρή πλειοψηφία και να του δίνει ισχυρές εξουσίες για να κυβερνήσει, αλλά στην πραγματικότητα τα πάντα θα εξαρτηθούν από την πολιτική του, κυρίως την οικονομική. Μέχρι τις επόμενες εκλογές του 1996 θα πρέπει να δείξει ότι υπάρχει δρόμος και για τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και για την ευημερία του ρωσικού λαού, δρόμος προσεκτικών και ήπιων βημάτων, όχι «θεραπείας σοκ» ανάλγητη απέναντι στους ασθενείς που την υφίστανται. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται όχι μόνο νέους κανόνες στο πολιτικό παιχνίδι, προσπάθεια δηλαδή συνεργασίας με τις πολιτικές εκείνες δυνάμεις που αντιτίθενται στα μεγάλα για ανασύσταση της αυτοκρατορίας, στο ρατσισμό και εθνικισμό του Ζιρινόφσκι και στον ολοκληρωτισμό των παλαιών κομμουνιστών. Μια τέτοια προσπάθεια συνεπάγεται πολιτική συνεργασίας και συναίνεσης, όχι πολιτική αντιπαράθεσης και αυταρχισμού. Γιατί υπάρχει και ο πειρασμός ο Γέλ-

Quo vadis? Μήπως στο ναζισμό;

του Κ. Βασιλείου

Ο δεξιός λαϊκισμός του εθνικοσοσιαλιστή Ζιρινόφσκι προκαλεί ρίγος στη Δύση και τις δημοκρατικές δυνάμεις της Ρωσίας. Ο «τσάρος» Γέλτσιν δεν έχει πολλά περιθώρια χρόνου για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της χώρας του.

ταιν να θελήσει να τραβήξει το χαλί κάτω από τα πόδια του Ζιρονόφσκι, υπερθεματίζοντας σε εθνικισμό και υποσχόμενες «άρτον και θεάματα» στον πενόμενο και ταπεινωμένο ρωσικό λαό.

Μια τέτοια πολιτική, σε συνδυασμό με τον αυταρχικό χαρακτήρα της διακυβέρνησης που τον χαρακτηρίζει και με την αγνόηση της κρατικής Δούμας, θα δημιουργήσει σίγουρα συνθήκες Δημοκρατίας της Βαϊμάρης στρώνοντας το δρόμο για το ρώσο Λεπέν που δεν διάζεται και караδοκεί να εισπράξει την επόμενη φορά ακόμα μεγαλύτερα οφέλη από την απογοήτευση και την εξουθένωση του ρωσικού λαού, που μη έχοντας πια να χάσει περισσότερα από όσα ήδη έχει χάσει, δεν αποκλείεται να παραδώσει αμαχητί τις τύχες του στο «σωτήρα», που άλλωστε θίγει και ευαίσθητες χορδές του.

Αλυσίδα σφαλμάτων

Η πολιτική σταθερότητα και η μετακομμουνιστική ανόρθωση της Ρωσίας μετά την καταστροφική οικονομική της κατάρρευση ενδιαφέρει τα μέγιστα στη Δύση, διότι η σημερινή κατάσταση εγκυμονεί σοβαρά προβλήματα ασφαλείας. Τα εκλογικά αποτελέσματα θέτουν υπό νέο φως την πολιτική βοήθειας και στήριξης των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και του Γέλτσιν. Διότι το βασικό πρόβλημα της Ρωσίας δεν είναι τόσο οικονομικό -όσο κι αν αυτό φαίνεται περιεργό- οπότε η οικονομική στήριξη των μεταρρυθμίσεων να αποδώσει άμεσα καρπούς. Το πρόβλημα βρίσκεται στις ίδιες τις μεταρρυθμίσεις, στο ρυθμό με τον οποίο επιδιώχθηκε να επιβληθούν, και κυρίως στην έλλειψη πολιτικών δομών και οικονομικών θεσμών κατάλληλων να στηρίξουν μια τέτοια διαδικασία.

Το πρόβλημα είναι κατ'εξοχήν πολιτικό, όχι μόνο λόγω της πολυδιάσπασης των πολιτικών δυνάμεων αλλά κυρίως λόγω της κατάρρευσης των παλαιών πολιτικών δομών και της πλήρους χαοτικής ακυβερνησίας. Η Δύση με την πολιτική της ενθάρρυνε τα σοβαρά λάθη του Γέλτσιν και δεν κατάλαβε -δεν ήθελε ίσως να καταλάβει λόγω ιδεολογικών παρωπίδων ή σκόπιμης πολιτικής υπέρ της κατάρρευσης- ότι η μεταβατική περίοδος χωρίς σταθερούς πολιτικούς θεσμούς θα οδηγούσε αναπόφευκτα στη σημερινή κατάσταση.

Ας θυμηθούμε την προσπάθεια του Γκορμπατσώφ, την «περεστρόικα», να περάσει σταδιακά σε μια άλλη οικονομική πολιτική (το πρόγραμμα των 500 ημερών), διατηρώντας εν μέρει τους παλαιούς πολιτικούς θεσμούς με μικρές, σταδιακές αλλαγές. Το πρόγραμμά του αυτό το 1990 κατέρρευσε και ο Γέλτσιν είναι ένας από τους κύριους υπεύ-

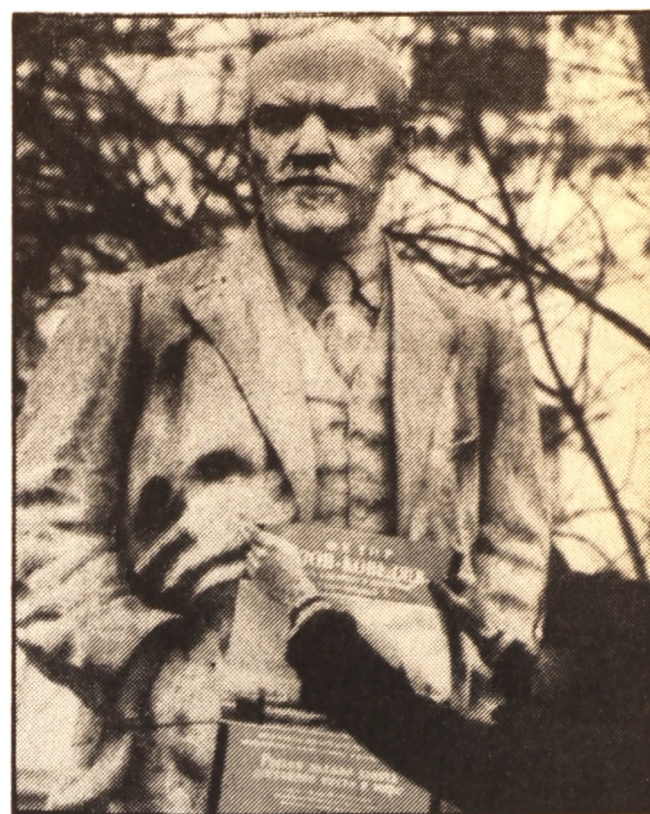
θυνους της αποτυχίας εκείνης.

Τον Αύγουστο του 1991 και πάλι ο Γέλτσιν όχι μόνο ταπείνωσε τον Γκορμπατσώφ αλλά προσπάθησε να θέσει εκτός νόμου και το Κ.Κ. Και με αυτό τον τρόπο κατέστρεψε μια πολιτική δομή την οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει και να μεταλλάξει, καθώς δεν υπήρχε καμιά άλλη για να την αντικαταστήσει. Έτσι, τα πάντα κατέρρευσαν ως χάρτινος πύργος.

Το Δεκέμβριο του 1991 ο Γέλτσιν αποφάσισε να διαλύσει τη Σοβιετική Ένωση, παραγνωρίζοντας τη σημασία διαπραγματεύσεων μιας νέας συμφωνίας με τις δημοκρατίες και τη σύναψη σταθερών πολιτικών και οικονομικών δεσμών μαζί τους. Οι οικονομικές συνέπειες της απότομης αυτής ρήξης με 15 έθνη ήταν καταστροφικές, εφόσον η σοβιετική βιομηχανία ήταν πολύ εξαρτημένη από το εσωτερικό εμπόριο.

Και τέλος, η διάλυση της Βουλής από τον Γέλτσιν τον περασμένο Οκτώβριο ήταν ακόμα ένα μεγάλο λάθος, γιατί στην ουσία προετοίμασε το έδαφος για τους νεο - φασίστες, χωρίς να προσφέρει μια νέα Δούμα, όπου θα ήταν εξασφαλισμένη η συνεργασία «συγγενών κομμάτων» ευνοϊκών απέναντι στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτό που χρειάζεται η Ρωσία είναι σταθερές και δημοκρατικές πολιτικές δομές για να αποφύγει την αναρχία, την ολοκληρωτική

Προεκλογική αφίσα σε ένα, όρθιο ακόμη, άγαλμα του Λένιν στη Μόσχα

αποσύνθεση, την εξευτελιστική για το λαό της οικονομική εξαχρείωση και τελικά διάφορους «σωτήρες» «ορθόδοξους» και μη. Πληθωρισμός, ανεργία, εξαθλίωση του πληθυσμού, πολιτική πολυδιάσπαση και αστάθεια, ενίσχυση των ακραίων πολιτικών δυνάμεων ανοίγουν το δρόμο στο φασισμό. Η Δύση θα πρέπει να το γνωρίζει.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Alan Lightman

ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΤΟΥ ΑΪΝΣΤΑΪΝ

Μια νουβέλα για τη φύση του χρόνου

Ο Lightman είναι ιδιαίτερα γνωστός αστροφυσικός του MIT. Το παρόν βιβλίο αποτελεί την πρώτη νουβέλα του με την οποία εμφανίζεται στο ευρύ κοινό. Κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ την άνοιξη του 1993 και παρέμεινε στους καταλόγους μπεστ-σέλερ περισσότερο από 10 εβδομάδες. Θέμα του βιβλίου αποτελεί το ανεξιχνίαστο από τις θετικές επιστήμες και τη φιλοσοφία πρόβλημα του χρόνου: *τι είναι ή τι θα μπορούσε να είναι ο χρόνος.*

• «Έπειτα από πολύ καιρό είναι η πρώτη νουβέλα που με συναρπάζει τόσο πολύ... Το συγκρίνω με τις *Αόρατες πόλεις* του Italo Calvino...»

Salman Rushdie, συγγραφέας του βιβλίου *Σατανικοί στίχοι*

• «Ουδείς λογοτέχνης, φυσικός ή φιλόσοφος μας έχει προσφέρει ποτέ μια τόσο υπέροχη εικόνα για το χρόνο...»

James Gleick, συγγραφέας του βιβλίου *Χάος - Μια νέα επιστήμη*

• «Βαθυστόχαστο, παράξενο, χαριτωμένο και γοητευτικό, έλκει σαν μαγνήτης τον αναγνώστη σ' έναν ονειρικό κόσμο...»

The New York Times

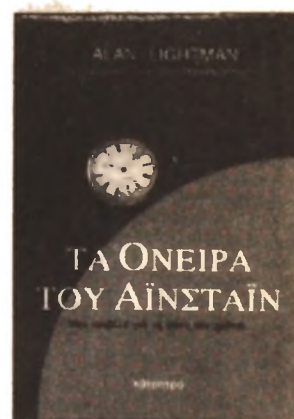
• «Καταπληκτική έμπνευση για την εισαγωγή του αναγνώστη στο αλλόκοτο βασίλειο της σχετικότητας του Αϊνστάιν...»

Guardian

Σελ. 160, 1800 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΚΑΤΟΠΤΡΟ**

Ισαύρων 10 & Δαφνομήλη, 114 71 Αθήνα Τηλ.: 3643272, Fax: 3641864

Ο Εσκομπάρ πέθανε, ζήτω ο Εσκομπάρ

Ο Πάμπλο Εσκομπάρ, ο κολομβιανός «βαρώνος» της κοκαΐνης εξοντώθηκε. Έπεσε σε ενέδρα των διωκτικών αρχών της χώρας του, αλλά, φαίνεται ότι για πολλούς συμπατριώτες του ζει. Ζει κατά τη βρετανική ρήση για την αθανασία των θεσμών, «ο βασιλιάς πέθανε ζήτω ο βασιλιάς». Και, όπως φάνηκε από τις αντιδράσεις του κόσμου στην κηδεία του, ο Εσκομπάρ ήταν για πολλούς Κολομβιανούς «θεσμός» (ή καλύτερα αντι-θεσμός)

Από κλεφτρόνι σε «βαποράκι» και από βαποράκι σε «βαρώνος» του καρτέλ Μεντεγίν και ενδιάμεσα βουλευτής – το 1989 ο Εσκομπάρ εξελέγη βουλευτής στη γενετειρά του, το Ενδιγάδο. Αναγκάστηκε δέβαινα να παραιτηθεί έπειτα από απανωτές αποκαλύψεις των δραστηριοτήτων του. Ο άνθρωπος που βοήθησε τον Εσκομπάρ να μπει στη Βουλή, μεγάλος απατεώνας ο ίδιος, είναι και σήμερα διακεκριμένος κοινοβουλευτικός. Είναι γνωστό, άλλωστε, ότι το ένα τρίτο, τουλάχιστον, του κολομβιανού Κοινοβουλίου είναι γραμμένοι στα κατάστιχα των υπόπτων για διακίνηση και εμπορία ναρκωτικών. Ενώ κανείς δεν αρνείται ότι όλες οι εκλογικές αναμετρήσεις, από το 1987 και μετά, χρηματοδοτούνται από τα καρτέλ του λευκού θανάτου.

Το κακό για τον Εσκομπάρ ήταν ότι βρέθηκαν αυτοί που «χάλασαν την πιάτσα». Το αντίπαλο καρτέλ Καλί επεδίωξε και, όπως φαίνεται το πετυχαίνει, να αλλάξει τους κανόνες του παιχνιδιού. Η τακτική Εσκομπάρ της ανοιχτής αντιπαράθεσης με το κράτος εγκαταλείπεται. Οι άνθρωποι του καρτέλ Καλί διαφημίζουν το καινούργιο ειρηνικό τους πρόσωπο. Τώρα πια βγάζουν από τη μέση μόνο όσους μπαινουν εμπόδιο στο δρόμο τους. Προχώρησαν δέβαινα και παραπέρα. Πέταξαν στην κυβέρνηση της Κολομβίας το δόλωμα της παράδοσης των όπλων. Μια παράδοση όχι δέβαινα άνευ όρων αλλά με τους όρους που το καρτέλ Καλί θα υπαγορεύσει.

Η πτώση των «βαρώνων»

Υπόσχονται να επαναπατρίσουν τα κεφάλαιά τους, να διαλύσουν τα εργαστήρια της κοκαΐνης και σε αντάλλαγμα ζητούν να μετατρέψουν τις ποινές τους, που θα προτιμούσαν ωστόσο να τις εκτίσουν στα σπίτια τους. Εννοείται ότι η κυβέρνηση θα δεσμευτεί να μην προχωρήσει στην έκδοσή τους στις ΗΠΑ ή αλλού για να δικαστούν. Πολλοί πιστεύουν ότι και η εξόντωση του Εσκομπάρ ήταν ένας από τους όρους του παιχνιδιού.

Ο «βαρώνος» της κοκαΐνης είναι πλέον νεκρός. Η παραγωγή της κοκαΐνης, όμως, δεν σταμάτησε!

Έπρεπε να φύγει από τη μέση αυτός που αντιπροσώπευε την παλιά σχολή των «βαρώνων». Οι νέοι καιροί και τα καινούργια ήθη απαιτούν οι άνθρωποι της κρατικής μηχανής να μην εξολοθρεύονται αλλά να εξαγοράζονται.

Θύμα λοιπόν της νέας τάξης των καρτέλ ο Πάμπλο Εσκομπάρ φαίνεται να μένει στη συνείδηση των συμπατριωτών του ως ένας σύγχρονος Ρομπέν των Δασών. Κυρίως γιατί τα έβαλε με το κράτος που δεν τους εξασφαλίζει ούτε τις στοιχειώδεις συνθήκες διαβίωσης. Ενώ ο Εσκομπάρ και πολλούς δόλεψε σε διάφορες «δουλειές» και σαφώς δεν υστέρησε άλλων στην υποστήριξη των γραμμάτων και των τεχνών. Με δικά του χρήματα έχτισε σχολεία και στήριξε αθλητικές και άλλες εκδηλώσεις. Ζούμε, άλλωστε, διεθνώς, την εποχή των «χορηγών».

Και μετά το θάνατο του Εσκομπάρ τι; Η «νέα τάξη των καρτέλ», όπως άλλωστε και η νέα τάξη πραγμάτων, αποδεικνύεται πιο επικίνδυνη από την παλιά. Κυρίως γιατί παρουσιάζεται με νέο «ειρηνικό» πρόσωπο. Το χειρότερο όμως στην περίπτωσή μας είναι ότι η κυβέρνηση της Κολομβίας δείχνει να

πιστεύει τις αγαθές προθέσεις των καρτέλ. Υπάρχουν δέβαινα και άλλοι που βλέπουν τα πράγματα πιο ξεκάθαρα όπως ο εκδότης της εφημερίδας *La Prensa* στην Μπογκοτά που υποστηρίζει: «Υπάρχει περίπτωση να εγκαταλείψουν την πιο επικερδή δουλειά του κόσμου; Δεν μπορούν να τα παραδώσουν. Αν χάσουν τα κέρδη από τη διακίνηση, θα χάσουν και τη δυνατότητά τους να εξαγοράζουν την αστυνομία και το στρατό, τους πολιτικούς. Αν σταματήσουν είναι νεκροί. Αλλά και αν, ω του θαύματος, σταματήσουν νομίζετε ότι δεν θα βρεθεί άλλος να πάρει τη θέση τους; Μήπως σταμάτησε η Ευρώπη και η Αμερική να παράγει τα χημικά που διαλύουν την κοκαΐνη; Μήπως σταμάτησαν οι διεθνείς τράπεζες να δέχονται τα ναρκοχρήματα; Ή μήπως ο υπόλοιπος κόσμος έχει απαλλαγεί από τις εκατοντάδες των εθισμένων στην κοκαΐνη;»

Για όσους λοιπόν δέχτηκαν με ανακούφιση την εξόντωση του Εσκομπάρ θυμίζουμε ότι η πραγματικότητα είναι πιο σκληρή γιατί ο «βαρώνος» πέθανε, ο «βαρώνος» ζει; Ζήτω ο «βαρώνος»!!!

Κατερίνα Καρύγιαννη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΖΩΡΖ ΣΑΡΗ

Τα στενά παπούτσια
Όταν ο ήλιος...
Οι νικητές
Ο θησαυρός της Βαγίας
Το ψέμα
Τα γενέθλια
Κόκκινη κλωστή δεμένη
Τα Χέγια
Το παραράδιασμα
Κρίμα κι άδικο
Νινέτ

ΛΟΤΗ ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ -

ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Εφτά κόκκινες κλωστές
Σπίτι για πέντε
Για την άλλη πατρίδα
Ιστορίες που ταξιδεύουν
Ο μικρός αδελφός
Λάθος, κύριε Νόιγκερ!
Τραγούδι για τρεις
Στο ταιμεντένιο δάσος
ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ -
ΣΟΥΡΕΛΗ

Παιχνίδι χωρίς κανόνες
Πριν από το τέρμα
Ο μικρός μπουρλοτιέρης
Εμένα με νοιάζει

ΛΙΤΣΑ ΨΑΡΑΥΤΗ

Οι τελευταίοι ήρωες
Το διπλό ταξίδι
Το αυγό της έχιδνας
Το αίνιγμα της πέτρινης
γενειάδας
Η εξαφάνιση

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Τα πέτρινα καθίσματα
Ο αδελφός της Ασπασίας
Το 33
Δομήνικος

ΜΠΙΛΛΙ ΡΟΖΕΝ

Ο πόλεμος της Αντιγόνης
Η άλλη πλευρά του βουνού
ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ

Στο γυμνάσιο
Ένα - ένα - τέσσερα

ΤΟΥΛΑ ΤΙΓΚΑ

Οδός Γραβιάς
Η εποχή των υακίνθων
ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Οι θεοί δεν πεθαίνουνε
στην Πέλλα

ΜΑΡΙΑ ΑΒΡΑΑΜΙΔΟΥ

Γράμμα στο μοναχικό
αδερφό μου

ΜΑΡΙΑ ΠΥΛΙΩΤΟΥ

Τα παιδιά του ήλιου

ΓΙΤΣΑ ΣΩΤΗΡΑΚΟΥ

Το φουστάνι της Κλεοπάτρας
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

Ο Ψύλλος

NORMAN ΣΙΛΒΕΡ

Δεν υπάρχουν τίγρεις στην

Αφρική

ΜΥΡΙΑΜ ΠΡΕΣΣΛΕΡ

Πικρή σοκολάτα

ΡΑΦΙΚ ΣΑΜΙ

Μια χούφτα γεμάτη αστέρια

ΠΟΛΙΝ ΦΙΣΚ

Το χρώμα της νύχτας

ΡΟΜΠΕΡΤ ΚΟΡΜΙΕΡ

Ο πόλεμος της σοκολάτας

ΜΕΛΒΙΝ ΜΠΕΡΤΖΕΣΣ

Η κραυγή του λύκου

ΜΙΣΕΛ ΤΟΥΡΝΙΕ

Ο Παρασκευάς ή η

πρωτόγονη ζωή

ΤΟΡΜΟΝΤ ΧΑΟΥΓΚΕΝ

Τα πουλιά της νύχτας

Ζέππελιν

ΓΚΑΓΙΕ ΧΙΤΣΓΙΛΜΑΖ

Ενάντια στη θύελλα

ΓΙΤΕΡ ΝΤΙΚΙΝΣΟΝ

Το έβδομο κοράκι

ΦΡΕΝΤ ΟΥΛΜΑΝ

Ξαναβρήκα το φίλο μου

ΚΑΤΕΡΙΝΕ ΟΛΛΦΡΕΥ

Το όραμα στη χαράδρα

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

Τα μαγικά μαξιλάρια

Η Χαρά και το Γκουντούν

(4 τίτλοι)

Φρουτοπία (3 τίτλοι)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΑΡΕΛΛΑ

Έξι εναντίον ενός

Φιλενάδα φουντουκιά μου

Δράκε, δράκε, είς' εδώ;

Αρχίζει το ματς

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΦΑΕΛΛΟΥ

Για τον πατέρα

ΗΡΩ ΠΑΠΑΜΟΣΧΟΥ

Το πέρασμα της γάτας

Το πέτρινο σπίτι (2 τόμοι)

ΒΕΑΤΡΙΚΗ ΚΑΝΤΖΟΛΑ -

ΣΑΜΠΑΤΑΚΟΥ

Τα παραμύθια του

Παρδαλομύτη

Πόλη μαγική

ΚΙΡΑ ΣΙΝΟΥ- ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Περσεφόνη, η πάπια που πήγε
σχολείο

ΜΑΡΩ ΛΟΪΖΟΥ

Η Ονείρω

Μήπως είδατε τον Αόρατο;

(4 τίτλοι)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΦΗΚΑΣ

Άνθρωποι και ζώα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΚΟΣ

Ο μικρός Ερμής αμαξάς και

άλλα διηγήματα

ΕΡΙΧ ΚΑΙΣΤΝΕΡ

Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα

Ο Αιμίλιος και οι

ντέτεκτιβ

ΤΖΙΑΝΝΙ ΡΟΝΤΑΡΙ

Ο πλανήτης των

χριστουγεννιάτικων δέντρων

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΕΛΟΥ

Η περιπέτεια της

Περιπέτειας

ΕΛΕΝΗ ΤΣΙΑΛΤΑ

Η γιαγιά μου η μάγισσα

ΝΤΙΜΙΤΕΡ ΙΝΚΙΟΦ

Ο μικρός κυνηγός

Η κούκλα που ήθελε ν'

αποκτήσει ένα μωρό

Οι ιστορίες μιας αυτόματης

γιαγιάς

Η Μυρτώ και ο λήσταρχος

Καραμπούμ

ΜΑΡΙΑ ΓΚΡΙΠΕ

Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά

Μπέρτα

ΣΟΦΙΑ ΖΑΡΑΜΠΟΥΚΑ

Ιστορίες και γνώσεις (12

τίτλοι)

ΒΑΣΩ ΨΑΡΑΚΗ

Βρες αν μπορείς (4 τίτλοι)

Κόψτε το απόκομμα και ταχυδρομήστε το στην παρακάτω
διεύθυνση,
για να σας στείλουμε το Γενικό Κατάλογο των εκδόσεών μας:

Ονοματεπώνυμο.....

Διεύθυνση.....

Πόλη..... Τ.Κ.....

Ηλικία.....

Επάγγελμα.....

(ΑΝΤΙ 12/93)

Ο Szmul Zygielbojm, ηγέτης του εβραϊκού σοσιαλιστικού κόμματος Bund και μέλος του συμβουλίου του εξόριστου κοινοβουλίου, αυτοκτόνησε πριν από πενήντα χρόνια στο Λονδίνο, όταν ακριβώς το γκέτο της Βαρσοβίας ψυχορραγούσε.

Στο τελευταίο γράμμα πριν από το θάνατό του, ο Zygielbojm έγραφε:

«Η ευθύνη για τη σφαγή του εβραϊκού έθνους στην Πολωνία βαρύνει προ παντός τους δημίους του. Όμως, με έμμεσο τρόπο, βαρύνει όλη την ανθρωπότητα – τα έθνη και τα κράτη των συμμαχικών χωρών, τα οποία μέχρι εκείνη την ημέρα, δεν έκαναν τίποτα για να σταματήσουν αυτό το έγκλημα. Οφείλω, επίσης, να επισημάνω ότι η πολωνική κυβέρνηση, αν και συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό, στην κινητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης, όμως δεν κατόρθωσε να κάνει μια ιδιαίτερη ενέργεια ευθέως ανάλογη προς τις διαστάσεις του δράματος. Προτού πεθάνω, επιθυμώ να εκφράσω τη βαθύτατη αγανάκτησή μου για την απάθεια που επέδειξε η ανθρωπότητα, παρακολουθώντας σιωπηλή την εξόντωση του εβραϊκού έθνους».

Η εξέγερση

Την άνοιξη του 1943, άνθρωποι στους οποίους είχαν στερήσει το δικαίωμα να είναι άνθρωποι, το δικαίωμα της ζωής και τους εξόντωναν – με βιομηχανικές μεθόδους – εξεγέρθηκαν στο γκέτο της Βαρσοβίας.

Επιθυμούσαν να επιλέξουν οι ίδιοι με ποιον τρόπο θα πεθάνουν, έλεγε, μετά από αρκετά χρόνια, ο Μάρεκ Έντελμαν, ο τελευταίος από τους επιζώντες ηγέτες του γκέτο της Βαρσοβίας. «Ξέραμε ότι έπρεπε να πεθάνουμε με έναν τέτοιο τρόπο, ώστε να το μάθει όλος ο κόσμος».

Η εξέγερση του γκέτο της Βαρσοβίας υπήρξε στην ιστορία της εβραϊκής διασποράς, η πρώτη και η τελευταία πράξη της τραγωδίας των Εβραίων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Σιωνιστές, κομμουνιστές, μέλη του Bund, αλλά, επίσης, απλοί άνθρωποι, που η μόνη προοπτική που ανοιγόταν μπροστά τους ήταν οι θάλαμοι των αερίων, ενώθηκαν σε αυτόν τον αγώνα.

Τι ήταν, λοιπόν, αυτή η εξέγερση που έγι-

νε χωρίς πολιτικούς ή στρατιωτικούς υπολογισμούς, χωρίς πραγματική βοήθεια από έξω, χωρίς την παραμικρή ελπίδα νίκης; Μια ηρωική διαμαρτυρία ανθρώπων, που δεν υπολόγιζαν σε τίποτα και σε κανέναν, εναντίον της οργανωμένης ατιμίας.

Το γκέτο ισοπεδώθηκε. Ο Αδόλφος Χίτλερ νίκησε. Το εβραϊκό έθνος δολοφονήθηκε. Ένας λαός σβήστηκε από το χάρτη. Αυτό το γεγονός, το χωρίς προηγούμενο στην ιστορία της ανθρωπότητας, καθόρισε το πλαίσιο εμπειρίας και μνήμης του εβραϊκού έθνους. Οι Εβραίοι πάντοτε ρωτούν: «Γιατί;»

Γιατί η ανθρωπότητα επέτρεψε να εφαρμοστεί εναντίον του έθνους τους η ναζιστική ετυμηγορία; Για ποιο λόγο οι σύμμαχοι του αντιχιτλερικού συνασπισμού σιώπησαν; Γιατί οι Πολωνοί δεν τους βοήθησαν;

Το Ολοκαύτωμα είναι μια απροσπέλαστη συνιστώσα της σύγχρονης εβραϊκής συνείδησης. Κάθε απόπειρα εκλογίκευσης, αυτής της χωρίς προηγούμενο εμπειρίας, προσκρούει σε δίαιες διαμαρτυρίες εκ μέρους των Εβραίων. Η αντίδρασή τους δεν μας εκπλήσσει. Ένα έθνος καταδικασμένο σε εξόντωση διεκδικεί το δικαίωμά του να αντιδράσει ύστερα από ένα τέτοιο τραυματισμό. Ωστόσο, η εμπειρία του Ολοκαυτώματος εκτείνεται πέραν του εβραϊκού δράματος. Παρακολουθώντας το δράμα των Κούρδων, των λαών του Ναγκόρνο Καραμπάχ ή των Μουσουλμάνων της Βοσνίας συνειδητοποιούμε με οδύνη ότι η ιστορία δεν τελείωσε. Η εθνική εκκαθάριση συνεχίζεται. Οι Εβραίοι διαμαρτύρονται, συνήθως, όταν συγκρίνεται η δική τους τραγωδία με το δράμα των γειτονικών εθνών. Για να πούμε την αλήθεια, δεν έχουν και άδικο. Το Ολοκαύτωμα δεν έχει προηγούμενο στην ιστορία. Όμως η σφαγή των Κούρδων από τους Τούρκους έχει, επίσης, κάτι το μοναδικό. Οι Ρώσοι και οι Ουκρανοί έχουν την εμπειρία του γκούλαγκ. Οι Πολωνοί έχουν τα πέντε χρόνια του ναζιστικού τρόμου, την εξέγερση της Βαρσοβίας και τέλος, την προδοσία των συμμάχων στη Γιάλτα. Με αυτή την έννοια, η εμπειρία του Ολοκαυτώματος είναι μια προειδοποίηση για την ανθρωπότητα, η οποία ξεπερνά την εβραϊκή ιδιαιτερότητα· έχει σημασία καθολική. Τελικά, κάθε άνθρωπος μπορεί να γίνει δήμιος και θύμα. Σύμφωνα με την έκφραση ενός σοφού ραβίνου, η εβραϊκή «θριαμβολογία» για τον πόνο, που αρνείται το δικαίωμα των άλλων να ζήσουν το δικό τους πόνο και το δικό τους δράμα, μπορεί, παραδόξως, να οδηγήσει στην εξαλειψή ακόμη και αυτής της ουσίας του Ολοκαυτώματος.

Διότι, ας το σημειώσουμε προσεκτικά: όλοι οι Εβραίοι ήταν θύματα του Ολοκαυτώματος· και οι γενναίοι και οι δειλοί· και οι πλούσιοι και οι εξαθλιωμένοι· και οι μαχητές και οι προδότες. Αυτό δεν σημαίνει,

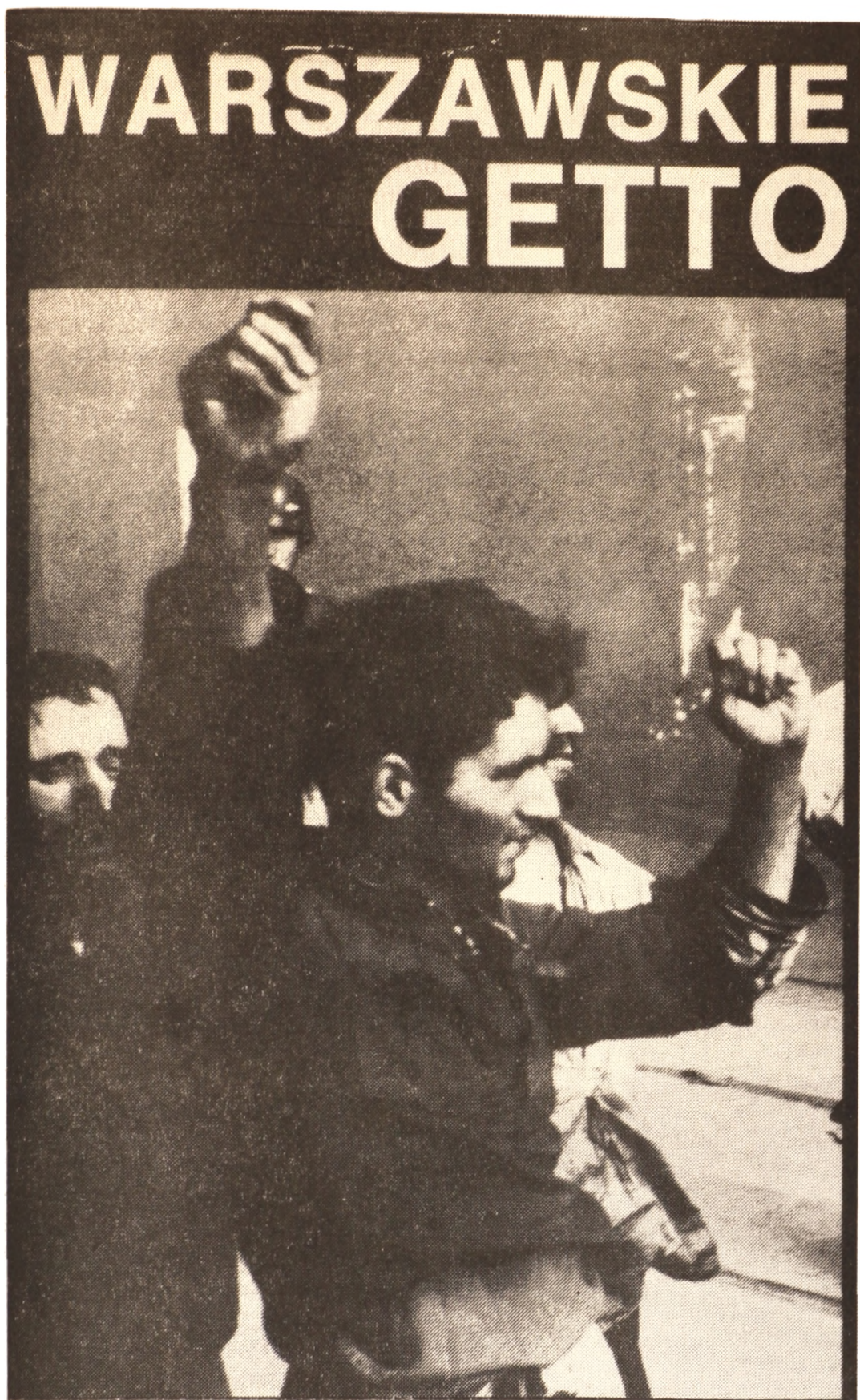
Η εξέγερση του γκέτο της Βαρσοβίας

του Άνταμ Μίχνικ

Ο Άνταμ Μίχνικ, ιστορικός και επικεφαλής της πολωνικής εφημερίδας *Gazeta Wyborcza*, εκφράζει τις σκέψεις του με την ευκαιρία της συμπλήρωσης πενήντα χρόνων από την εξέγερση των Εβραίων στο γκέτο της Βαρσοβίας (Απρίλιος 1943). Ποιο ήταν το νόημα αυτής της, χωρίς την παραμικρή ελπίδα νίκης, κίνησης; Ποια η σημασία της για μας σήμερα; Εβραίους και μή; Γιατί η ανθρωπότητα παρακολούθησε, ουσιαστικά, σιωπηλή το εβραϊκό δράμα; Τι έχει αλλάξει έκτοτε; Κάθε άνθρωπος μπορεί να γίνει δήμιος και θύμα; Ποια η σχέση του ναζισμού με ορισμένες ρίζες της γερμανικής παράδοσης;

Το κείμενο του Άνταμ Μίχνικ δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση *Lettre Internationale* (τ.χ. 37, καλοκαίρι 1993).

Τ.Π.

Απρίλιος 1943.
Από την εξέγερση
στο γκέτο της
Βαρσοβίας.

ωστόσο, ότι η χιτλερική γενοκτονία ισοπέδωσε τις διαφορές, ότι μεταμόρφωσε την ευτέλεια σε μεγαλοσύνη, την προδοσία σε ηρωισμό. Ο εβραϊκός πληθυσμός των γκέτο ήταν χωρισμένος και είχε διαφορετικές εκτιμήσεις έναντι της χιτλερικής πολιτικής. Στη **Χάνα Άρεντ** ανήκει η ιστορική τιμή ότι ασχολήθηκε με αυτό το σύνθετο πρόβλημα στο βιβλίο της, το σχετικό με τον **Άιχμαν**.

Ποιοι αποτελούσαν το *Judenrat* (εβραϊκό συμβούλιο); Πού ήταν το ανεκτό όριο υποχωρήσεων έναντι των ναζιστικών διεκδικήσεων; Σε ποια στιγμή ο συμβιβασμός γινόταν συνεργασία στο έγκλημα; Ποιος είχε δίκιο ως προς τη στρατηγική που έπρεπε να ακολουθηθεί για να μπορέσουν οι Εβραίοι να αυτοπροστατευθούν: ο αξιοσέβαστος και εντιμότερος **Adam Czerniakow**, πρόεδρος

του *judenrat*, ο οποίος ήταν υπέρ της διάσωσης της εβραϊκής κοινωνίας διά της οδού της νομιμότητας ή, μήπως, ο άξιος και θαρραλέος **Mordechaj Anielewicz**, που είχε ταχθεί υπέρ της συνωμοσίας και του ένοπλου αγώνα; Δύσκολα να δοθεί απάντηση.

Οι ναζί

«Οι Εβραίοι φέρνουν τον τύφο», έγραφαν οι αφίσες των ναζί. Ο απομονωτισμός οδήγησε στις διακρίσεις. Ο φόνος δεν ήταν παρά το τελευταίο τους στάδιο. Πώς όμως είναι δυνατόν να γεννηθεί μια τέτοια ιδεολογία και μια τέτοια πρακτική στην καρδιά της πολιτισμένης Ευρώπης, η οποία έδωσε στον κόσμο έναν Γκαίτε, έναν Χέγκελ, έναν Χάινε κι έναν Μαρξ; Ο **Τόμας Μαν** ήταν ο πρώτος

που μας έδωσε μια απάντηση άμεση και ειλικρινή. Ο Χίτλερ δεν ήταν ο ηγέτης μιας σπείρας κακοποιών που χρησιμοποίησε τη δύναμή του για να υποτάξει την ευγενή, καλλιεργημένη και δημοκρατική Γερμανία. Η Γερμανία, που υποστήριξε τον Χίτλερ επί δώδεκα χρόνια, ήταν η ίδια, η καλή Γερμανία που αγαπούσε ο **Τόμας Μαν** και περιέγραφε στο έργο του. Και τούτο ακριβώς του επιτρέπει να μιλά για τη γερμανική ενοχή και ευθύνη. Να γιατί, επίσης, ο Μαν δίνει στο περίφημο δοκίμιό του αυτό τον τίτλο: *Χίτλερ, ο αδελφός μου*.

Ψάχνοντας να βρει την ουσία του ναζισμού, ο **Τόμας Μαν** μιλούσε για το συμβόλαιο της γερμανικής ψυχής με το διάβολο, συμβόλαιο που υποσχόταν το απόλυτο κάλλος, την απόλυτη καλοσύνη, την απόλυτη αλήθεια... με αντάλλαγμα την ψυχή. Η **Χάνα Άρεντ**, αντιθέτως, υπενθύμιζε στα γραπτά της ότι το Κακό είναι κάτι το συνηθισμένο. Και τούτο δεν είναι αντιφατικό. Όταν η πολιτική μεταμορφώνεται σε μυστικοπάθη σχέση γης και αίματος, τότε αποκτά κάτι το διαβολικό. Η υπακοή στην ιεραρχία σύμφωνα με τους κανόνες μιας διοικητικής ηθικής –η περίπτωση του **Άιχμαν**– είναι η κατάληξη αυτής της διαβολικής αντίληψης σε καθημερινή πραγματικότητα. Η πραγματοποίηση των ουτοπιών είναι, τελικά, κάτι «απλό», διότι η οργάνωση της τρομοκρατίας μεταμορφώνεται, αναπόφευκτα, σε μια «απλή πράξη».

Η πολιτιστική πηγή του ναζιστικού αντισημιτισμού έχει τις ρίζες της μέσα στη γερμανική παράδοση της εθνικής κοινότητας και στην ιδέα του ανθρώπου. Η ιδέα του έθνους του οργανωμένου εναντίον των άλλων εθνών και η ιδέα του ανθρώπου του υποταγμένου στην εθνολογική κοινότητα. Ο ναζισμός ήταν η μετουσίωση αυτών των ιδεών.

Στο ναζισμό ο λόγος έχει γελοιοποιηθεί, ο θεός έχει εκπέσει. Ο αρχηγός έχει γίνει απόλυτος. Εν ονόματι ενός δόγματος, δολοφόνησαν έναν λαό.

Οι Πολωνοί

Όμως τιμώντας την πεντηκοστή επέτειο από την εξέγερση του γκέτο της Βαρσοβίας, πρέπει επίσης να πούμε με ειλικρίνεια αλλά και με πικρία ότι: άλλοι Πολωνοί βοήθησαν τους ετοιμοθάνατους Εβραίους και άλλοι, πάλι, αρνήθηκαν στους αγωνιζόμενους Εβραίους το δικαίωμα να κρατήσουν την πολωνική σημαία. Αυτός ο ετοιμοθάνατος λαός αντιμετώπιστηκε σαν να ήταν προαιώνιος εχθρός της Πολωνίας. Τόσο ο ηρωισμός του πληθυσμού που βοήθησε τους Εβραίους όσο και η ποταπότης των αντισημιτών, ανήκουν στην πολωνική κληρονομιά. Και είναι μια κληρονομιά ακόμη πιο ενοχλητική, διότι ανάμεσα σε εκείνους τους Πολωνούς που

βοήθησαν τους Εβραίους, υπήρξαν και κομμουνιστές που, στη συνέχεια, έγιναν οι πλέον άτεγκτοι εκφραστές της σταλινικής τρομοκρατίας. Και, επίσης, ανάμεσα σ' εκείνους τους Πολωνούς που δεν βοήθησαν τους Εβραίους, υπήρχαν ήρωες της αντιχιτλερικής αντίστασης και θύματα των σταλινικών δικών.

Είναι βαρύ το φορτίο της πολωνικής κληρονομιάς!

Ένα θύμα της εβραϊκής εξόντωσης θυμάται... Θυμάται κάποιον που, εκείνη την εποχή, εξέφραζε αντισημιτικές ύδρες. Ο πολωνός δημοσιογράφος, εβραϊκής καταγωγής, δεν μπορεί να ξεχάσει ότι ακριβώς εκείνος ο ίδιος άνθρωπος αγωνίστηκε –συνέβη και αυτό– εναντίον των Γερμανών, για μια ελεύθερη Πολωνία, και ότι πέθανε –συνέβη κι αυτό– στα υπόγεια της πολιτοφυλακής από τα χέρια ενός κομμουνιστή εβραϊκής καταγωγής.

Είναι βαρύ το φορτίο της πολωνικής κληρονομιάς, βαρύ όπως και όλων των λαών που υπέστησαν μεγάλες δοκιμασίες. Τα μεταπολεμικά χρόνια δεν επέτρεψαν στους

Πολωνούς να τακτοποιήσουν τους λογαριασμούς τους με αυτή την κληρονομιά. Στην αρχή, με το πρόσχημα του αντισημιτισμού, καταδίωξαν σχεδόν όλους όσοι είχαν αντιχιτλερική δράση. Αργότερα, ο αντισημιτισμός έγινε εργαλείο στα χέρια των κομμουνιστών που κατείχαν την εξουσία: εκκαθαρίσεις στελεχών την εποχή της «συνωμοσίας των γιατρών με τις λευκές μπλούζες» (1953) μέχρι το 1968, όταν ένας από τους ηγέτες της Πολωνίας αποκάλυψε τους ελάχιστους Εβραίους που διασώθηκαν *Herrenvolk*¹. Όμως, τη φορά αυτή η ντροπή δεν έπεσε πάνω στους κομμουνιστές, αλλά πάνω στους Πολωνούς...

Δεν υπάρχουν πλέον Εβραίοι στην Πολωνία και δεν θα ξαναγυρίσουν εδώ ποτέ. Ο Χίτλερ, με το έγκλημα του και με τους ασήμαντους υποτακτικούς του, στη συνέχεια, εκκαθάρισαν, με τη βοήθεια μιας γλώσσας ατιμωτικής την Πολωνία από τους Εβραίους. Παρέμεινε όμως το πρόβλημα του αντισημιτισμού. Οι αντισημίτες υπάρχουν είτε το παραδεχόμαστε είτε όχι. Και τούτο δεν είναι ένα πρόβλημα πολωνοεβραϊκό. Είναι

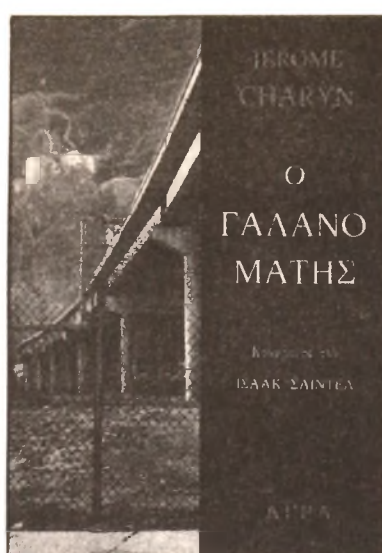
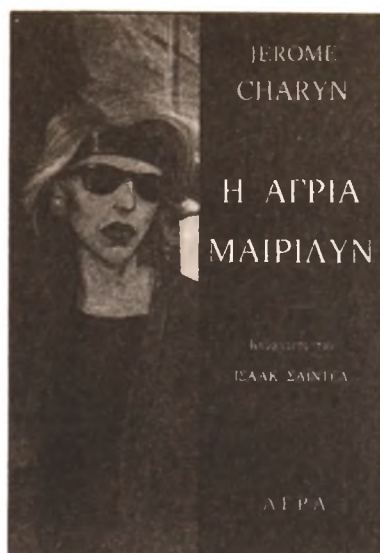
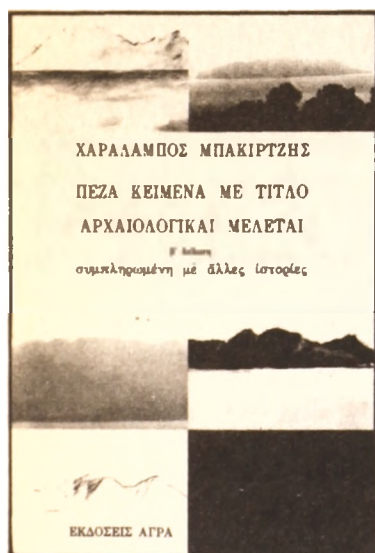
ένα θέμα συζήτησης μεταξύ Πολωνών· ένα θέμα για την ταυτότητά τους και για τη μνήμη τους, για την αλήθεια και την εντιμότητα.

Την εποχή του ναζισμού και του σταλινισμού ο κόσμος δεν ήταν έτοιμος να ακούσει την αλήθεια για τα ολοκληρωτικά συστήματα και για τις «τελικές λύσεις». Όμως, σήμερα, ο κόσμος ξέρει. Και γνωρίζει τι είναι ικανός να κάνει.

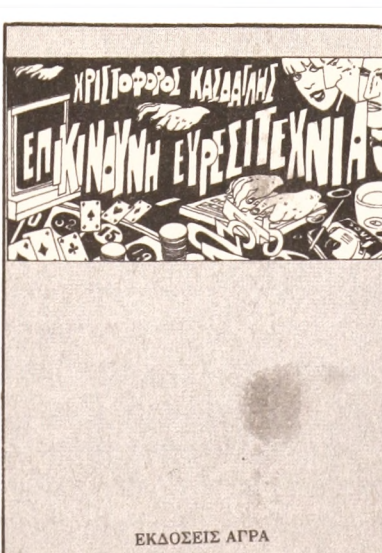
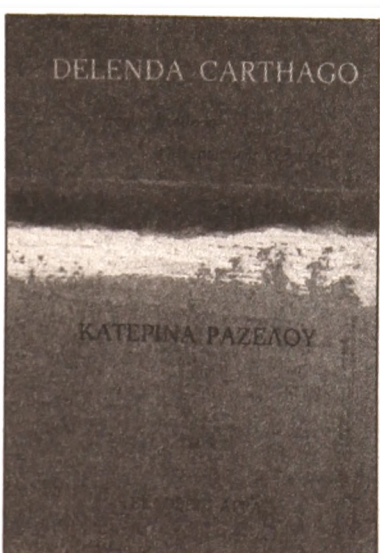
Κανείς δεν μπορεί να συγχωρέσει ή να σχετικοποιήσει, καλή τη πίστει, ορισμένα εγκλήματα, λέγοντας ότι έχουν γίνει κι άλλα. Ένα έγκλημα παραμένει έγκλημα και καμιά πολιτική σκοπιμότητα δεν το δικαιολογεί. Ο κόσμος γνωρίζει επίσης –χάρη σε εκείνους που αντιστάθηκαν στο γκέτο της Βαρσοβίας– ότι μπορεί κανείς να αρνηθεί να συμμετάσχει στο έγκλημα και να αντιπαράθεσει την αντίστασή του στους δολοφόνους.

Μετάφραση: Τέτα Παπαδοπούλου

1. *Herrenvolk*, σημαίνει κατά λέξη, *λαός των κυριών*. Είναι κλασική έκφραση που χρησιμοποιούσαν οι ναζί για να διακρίνουν τους ανώτερους από τους κατώτερους λαούς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ 1979 - 1993

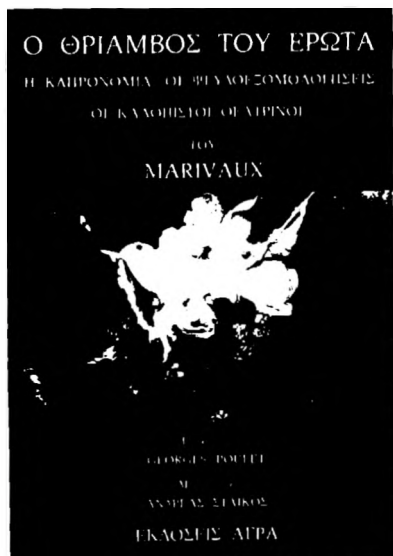
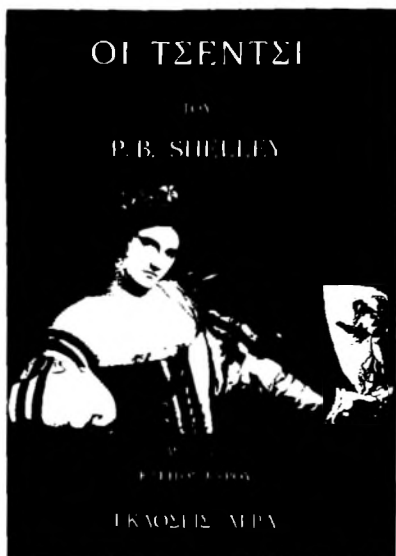

Σας περιμένουμε και φέτος, ως είθισται, στις 31 Δεκεμβρίου το πρωί, για ν' αποχαιρετήσουμε το 1993 με μουσική, ποτό και –γιατί όχι;– με χορό.

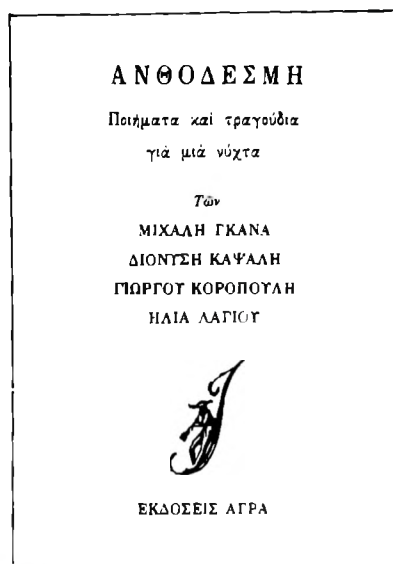
«στου γκοβόστη»

Ζωοδόχου Πηγής 21

3622251, 3615433

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΓΡΑ
1979 - 1993

■ ΔΕΝ ΛΕΙΠΕΙ ΤΟ ΧΙΟΥΜΟΡ

Οι Ρώσοι δεν έχουν χάσει το χιούμορ τους. Ίσως να είναι το μόνο όπλο που τους έχει απομείνει για να αντιμετωπίσουν την τραγική τους κατάσταση. Λένε, λοιπόν, ότι ο Μπρέζνιεφ, ο Γκορμπατσώφ κι όλοι οι άλλοι κομμουνιστές ηγέτες που κυβέρνησαν στο παρελθόν τη χώρα την έφεραν στο χείλος μιας απύθμενης αβύσσου, ενώ ο Γέλτσιν, «τολμηρός» τα δύο τελευταία χρόνια, έκανε το μεγάλο βήμα προς τα εμπρός.

■ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Μέσα σ' αυτά που τα ΜΜΕ επιλέγουν για μας ως «επικαιρότητα» -κυρίως η τηλεόραση, που γι' αυτήν επικαιρότητα άνευ εικόνας δεν νοείται- με τα δικά τους κριτήρια, που υποτάσσονται όλο και περισσότερο στο «βλέπουν» παρά στις παραμέτρους για την κατανόηση των γεγονότων, δείγμα φωτεινής εξαίρεσης η εφημερίδα *Guardian*, που πριν από 10 μέρες είχε σαν πρώτο θέμα της ένα «απλό» και «συνηθισμένο» θάνατο: την αυτοκτονία μιας 39χρονης μητέρας, στην Αγγλία, από τη Βοσνία, μακριά από την πατρίδα και την οικογένειά της, πεταμένη κάπου σε άθλια οικήματα της «φιλελεύθερης» δημοτικής αρχής, άγνωστα και εγκαταλειμμένα. Δραματικό τέλος -μια ατομική περίπτωση- μέσα σε ένα δράμα που έχει μέχρι σήμερα «στοιχίσει» 200.000 ζωές. Κοντά σ' αυτό το δημοσιογραφικό θάρρος, την προβολή μιας απλής ανθρώπινης ιστορίας, που λέει πολλά, όσα δεν μπορούν να πουν τα ελληνικά πρωτοσέλιδα με τις καθημερινές δηλώσεις των μεγάλων πολιτικών μας,

το αγγλικό *Channel 4* τολμά στις μέρες των εορτών να προβάλλει το δράμα της Βοσνίας, σε αντίθεση με τα άλλα κανάλια, δημόσια και ιδιωτικά. Ανάθεμα, ίσως, για τους διαφημιστές. Προσήλωση όμως στην αντίληψη ότι η τηλεόραση μπορεί να είναι και θετική, όταν το θελήσει.

■ ΑΠΟΔΙΔΕΙ

Η μυστική διπλωματία πάντα αποδίδει, παρά τις κραυγές ότι διεξάγεται «πίσω από τις πλάτες του λαού», κραυγές από αυτούς που, όταν έρθουν στην εξουσία, την ασκούν κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Απέδωσε, λοιπόν, η μυστική διπλωματία για την ειρηνευτική διαδικασία Ισραήλ - Παλαιστινίων, όπως απέδωσε και η επί δύο έτη μυστική διπλωματία μεταξύ Βρετανίας και Ιρλανδίας για να προλειανθεί το έδαφος κάποιας λύσης στο ιρλανδικό πρόβλημα. Η μυστική διπλωματία δεν κάνει «θαύματα». Τέτοια δεν γίνονται στον κόσμο της διεθνούς πολιτικής. Συντελεί όμως στην αμοιβαία κατανόηση, βυθομετρει διαθέσεις και σταθμίζει τις δυνατότητες εξεύρεσης κοινού εδάφους πάνω σε κοινά συμφέροντα της συγκυρίας. Τα «θαύματα» έπονται. Εξαρτώνται από τη θέληση των μερών να επιλύσουν τα προβλήματα με τρόπο που θα μειώνει στο ελάχιστο τη βία.

■ «ΙΣΧΥΡΟΣ ΑΝΗΡ» - ΟΠΩΣ Ο ΙΔΙΟΣ

Ο Σιλβίο Μπερλουσκόνι, ο ιταλός μεγιστάνας των Media -ιδιοκτήτης 3 τηλεοπτικών καναλιών, μέτοχος άλλων δύο στην Ιταλία, ιδιοκτήτης άλλων καναλιών στην Ισπανία και Γερμα-

νία, εκδότης δεκάδων περιοδικών και βιβλίων, ιδιοκτήτης της μεγαλύτερης διαφημιστικής εταιρείας στην Ιταλία, με συμφέροντα σε ασφαλιστικές εταιρείες και σε σουπερ-μάρκετ και στην ποδοσφαιρική ομάδα Μίλαν- ετοιμάζεται να λανσάρει σύντομα νέο κόμμα και να κατέλθει στις επόμενες εκλογές. Δεν πρόκειται ακριβώς για «κόμμα», αλλά για κίνημα γύρω από το πρόσωπό του, εφόσον τα πολιτικά κόμματα είναι αναξιόπιστα και δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τη βαθιά πολιτική κρίση που μαστίζει την Ιταλία. «Υπάρχει ανάγκη ο ιταλικός λαός να εμπιστευτεί το πεπρωμένο του σε μια προσωπικότητα που δεν ανήκει στα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα», λέει ο σύμβουλός του στο πολιτικό μάρκετινγκ Τζιάννι Πίλο. Η μετεωρική άνοδος του Μπερλουσκόνι

στο επιχειρηματικό στερέωμα, ο μύθος γύρω από το πρόσωπό του και τα τεράστια μέσα που διαθέτει για τον επηρεασμό της κοινής γνώμης τον κάνουν επίφοβο αντίπαλο. Το «πολιτικό προϊόν» μπορεί να 팔ηθεί εύκολα στους απογοητευμένους Ιταλούς. Κάπου 9 δισ. δρχ. έχουν ήδη μπει στην μπάντα για τις ανάγκες οργάνωσης του «κινήματος».

Ενώ ένα άλλο δίκτυο πολιτικών λεσχών -78 σήμερα κι άλλες 200 υπό σύσταση- με την επωνυμία *Forza Italia* απλώνεται σε όλη τη χώρα. Κάπου 400 υποψήφιοι για τις επόμενες γραμμές όλων των επαγγελματιών πυκνώνουν τις τάξεις των επίδοξων στελεχών του κινήματος. Ο νέος «ισχυρός ανήρ» της Ιταλίας, ο νέος «σωτήρας» προετοιμάζεται μεθοδικά με όλους τους κανόνες του σύγχρονου πολιτικού μάρκετινγκ.

Έγινε κι αυτό. Ο Γιασέρ Αραφάτ και η γυναίκα του στο Λονδίνο σε επίσημη επίσκεψη. Ο Αραφάτ είχε γεύμα με το βρετανό ΥΠΕΞ Χερντ. Να μίλησαν, άραγε, για την τρομοκρατία;

Ο Άλεν Γκίνσμπουργκ
στην Αθήνα; Σήμερα;
Τι ζητούσε η αλεπού
στο παζάρι, και
μάλιστα με τη
χορηγία του MEGA,
με εισιτήριο στο χώρο
που θα απήγγελλε, με
ηθικολογικές
παραινέσεις και με
συμπεριφορά ενός
ξεμωραμένου που
παριστάνει το
βουδιστή;

Γνωρίσαμε, απ' την
ποίηση, κάποτε, έναν
ορμητικό μπιτνίκο –
και τον αγαπήσαμε.

Σήμερα, ωστόσο,
μόνο να γελάσουμε
μπορούμε με τα
επιτηδευμένα του
καμώματα και μ'
όσους τα καρπούνται
κάνοντας απλώς
αγοραία μπίζνα το
χώρο της τέχνης.

Μωραίνει Κύριος
(συγγνώμη, Βούδας)
ον δούλεται
απωλέσαι...

ΟΙ ΓΙΓΑΝΤΟΑΦΙΣΕΣ ΤΟΥ Γ. ΒΑΚΙΡΤΖΗ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

Πριν από 35 χρόνια, στο «Αττικόν» και σε άλλους κινηματογράφους, μπορούσε κανείς να δει στις προσόψεις τις μεγάλες διαφημιστικές ζωγραφιές, τα «ντεκόρ», του μεγάλου μας Γ. Βακιρτζή. Ένα μικρό αφιέρωμα σ' έναν πρωτοπόρο. (Σελ. 46)

ΖΑΠΠΑ

Έκανε πυρετωδώς δίσκους, ήταν αντιδημοφιλής και πήρε εκδίκηση μόλις πέθανε, κρίζοντας το MTV στον αέρα από μια συνέντευξη που ξέθαψαν για να τη μεταδώσουν μετά θάνατον.

ΣΕΛ. 51

ΘΕΑΤΡΟ

Απ' το Λονδίνο στη Βουδαπέστη, εκεί που πνέουν οι ανατολικοί και οι δυτικοί άνεμοι του ευρωπαϊκού θεάτρου. Γράφει η Ιφ. Ταξοπούλου.

ΣΕΛ. 54

ΧΟΥΡΣΟΓΛΟΥ

Ο σκηνοθέτης του «Λευτέρη Δημακόπουλου» μιλά στο ANTI: «Τέχνη κάνεις αν γνωρίζεις κάτι καλά – ή αν το ποθείς».

ΣΕΛ. 60

ΓΙΓΑΝΤΟΑΦΙΣΕΣ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΚΙΡΤΖΗ

η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ στο Δρόμο

Βόλτα στην Αθήνα. Βιτρίνες μεταμοντέρνες, ήχοι, μυρωδιές, ξένοι και Αθηναίοι. Η κατασκευή του μετρό. Το Σύνταγμα, η Ομόνοια, οι γειτονιές. Εικόνες της σημερινής Αθήνας, που αλλάζει καθημερινά, αργά και ύπουλα. Εικόνες από το παρελθόν. Η Φωκίωνος Νέγρη και τα παλιά της μεγαλεία. Η Σταδίου και η Πανεπιστημίου. Τα καφέ, το Πέτρογκραντ, τα σινεμά. Η Αθήνα στη δεκαετία του '60. Το Αττικό.

Πόσο θα αλλάξει σε λίγα χρόνια αυτή η εικόνα της πόλης;

Εχουν πολλοί επιθυμήσει την εικόνα του Αττικού πριν από 35 και βάλε χρόνια, τότε που το στόλιζαν τα «ντεκόρ» του Γιώργου Βακιρτζή. Ο ζωγράφος Αλέκος Κοντόπουλος έγραφε στον Ζυγό (Μάρτιος 1966):

Οι φωτεινές προσόψεις ωρισμένων κινηματογράφων της Αθήνας προσέφεραν κάποτε, εδώ και μερικά χρόνια, στον ανύποπτο περιπατητή των κεντρικών δρόμων, ένα αρμονικό θέαμα. Ήταν οι αφίσσες των προβαλλομένων ταινιών. Με υποβλητική τη χρωματική τους αρμονία, εθώπευαν, θα έλεγε κανένας, τα μάτια μας, όπως οι μου-

σική ήχοι θωπεύουν την ακοή μας. Μας έκαναν να αισθανόμαστε μέσα μας την ευφορία μιας ηδονιστικής αίσθησης. Ο Γιώργος Βακιρτζής, επί πολλά χρόνια, μας προσέφερε, με την απaráμιλλη δεξιότητά του, την τέρψη αυτή. Και την αναζητούσαμε κάθε φορά, τότε την ημέρα, όταν ο ήλιος ελάμπρυνε τους θαθείς και υποβλητικούς χρωματικούς τόνους, ή τη νύχτα, κάτω από το ηλεκτρικό φώς, όταν πρόβαλλαν απαιτητικά οι χρωματικές ύλες το δικό τους φως, σαν μια γοητευτική πρόκληση.

Ο Γιώργος Βακιρτζής, όπως ο ίδιος εξομολογήθηκε κάποτε, είχε «παραδοθεί» σ' αυτή τη δουλειά του «ντεκόρ». Τα στάδια της δουλειάς του ντεκόρ ήταν πολλά και δίνονται μέσα από τις πληροφορίες που καταχωρίζονται στις σελίδες αυτές. Αρχίζει με τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Προχωρούσε στο σκίτσο. Μετά ερχόταν η διεκπεραίωση μαζί με τους συνεργάτες του, όπως οι Ν. και Κ. Τζιμούλης περιγράφουν, για να ακολουθήσει η ανάρτηση. Κι ύστερα ερχόταν η ώρα της συγκομιδής: Το κοίταγμα, το «χάζεμα» από το δάσκαλο και τους βοηθούς – και από εμάς τους περαστικούς της οδού Σταδίου.

ΠΙΝΕΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Στις γιγαντοαφίσες, ο Γιώργος Βακιρτζής δούλευε σε διάφορα πλάνα, είτε στο ίδιο επίπεδο είτε με επάλληλα ντεκουπαρισμένα τελάρα που δραματοποιούσαν τη σύνθεση και έδιναν με ενάργεια το μήνυμα. Στην εκτέλεση των συνθέσεών του δούλευε με περίεργες ευρηματικότητες. Χρωματικές ελευθερίες –μωβ πρόσωπα, δουλειά με γκριζα και μαύρα που είχαν αξίες χρωματικές–, προοπτικές αντιστροφές –τα πίσω πλάνα με-

γαλύτερα από τα μπροστινά–, τέλος, το έξυπνο παιχνίδι με τους τίτλους, τα πορτραίτα και τις σκηνές στο φόντο. Όλα αυτά στήνονταν με μεγάλη ελευθερία στη σχεδίαση –που ήταν το βασικό στοιχείο– και στις επιχρωματίσεις.

Ο Μάρλον Μπράντο. Λεπτομέρεια

ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΝ ΤΑ «ΝΤΕΚΟΡ» ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ Γ. ΒΑΚΙΡΤΖΗ

Οι παρεμβάσεις με τις τελευταίες «πινελιές» ζωογονούν το έργο και γίνονται «παιχνίδι και χαρά της τέχνης».

Οι δεξιότητες ικανότητες και η ευαισθησία του Γιώργου Βακιρτζή αναδείχθηκαν σε όλη την κλίμακα της πολύ πλούσιας δουλειάς του: Στη διαφημιστική και στη γραφιστική του δουλειά, στις πολλές εκδοτικές επιμέλειες, στο βιβλίο του για τη «Λαϊκή Επιγραφή» κ.ά. Στα ατελείωτα σημειωματάρια και τα ημερολόγιά του – ανέκδοτα όλα. Η έντονη –και όχι πάντα κατασταλαγμένη– ανησυχία του για τα πράγματα της τέχνης και της ζωής καταγράφονται σ' αυτά τα ημερολόγια, σ' αυτά τα «τεφτέρια». Τι σώζεται όμως σήμερα από το έργο του; Αφηγήσεις, περιγραφές μιας αίσθησης του πρωινού περιπάτου έξω από το «Αττικόν». Μερικές εντυπώσεις των συνόλων, όπως απαθανάστηκαν από κάποια ενσταντάνε. Και τα αποσπάσματα των αφισών, τα σκίτσα –όσα υπάρχουν–, κάποιες καταγραφές του κλίματος στο στριμωγμένο εργαστήριο της οδού Χρήστου Λαδά 11, κάποια κείμενα του ίδιου του Βακιρτζή.

Η τέχνη του Γ. Βακιρτζή (την αξία της οποίας πολλοί είναι εκείνοι που και σήμερα την αμφισβητούν) είναι εντυπώσεις συνόλου – και αναφερόμαστε τουλάχιστον σ' αυτό που νομίζουμε ότι είναι η σημαντικότερη προσφορά του και το πρωτοποριακό του επίτευγμα, δηλαδή οι γιγαντοαφίσες, τα «ντεκόρ», όπως ο ίδιος και οι συντεχνίτες

Σύνολο γιγαντοαφίσας από το «Αττικόν»

Οι αδελφοί Κώστας και Νίκος Τζιμούλης, που δούλεψαν χρόνια δίπλα στον Γιώργο Βακιρτζή, δέχτηκαν ευγενικά να περιγράψουν τον τρόπο προετοιμασίας και κατασκευής των «ντεκόρ», όπως λέγονταν τότε οι γιγαντοαφίσες. Η περιγραφή αυτή είναι πολύτιμη γιατί διασώζει τεχνικές που σήμερα πια δεν χρησιμοποιούνται και τόσο συχνά. Στο πολύβουο εργαστήριο του Βακιρτζή, στην οδό Χρήστου Λαδά, η καθημερινή εργασία ήταν μια επίπονη δουλειά μαστόρων που δούλευαν όλοι μαζί αρμονικά. Ακολουθεί η περιγραφή των αδελφών Τζιμούλη:

«Αρχικά υπήρχαν τα μόνιμα τελάρα φτιαγμένα από καδρόνια διαμετρήματος 3Χ7 εκ. περίπου, ενισχυμένα στις γωνίες με κόντρα - πλακέ. Οι διαστάσεις των τελάρων ήταν ανάλογες με την πρόσοψη - μετόπη του κινηματογράφου. Ανάλογος ήταν και ο αριθμός τους ώστε να καλύπτουν όλη τη διαθέσιμη επιφάνεια. Στα τελάρα αυτά ήταν μόνιμα τεντωμένο πανί (κάμποτο) ή χαρτί του μέτρου ενισχυμένο με λουρίδες από τουλουπάνι, το αποκαλούμενο "φοδράρισμα".

Πάνω σ' αυτά τα τελάρα τεντώνονταν χαρτί του μέτρου καλής ποιότητας, λευκό με πρόσωπο την ματ επιφάνεια που δέχεται καλύτερα το χρώμα. Τα χαρτιά κολλιώνταν στις άκρες τυλίγοντας τα πλαίσια, αλλά και στις ενώσεις, με απλή αλευρόκολλα. Όταν στέγνωναν τα τελάρα, ήταν έτοιμα για να αρχίσει η διαδικασία της φιλοτέχνησής τους. Ο Γιώργος Βακιρτζής, στις αρχές κάθε εβδομάδας, έχοντας παραλάβει το υλικό της επόμενης προς προβολή ταινίας, σκάρωνε το προσχέδιο του ντεκόρ υπό κλίμακα, σε χαρτιά 35Χ50 εκ. Μια φωτοτυπία αυτού του προσχεδίου στελνόταν για έγκριση στην αστυνομία, διότι τα ντεκόρ υπαγόταν στο νόμο "περί ασέμνων".

Με βάση το προσχέδιο, ο συνεργάτης του Βακιρτζή, Γεράσιμος Τουλιάτος, και οι εκάστοτε βοηθοί του που αποτελούσαν την ομάδα - συνεργείο μετέφεραν το σχέδιο στα επιμέρους τελάρα, είτε ελεύθερα είτε με τη βοήθεια ενός προτζέκτορα που μετέφερε σε μεγέθυνση το ίχνος του προσχεδίου πάνω στα τελάρα. Σχεδιάζανε με κάρβουνο προσεκτικά τα γραμματα, δηλαδή τους τίτλους των έργων και τα ονόματα των πρωταγωνιστών και συντελεστών της ταινίας.

Η επιλογή τι είδους ντεκόρ (πολυδάπανο ή μη) καθοριζόνταν σημαντικά από τις φιλοδοξίες της ίδιας της ταινίας, αν αυτή ήταν υπερπαραγωγή ή είχε πρωταγωνιστές πρώτης κατηγορίας με φήμη και ακτινοβολία.

Έτσι, εκτός από τα απλά ντεκόρ που κάλυπταν την επιφάνεια της μετόπης του κινηματογράφου είχαμε και ντεκόρ που επεκτείνονταν πέρα από τα καθορισμένα όρια των τελάρων με "ντεκουπέ" σχήματα και φιγούρες.

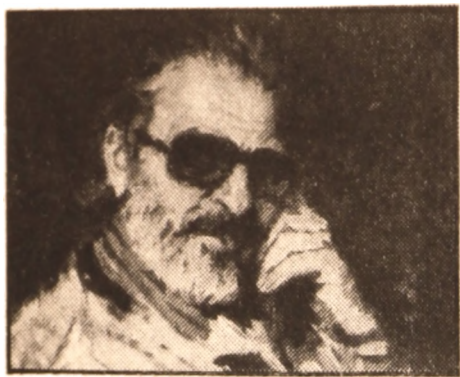
Τα "ντεκουπέ" αυτά ήταν προεκτάσεις του κυρίαρχου θέματος (πρωταγωνιστές), που θγαίνουν εκτός πλαισίου από πάνω ή από κάτω κρεμαστά ή και πολύ συχνά πατούσαν στο πεζοδρόμιο. Άλλοτε (σπανιότερα), τα ντεκόρ επεκτείνονταν σ' όλη την επιφάνεια της εισόδου –αφήνοντας διόδους– με κατασκευές που θύμιζαν υπαίθρια σκηνικά, στα οποία έμπαινες για να "χαζέψεις" τις φωτογραφίες στα ταμπλώ των έργων: ΣΗΜΕΡΟΝ και ΠΡΟΣΕΧΩΣ.

Το σχήμα του ντεκουπέ ήταν απλή προέκταση από ξεγυρισμένο με φαλτσέτα τσαγκαράδικο χαρτόνι, καρφωμένο στα καδρόνια των έξτρα αυτών τελάρων και τα περιγράμματα ακολουθούσαν συχνά της καμπύλης ή τις μπούκλες της πρωταγωνίστριας.

Το κυρίαρχο θέμα της σύνθεσης στο ντεκόρ ήταν συνήθως ο πρωταγωνιστής ή η

«Η πίστη του δημιουργού...»

Αυτοπροσωπογραφία του Γ. Βακιρτζή.
Λάδι σε μουσαμά

ΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΚΙΡΤΖΗ

• Ο Γ. Βακιρτζής έγραφε με ωραίο και καθαρό τρόπο. Νομίζουμε ότι τη σχέση με τη δουλειά του διατυπώνει εξαιρετα στο κείμενό του, που δημοσιεύτηκε στο *Ζυγό το Μάρτιο του 1966*:

«Με πιάνει απελπισία, μαζί και μεγάλη συγκίνηση κάνοντας τούτη τη θεώρηση. Κι αυτό γιατί ύστερα από εικοσιπεντάχρονη περιπέτεια βαρειάς δουλειάς που έγινε πάνω σ' εκατοντάδες χιλιάδες μέτρα επιφάνειας χαρτιού δεν περισώθηκαν παρά ελάχιστα μέτρα από τσαλακωμένα ζωγραφισμένα αποκόμματα, που τα κράτησα από τη φθορά του χρόνου με τα δόντια, σαν αντίδωρο. Και ευτυχώς κάποιες φωτογραφίες. Ελάχιστο απομεινάρι, αλλά μεγάλο αναμνηστικό δείγμα από καλλιτεχνικές προσπάθειες, επαγγελματικές βέβαια, που ποτέ ωστόσο δεν τους έλειψε το πάθος και το μεράκι μιας καλλιτεχνικής πνοής, μιας αναγωγής. Ένας αγώνας, άσκοπος ίσως για πολλούς, μα που μου ήταν αδύνατο, από ταμπεραμέντο, να μην το κάνω. Και μου ήταν αδύνατο, πρώτα γιατί δεν μου πήγαινε να σταθώ απαθής κι ασυγκίνητος καλλιτεχνικά μπροστά σε χρώματα και σχήματα, μπροστά σε μορφές, άσχετα από το περιεχόμενό τους, και δεύτερον γιατί διδάχθηκα τούτη την ευσυνειδησία από τον Στέφανο Αρμαλιώτη που στάθηκε δάσκαλός μου. Μ' αυτόν, ακόμα και σήμερα συναντιώμαστε πολλές φορές και μιλούμε για τα παραπάνω. Πόσες ιστορίες και ανέκδοτα που βγήκαν από το περιβάλλον της ζωής αυτής δεν βρίσκονται ακόμα στο στόμα μας. Συναισθήματα, συγκρούσεις και ιδανικά που γεννιόντουσαν στον τόπο της δουλειάς, μέσα στα εργαστήρια, μαζί με τους καλλιτέχνες, τους μαστόρους, τους βοηθούς και τους αναρτητές που παρευρίσκονταν κοντά μας, δουλεύοντας ή συντροφεύοντάς μας στα ατέλειωτα ξενύχτια μας. Μιλούμε για όλους αυτούς που υπάρχουν ή που δεν υπάρχουν σήμερα, για αυτούς που ήσαν νέοι και που τώρα είναι ασπρομάλληδες. Θυμούμαι ατέλειωτες παρελάσεις γνωστότατων σήμερα καλλιτεχνών, μέσα από τα εργαστήριά μας, που στάθηκαν συζητητές, θαυμαστές, ή αρνητές· θυμούμαι πολλά παρόμοια περιστατικά. Θυμούμαι και σκέφτομαι την αυτοφθορά μας, το κέρδος μας και τις χασούρες μας, θυμούμαι όλα ετούτα και γι' αυτό ίσως δικαιολογημένα συγκινούμαι και μαζί λυπούμαι... Το μόνο που έχω να εξομολογηθώ είναι πως από τα παιδικά μου χρόνια συνδέθηκα μ' αυτό το μαράζι, και καθώς δεν μπορώ να κρατηθώ σε τίποτα στάθηκα μπόσικος και σ' αυτό και παραδόθηκα, ίσως περισσότερο απ' όσο έπρεπε. Θάμουν επίσης άδικος αν δεν παραδεχόμουνά τώρα, πως και αυτό (το ντεκόρ) μου παραδόθηκε χωρίς πολλούς όρους. Με συντήρησε, με μεγάλωσε, με στέγασε, με σπούδασε, με γύμνασε στις καλοτοπιές και στις κακοτοπιές και μου στάθηκε προπάντων ένα ζωντανό πειραματόζωο, όπου πάνω του ξεσπούσα όλες τις ανησυχίες μου στο σχέδιο και στη σύνθεση, στη φόρμα και στο χρώμα. Δεν λέω πως δεν μου αντιστάθηκε το ντεκόρ, σαν είδος· γιατί πολλές φορές του ζητούσα περισσότερα από ό,τι ήταν σε θέση να μου δώσει. Παρ' όλα αυτά με υπέμενε καρτερικά. Σταθήκαμε μ' αυτό δύο μεγάλοι εχθροί και μαζί δύο μεγάλοι φίλοι. Και θαρρώ πως και οι δύο βγήκαμε κερδισμένοι, με λίγες σχετικά απώλειες. Κι ακόμα με σύστησε σε πολύ κόσμο με καλλιτεχνική αξία, που είχε το θάρρος, την ικανότητα και την ειλικρίνεια να δη από παλιά –μ' ακόμα και σήμερα–, πέρα από το προσωρινό, την σκοπιμότητα και το άσκοπο, τις βαθύτερες επιδιώξεις που είχε σαν καλλιτεχνική λειτουργία. Θα μπορούσα ακόμη να προσθέσω και τούτο: Δεν είναι το οποιοδήποτε εφαρμοσμένο καλλιτεχνικό είδος που καθορίζει την τύχη και τη δύναμη του δημιουργού, παρά η πίστη του δημιουργού είναι αυτή που καθορίζει την αξία του εφαρμοσμένου είδους. Με λίγα λόγια, δεν είναι το είδος που φθείρει τον καλλιτέχνη, αλλά ο καλλιτέχνης που φθείρει το είδος».

του τα ονόμαζαν τότε. Την τέχνη αυτή την υπερασπιζόμαστε όσοι την αγαπήσαμε και το μόνο «αποδεικτικό υλικό» είναι αυτά τα σπαράγματα που αναφέρθηκαν.

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΡΑΟΥΣΕΝΜΠΕΡΓΚ

Ο Βακιρτζής είναι ο πρωτοπόρος της ποπ-αρτ στην Ελλάδα, είναι ο δικός μας Ραούσενμπεργκ. Πολύ πρώιμος, πολύ ευρηματικός, ένας μεγάλος μάστορας, δηλαδή ένας σημαντικός καλλιτέχνης.

Η τέχνη του δρόμου, με το έργο του Γιώργου Βακιρτζή –που διαπαιδαγώγησε μια γενιά της Αθήνας– είναι πρωτοπόρα και πολύ «πρώιμη» για τη δεκαετία του '60.

Οι καταστροφές αυτής της εφήμερης δουλειάς δεν δίνουν τη δυνατότητα στους σημερινούς να την αποτιμήσουν. Η αξία της, όμως, και η χαρά για όσους είχαν την τύχη να την γνωρίσουν είναι μεγάλη. Είναι κάτι σαν από μια θεατρική παράσταση με τον Βεάκη, τον Παππά, την Παξινού. Δεν μεταδίδεται ούτε με δίντεο –που δεν υπάρχουν– ούτε με κάποια φωτογραφικά ενσταντάνέ. Βέβαια, θα 'ρθουν κι άλλα σκιρτήματα της τέχνης μελλοντικά. Το ίδιο σημαντικά μ' αυτά νέα συγκίνηση θα είναι μοναδική για τους σύγχρονους αυτών των δημιουργιών.

Ίσως η πικρία του Βακιρτζή για την «καταφρόνια» των ακαδημαϊκών της εποχής του να μην θεραπεύεται, πολύ περισσότερο μάλιστα που σήμερα δεν διασώζεται ουσιαστικά το σώμα του έργου του. Ο ίδιος πίστευε σ' αυτό το έργο και το διάσωσε όσο ζούσε με το βιβλίο του για τις γιγαντοαφίσες. Αυτό το βιβλίο έχει σήμερα εξαντληθεί, αλλά ένα σπουδαίο μέλημα είναι η επανέκδοσή του.

Θα ήθελα κλείνοντας αυτό το μικρό σημείωμα με την ευκαιρία της έκθεσης σωζόμενων αποσπασμάτων από τις γιγαντοαφίσες του Γ. Β. που γίνεται αυτό τον καιρό στην γκαλερί *Νέες μορφές*, να επισημάνω την ανάγκη για τη διάσωση του έργου του από τη φθορά, τη διασπορά και την καταστροφή. Και καταθέτω μια πρόταση για την ΑΣΚΤ: Να αποκτηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα ντοκουμέντα και να μεταφερθούν στους νέους μεγάλους χώρους της Σχολής, στο Σικαρίδείο. Θα μπορούν έτσι να γίνονται εργαστηριακά μαθήματα πάνω στις τεχνικές αυτές που «σπουν» την τεχνική του τελάρου και δίνουν ερεθίσματα και πλούσιες ιδέες στους νέους μας καλλιτέχνες.

Το έργο του Γ. Β. στις γιγαντοαφίσες έχει σημαδέψει αυτή τη θεωρούμενη «μικρή» τέχνη. Όπως ο ίδιος είχε εύστοχα παρατηρήσει, «δεν είναι το οποιοδήποτε εφαρμοσμένο καλλιτεχνικό είδος που καθορίζει την τύχη και τη δύναμη του δημιουργού, παρά η πίστη του δημιουργού είναι αυτή που καθορίζει την αξία του εφαρμοσμένου είδους». Ο Γ. Β. δόθηκε με ατέλειωτο μεράκι και κέφι στη δουλειά αυτή. Το τι τον ξεχώρισε από τους

ΟΙ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΤΟΥ Γ. ΒΑΚΙΡΤΖΗ

Ένα καλό κινηματογραφικό ντεκόρ, με σύγχρονη αντίληψη, απαιτούσε και απαιτεί: 1. Σωστή και λιτή επιλογή του υλικού: Αντιπροσωπευτικές σκηνές, πρωταγωνιστές, σύμβολα, κείμενα, τίτλοι. 2. Ιεράρχηση αυτών των στοιχείων με γνώμονα την προβολή των εμπορικών στοιχείων της ταινίας και σύνθεση όλων αυτών με βάση τον υπαίθριο χώρο και τους νόμους της μεγάλης επιφανείας. 3. Σίγουρο και άνετο σχέδιο για την πραγματοποίηση των πορτραίτων και των άλλων στοιχείων που αποτελούν το ντεκόρ. 4. Χρώμα, δγαλμένο μέσα από την ψυχολογία της ταινίας. Ισχυρές αντιθέσεις, υποταγμένες σ' ένα χρωματικό λόγο, κατάλληλο να προβάλλεται στο φως της μέρας και της νύχτας. 5. Τεχνική γνώση των ιδιοτήτων της νερομπογιάς (ψαρόκολλα) πάνω στο χαρτί του μέτρου και αξιοποίηση των διαφορών δυνατοτήτων του υλικού. Εκτέλεση με ταχύτητα φωτός.

ομότεχνους του, δεν είναι δύσκολο να το ανακαλύψουμε: Πρώτα απ' όλα, το γνήσιο καλλιτεχνικό ταλέντο και ύστερα η όλη παιδεία του. Αυτός διάβαζε, σπούδασε, πήγε στο εξωτερικό, έψαξε τα μυστικά και αυτής της δουλειάς με την ίδια επιμέλεια που σπούδασε χαρακτική και ζωγραφική κοντά σε μεγάλους δασκάλους.

ΜΑΪΣΤΟΡΑΣ....

Πολλοί τον θεωρούν απλά έναν «τεχνίτη». Μα ήταν ένας μεγάλος μάστορας. Η ζωγραφική του είναι πληθωρική, η τέχνη του στη μονοτυπία είναι μια άλλη μεγάλη δουλειά του Γ. Β. Ποιος, όμως, θα μιλήσει γι' αυτόν που, όπως ειπώθηκε, αν ζούσε σε άλλες εποχές θα ήταν ένας «μαΐστορας» σε κάποιο αναγεννησιακό παλάτι; Είναι αστείο, ακούγεται περίεργα, αλλά ακόμη και ο τρόπος με τον οποίο ο Γ. Β. δούλευε, αναπαριστά τον τρόπο μαθητείας και δουλειάς, τον ίδιο τρόπο που σε άλλες εποχές οι δάσκαλοι της ζωγραφικής χρησιμοποιούσαν δουλεύοντας τις παραγγελίες που έπαιρναν από τους μεγάλους μαικήνες. Η τέχνη του Γ. Β. ήταν βέβαια διαφορετική. «Μαικήνες» ήταν οι ιδιοκτήτες των σινεμά που πουλούσαν διαφημιστικά την πραμάτειά τους και κείνος δούλεψε σε μια εποχή που είχε αρχίσει να περπατά σε άλλους δρόμους. Η δουλειά του ήταν του επιδέξιου, άψογου τεχνίτη που ξεπερνά τα όρια μιας εφήμερης παραγγελίας, γιατί η δύναμή του ήταν πολύ μεγαλύτερη. Και η δουλειά του ήταν οι μεγάλες συνθέσεις στη νωπογραφία.

Χ.Γ.Π.

ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΝ ΤΑ «ΝΤΕΚΟΡ» ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ Γ. ΒΑΚΙΡΤΖΗ

Σκίτσο του Γ. Βακιρτζή για το σημείο από όπου άρχιζε η δουλειά

>>>

πρωταγωνίστρια—ή, τις περισσότερες φορές, και οι δύο (το αποκαλούμενο "ρομάντζο"). Το θέμα αυτό σχεδιαζόταν με σπουδή, στην ενδεδειγμένη θέση στο τελάρο ή σε περισσότερα τελάρα καμιά φορά, συνήθως από πρωτότυπες ασπρόμαυρες φωτογραφίες ή άλλο έντυπο υλικό.

Όταν ολοκληρώνόταν το σχεδίασμα σε όλα τα τελάρα με το κάρβουνο, ο δάσκαλος τόνιζε, "έγραφε" εκ νέου όλο το σχέδιο με ένα πινέλο ακουαρέλας από σαμούρι με αραιωμένη σινική μελάνη, δίνοντας έμφαση στα ειδικά χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών. Αμέσως μετά, τα τελάρα ξεσκονίζονταν με το φτερό—αγορασμένο πάντα από τη γνωστή «φτερού»—για να φύγει εντελώς η καρβουνόσκονη.

Η αραιωμένη σινική μελάνη βοηθούσε τον καλλιτέχνη στην διάρκεια της διαδικασίας ζωγραφίσματος, γιατί λόγω της διαφάνειας των χρωμάτων διατηρούσε τα ίχνη του σχεδίου. Από κει και πέρα όλα ήταν έτοιμα για να ξεκινήσει η διαδικασία του χρώματος.

Τα χρώματα που χρησιμοποιούνταν για τις γιγαντοαφίσες ήταν σκόνης χύμα αναμειγμένες με διάλυμα ψαρόκολλας σε αναλογία 1:10 περίπου. Οι βοηθοί ετοίμαζαν τα μπουγέλα με τα χρώματα που έφτιαχναν—περίπου 12-15—ως βασικά, και τα ανακινούσαν συχνά κατά τη διάρκεια της δουλειάς. Τα πινέλα που χρησιμοποιούσαν καθαρίζονταν και πλένονταν συνεχώς. Τα πινέλα υπήρχαν σε διάφορα μεγέθη και είχαν μακριά και μαλακή τρίχα. Στο κάτω μέρος από το τραπέζι—καρότσι με τα μπουγέλα και τα πινέλα, στοιβάζονταν οι παλέτες ανάμειξης των χρωμάτων που συνεχώς άλλαζαν οι βοηθοί. Αυτές οι παλέτες δεν ήταν τίποτε άλλο παρά κομμένα χαρτιά από ντεκόρ της προηγούμενης εβδομάδας, που είχαν ξηλωθεί από τα τελάρα τους. Έτσι χάθηκαν σημαντικά κομμάτια, εφήμερα αριστουργήματα—θα λέγαμε με ημερομηνία λήξης—, τα οποία με τον τρόπο αυτόν τα κατέστρεφαν οι ίδιοι οι δημιουργοί τους, παρασκευάζοντας από την πίσω πλευρά του χαρτιού τα χρώματα ενός νέου "ντεκόρ", το οποίο το περίμενε η ίδια τύχη μετά μία εβδομάδα.

Όταν όλα αυτά είχαν ετοιμαστεί, άρχιζε πλέον η εκτέλεση του ντεκόρ σε χρώμα. Με τις οδηγίες του δασκάλου ο "Μεμάς"—ο Γεράσιμος Τουλιάτος—και οι βοηθοί χρωμάτιζαν τα φόντα και τα γράμματα, αφήνοντας τις σκηνές των δεύτερων πλάνων και τους πρωταγωνιστές στο "μάγο". Ο δάσκαλος έπαιρνε τη σκυτάλη ξεκινώντας από τα χρωματισμένα φόντα πάντα στο νωπό, περνούσε στα δεύτερα πλάνα ζωγραφίζοντας, για να καταλήξει στο κυρίαρχο θέμα: τον πρωταγωνιστή.

Η διαδικασία του χρώματος άρχιζε γύρω στην Πέμπτη και ολοκληρωνόταν το θράδυ του Σαββάτου ή και καμιά φορά και την Κυριακή πρωί με έναν μόνο βοηθό (τον πιο πιστοικά συνήθως), ο δάσκαλος έβαζε τις τελευταίες πινελιές, τα "γραψίματα" πίνοντας τον κυριακάτικο καφέ του με την απαραίτητη εφημερίδα. Όλα ήταν πια έτοιμα. Η ώρα των αναρτητών άρχιζε με το τέλος της βραδινής προβολής τα μεσάνυχτα της Κυριακής. Τη Δευτέρα—ημέρα αναπαύσεως κυρίως—μπορούσαμε να δούμε το συνολικό αποτέλεσμα, το οποίο ποτέ κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης δεν μπορούσαμε να συλλάβουμε και λόγω του περιορισμένου χώρου και διότι τα τελάρα δουλεύονταν ένα ένα.

Η τεχνική αυτής της ιδιόμορφης ζωγραφικής έχει πολλά κοινά στοιχεία με τη νωπογραφία. Δουλεύεται γρήγορα, νωπά, χωρίς πολλές επεμβάσεις στο ίδιο σημείο, σχεδόν "à la prima" και οι συζεύξεις των τόνων και των χρωμάτων πρέπει να γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην δημιουργούνται ματίσεις και μπαλώματα.

Γιατί «ερωτική» Θεσσαλονίκη;

Ερωτική. Πρόσημο ελικορινούς θαυμασμού για τη Θεσσαλονίκη, ή μήπως φτηνός κοινός τόπος; Εκείνο, πάντως, που επισημαίνει ο Χρήστος Ζαφείρης, συγγραφέας και επιμελητής ενός σχετικού βιβλίου με πλήθος ανέκδοτων ιστορικών φωτογραφιών (*Ο έρωτας σκέπει την πόλη*, εκδ. Εξάντας), είναι ότι το σύγχρονο επίθετο της πόλης, ερωτική, είναι κατασκευάσμα ερωτύλων, λογοτεχνών, δημοσιογράφων, αθηναίων και αλλοδαπών εφήμερων εραστών. Κι αυτό το επίθετο έχει να κάνει κυρίως με το ερωτικό ήθος, μια ξεχωριστή έκφραση επαφής και αίσθησης που αναδύθηκε από το συγκερασμό ερωτικών συνηθειών των πολυεθνικών λαών της πόλης και των διαφόρων θρησκειών και νοοτροπιών, που σφράγισε την αστική συνείδηση της Θεσσαλονίκης. Έλληνες, Φράγκοι, Ιταλοί, Τούρκοι, Εβραίοι, Ρωμαίοι, Βούλγαροι, Πόντιοι, Θρακιώτες, Κωνσταντινουπολίτες, Σμυρνιοί, ορθόδοξοι, μουσουλμάνοι, ισραηλίτες, καθολικοί, άθεοι, με τους ποικίλους μεταπράτες, μισιονάριους, εμπόρους, στρατούς κατοχής και ναυτικούς, συνέθεσαν μια ανεκτική και ποικίλη ερωτική συνείδηση στους αστούς και στη φτωχολογιά της πόλης.

Στο βιβλίο, λοιπόν, καταγράφονται οι διαβόητοι χώροι—χαμένοι και ζωντανοί—του αγοραίου έρωτα, η Μπάρα, το Βαρδάρι, τα Λαδάδικα, αλλά και περιοχές, πλατείες και ακτές που πέρασαν ως ερωτικοί χώροι στην ιστορική μνήμη της πόλης.

Το Αντίπροδημοσιεύει, σήμερα, κάποιες απ' τις παλιές φωτογραφίες που δίνουν το κλίμα μιας άλλης εποχής για τη Θεσσαλονίκη, από μια πολύ ενδιαφέρουσα έκδοση, που θα κυκλοφορήσει τις επόμενες μέρες.

Πάνω: Ιστιοπλοϊκοί αγώνες στο λιμάνι, αρχές της δεκαετίας του '50. Κάτω αριστερά: Μπροστά στο Λευκό Πύργο, δεκαετία του '20. Δεξιά: Θεσσαλονικιά αστή, σε φωτογραφία του 1938. Στον καθρέφτη σου κοιτιέσαι... (από το βιβλίο του Χρ. Ζαφείρη «Ο έρωτας σκέπει την πόλη»)

«Δεν με καταλαβαίνετε αλλά κι εγώ σας έχω...!»

του Πάνου Χαρίτου

Ο Φρανκ Ζάππα

Σίγουρα δεν είναι πολλές οι περιπτώσεις μουσικών που το ενδιαφέρον να παρουσιάζεται τόσο στους ίδιους όσο και στο δημιούργημά τους. Ο Zappa ανήκει σε αυτή την μειοψηφία και, πιθανότατα, αυτό δεν συνέβη τυχαία.

Γεννημένος το 1940 στη Βαλτιμόρη, ο Frank Vincent Zappa μεγάλωσε με τις μουσικές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα των μαύρων. Η μουσική τον γοήτευσε από πιτσιρικά, είχε όμως κάποιες αμφιβολίες και πολύ περισσότερες ενστάσεις για τον τρόπο με τον οποίο μέχρι τότε λειτουργούσε η δισκογραφία και οι εταιρείες που τη στελέχωναν. Στα τέλη του 1961 και σε υπερβολικά μικρή ηλικία αγοράζει το Studio, στο οποίο μέχρι τότε εργαζόταν περιστασιακά. Ο χώρος βαπτίζεται Studio Z και εκεί, σε μια κωμόπολη μεταξύ Los Angeles και San Benandino, ο Zappa βάζει τα θεμέλια για τις μελλοντικές του παραγωγές. Η δουλειά δεν πάει καλά και αποφασίζει να χρησιμοποιήσει το Studio για γυρίσματα πορνό ταινιών. Ύστερα από αυτό περνάει ένα διάστημα στη φυλακή και όταν βγαίνει στρώνεται ξανά στη δουλειά.

Ένα group που εκείνη την εποχή έκανε πρόδες στοstudio του, του προτείνει συνεργασία και ο ίδιος δέχεται. Οι **Soul Giants** ήταν επίσημα το πρώτο group στο οποίο συμμετείχε. Γυρνώντας από μπαρ σε μπαρ καθιερώνονται ως σχήμα που παίζει οτιδήποτε εμπορικό. Ο Zappa όμως, κάθε άλλο παρά ικανοποιημένος είναι από αυτή την κατάσταση.

Πώς άραγε θα μπορούσε να αισθάνεται ένας μουσικός, ο οποίος στο μεγαλύτερο μέρος της καριέρας του αγνοήθηκε συστηματικά από τον Τύπο και τα media και ξαφνικά διά της απουσίας του βρίσκει στους κορυφαίους του παγκόσμιου μουσικού στερεώματος;

Την απάντηση στο ερώτημα σίγουρα δεν μπορούν να τη δώσουν πολλοί. Και ο Frank Zappa, ο ιδανικότερος για να ασχοληθεί με το αντικείμενο, δεν θα δώσει καμιά άλλη απάντηση. Η συνέντευξη τελείωσε. Μια συνέντευξη που δεν δημοσιεύτηκε ποτέ. Ίσως, γιατί κανένας από τους ανθρώπους των media δεν καταλάβαινε αυτά που ξεστόμιζε ο Zappa. Ίσως, πάλι, γιατί κανένας δεν κατάλαβε πραγματικά πώς είναι αυτός ο κόσμος για τον οποίο ο ίδιος μίλαγε, ενώ όλοι μαζί συμφωνούσαν σε ένα πράγμα: «Η μουσική του είναι περίεργη και λίγο ακαταλαβίστικη αλλά μάλλον παρουσιάζει ενδιαφέρον»

«Μου άρεσε ο τρόπος που παίζαμε με τους *Soul Giants*, ήμουν όμως βέβαιος ότι έτσι θα μέναμε μόνο στα μπαρ και δεν θα καταφέραμε τίποτα περισσότερο. Πρότεινα, λοιπόν, να διαφοροποιήσουμε τη μουσική μας και να κλείναμε ένα συμβόλαιο με μια δισκογραφική εταιρεία». Ο μάνατζερ του συγκροτήματος προσπάθησε τότε να προσγειώσει τον Zappa, λέγοντάς του ότι καλό είναι να είσαι φιλόδοξος, αλλά μόνο όταν σε «παίρνει». Το αποτέλεσμα ήταν ένα καινούργιο σχήμα με το όνομα «*The mothers*», ένας μάνατζερ χωρίς δουλειά και ένα συμβόλαιο με τη MGM.

Φρικιά...

1966. «*Freak out*», η πρώτη δισκογραφική δουλειά του συγκροτήματος και ίσως ο τίτλος του άλμπουμ να αποτελεί και την ετυμολογία της λέξης «φρικιό», (για πολλούς αυτό θεωρείται βέβαιο). Παραγωγοί, δισκογραφικές εταιρείες, μουσικοκριτικοί και ραδιοφωνάδες βλέπουν με ενδιαφέρον αυτό το δίσκο.

Ωστόσο, ο Zappa, σε κάθε νέο του άλμπουμ, προσθέτει και κάτι καινούργιο στον ήχο του, αν και όχι πάντα κατανοητό. Οι θεωρίες και οι διάφορες ψυχαναλυτικές ερμηνείες για τη μουσική του Zappa ήταν ένα από τα πιο δημοφιλή θέματα των δεκαετιών του '70 και του '80. Ο Zappa ερεθίζεται βλέποντας ότι κανείς δεν μπορεί να καταλάβει τι ακούει και φροντίζει να θολώσει ακόμη περισσότερο τα νερά, ρίχνοντας στον τύπο μια φράση, την οποία αργότερα έκανε τραγούδι: «*Η μουσική δεν είναι έρωτας, είναι ενθουσιασμός. Για πόσο λοιπόν μπορείς να είσαι ενθουσιασμένος με τη μουσική ως καλλιτέχνης; Ούτε δευτερόλεπτο. Παράλληλα, όμως, δεν μπορώ να τη δω ως επάγγελμα. Όμως, ναι, είμαστε μέσα για τα λεφτά. We're in it for the money*».

Πέρα από τις δηλώσεις του Zappa, και πέρα από αυτό που ο ίδιος ήθελε να αντικρίσει στον εαυτό του, ήταν ένας άψογος επιχειρηματίας. Ένας επιχειρηματίας που έδωσε στην εταιρεία του πολλές διαφορετικές μορφές και που, όπως αποκάλυψε πολύ αργότερα, άγνωστο για ποιο λόγο, έμεινε στη μουσική. Αν προσπαθήσουμε να αποκρυπτογραφήσουμε τον τρόπο σκέψης και έκφρασής του, τότε θα συναντήσουμε έναν διορατικότατο έμπορο με αφάνταστη ευλυγισία και ταχύτητα κινήσεων.

Αν η μουσική δεν ήταν το πάθος του, σίγουρα θα διέπρεπε ως έμπορος σε οποιονδήποτε κλάδο, με όποιο αντικείμενο. Είναι χαρακτηριστική για αυτό η περίπτωση του Studio Z. Όταν στο πρώτο στάδιο τα έσοδα ήταν υπερβολικά χαμηλά, ασχολήθηκε αμέσως με την παραγωγή πορνοταινιών. Όταν πάλι ο μάνατζερ των «*Soul Giants*» δυσανασχέτησε με τις σκέψεις του Zappa περί διαφορετικής μουσικής και σύναψης συμβολαίου με δισκογραφική εταιρεία, είχε έτοιμη λύση. Μανιτζάρωσε το συγκρότημα για όσο

έμειναν χωρίς μάνατζερ και φρόντισε ο ίδιος για να βρει εταιρεία να συνεργαστούν. Η μεγαλύτερη επιτυχία του, όμως, ήταν η υπογραφή του συμβολαίου με την MGM με μια και μοναδική παραχώρηση. Θα άλλαζαν μόνο το όνομά τους από *Mother's* σε *Mother's of invention*, ενώ το διάστημα που δεσμεύονταν ήταν μόνο τρία χρόνια. Όσο ακριβώς χρειάστηκε ο ίδιος για να κάνει το group γνωστό. Είχε οικειοθελώς επιφορτιστεί με όλες τις οικονομικές υποθέσεις του group και δεν δίστασε να ανοιχτεί ακόμα κι όταν χρεοκόπησε.

«Το 1969 ξεκινάγαμε για μια περιοδεία. Πήρα μαζί μου τα 400 δολλάρια που είχα στην τράπεζα και, όταν τελειώσαμε, ήμουν χρεωμένος 10.000 δολλάρια. Για να συνεχίσει το group χρειαζόνταν κάποια λεφτά. Εγγυήθηκα σε όλους ότι θα βρω λεφτά και θα τους πληρώσω εγώ για να μην διαλυθεί το σχήμα και χαθούν τα πάντα. Τους πλήρωνα το φαγητό τους, τα τσιγάρα τους, τα ρούχα τους για να μην χρειαστεί να δουλέψουν

αλλού και, πάνω από όλα, για να τους κρατήσω ενωμένους».

Ο Zappa δεν ήταν απλώς ένας δημιουργός κάποιου συγκροτήματος. Ήταν η ψυχή, η καρδιά και το μυαλό. Το 1987, σε μια στιγμή που η παιδική αθωότητα συνδυαζόταν άψογα με την ειλικρίνεια, αφέθηκε και αποκάλυψε τι πραγματικά ένιωθε όταν βρέθηκε στη φυλακή.

Πολυτεχνείο της σόου - μπίζνες!

«Ήταν τρομερά αστείο το ότι βρέθηκα στη φυλακή. Ξέρεις τελικά είναι το μοναδικό πράγμα που μπορεί να σου συμβεί όταν πραγματικά δεν ξέρεις τι ακριβώς θες να γίνεις. Έμπορος ή μουσικός; Όταν φτάσεις στον πάτο, πατάς και ανεβαίνεις μέχρι εκεί που σε παίρνει».

Ο Zappa δεν ήταν απλώς ένας μουσικός, ένας μάνατζερ, ένας στιχουργός, ένας παραγωγός. Μεμονωμένα δεν ήταν τίποτα από αυτά. Ήταν όλα αυτά μαζί. Ένα Πολυτε-

Δύο - τρία πράγματα

★ Εκτός από σημαντικός συνθέτης, ο Ζάππα ήταν επίσης και ένας ευρηματικός κιθαρίστας. Μια ιδιότητα που άφηne συχνά κατά μέρος, γιατί έδινε μεγαλύτερο βάρος στο συλλογικό αποτέλεσμα, παρά στην προσωπική του προβολή.

★ Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του Ζάππα είναι ότι έγραφε μουσική για τους μουσικούς και όχι για την παρτιτούρα. Ο Ζάππα δεν έβλεπε τη μουσική σύνθεση σαν κάτι ανεξάρτητο από τον εκτελεστή και την εκάστοτε ερμηνεία. Έγραφε τα μέρη των διαφόρων οργάνων, έχοντας υπόψη του τις ιδιαιτερότητες των συνεργατών του. Τους άφηne χώρο για να αυτοσχεδιάσουν, μέσα σε κάποια πλαίσια, και ήξερε να αποσπά από αυτούς το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτής της συνθετικής νοοτροπίας βρίσκεται στο *Κινγκ Κονγκ* του 1970, όπου ο Ζαν-Λυκ Ποντύ ερμηνεύει κομμάτια του Ζάππα. Και ίσως δεν είναι τυχαίο ότι το άλμπουμ αυτό αναδεικνύει, όσο κανένα άλλο, τα προτερήματα του βιρτουόζου γάλλου βιολιστή.

★ Στην Ελλάδα, η πρώτη επαφή με τον Ζάππα έγινε το 1968, μέσω της περίφημης αφίσας που τον έδειχνε καθισμένο στη λεκάνη της τουαλέτας του. Ευρύτερα, πάντως, γνωστός άρχισε να γίνεται στις αρχές του 1971 (τότε έγραψε γι' αυτόν ο Τάσος Φαληρέας στο περιοδικό *Κούρος*) και την ίδια χρονιά κυκλοφόρησε ο δίσκος του *Λάιβ ετ δε Φίλμορ ιστ*. Όμως, η πρώτη δισκογραφική επαφή του Ζάππα με το ελληνικό κοινό είχε αποτελέσματα αντιστρόφως ανάλογα με τη φήμη του, καθώς ελάχιστοι ήταν αυτοί που ενδιαφέρθηκαν να αγοράσουν το δίσκο.

★ Ο Ζάππα διαφωνούσε με όσους επέμεναν να τον κατατάξουν στο χώρο του πολιτικού τραγουδιού, τονίζοντας ότι τα περισσότερα τραγούδια του ήταν κοινωνικά και όχι ακριβώς πολιτικά. Πράγματι, οι θέσεις του Ζάππα δεν ήταν ευθέως πολιτικές. Αντίθετα, συνήθιζε να διηγείται παράδοξες ιστορίες, μέσα από τις οποίες εκτόξευε συχνά αιχμές προς τους πάντες αλλά και προς τον ίδιο του τον εαυτό. Για παράδειγμα, στο *Absolutely free* του 1967, ο Ζάππα επιτίθεται όχι μόνο σε διάφορες κατεστημένες απόψεις, αλλά και σε οτιδήποτε εθεωρείτο τότε προοδευτικό (δεν είχε καμιά αφηρημένη αγάπη για τη νεολαία, όντας από τους λίγους που ποτέ δεν πίστεψε στην «επανάσταση των παιδιών των λουλουδιών»). Επίσης, στο *We're only in it for the money* η σάτιρα του Ζάππα έχει ως στόχο τους Μπητλς. Σάτιρα, που επεκτείνεται στη μουσική (έχει σχεδόν αντιγράψει το φινάλε του *A day in the life*, αλλά και στο εξώφυλλο που αποτελεί παρωδία του *Sgt Pepper's*).

★ Παρωδίες του ροκ του '50, τζαζ ροκ, ρυθμ εντ μπλουζ, κουλ τζαζ, συμφωνικά έργα που φθάνουν μέχρι την ατονικότητα, χαρντ ροκ, ανατολίτικα ευρήματα, αυτοσχεδιασμοί, μουσική του μεσοπολέμου, χολλυγουντιανά σάουντρακ, ενορχηστρώσεις σε κλίμα μπικ μπαντ, φρη τζαζ, ανάποδες μαγνητοταινίες, παραμορφωμένα φωνητικά, θόρυβοι, γέλια, ροχαλητά και πολλά άλλα που δεν περιγράφονται, σκιαγραφούν τον εκφραστικό κόσμο του Φρανκ Ζάππα. Στο έργο του συνυπάρχουν σχεδόν όλα τα μουσικά ιδιώματα των τελευταίων πενήντα ετών, μέσα από την εξωφρενική -για πολλούς- οπτική του Ζάππα, οπτική όμως που εγκαινίασε πρωτόγνωρες συνθετικές, ενορχηστρωτικές, στιχουργικές και ηχογραφικές μεθόδους.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

Absolutely free (1967)
We're only in it for the money (1967)
Lumpy gravy (1967)
Burnt weeny sandwich (1970)
Chunga's revenge (1970)
200 Motels (1971)
The grand Wazoo (1972)
Orchestral favorites (1979)

χγείο των *Showbizness*. Όταν τον πρωτοείδαν, του κόλλησαν το παρατσούκλι (λόγω της ομοιότητάς του, τότε) ο *John Mayall* των *Blues breakers*, όταν όμως άκουσαν τη μουσική του, που όμοιά της δεν είχαν ακούσει, τον φώναζαν *Ο τρελός*. Έτσι κι αλλιώς, αυτά που ο κοινός νους δεν καταφέρνει να ερμηνεύσει τα χαρακτηρίζει τρελά. Κι όπως συνήθως συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις, όλοι οι τρελοί αναγνωρίζονται μετά

θάνατον. Έτσι συνέβη και με τον Frank Zappa.

Ακόμα και για αυτό όμως ο Zappa είχε προετοιμάσει την επόμενη κίνησή του. Μια φράση του η οποία απαντάει σε όλους αυτούς που ποτέ δεν τον κατάλαβαν, αλλά τον θυμήθηκαν για να γεμίσουν σελίδες και προγράμματα.

Μόλις πέθανε, το δορυφορικό τηλεοπτικό κανάλι MTV φρόντισε να ξεθάψει από τα αρχεία του μια παλιότερη συνέντευξη του Frank Zappa και, με ένα πρόχειρο μοντάζ, να τη δγάλει στον αέρα. Ήταν μια συνέντευξη για την οποία κανείς στο «iη» κανάλι δεν είχε ενδιαφερθεί πριν, άλλωστε κανείς δεν την πρόσεξε επισταμένως ούτε και τη στιγμή που έπρεπε να ανασυρθεί επειδή «ο θάνατος πουλάει». Κι εκεί, προς το τέλος της συνέντευξης, ο Zappa «κάρφωνε» το δημοσιογράφο: «Ξέρω ότι δεν με καταλαβαίνετε, γι' αυτό και δεν ασχολείσθε μαζί μου. Δεν πειράζει. Έτσι κι αλλιώς κι εγώ χεσμένους σας έχω»!

που ξέρω γι' αυτόν...

του Ανέστη Αναγνωστάκη

★ Ο Ζάππα έχει γράψει μεγάλο αριθμό τραγουδιών, αλλά λίγες φορές μπόρεσε να πείσει ότι είναι επιδέξιος τραγουδοποιός. Είναι φανερό ότι τα περισσότερα από τα τραγούδια του οφείλουν την οντότητά τους κυρίως στο στίχο. Αντίθετα, τα οργανικά κομμάτια του Ζάππα, ή έστω τα οργανικά μέρη κάποιων τραγουδιών (γιατί τα τραγούδια του δεν έχουν, θέβαια, πάντα συμβατική κατασκευή) είναι κατά πολύ ανώτερα από τα φωνητικά του πονήματα, με αποτέλεσμα ορισμένα άλμπουμ του Ζάππα να φαντάζουν κάπως ασύνδετα και άνισα.

★ Στα νάτια του ο Ζάππα επηρεάστηκε κυρίως από τον Στραβίνσκι, τον Βαρέζ, τον Σένμπεργκ και τον Αϊθς. Όπως είχε δηλώσει και ο ίδιος, φιλοδοξία του ήταν να γράψει «κλασική» μουσική, αλλά όχι με τον τρόπο που εννοούν οι περισσότεροι «σοβαροί» συνθέτες. Στόχος του ήταν να γκρεμίσει κάθε είδους προκαταλήψεις γύρω από τη δημιουργία της «κλασικής» μουσικής. Οι αιρετικές αυτές διαθέσεις προβάλλουν ανάγλυφα σχεδόν σε όλα τα ορχηστρικά του έργα με αποκορύφωμα το *Lumpy gravy* του 1967 (ο ίδιος το θεωρούσε το αγαπημένο του άλμπουμ). Εδώ, τα συμβατικά όργανα (έγχορδα και πνευστά) συνυπάρχουν με τον προφορικό λόγο, τα ηχητικά εφέ και διάφορα άλλα στοιχεία, που το κοινό της «σοβαρής» μουσικής δεν αποδέχεται.

★ Οι καινοτομίες του Ζάππα είναι αναρίθμητες: Το *Freak out* του 1966 ήταν το πρώτο διπλό και ταυτόχρονα το πρώτο concept άλμπουμ το ροκ με τη συμφωνική ορχήστρα, ηχογραφήθηκε πριν από το *Sgt Pepper's* (κυκλοφόρησε όμως αργότερα εξαιτίας νομικών προβλημάτων). Στο *Absolutely free* (1967), η τζαζ ενσωματώνεται στα θεματικά πλαίσια του ροκ, λίγους μήνες πριν εμφανιστούν οι Blood Sweat and Tears και οι Soft Machine. Και επιπλέον κανείς ομότεχνός του δεν έδωσε τόση έμφαση στο στοιχείο του τυχαίου, τόσο στους δίσκους του όσο και στις συναυλίες του (αν και αυτή η αίσθηση της περιπέτειας ουσιαστικά εξαφανίζεται από τη δουλειά του Ζάππα στα μέσα της δεκαετίας του '70).

★ Τα καλειδοσκοπικά λεκτικά κολάζ του Ζάππα, συχνά, δεν γίνονται αντιληπτά, ούτε από τους συμπατριώτες του, πόσο μάλλον από τους μη αγγλόφωνους. Το πιο ακραίο παράδειγμα του ιδιότυπου χιούμορ του Ζάππα προέρχεται από το «200 Motels», σάουντρακ της ομώνυμης ταινίας, της οποίας ορισμένα επεισόδια —όπως παραδέχθηκε ο ίδιος ο Ζάππα— ήταν αληθινά. Επρόκειτο για αστεία και διαλόγους των μελών του γκρουπ του, τα οποία ο Ζάππα μαγνητοφώνουσε κρυφά με σκοπό να τα συμπεριλάβει στο άλμπουμ του.

★ Το ευκολότερο πράγμα για τον Ζάππα ήταν να γράψει και να ηχογραφήσει ένα άλμπουμ. Η παραγωγή του αριθμεί πάνω από 60 άλμπουμ, μερικά εκ των οποίων είναι διπλά και τριπλά. Η ευχέρειά του ήταν παροιμιώδης και μπορεί να συγκριθεί μόνο με εκείνη του Μότσαρτ, του Σούμπερτ και του Τζάρετ.

★ Το γεγονός ότι τα έργα του Ζάππα δεν παρουσιάζουν παρά ελάχιστες διαφοροποιήσεις στο πέρασμα του χρόνου, οφείλεται στο ότι από την αρχή της πορείας του, ο αμερικανός συνθέτης, διέθετε έναν ευρύτατο δημιουργικό ορίζοντα, όπου συνυπήρχαν τα πλέον ετερόκλητα στοιχεία. Έτσι, είναι λογικό, έπειτα από ένα σημείο, να μην υπάρχουν πια πολλά περιθώρια για περαιτέρω αναζητήσεις. Πράγματι, ακούγοντας κομμάτια του Ζάππα, πιστεύει κανείς πως γράφτηκαν πρόσφατα, και στη συνέχεια ανακαλύπτει ότι βρίσκονται σε ένα άλμπουμ του 1967!

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

» Νέες κυκλοφορίες «

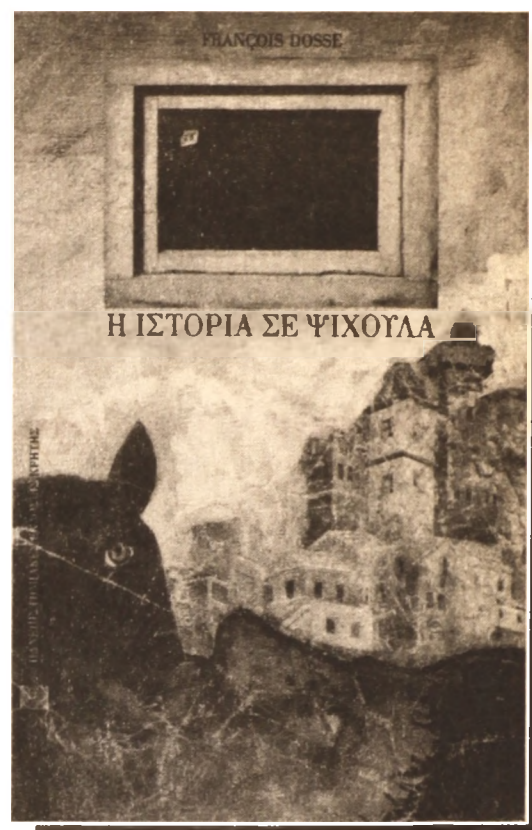
FRANÇOIS DOSSE

Η Ιστορία σε ψίχουλα

Από τα Annales στη «Νέα Ιστορία»

Μετάφραση: Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Επιμέλεια: Χ. ΧΑΤΖΗΩΣΗΦ

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΥΜΕ το παρελθόν, αλλά συχνά και τα σύγχρονα προβλήματα των ανθρωπίνων κοινωνιών, επηρεάστηκε βαθύτατα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από τις εργασίες των ιστορικών των Annales. Ο François Dosse παρουσιάζει την ιστορία του περιοδικού των Annales και τη συγκρότηση της ομώνυμης σχολής σαν μια επιστημονική περιπέτεια που εκτυλίσσεται μέσα στην ταραγμένη πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ευρώπης του 20ού αιώνα.

Ο συγγραφέας προβάλλει τον πλούτο των προσεγγίσεων της σχολής και αναδεικνύει τη συμβολή της στην εξέλιξη των κοινωνικών επιστημών, χωρίς όμως να αφήσει τη λάμψη των πρωταγωνιστών και την αίγλη της σχολής να θολώνει την κριτική του ματιά.

Η Ιστορία σε ψίχουλα είναι ένα βιβλίο, που συζητήθηκε πολύ στη Γαλλία, αλλά και στο εξωτερικό όπου μεταφράστηκε ήδη στα αγγλικά, τα ισπανικά και τα πορτογαλικά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Σ. Μαρίνης
 Σόλωνος 116, 10681 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ. 01-3608348 FAX 3619724

Ανατολικοί και δυτικοί άνεμοι του ευρωπαϊκού θεάτρου

της Ιφιγένειας Ταξοπούλου

Με άξονα την αισθητική της θεατρικής παράστασης, το Λονδίνο προσπαθεί να ανακτήσει το χαμένο έδαφος στο χώρο του παγκόσμιου θεάτρου. Στην άλλη άκρη της Ευρώπης, στη Βουδαπέστη, μετά την πολιτική και την οικονομία, το θέατρο ανοίγει τις πόρτες του στη Δύση

Η περιδότη αγγλική θεατρική παράδοση είναι ακόμη εξαργυρώσιμη. Θρυλικές παραστάσεις και ηθοποιοί - μύθοι που για δεκαετίες ταξίδεψαν τη φήμη του αγγλικού θεάτρου σε όλον τον κόσμο εξακολουθούν να στέλνουν τους τουρίστες κατά χιλιάδες στα κεντρικά θέατρα του Λονδίνου. Ωστόσο, η εμπορική επιτυχία δεν συνεπάγεται και καλλιτεχνική άνθηση.

Τα τελευταία χρόνια το αγγλικό θέατρο πέρασε μια φάση αμηχανίας, αιωρούμενο στο κενό που άφησε το πέρασμα μιας εποχής. Παρ' όλο που η γενιά των ιερών τεράτων δεν μπορούσε πια να είναι ο κεντρικός άξονας της θεατρικής πρακτικής, οι νέοι καλλιτέχνες που είχαν δουλέψει στη σκιά τους χρειάστηκαν ένα ικανό χρονικό διάστημα για να δώσουν μια νέα κατεύθυνση και ταυτότητα στο αγγλικό θέατρο και να καθιερωθούν.

Η δυστοκία των τελευταίων χρόνων οφείλεται και σε δύο άλλους παράγοντες, την τάση απομόνωσης της αγγλικής κουλτούρας και τη συρρίκνωση των κρατικών επιχορηγήσεων, που ανάγκασε ακόμη και το Βασιλικό Σαιξπηρικό Θίασο να αναστείλει τη λειτουργία του για μια σαιζόν. Τα οικονομικά προβλήματα παραμένουν, ανακουφίζονται, όμως, εν μέρει, με τη διάδοση του θεσμού της χορηγίας. Πιο σημαντική είναι η αλλαγή που διαπιστώνεται με την καταπολέμηση της «ψυχολογίας της νήσου» και με το άνοιγμα καναλιών επικοινωνίας ανάμεσα στο σύγχρονο αγγλικό και το παγκόσμιο θέατρο.

Εξωστρέφεια

Η φετινή θεατρική χρονιά συνεχίζει και εδραιώνει την ανανεωτική πορεία που άρχισε πέρσι σε όλα τα λονδρέζικα θέατρα και κατ' εξοχήν στο Εθνικό Θέατρο με διευθυντή τον Ρίτσαρντ Ερ. Το βασικότερο χαρακτηριστικό αυτής της ανανέωσης είναι η μετακίνηση της έμφασης από τον ηθοποιό στη θεατρική παράσταση. Νέοι και νεότεροι σκηνοθέτες, όπως ο Άντριαν Νομπλ, ο Τρέβορ Ναν, ο Ντέιβιντ Λεβώ, ο Στήβεν Ντὼλντρου και ο Ντέκλαν Ντόνελαν ερευνούν τα όρια του σκηνικού χώρου και της τεχνολογίας των θεάτρων και δημιουργούν αισθητικά κομψοτεχνήματα.

Συμπρωταγωνιστές τους σε αυτή την εξωστρεφή θεατρικότητα, σκηνογράφοι και φωτιστές, οι οποίοι καταφέρνουν να δώσουν στην τέχνη τους μιαν αυτονομία σχεδόν επιθετική. Ο σκηνογράφος

Η Fioqna Sv στο «Machinal» της Σόφι Τρέντγουελ.

Μπομπ Κρόουλυ και ο φωτιστής Ρικ Φίσερ υπογράφουν αυτή τη στιγμή περισσότερες από δέκα πρόσφατες παραγωγές ο καθένας, ενώ υπάρχουν και τα σταθερά, επιτυχημένα ντουέτα σκηνοθέτη - σκηνογράφου, όπως των Ντόνελαν - Όρμεροντ και Ντὼλντρου - Μακνή (οι οποίοι σάρωσαν τα περσινά βραβεία για την παράσταση του έργου του Πρίσλεϋ 2 «Ο επιθεωρητής έρχεται» στο Εθνικό Θέατρο).

Επειδή αυτή η σκηνική πληθωρικότητα λειτούργησε ενάντια στο κείμενο και την υποκριτική σε κάποιες περσινές παραστάσεις, η φετινή σαιζόν προετοιμάστηκε με μεγαλύτερη σύνθεση: καινούργια

έργα από γνωστούς θεατρικούς συγγραφείς και συμμετοχή μεγάλων ηθοποιών, όπως η Φιόνα Σω, ο Άντονι Σερ και ο Ίαν Χολμ.

«Travesties» του Στόπαρντ

Στο Βασιλικό Σαιξπηρικό Θίασο, ο Άντριαν Νομπλ σκηνοθέτησε το γνωστό έργο του Τομ Στόπαρντ *Travesties* με τον Άντονι Σερ στον κεντρικό ρόλο. Για τον Στόπαρντ η χρονιά δεν επεφύλασσε μόνο μια θαυμάσια παράσταση ενός παλιού του έργου αλλά και τη δράβευση της τελευταίας δουλειάς του. Το έργο του «Αρκαδία», που ανέβηκε στο Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία Τρέβορ Ναν, κέρδισε το βραβείο Evening Standard για το καλύτερο θεατρικό έργο του 1993.

Πρόκειται για ένα πνευματώδες σχόλιο πάνω στα όρια της ακαδημαϊκής έρευνας και στην ιδιότητα του παρελθόντος να παραμένει, στην ουσία του, ένας χώρος ερμητικά κλειστός. Ο τόπος του έργου είναι ένα αριστοκρατικό αγγλικό εξοχικό, ενώ ο χρόνος κινείται σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο, μας αποκαλύπτεται άμεσα η πραγματική ιστορία του σπιτιού στις αρχές του 19ου αιώνα. Στο δεύτερο επίπεδο, παρακολουθούμε δύο σύγχρονους ιστορικούς που προσπαθούν να ανασυνθέσουν αυτή την ιστορία μέσα από κείμενα και μαρτυρίες, άλλοτε με την ψυχραιμία του επιστήμονα και άλλοτε αυθαίρετα, «ανακαλύπτοντας» σκάνδαλα και σκοτεινά μυστικά.

Ο Στόπαρντ διαπλέκει με δεξιοτεχνία τις διαφορετικές χρονικές στιγμές, δίνοντας στο κείμενο εξαιρετο θεατρικό ρυθμό και νοηματική μεστότητα. Η *Αρκαδία*, στον απόηχο του *Εκκρεμούς του Φονκώ* του Ουμπέρτο Έκο, γίνεται για το θέατρο ο συμβολικός χώρος μέσα στον οποίον ο Λόγος αποδέχεται αναγκαστικά τη συγκατοίκηση με τη φαντασία.

Τα βραβεία υποκριτικής δεν αποτέλεσαν έκπληξη. Η Φιόνα Σω κέρδισε τον τίτλο της καλύτερης ηθοποιού για τη συγκλονιστική ερμηνεία της στο έργο της Σόφι Τρέντγουελ, *Machinal*. Χρειάστηκε βέβαια να επιστρατευτεί μια μεγάλη ηθοποιός και ολόκληρος ο τεχνικός εξοπλισμός του Εθνικού Θεάτρου για να αναδειχτεί ένα, χωρίς ιδιαίτερες αξιώσεις, εξπρεσιονιστικό κείμενο των αρχών του αιώνα μας. Η παράσταση, σκηνοθετημένη από τον Στήβεν Ντβόλντρου, με σκηνικά του Ίαν Μακνή, ήταν σίγουρα το πιο εντυπωσιακό θέαμα της σαιζόν.

Η επιστροφή του Πίντερ

Το άλλο γεγονός της χρονιάς ήταν η επιστροφή του Χάρολντ Πίντερ με το πρώτο μεγάλης διάρκειας έργο του ύστερα από δεκαπέντε χρόνια. Ο Ντέντριντ Λεβώ σκηνοθέτησε το *Moonlight* στο θέατρο Almeida του Λονδίνου, ενώ ο Ίαν Χολμ, στον κεντρικό ρόλο, βραβεύτηκε από την *Evening Standard* ως ο καλύτερος ηθοποιός του 1993. Το έργο είναι μια συρραφή αποσπασματικών διαλόγων με κύριο άξονα δύο ζεύγη: τον ετοιμοθάνατο Άντυ με τη γυναίκα του και τους δύο γιους τους που αρνούνται να επισκεφτούν τον άρρωστο πατέρα.

Τα θεματικά μοτίβα της αυταπάτης, της αναμονής, του θανάτου, καθώς και τα παράλογα νοηματικά άλματα της συζήτησης και το διαπεραστικό χιούμορ είναι αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά της πιντερικής γραφής. Ωστόσο ο Πίντερ δεν επαναλαμβάνει τον εαυτό του. Αντίθετα, προσφέρει ένα κείμενο που συνδυάζει την ενέργεια και τον ενθουσιασμό που του έδινε παλιότερα η αίσθηση της πρωτοπορίας, με την ωριμότητα του καλλιτέχνη που έχει για χρόνια ζυμωθεί τόσο με τη θεατρική όσο και με την κινηματογραφική γραφή.

Ο Πίντερ συναντήθηκε στο θεατρικό Λονδίνο με το άλλο πολυσυζητημένο πρόσωπο της χρονιάς, τον Ντέντριντ Μάμετ, σκηνοθετώντας το πρόσφατο έργο του τελευταίου με τον τίτλο *Ολεάννα*. Η φήμη του έργου –που πρωτοπαρουσιάστηκε φέτος την άνοιξη στη Νέα Υόρκη σε σκηνοθεσία του Μάμετ– πέρασε τον Ατλαντικό

Από την «Αρκαδία» του Τομ Στόπαρντ. Παίζουν οι Rufus Sewell, Ema Fielding.

πολύ νωρίτερα από το ίδιο το κείμενο. Η δε άρθρογραφία σχετικά με το κεντρικό θέμα του *Ολεάννα*, δηλαδή την «πολιτική ορθότητα» (political correctness), ξεπέρασε κατά πολύ σε όγκο τις κριτικές για την παράσταση αυτή καθαυτήν.

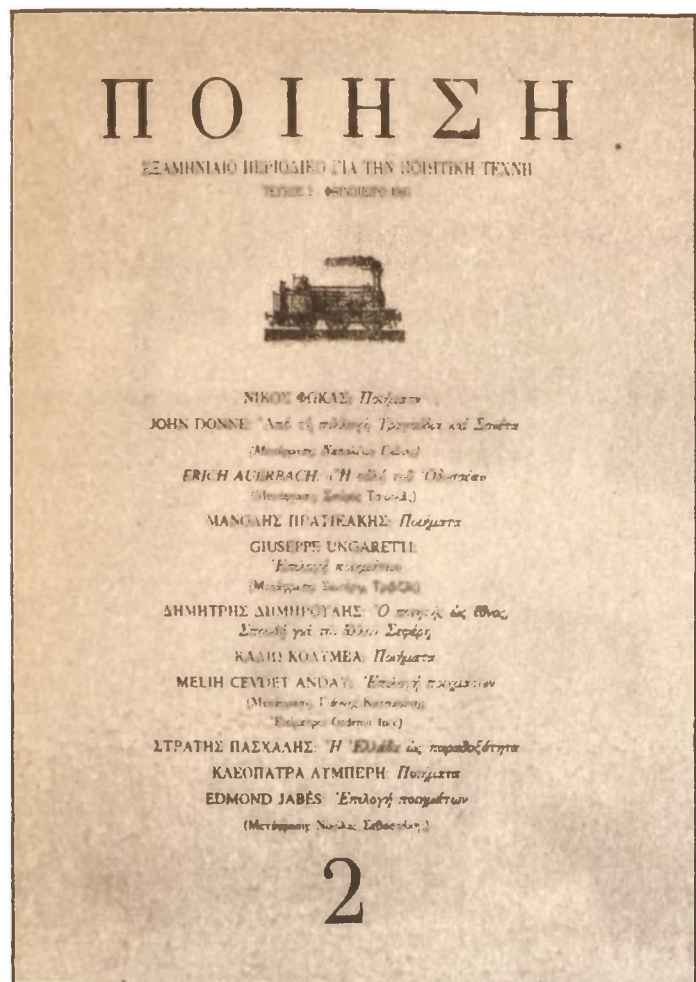
Ντ. Μάμετ, ανατροπέας;

Η «μετάφραση» του έργου στην αγγλική σκηνή και πραγματικότητα, καθώς και το, αμετάφραστο στην ουσία του, αμερικανικό αίτημα για πολιτικά ορθή συμπεριφορά (όπως παρουσιάστηκε και στον ελληνικό Τύπο), οδηγούν σε ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις. Στο πλαίσιο της αγγλικής κοινωνίας, που υποφέρει μέχρι και σήμερα από ενοχές αποικιακής προέλευσης και όπου οι σύγχρονες κοινωνικές συγκρούσεις δεν έχουν ακόμη κωδικοποιηθεί, το έργο του Μάμετ γέννησε μια δύσκαμπτη παράσταση. Αυτά που ο μέσος Αμερικανός έχει αναγκαστεί να αποδεχτεί δημοσίως ως πραγματικά και διαδεδομένα προβλήματα (ρατσισμός, διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα), στην Αγγλία, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη θεωρούνται θέματα που αντιμετωπίζονται, όχι τόσο σε διαπροσωπικό επίπεδο, αλλά μέσω των εκσυγχρονισμένων θεσμών.

Αφετηρία για το έργο του Μάμετ αποτελεί η διαπίστωση ότι παρά τη θεσμοθετημένη ισότητα των δύο φύλων, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν καθημερινά άμεσες ή έμμεσες παραβιάσεις των δικαιωμάτων που έχουν κατακτήσει. Στην Αμερική κερδίζει συνεχώς έδαφος το αίτημα των γυναικών να προσφεύγουν στο νόμο για να ελέγξουν την ελαστικότητα των θεσμών. Έτσι, η βεβαιότητα για το τι είναι και το τι δεν είναι «πολιτικά ορθό» διαλύεται στη ρευστότητα της καθημερινής πρακτικής.

Ο Μάμετ επιτίθεται οργισμένα σ' αυτή την αντιστροφή της καθεστηκυίας τάξης δημιουργώντας στην «Ολεάννα» έναν σχεδόν εφιαλτικό για το αντρικό φύλο κόσμο, όπου ακόμη και οι υποσυνείδητες εκδηλώσεις αντιφεμινισμού τιμωρούνται ανελέητα. Το έργο είναι εξαιρετικό από τεχνικής πλευράς με μια αριστουργημα-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΟ 2ο ΤΕΥΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπίου 6, Αθήνα 106 80 τηλ. 3639962

τική διαλογική γραφή. Ο Μάμετ, όμως, διαλέγει για τους δύο βασικούς ρόλους από τη μια ένα ανώδυνο τυπικό δείγμα άντρα σε θέση ισχύος (ο καθηγητής) και από την άλλη μια ακραία περίπτωση υστερικής νεοφώτιστης φεμινίστριας (η φοιτήτρια). Το αποτέλεσμα είναι μια εξίσου ακραία κατάφαση στο δικαίωμα των ανδρών να συμπεριφέρονται «όπως τους έμαθαν» και μια εξίσου υστερική αντίδραση στην υπερβολή της «πολιτικής ορθότητας». Και καθώς ο Μάμετ καταπιάνεται με ένα από τα πιο καυτά θέματα της σύγχρονης αμερικανικής κοινωνίας, αυτό που σε παλιότερα έργα του ήταν ένας υποδόσκων μισογυνισμός, εδώ κινδυνεύει να γίνει γραφικότητα.

Θεατρική συνάντηση στη Βουδαπέστη

Με πολύ διαφορετικές πολιτικές και πολιτιστικές ανάγκες, το θεατρόφιλο κοινό της Βουδαπέστης είχε φέτος, για πρώτη φορά, την ευκαιρία να παρακολουθήσει, μέσα σε διάστημα τριών εβδομάδων (22 Οκτωβρίου - 8 Νοεμβρίου), τη δουλειά των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών θεάτρων. Το 2ο φεστιβάλ της Ένωσης των Θεάτρων της Ευρώπης (Union des Théâtres de l'Europe) έφερε στην ουγγρική πρωτεύουσα μερικούς από τους σημαντικότερους σύγχρονους σκηνοθέτες. Το φετινό πρόγραμμα περιλάμβανε: το *Χειμωνιάτικο παραμύθι* του Σαίξπηρ από το Βασιλικό Σαίξπηρικό Θίασο, σε σκηνοθεσία Άντριαν Νομπλ το *Sweeney Todd* του Στήβεν Σόντνιμ, από το Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας σε σκηνοθεσία Ντέκλαν Ντόνελαν, το έργο του Κλάους Πολ *Ο ξένος*, μια παραγωγή του Dusseldorfer Schauspielhaus, σε σκηνοθεσία του Ντιμίτερ Γκότσεφ, το *Κωμικό θέατρο* του Γκολντόνι από το θέατρο Bulandra της Ρουμανίας με σκηνοθέτη τον Σίλβιου Πουρκαρέτε, τον *Ιωάννη Γαβριήλ Μπόργκμαν* του Ίψεν σκηνοθετημένο από τον Λυκ Μποντύ σε μια παραγωγή του θεάτρου Odeon του Παρισιού, το *Κουαρτέτο* του Χάινερ Μίλερ από το θέατρο Lliure της Βαρκελώνης σε σκηνοθεσία Αριέλ Γκαρθία Βαλντές.

Οι τρεις παραγωγές που προξένησαν τη μεγαλύτερη αίσθηση ήλθαν από την Ιταλία, τη Σουηδία και τη Ρωσία. Ο Τζόρτζιο Στρέλερ παρουσίασε το έργο του Γκολντόνι *Η πλατεία* με το Piccolo Teatro (Μιλάνο). Το Βασιλικό Θέατρο της Στοκχόλμης εκπροσωπήθηκε από μια παράσταση του έργου του Μισίμα *Μαντάμ ντε Σαντ* αριστουργηματικά σκηνοθετημένη από τον Ίγκμαρ Μπέργκμαν. Τέλος, το θέατρο Maly από την Αγία Πετρούπολη απέσπασε τις πιο ενθουσιώδεις κριτικές με την παράσταση *Gaudeamus* σε σκηνοθεσία Λεβ Ντόντιν.

Η Ένωση των Θεάτρων της Ευρώπης, με πρόεδρο τον Τζόρτζιο Στρέλερ και πρόεδρο το γαλλικό υπουργείο Πολιτισμού, απέδειξε φέτος πως μια ευρωπαϊκή πολιτιστική κοινότητα μπορεί να προσφέρει εξίσου σημαντικό έργο και να ξεπεράσει τα γεωγραφικά όρια άλλων ευρωπαϊκών συνασπισμών. Για το ουγγαρέζικο θέατρο το φετινό φεστιβάλ ήταν η πρώτη σημαντική τομή σε μια πολύχρονη αίσθηση πολιτιστικής απομόνωσης. Ο Γκάμπορ Ζαμπέκι, διευθυντής του θεάτρου Katona Jozsef -το οποίο εκπροσωπεί την Ουγγαρία στην Ένωση των Θεάτρων της Ευρώπης-, άδραξε τη μοναδική αυτή ευκαιρία για να παρουσιάσει σ' ένα παράλληλο φεστιβάλ τις σημαντικότερες πρόσφατες παραγωγές αυτού του εξαιρετικού θεατρικού σχήματος. Πέρα από το καλλιτεχνικό ενδιαφέρον τους, οι παραστάσεις του Katona Jozsef μετέδιδαν το σφρίγος και τον ενθουσιασμό που γέννησε μια πολύχρονη και καταπιεσμένη ανάγκη για επικοινωνία.

Μετά το Ντύσελντορφ (1992) και τη Βουδαπέστη, η Ρώμη θα έχει την τύχη να φιλοξενήσει το επόμενο φεστιβάλ της Ένωσης των Θεάτρων της Ευρώπης. Έτσι, το αίτημα για πολιτιστική ανταλλαγή εξυπηρετείται διπλά: από τη μια, με τους μεγάλους, γεωγραφικά σταθερούς, φεστιβαλικούς θεσμούς της Ευρώπης, κι από την άλλη, μ' αυτό το περιπλανώμενο φεστιβάλ που έχει καταφέρει, μέσα σε δύο χρόνια, να γίνει ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά γεγονότα της ευρύτερης ευρωπαϊκής κοινότητας.

ΤΡΙΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΑΣ

Με πολλές έγχρωμες και ασπρόμαυρες reproductions

Γιορτάσαμε τα πεντακόσια χρόνια της ανακάλυψης του Νέου Κόσμου.

Πόσο «εκπολιτίστηκαν» οι Αμερινδιάνοι από τους χριστιανούς εισβολείς; Ήταν ανακάλυψη ή εισβολή στο Νέο Κόσμο; Ποιον πολιτισμό βρήκε ο Κορτές και πώς τον άφησε;

Με πολλές έγχρωμες και ασπρόμαυρες reproductions

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ 1926 - 1994

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ, ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΥΟΥΝ

• Για τα κινηματογραφικά ριμέικ

Εκεί όπου οι ιδέες στερεύουν και η ανάγκη για εμπορικές επιτυχίες παραμένει πάντα ο πρωταρχικός στόχος, το Χόλλυγουντ στρέφεται σε κινηματογραφικές επιτυχίες του παρελθόντος. Άραγε, είναι μόνον η κινηματογραφική βιομηχανία που «γυρίζει πίσω» ή μήπως μαζί της κι ολόκληρη η κινηματογραφική τέχνη;

Ριμέικ: λέξη της κινηματογραφικής διαλέκτου, απεχθής συνήθως έως και καταραμένη γι' αυτούς που ο κινηματογράφος αποτελεί τέχνη, παράλληλα όμως διέξοδος και πλούσιο πεδίο προς εκμετάλλευση γι' αυτούς που το σινεμά μεταφράζεται σε νούμερα.

Το ξαναζωντάνεμα στην μεγάλη οθόνη παλιότερων ή πρόσφατων κινηματογραφικών επιτυχιών αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά της φετινής σαιζόν. Ήδη έχουν παιχθεί στις αθηναϊκές αίθουσες ταινίες όπως *Η απαγωγή* (ριμέικ ενός γαλλο - ολλανδικού θρίλερ από τον αρχικό σκηνοθέτη της Ντ. Σλούιζερ), *Κωδικό όνομα Νίνα* (ριμέικ της γαλλικής επιτυχίας του Λυκ Μπεσόν *Νικίτα*), *Η νύχτα και η πόλη* (ριμέικ του ομώνυμου αριστουργήματος του Ζυλ Ντασέν), ενώ αναμένονται ακόμη η *Μακάβρια Εισβολή* του Έϊμπελ Φεράρα, *Sommersby* με τη Τζόντι Φόστερ και τον Ρίτσαρντ Γκιρ, *Born yesterday* (ριμέικ της κλασικής κομεντί του Τζορτζ Κιούκορ) ή ακόμη οι νέες εκδοχές κλασικών έργων της λογοτεχνίας όπως η *Δίκη* με τον Κάιλ Μακ Λάχλαν και τον Άντονι Χόπκινς, τα *Ανεμοδαρμένα ύψη* με τη Ζιλίετ Μπινός, καθώς και η τελευταία θερσιόν των Τριών Σωματοφυλάκων που προβάλλεται με επιτυχία αυτές τις μέρες στις ΗΠΑ.

Το φαινόμενο των ριμέικ ούτε τυχαίο είναι ούτε καινούργιο. Παρατηρείται από καταβολής Χόλλυγουντ και το υλικό αποτελούν τόσο παλιότερες αμερικανικές επιτυχίες όσο και ευρωπαϊκές, κυρίως γαλλικές. Ο πρωταρχικός στόχος βέβαια είναι η επανάληψη της εμπορικής επιτυχίας. Γιατί κακά τα ψέματα, το σινεμά πλέον είναι περισσότερο επιχείρηση, business (αν όχι μόνο business - τουλάχιστον στο Χόλλυγουντ) και έπειτα τέχνη. Αν η ιστορία λοιπόν «δούλεψε» με επιτυχία στα ταμεία και

έπιασε το κοινό μια φορά, πιθανότατα να αποδειχθεί ξανά επικερδής. Σε μια εποχή που καμιά συνταγή δεν είναι σίγουρη, η ελαχιστοποίηση του ρίσκου είναι οπωσδήποτε θεμιτή. Άλλωστε αυτός είναι και ο κύριος λόγος της εμφάνισης των συνεχειών των ταινιών, των σίκουελ που τόσο εκμεταλλεύτηκαν τα στούντιο, κυρίως τη δεκαετία του '80.

Ριμέικ γυρίζονται πολλά, με διαφορετική επιτυχία κάθε φορά. Σε γενικές γραμμές πάντως τα θγάζουν τα λεφτά τους. Μπορεί κανείς να θυμηθεί την τεράστια επιτυχία του *Ένα μωρό για τρεις*, τη μεγάλη επιτυχία που είχε το *Άρωμα γυναίκας* που χάρισε στον Αλ Ρασινο το Όσκαρ ή ακόμη *Το ακρωτήριο του φόβου* που αποτέλεσε τη μεγαλύτερη εμπορική επιτυχία του σημαντικότερου ίσως, αμερικανού σκηνοθέτη της εποχής μας του Μάρτιν Σκορτσέζε. *Οι τρεις φυγάδες* και *Το μούτρο του Μπέδερλν Χιλς*, διασκευές γαλλικών ταινιών αποτέλεσαν επίσης επιτυχίες, ενώ φετινές παραγωγές επίσης βασισμένες σε γαλλικά φιλμ (*Sommersby*, *Κωδικό Όνομα Νίνα*) κινήθηκαν ικανοποιητικά στα ταμεία. Υπήρξαν βέβαια κατά καιρούς εξαιρέσεις που επιδεικνύουν τον κανόνα, όπως για παράδειγμα η ταινία του Τζον Λάντις *Δύο γυναίκες, τρεις θαλίτσες κι εγώ*, στηριγμένη σε παλιά επιτυχία του Λουί Ντε Φινές, αποτυχημένη στροφή του Σουλδέστερ Σταλόνε στην κωμωδία, αφού δεν κατάφερε να φτάσει τα μεγάλα νούμερα στο αμερικανικό box - office των προηγούμενων ταινιών του δημοφιλούς ηθοποιού.

Αναπόφευκτα τα ριμέικ μαρτυρούν τη φτώχεια των στούντιο όσον αφορά καινούργια σεναριακά ευρήματα. Οι πρωτότυπες ιδέες λείπουν και οι εναλλακτικές λύσεις είναι περιορισμένες. Βέβαια, εκ μέρους των υποστηρικτών των ριμέικ τίθεται το δικαίωμα του οράματος και της προσωπικής άποψης του εκάστοτε δημιουργού. Σεβαστή άποψη. Κανείς δεν μπορεί να καταδικάσει τη φιλοδοξία νεότερων δημιουργών να αφήσουν τη δική τους προσωπική σφραγίδα, να δώσουν νέα πνοή σ' ένα συγκεκριμένο υλικό, ειδικά δε όταν πρόκειται για κλασικά έργα της λογοτεχνίας. Μόνον ενδιαφέρον μπορούν για παράδειγμα να προξενήσουν οι τόσες πολλές διασκευές του περίφημου έργου του Μπραμ Στόκερ *Ο Δράκουλας* (με τελευταία την περσινή επιτυχία του Φράνσις Κόπολα), ή ακόμη η πρόσφατη εκδοχή του *Ερρίκου του Πέμπτου* από τον Κένεθ Μπράνα, που είδαμε πέρυσι, έργο που είχε μεταφέρει στη μεγάλη οθόνη και ο Λ. Ολίβιε.

Μπορεί βέβαια οι Αμερικανοί να μην παραδέχονται τη δημιουργική στασιμότητα στην οποία έχει οδηγηθεί το Χόλλυγουντ, εν τούτοις όμως η αγορά δικαιωμάτων ξένων ταινιών διαβεβαιώνει τον καθένα πως αναζητούν απεγνωσμένα νέες ιδέες. Τα στούντιο επωφελούνται από το ξένο υλικό, αφού ελάχιστοι Αμερικανοί παρακολουθούν ξενόγλωσσες ταινίες με υπότιτλους. Γιατί ποιος Αμερικανός θέλει να δει μια ταινία σε μια άλλη γλώσσα με ηθοποιούς άγνωστους σ' αυτόν, τη στιγμή που οι κινηματογράφοι κατακλύζονται από εύπεπτα έργα με γνωστούς διάσημους πρωταγωνιστές; Οι κόπιες των ξενόγλωσσων ταινιών προβάλλονται σε ελάχιστες αίθουσες τέχνης. Και αποδέκτες τους είναι ένα περιορισμένο σινεφίλ κοινό. Το μεγάλο πλατύ κοινό τις αγνοεί. Ουσιαστικά, λοιπόν, αποτελούν ολοκαίνουργιο υλικό.

Έτσι στρέφονται συνήθως στις ευρωπαϊκές ταινίες, πολύ συχνότερα δε στις ταινίες της γαλλικής παραγωγής, της μόνης ίσως που παρά την κρίση που διέρχεται η ευρωπαϊ-

ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ;

• ΟΤΑΝ ΤΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΦΥΣΟΥΝ, ΠΑΡΑΣΥΡΟΥΝ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ

Η πρόσκληση το 'γραφε καθαρά: Το περιοδικό «Ρεύματα» και η εταιρία Αφοί Τζάννες Ο.Ε. («Mont Blanc»: είδη γραφής) είχαν την τιμή να μας προσκαλέσουν την Τρίτη 14 Δεκεμβρίου στην Εθνική Πινακοθήκη, όπου θα γινόταν η τελετή βράβευσης του νικητού του Διαγωνισμού Διηγήματος «Ρεύματα», η οποία θα συνοδευόταν με το χρηματικό ποσό των 400.000 δρχ. και το βραβείο «Mont Blanc». Την τελετή θα τιμούσε με την παρουσία της η υπουργός Πολιτισμού [αυτολεξεί, με την ιδιότητά της, στην πρόσκληση] κα Μελίνα Μερκούρη, η οποία και **θα απένεμε το βραβείο.**

Όπερ και εγένετο.

Ότι ο εκδότης του ως άνω περιοδικού, αφού... σνομπάρισε τις κρατικές επιχορηγήσεις*, ζητωκραύγασε υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων, θερμών εραστών των γραμμάτων, ήταν επαρκώς γνωστό (βλ. και Έψιλον, 13/6/93). Αυτό που δεν γνωρίζαμε αρκετά ήταν ότι το υπουργείο Πολιτισμού θα αποφάσιζε εις το εξής –και ελλείψει χρημάτων**– να χορηγεί πλέον με το κύρος του ιδιώτες. (Αλλά γιατί να μας εκπλήσσει που μια υπουργός Πολιτισμού συμπεριφέρεται ως ιδιωτική υπάλληλος των «Ρευμάτων», όταν η ίδια δεν ορρωδεί να δηλώνει δημοσίως ότι «για την Ελλάδα δεν ντράπηκα να ζητιανέψω, να παρακαλέσω, να επιμείνω, ακόμα κι αν μ' εξευτελίσουν την πρώτη φορά...», περ. Έψιλον, 1/9/91). Ας χρεωθεί, λοιπόν, ως «αφέλεια» ή «παλαιομερολογιτισμός» του γράφοντος και το παρακάτω ερώτημα:

Με ποιο δικαίωμα η υπουργός Πολιτισμού όχι απλώς παρίσταται ως υπουργός Πολιτισμού, **αλλά και απονέμει βραβεία** σε αθλοθετικό θεσμό που δεν ανήκει στη δικαιοδοσία του υπουργείου της (και συνεπώς δεν ελέγχει την αξιοπιστία του)

αλλά σε κάποιον ιδιώτη; Ήδη το κύρος της βράβευσης δέχτηκε τις πρώτες βολές (βλ. *Ελευθεροτυπία*, 17/12/93) - με ποιο δικαίωμα, λοιπόν, εκθέτει σ' αυτά το κύρος του υπουργείου;

Και, βεβαίως, η εξόχως εξόφθαλμη (και πολιτική πλην των άλλων) σκοπιμότητα της απονομής τέτοιας (ρεζίλικης) ευνοιο-κρατικής διάκρισης όχι προς τον βραβευόμενο φυσικά αλλά προς το διοργανώνον την άσεμνη τελετή έντυπο, ούτε υποκρύπτει ούτε και νομιμοποιεί το λιγούρικο ερώτημα: *γιατί όχι (και) σ' εμάς;* Το ζητούμενο δεν είναι ένα υπουργείο Πολιτισμού που να πατρωνάρει σκανδαλωδώς τις ευρεσιτεχνίες των άλλων (όλων, αν θέλετε) αλλά που να αποκαταστήσει την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα των *δικών του* θεσμών, οι οποίοι έχουν το μαύρο τους το χάλι.

Αλλά και προς την κριτική επιτροπή θα έπρεπε να τεθεί κάποιο μικρό ερώτημα: Δεν μειώνει τα μέλη της στο παραμικρό μια τέτοια άγρια «αθάντα»; Ας μας δηλώσουν –καθ' ο πολιτισμένα ονόματα– με ποιον είναι επιτέλους: με τα τυχάρπαστα ρεύματα των καιρών ή με τον Πολιτισμό;

Γιάννης Πατίλης

* Πρόκειται πράγματι για «ψίχουλα», αν εξαιρέσουμε τα χοντρά «καρβέλια» που χάρισε στα δικά της υπερτραφή παιδιά η απελθούσα κυβέρνηση: Από... 1.500.000 σε *Λέξη* και *Ευθύνη*: βλ. «Πακτωλός σε ημετέρους», *Ελευθεροτυπία*, 2/11/92 – για να μην ψάχνετε!

**Μια εύλογος ιδέα θα ήταν να ζητήσει και η υπουργός για τη συμμετοχή της το μερίδιό της από τον ιδιώτη χορηγό: 500.000 δρχ., ας πούμε. Θα μπορούσε –για την τιμή των όπλων– να τα ρίξει στον δύσμοιρο προϋπολογισμό του υπουργείου της. Για την ταχύτερη... επιστροφή των Ελγινείων, ρε γαμώτο...

κή δημιουργία, εξακολουθεί με αξιώσεις όχι μόνο να δίνει πλούσιο αριθμό ταινιών αλλά και οι ταινίες αυτές να βρίσκουν απήχηση στο γαλλικό κοινό τουλάχιστον – κάτι βέβαια που δεν συμβαίνει στην Ελλάδα εδώ και πολλά χρόνια πλέον.

Έτσι, πέρα από τις διασκευές γαλλικών ταινιών που ήδη έχουν παιχθεί στις ΗΠΑ αναμένονται σύντομα το *Intersection* (ριμείκ της ταινίας του Κλοντ Σοτέ *Τα πράγματα της ζωής*, με πρωταγωνιστές (τώρα) τη Σάρον Στόουν και τον Ρίτσαρντ Γκιρ, *Ο μπαμπάς μου ο ήρωας* με πρωταγωνιστή και πάλι τον Ζεράρ Ντεπαρντιέ, ενώ ήδη συζητείται η προοπτική για αμερικανική βερσιόν της πρόσφατης τεράστιας γαλλικής επιτυχίας *Οι επισκέπτες*.

Οι υποθέσεις ευρωπαϊκών –και όχι μόνο– επιτυχιών μεταφερόμενες στην αμερικανική πραγματικότητα αποτελούν δέλεαρ όχι μόνο για το αμερικανικό κοινό αλλά και για το διεθνές, που με τη σειρά του, πολύ φυσικό είναι να αναζητά τους μεγάλους αμερικανούς σταρ.

Όσο για το Χόλλυγουντ, αυτό δράττεται της ευκαιρίας και προβάλλει την εκμετάλλευση των ριμείκ ως προσπάθεια εξάπλωσης της μη αμερικανικής δημιουργίας στις ΗΠΑ, αφού το εκεί κοινό μέσα από τις ξενόφερτες αυτές ιστορίες θα γνωρίσει ως ένα βαθμό τον τρόπο σκέψης, τα οράματα, τις δημιουργικές τάσεις της άλλης πλευράς του

Ατλαντικού, στις οποίες, σε άλλη περίπτωση δεν θα έδινε σημασία.

Αυτή δέβαια είναι η μια πλευρά του νομίσματος, η άποψη του Χόλλυγουντ που κατηγορείται από τους Ευρωπαίους πως επιδιώκει και μ' αυτόν τον τρόπο να περιορίσει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό την παρουσία του ευρωπαϊκού σινεμά στις ΗΠΑ και παράλληλα να μονοπωλήσει την ευρωπαϊκή αγορά, κάθε χρόνο όλο και περισσότερο με τα εντυπωσιακά, πανάκριβα και ως επί το πλείστον εφετζίδικα αμερικανικά προϊόντα.

Όπως και να 'χει το θέμα η μανία των ριμείκ δεν φαίνεται να κοπάζει. Κανείς δεν μπορεί να επικροτήσει με ενθουσιασμό το φαινόμενο, αλλά ούτε απόλυτα να το καταδικάσει. Όσο το ταλέντο και το όραμα κάποιων ανθρώπων υπερσχύει της εμπορικής σκοπιμότητας και λειτουργικά θα είναι και θα έχουν τη θέση τους –αυτόνομα απ' το πρωτότυπο– στη φιλμογραφία. Εφόσον όμως αποτελεί αποκλειστικά δεκανίκι της πάσχουσας σεναριακής ευρηματικότητας και ανάγκη για περισσότερα εισιτήρια και αναλώνεται στην πιστή αντιγραφή του πρωτοτύπου, είναι φανερό πως αργά ή γρήγορα θα αποτελέσει μπουμπρανγκ γι' αυτούς που στηρίζονται σε μια τέτοια λύση και τροχοπέδη της δημιουργικότητας και της ανέλιξης του κινηματογράφου.

Φάνη Κοπανιτσάνου

Τέχνη κάνεις αν γνωρίζεις καλά κάτι – ή αν το ποθείς...

Όταν κάναμε κριτική στις ταινίες που προβλήθηκαν στο τελευταίο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, αναφερόμενοι στην πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του Περικλή Χούρσογλου «Λευτέρης Δημακόπουλος», σημειώναμε τη μεθοδική διεκπεραίωση ενός δύσκολου εγχειρήματος: την κινηματογράφηση ενός «αρνητικού» χαρακτήρα αλλά και μιας κοινότοπης πραγματικότητας με όχι απωθητικό τρόπο. Στη διάρκεια του Φεστιβάλ συναντηθήκαμε με το σκηνοθέτη και είχαμε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση για τον κινηματογράφο και την ταινία του. Τα πιο ενδιαφέροντα, κατά τη γνώμη μας, σημεία της συζήτησης εκείνης δημοσιεύουμε στη συνέχεια.

Η συζήτηση ξεκίνησε με την κατάθεση από τον Περικλή Χούρσογλου της εμπειρίας του, από την επί χρόνια επαγγελματική του σχέση με τον κινηματογράφο – και πώς αυτή επηρέασε τον τρόπο με τον οποίο προχώρησε στο σενάριο και, τελικά, στην πραγμάτωση του «Λευτέρη Δημακόπουλου»:

– Είχα μια εξέλιξη, ας πούμε, καλού μαθητή. Στον κινηματογράφο ξεκίνησα σαν παιδί για όλες τις δουλειές. Δούλεψα στη συνέχεια ως 6' βοηθός, ύστερα α' βοηθός, μετά έκανα μια ταινία μικρού μήκους, μια δεύτερη μικρού μήκους, μια τηλεταινία... Ίσως το γεγονός ότι προερχόμουν από τα μαθηματικά μ' έκανε ν' αναρωτιέμαι συνέχεια. Κάνω; Οπότε, ας δοκιμάσω λίγο παραπάνω και λίγο παραπάνω – έφτασα τελικά στο κατώφλι της μεγάλης μήκους. Αυτό, πριν από 5 χρόνια. Ήταν, θυμάμαι, Οκτώβριος 1988. Κατά τύχη είχα λίγα χρήματα, από την αμοιβή μου για τη Φανέλα με το 9, στην οποία εργάστηκα ως βοηθός σκηνοθέτη. Αποφάσισε να γράψω ένα σενάριο που ο πυρήνας του υπήρχε από πιο παλιά. Είχα σκεφτεί αυτή την ιστορία του Λευτέρη από μια έκθεση αγγλικών. Η έκθεση έπρεπε να τελειώνει με μια φράση που θα έλεγε: «Και μετά, έσκιζε τα χαρτιά και πέταξε το γράμμα στο τζάκι». Αντί για έκθεση, έγραψα ένα διηγηματάκι 15 χειρόγραφες σελίδες, άθλια εγγλέζικα, και αργότε-

ρα, το 1988, πάνω σ' εκείνο το κείμενο στηρίχτηκα για το σενάριο της ταινίας.

Ήταν εξαρχής σενάριο για μεγάλου μήκους ταινία. Και μια μεγάλου μήκους ταινία έχει μια μεγάλου μήκους ιδέα και μια μεγάλου μήκους εκτέλεση.

• **Μια μεγάλου μήκους ιδέα; Τι εννοείτε;**

– Εννοώ τον ειδικό χειρισμό που απαιτείται, ξεκινώντας πρώτα από το πρόβλημα του σεναρίου.

• **Υποστηρίζουν πολλοί ότι το σενάριο είναι αυτό από το οποίο υποφέρει ο ελληνικός κινηματογράφος. Γνώμη μου είναι πως όχι τόσο το σενάριο όσο η ιδέα απ' την οποία ξεκινά και καθορίζεται το σενάριο είναι το πιο καθοριστικό στοιχείο. Το στοιχείο, είναι το βασικό θέμα, ό,τι καθορίζει την πλοκή, να έχει γίνει από ένα ουσιαστικό κίνητρο. Ωστόσο, από την άλλη, στην Ελλάδα έχουμε πολλές περιπτώσεις στις οποίες πολλές ταινίες έχουν γίνει από κάποια βαθύτερη ανάγκη, η οποία όμως δεν γίνεται κατορθωτό να αποδοθεί, γιατί στην πορεία**

Από τον «Λευτέρη Δημακόπουλο», με τον Νίκο Γεωργιάκη στον κεντρικό ρόλο.

χάνονται πάρα πολλές όψεις του κόσμου που πρέπει να οικοδομηθεί. Αυτή τη σχέση (το πώς, δηλαδή, τελικά, το κίνητρο εκπίπτει στη διαδικασία κατά την οποία το σενάριο παίρνει σάρκα και οστά), θα ήθελα να μας την εξηγήσετε.

– Στο εξωτερικό, κατ' αρχάς, η τεχνική του σεναρίου διδάσκεται... Στη δική μου περίπτωση, όταν το σενάριο της ταινίας μου γράφτηκε στην πρώτη του μορφή, έκανα μια αίτηση και τελικά το σενάριο επιχορηγήθηκε από το European Script Found. Επεξεργαζόμενος το σενάριο στην πο-

ρεία, ήρθα σε επαφή με ανθρώπους που κάνουν αυτή τη δουλειά επαγγελματικά. Και, κυρίως, βρέθηκα αντιμέτωπος με την πραγματικότητα ότι το σενάριο δεν είναι μια ιστορία που έχει να κάνει μόνο με την έμπνευση αλλά περισσότερο πρόκειται για μια ιδέα την οποία επεξεργάζονται ένας ή περισσότεροι άνθρωποι (στην Ελλάδα, δυστυχώς, αυτή τη δουλειά την κάνει ένας μόνος του, συνήθως). Νομίζω ότι πρόκειται για μια δουλειά σχεδόν χειρωνακτική και γνωρίζω καλά ότι τα περισσότερα ξένα σενάρια έχουν τόνους πεταμένα χαρ-

τιά πίσω τους... Υπάρχουν ειδικοί δραματουργοί, υπάρχουν άνθρωποι που δουλεύουν πάνω στους διαλόγους... Δεν ξέρω αν είναι αυτός ο λόγος που έξω γράφονται πολλά πετυχημένα σενάρια - πιστεύω ότι αυτός είναι.

Κινηματογραφώντας το μέσο όρο

• Στο **Λευτέρη Δημακόπουλο** βλέπουμε, ότι σε αντίθεση με άλλες ελληνικές ταινίες, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη δραματουργία, πράγμα που προδοποθέτει έμφαση στα πρόσωπα, στους χαρακτήρες τους και στην ένταση που διαμορφώνεται εξαιτίας της διαπλοκής των σχέσεών τους. Επιπλέον, υπάρχει η ελληνική πραγματικότητα, περιγραφόμενη ως κοινότοπη, που πάντως καθορίζει ουσιαστικά την ανέλιξη της δράσης, την εξέλιξη του δράματος.

- Διάβασα σε κάποιες κριτικές ότι, ανάμεσα σε κάποια από τα αρνητικά στοιχεία της ταινίας, είναι και το γεγονός ότι περιέχει πολλά κλισέ. Πράγματι, κλισέ υπάρχουν. Μόνο που το να χρησιμοποιείς κλισέ δεν το θεωρώ μειονέκτημα. Βεβαίως, το κλισέ έχει την έννοια του τριμμένου, του φθαρμένου στοιχείου, μια αρνητική έννοια τελοσπάντων, αλλά ταυτόχρονα έχει και την έννοια ενός σταθερού μοτίβου που ίσως επανέρχεται. Η ελληνική κοινωνία διατηρεί πολλά από αυτά τα μοτίβα σταθερότητα: οι μητέρες είναι ίδιες, οι μικροαστικές οικογένειες επίσης, η σύγκρουση των νέων με το οικογενειακό περιβάλλον κοινή, η αντιμετώπιση του στρατού διαιωνίζεται (λέμε, π.χ. «ο στρατός σε κάνει άντρα»...), η γυναίκα που είναι δίπλα στον άντρα και τον συνδράμει στα προβλήματά του - αυτά είναι χαρακτηριστικά σχήματα κι όχι μόνο της δικής μας κοινωνίας.

Κάνοντας μια ταινία στην οποία υπάρχει η Ελλάδα, δεν σκέφτηκα να κάνω μια ταινία «ελληνική». Απλώς, ήθελα να κάνω ένα φιλμ στο οποίο να υπάρχει ο τόπος στον οποίο έζησα - και νομίζω ότι το κατάφερα.

• Ωστόσο, μόνο η κυρίαρχη όψη της Ελλάδας, αυτό που έχουμε συνηθίσει να εισπράττουμε ως καθημερινή κοινοτοπία, φωτογραφίζεται στην ταινία σας...

- Αυτό ακριβώς με ενδιαφέρει. Γι' αυτό άλλωστε και τα πρόσωπα της ταινίας, όπως αναλύονται οι χαρακτήρες τους, δεν δείχνουν τίποτα εξαιρετικά παιδιά. Πρόκειται για τύπους του μέσου όρου, με πλευρές καθημερινές: ούτε ιδιαί-

τερα θετικές ούτε ιδιαίτερα αρνητικές περιπτώσεις. Με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα οι αλλαγές των συμπεριφορών των ανθρώπων, που όμως είναι πολύ καθημερινοί.

• Αυτό σημαίνει πως, ενόσω παρακολουθείς την κοινοτοπία της καθημερινότητας, δεν μπορείς να στήσεις «εξαιρετικές» εικόνες;

- Το εντελώς αντίθετο. Πιστεύω ότι ο πιο κοινός άνθρωπος, αν σου μιλήσει για τη ζωή του (κι ας μην έχει κάνει στη Μακρόνησο, κι ας μην έχει ζήσει φοβερές συγκρούσεις) μπορείς να δεις να αναβλύζει ένα ξεχωριστό φως.

Αναζητώντας τους πραγματικούς ανθρώπους

• Επιλέξατε ηθοποιούς πρωτοεμφανιζόμενους. Το κάνατε επειδή δεν θέλατε να χρησιμοποιήσετε πρόσωπα φθαρμένα, από την τυποποίηση τόσο στο σινεμά όσο και στην τηλεόραση; Ή επειδή βρήκατε σ' αυτά τα πρόσωπα μια λάμψη πρωτογενή, που θα σας βοηθούσε να στήσετε με μεγαλύτερη επιδεξιότητα τους χαρακτήρες τους;

- Οι ηθοποιοί και η δουλειά με τους ηθοποιούς είναι εκείνο που περισσότερο απ' όλα μου κινούν το ενδιαφέρον, στη διάρκεια πραγμάτωσης μιας ταινίας. Για τις ανάγκες της ταινίας, είδα - χωρίς υπερβολή - όλους τους διαθέσιμους ηθοποιούς που τέλειωσαν πρόσφατα όλες τις δραματικές σχολές Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Όσο προχωρούσα, γινόμουν όλο και πιο βέβαιος ότι έπρεπε να χρησιμοποιήσω ανθρώπους που τώρα δγαίνουν στο επάγγελμα. Μάλιστα, ήθελα να είναι άνθρωποι με διώματα από την επαρχία - βλέπετε, φοβόμουν πάρα πολύ μήπως βαρύνει στην ερμηνεία τους η δική μου καταγωγή από την Αθήνα. Τελικά, όταν κάτι που γινόταν δεν μας φαινόταν σωστό, άφηνα τους ηθοποιούς να το παίξουν όπως εκείνοι το νιώθουν. Νο-

Ο Νίκος Γεωργάκης, από την ταινία του Περικλή Χούρσογλου «Λευτέρης Δημακόπουλος»

μίζω πως έτσι πέτυχα να φαίνεται γνήσια, πραγματική, η συμπεριφορά των ηρώων μου.

Γράφεις κάτι που είναι της φαντασίας. Επινοείς χώρους, επίσης της φαντασίας. Κι ύστερα βρίσκεις τους πραγματικούς χώρους, τους πραγματικούς ηθοποιούς... Κι είναι τότε που πρέπει αυτό το κατασκεύασμα της φαντασίας, που είναι το σενάριο, να το μπολιάσεις με ζωντανά στοιχεία: με τους ανθρώπους που ζουν και με τους χώρους στους οποίους οι πραγματικοί άνθρωποι δρουν...

• Κι οι χώροι κι οι άνθρωποι είναι λογικό να αναφέρονται σε μια πραγματικότητα, έτσι;

- Είχα κάποτε ακούσει μια φράση: Δυο δρόμοι υπάρχουν για να κάνεις τέχνη. Ή να ξέρεις καλά κάτι ή να το ποθείς...

• Είναι κοινή διαπίστωση ότι το πρόβλημα με τους ηθοποιούς είναι από τα κυρίαρχα του ελληνικού κινηματογράφου. Τελευταία, πολλοί σκηνοθέτες χρησιμοποιούν περισσότερο από άλλοτε καθημερινούς ανθρώπους για να υποδυθούν ένα ρόλο - καμιά φορά και για να υποδυθούν τον εαυτό τους. Εσείς νομίζετε ότι είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος;

«Στο πάρτυ, όλοι πρέπει να χαρούν»

- Απλώς, είτε στη μια περίπτωση είτε στην άλλη, δουλεύεις διαφορετικά. Εγώ πλησιάζω τους ηθοποιούς και δουλεύω μαζί τους με βάση την προσωπικότητά τους. Αλλά ένας μόνο δρόμος δεν νομίζω ότι υπάρχει.

Όταν κάνεις μια ταινία, εκείνο που έχει σημασία είναι να μπουν οι ηθοποιοί στην ουσία του ρόλου τους. Το σινεμά είναι μια κοινωνική υπόθεση. Τη στιγμή που χρειάζεται να επικοινωνήσεις με τους συνεργάτες σου, να σε καταλάβουν, πρέπει να βρεις τις ιδιαιτερότητες του καθενός. Αλλά στο πάρτυ - γιατί η ταινία είναι ένα πάρτυ - πρέπει να χαρούν όλοι. Και θα χαρούν όταν πιστεψουν πως, μια που μιλάμε για τους ηθοποιούς, καθένας τους είναι ο μοναδικός που μπορεί να υποδυθεί αυτό το ρόλο.

• Σας ακούω να μιλάτε τόση ώρα και διαπιστώνω ότι, τα λεγόμενά σας, διακρίνονται από μια κάποια διδακτικότητα...

- Το πρώτο πράγμα που ήθελα μικρός, επειδή κολυμπούσα, ήταν να γίνω προπονητής. Μετά, επειδή είχα εντυπωσιαστεί από έναν καθηγητή μου στο γυμνάσιο, ήθελα να γίνω καθηγητής. Τελικά έγινα σκηνοθέτης. Το κοινό στοιχείο σ' αυτά τα τρία επαγγέλματα είναι ότι συνεργάζεσαι με ανθρώπους, ότι διδάσκεις ανθρώπους που η δουλειά τους έχει να κάνει με την τέχνη. Αυτό, για μένα, είναι και το βαθύτερο κίνητρο. Από κει πηγάει κι αυτή η διδακτικότητα, την οποία σωστά επισημαίνετε.

Τη συνέντευξη πήρε
ο Ηλίας Κανέλλης

Ο Περικλής Χούρσογλου γεννήθηκε το 1955 στην Αθήνα. Σπούδασε μαθηματικά και κινηματογράφο στην Ελλάδα και, από το 1976, εργάζεται ως βοηθός του Παντελή Βούλγαρη, αλλά και με τους σκηνοθέτες Γ. Πανουσόπουλο, Τ. Παπαγιαννίδη,

Αλ. Δαμιανό και Ανδρέα Θωμόπουλο. Έχει σκηνοθετήσει δύο μικρού μήκους ταινίες και μια μεσαίου μήκους τηλεταινία. Ο «Λευτέρης Δημακόπουλος» είναι η πρώτη του ταινία μεγάλου μήκους.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

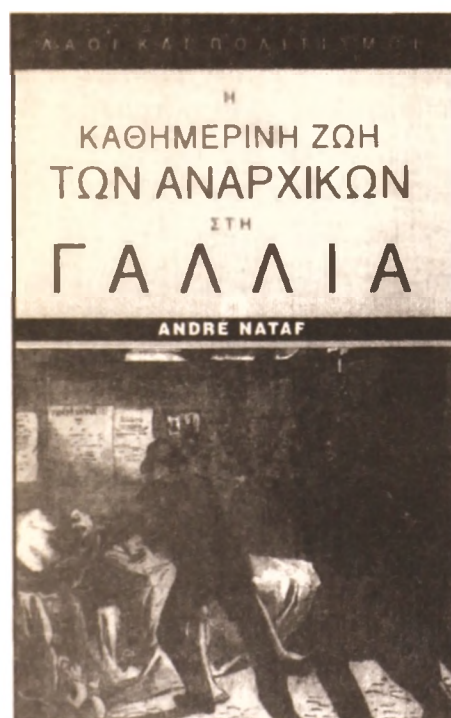
MARC ABÉLES

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ANDRÉ NATAF

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

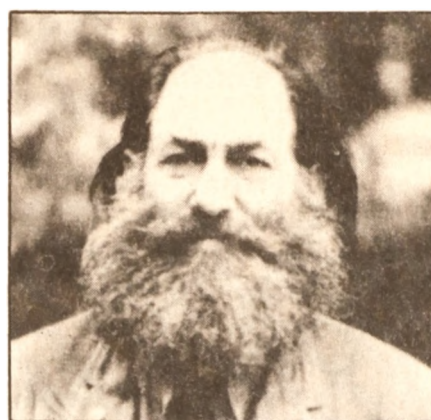

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, Τηλ.: 36.27.318

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ποτέ
και τίποτα

Ο Ηλίας Πετρόπουλος είναι γνωστός ως λογογράφος, αλλά όλοι ξέρουν πόσο μεγάλη σημασία αποδίδει στην ποίηση.

Η νέα αυτή συλλογή του σηματοδοτεί το τελευταίο βήμα στην συνεχή εξέλιξη της ποίησής του. Αυθεντικός εξεγερμένος ποιητής προκαλεί τις δυνάμεις του πατεστημένου και πειραματιζόμενος προχωρεί σε ηθελημένες γελοίες χρήσεις του ρυθμού και του μέτρου. Και παρόλο που πάντοτε εξετίθετο σε μεγάλους κινδύνους έναντι των αναγνωστών του, ουδέποτε αυτοί οι κίνδυνοι ήταν τόσο μεγάλοι, όσο σ' αυτά τα ποιήματά του. Η ανάγνωσή τους εκδιώκει τη γαλήνη μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80
ΤΗΛ.: 3607744 - 3639962

ΤΟ ΦΟΡΟΥΜ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

κυκλοφορεί το 4ο τεύχος

στα βιβλιοπωλεία (κεντρική διάθεση ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, τηλ:3608954), στα περίπτερα (στην Αθήνα) και με συνδρομές, τηλ:3216953

- **αφιέρωμα**
ΑΡΙΣΤΕΡΑ:
Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ
- **Ν.Δ.: Η ΑΛΛΑΓΗ ΗΓΕΣΙΑΣ**
- **ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ: ΠΡΟΒΛΗΜΑ 'Η ΥΣΤΕΡΙΑ;**
- **Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΩΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
- **ΤΟ ΝΕΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ**
- **κειμένα των: Γιούργκεν Χάμπερμας, Αλέν Τουρέν, Πέτερ Γκλotts, Εντγκάρ Μορέν**

-Οικονομία και πολιτική -Το αντιδικτατορικό φοιτητικό κίνημα -Η οικονομική πλευρά του Μακεδονικού -Γράμματα από το Σεράγεβο -Η ρωσική κρίση -Η μοναδικότητα του Φεντερίκο Φελίνι -Το μήνυμα του Άρη Κωνσταντινίδη

Γράφουν και σχολιάζουν οι:
Γρ.Βαλλιανάτος, Θ.Γιαλέκης,
Δ.Δεληολάνης, Π.Δημητρίου,
Χ.Ιορδάνογλου, Π.Καβάσαλης,
Μ.Καραμικέ, Γ.Κυριόπουλος,
Β.Κωτσοβέλου, Σ.Λιναρδάτος,
Α.Λυμπεράκη, Π.Νεράντζης,
Μ.Ματσαγγάνης, Φ.Μαργαρίτη,
Β.Μαργαριτίδου, Μ.Μοδινός,
Κ.Μπαλή, Γ.Μπράμος, Α.Παππάς,
Π.Παπασαραντόπουλος,
Χ.Παπουτσάκης,
Π.Παρασκευόπουλος, Χ.Πουλίδου,
Π.Ρηγοπούλου, Μ.Ρεπούση,
Γ.Ριτζούλης, Μ.Σαμπατακάκης,
Γ.Π.Τζαννετάκος, Σ.Τσιάλτα,
Στ.Τριλίκης, Ν.Φίλης
'Α.Φραγκουδάκη, Δ.Χαραλάμης.

Η αρετή της αφηγηματικής οικονομίας

Άννα Ξανθάκη
Ο Γαλάζιος Γάτος
(Εκδ. Κέδρος), Αθήνα 1992

Γιώργος Μπράμος
Βρεγμένο Ρούχο
(Εκδ. Καστανιώτης) Αθήνα 1993

Είχα υποσχεθεί, από τον ίδιο χώρο, να επανέλθω σε παρουσιάσεις διηγημάτων. Την ευκαιρία μου δίνουν οι συλλογές δύο νέων διηγηματογράφων, όχι όμως νέων και ως προς την ευρύτερη, μέχρι στιγμής, συμβολή τους στα γράμματα. Πράγματι, ο **Γιώργος Μπράμος**, εκτός από δημοσιογράφος και κριτικός κινηματογράφου, έχει συμβάλει στα σενάρια γνωστών ελληνικών ταινιών, ενώ η **Άννα Ξανθάκη** έχει ήδη ασχοληθεί τόσο με τον ποιητικό όσο και με το μυθιστορηματικό λόγο.

Τα εννέα διηγήματα που συναποτελούν τον *Γαλάζιο Γάτο* χαρακτηρίζονται από μια ευχάριστη θεματική πρωτοτυπία. Στα οκτώ από αυτά ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής είναι άντρας, ενώ μόνο στο τελευταίο, όπου η αφήγηση ακολουθεί μια τριτοπρόσωπη επιλογή, η ηρωίδα είναι γυναίκα («Η μαύρη της Καραϊβικής»). Το θεματικό υλικό των διηγημάτων, με εξαίρεση, ίσως, ένα ή δύο από αυτά («Ανορθογραφία», «Καθρέφτης»), κάτω από μια διαφορετική αφηγηματική χειρονομία και επιλογή, θα μπορούσε να γνωρίσει μυθιστορηματική ανάπτυξη, χωρίς φυσικά την ίδια αποτελεσματικότητα που διαθέτει η διηγηματική του μορφή. Βασικό, επομένως, προτέρημα της **Ξανθάκη**, η πύκνωση της γραφής της που, χωρίς να οδηγεί σε αφαιρέσεις ως προς την ανέλιξη της πλοκής, συμβάλλει στην ένταση της αφηγούμενης ιστορίας.

Παρά το πρωτοπρόσωπο της αφηγηματικής φωνής (η οποία, άλλοτε λειτουργεί ομοδιηγητικά, δηλαδή ως μάρτυρας καταστάσεων

στις οποίες πρωταγωνιστούν άλλοι, και άλλοτε αυτοδιηγητικά, όπου ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής είναι και ο πρωταγωνιστής της ιστορίας), η εστίαση, το βλέμμα που κυκλοφορεί και αιτιάζει τα γεγονότα, μοιάζει συχνά απαλλαγμένο από οιαδήποτε υποκειμενικότητα: αντίθετα, μάλιστα, προβάλλει ελάχιστα θεβαρημένο από το συγκινησιακό του διώματος, πράγμα που μας ωθεί να μιλήσουμε για εξωτερική εστίαση ή εμφανώς επιτυχή αποστασιοποίηση του αφηγηματικού εγώ από εκείνο του ήρωα. Το «Στραντιβάρους» αποτελεί ίσως το καλύτερο παράδειγμα, αλλά όχι το μοναδικό. Στο «Πρωινό όνειρο», εξάλλου, η εξωτερική εστίαση αναδιπλασιάζεται από τις επαναληπτικές αναφορές στην ίδια την πράξη της αφήγησης, με αποτέλεσμα την αναιρέση των όσων λέγονται ή τουλάχιστον την είσοδο μιας αμφιβολίας ως προς την «πραγματικότητα» της μυθοπλασίας.

Η υπονόμηση, όμως, δεν περιορίζεται σε αυτό μόνο το επίπεδο. Η αφήγηση προβαίνει συχνά σε μια μετατόπιση του δραματικού γεγονότος, αφήνοντας έκθετο τον αναγνώστη ο οποίος πιστεύει στην αληθοφάνεια της πρωτοπρόσωπης αφήγησης, αγνοώντας ή λησμονώντας ότι ο αφηγητής είναι ταυτόχρονα ήρωας/πρόσωπο της μυθοπλασίας και διέπεται από τους ίδιους μυθοπλαστικούς κανόνες που καθορίζουν τις δυνατότητες και των άλλων μυθιστορηματικών προσώπων. Έτσι, στον «Γιατρό», ένας απροσδιόριστος και ανώνυμος πρωτοπρόσωπος αφηγητής που επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην ιστορία του περιεργου γιατρού της λαϊκής γειτονιάς, θα προσλάβει υπόσταση και ενεργό ενδοδιηγητική δράση μόνο μετά το θάνατό του, όπου θα μπορέσει να λύσει το μυστικό του γιατρού.

Μια ανάλογη μετατόπιση, αποκαλυπτική για τον ανύποπτο αναγνώστη αλλά όχι και για τον αφηγη-

τή/ήρωα που δεν αισθάνεται ούτε καν την ανάγκη να την αιτιολογήσει, συναντάται σε επιτυχέστερη μορφή στο «Στραντιβάρους». Εδώ, το γραμματικά ενεστωτικό παρόν μάς εισάγει αθώα στην αγάπη του αφηγητή για τη μουσική ενώ, λίγες γραμμές πιο κάτω, η παρελθοντική ανάληψη που επιχειρείται ως αιτιολογία αυτής της αγάπης θα λειτουργήσει αποκαλυπτικά ως προς μια ολόκληρη ζωή αλλά και θα αναιρέσει τη φαινομενική γαλήνη του «τώρα» του ήρωα, χρόνο στον οποίο θα επανέλθει η αφήγηση έχοντας, όμως, στο μεταξύ, αλλοιώσει καθοριστικά την αρχική εικόνα του παρόντος. Ο συνδυασμός της πρωτοπρόσωπης αφήγησης και της εξωτερικής εστίασης βρίσκουν στο διήγημα αυτό τις καλύτερες στιγμές τους, σύζευξη, δηλαδή, που παραπέμπει στον «Ξένο» του Καμύ.

«Η κόμπρα» κινείται στα ίδια επίπεδα και παρ' όλη την αλληγορική ανάγνωση που μπορεί να προκαλέσει, η σύστασή της παραπέμπει στις σύγχρονες μορφές του φανταστικού όπου το υπερφυσικό απαιτεί εξ αρχής τη θέση του στο αληθοφανές, θέση την οποία η όλη εξέλιξη της ιστορίας μάλλον ενισχύει παρά αναιρεί. Ο αναγνώστης, μετά την πρώτη του έκπληξη, δεν μπορεί, στη συνέχεια, παρά να ακολουθήσει. Η αποφασιστικότητα του αφηγητή δεν αφήνει περιθώρια επιλογών. Ο αφηγητής της **Ξανθάκη**, έχοντας επιτύχει να διαγράψει χαρακτήρες χωρίς να τους υποβάλει σε ψυχολογισμούς, καταφέρνει να επιβάλει την ειρωνική του απόσταση από τους ήρωές του, καταδεικνύοντας την ψευδαισθήση της αληθοφάνειας του ιστορίας.

Εννέα διηγήματα συνθέτουν και τη συλλογή του **Γιώργου Μπράμου**. Εδώ η γλωσσική και υφολογική ομοιότητα βρίσκει το ομόλογό της και στη θεματική ενότητα των κειμένων: διηγήματα του «δρόμου», και συγκεκριμένα, της Εθνικής Οδού όπου τα ιδιωτικά αυτοκίνητα

Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο· μια μικρού σχήματος σειρά, από τις εκδόσεις «Επικαιρότητα», που προσφέρει όλα τα σωζόμενα σε πλήρη μορφή έργα του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευρυπίδη, σε αναπαραγωγή του πρωτότυπου κειμένου από τις εκδόσεις Οξφόρδης και σε μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια του Κώστα Τοπούζη. Χρηστική σειρά, δε λέει κανείς όχι· αλλά, όπως και να το κάνουμε, και παρά την αφοσίωση του μεταφραστή, υπάρχουν μερικά έργα που έχουν μια σημαντική μεταφραστική προϊστορία, που κανείς δεν θα μπορούσε να αγνοήσει. Και είναι κρίμα που δεν έγινε μια τέτοια μεταφραστική επιλογή από το διευθυντή της σειράς Κώστα Μπαλάσκα. Στα υπέρ της σειράς, θεωρητικά τουλάχιστον, θα μπορούσε να είναι το επίμετρο της παραστασιογραφίας· όμως, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι τόσο πρόχειρο και ελλιπές, που να αναρωτιέται κανείς αν τελικά προσφέρει έστω μια ερευνητική αρχή ή μήπως η άγνοια είναι πάντα καλύτερη από την ημιμάθεια.

«Βάδιζαν κύμα-κύμα και μίλαγαν. Μίλαγαν για τα περασμένα, για κείνα που έγιναν κάποτε και κάποτε χάθηκαν, καιρούς άλλους. Χτες είχαν μιλήσει τα ίδια, προχτές επίσης, αύριο θ' άρχιζαν πάλι απ' την αρχή.» : Ηλίας Λεφούσης, *νήσος Τρίκερι τη...* (εκδ. σύγχρονη εποχή, 1993).

Ίσως αν γνώριζαν και λίγο τη σημασία της λιτότητας, της πυκνότητας, τα μυθιστορηματικά πεπραγμένα τους θα ήσαν καλύτερα...

Γκόνης Θωδωρής· τον ξέραμε από τους στίχους του στα υπέροχα τραγούδια του Ξυδάκη. Κατόπιν βρεθήκαμε μπρος σε μια πολυτελή έκδοση με ένα ιδιόρρυθμο –αλλά πάντως ανούσιο– κείμενό του με τίτλο *Η πύλη της ξηράς*, με επτά πίνακες της Μαριλίτσας Βλαχάκη (εκδ. Γαβριηλίδης, 1993) και τώρα αντικρίζουμε μια ακόμη έκδοσή του το *Ένα τραγούδι για τον Νίκο Γκάτσο* (εκδ. Άγγρα, 1993)· και να τι διαβάζουμε:

«Ανεύθυνος σαν το Θεό / με το σακάκι του ριχτό / περπάταγε ένας μάγκας / Σ' ανηφοράκι σκοτεινό / με το παπούτσι το δετό / τριζάτο στο πλακάκι / Αζάπης πλάνος και δουβός / πηγαίνει πάντα μοναχός / τον ίδιο τοίχο γδέρνει». Τι να πούμε; Ας συγκρατήσουμε τα καλά του τραγούδια, γιατί ο Γκόνης είναι όντως ένας έξοχος στιχουργός, και ας ξεχάσουμε τα «καλύτερα», που ως γνωστόν, εχθρεύονται τα καλά...

Δυστυχημένη Βόρειος Ήπειρος (Οδοιπορικό 1913 - Απελευθέρωση - Αυτονομία) του R. Ruaux· πρόλογος και χρονικό του βορειοηπειρωτικού ζητήματος από τον Αχ. Γ. Λαζάρου, μετάφραση Α. Αχ. Λαζάρου (εκδ. Τροχαλίας). Η έκδοση συμπληρώνεται με εθνογραφικό χάρτη και κατάλογο με τους πληθυσμούς των τόπων και των χωριών της Βορείου Ηπείρου, που εξεδόθη το 1919

διασταυρώνονται με τις νταλίκες, οι πλασιέ με τις πόρνες και όπου οι στιγμιαίες γνωριμίες γίνονται καθοριστικές, ενώ οι παλιές αγάπες αποκαθαίρονται.

Νεορεαλιστική αφήγηση και αμεσότητα της γλωσσικής έκφρασης εντείνουν περισσότερο την ασάφεια των σχέσεων, το ανέλπιστο του τέλους, την ανοικτή ανάγνωση με τις πολλαπλές ερμηνείες. Το τυχαίο γεγονός μένει συχνά μετέωρο, ατεμάτιστο μέσα στο άγνωστο του δρόμου, μεταξύ των ανθρώπων χωρίς ταυτότητα. Η ορθολογική λύση δεν δίνεται αναγκαστικά: Στο «Γιατί τρακάρουν οι νταλίκες» ο αστυνόμος της τροχαίας, στην αρμοδιότητα του οποίου εμπίπτει το γεγονός, αδυνατεί να ανακαλύψει το ρόλο της παράξενης γυναίκας, όχι μόνο γιατί οι απαντήσεις των άλλων «φυλλορροούν» αλλά και διότι ο ίδιος αυτοπεριορίζεται από τα

«όρια της δικαιοδοσίας του» που δεν του επιτρέπουν να λύσει το μυστήριο. Ο αναγνώστης μένει με την απορία, εγκλωβισμένος στην οπτική του ήρωα στην οποία τον έχει εξαρχής, ύπουλα, εγκλωβίζει ο μηχανισμός της αφήγησης.

Εδώ, όπως και στο «Βρεγμένο ρούχο» οι αιτίες θα μείνουν άγνωστες, η ψυχολογική ή η ορθολογική εξήγηση ελλείπει και οι συμπεριφορές των δρώντων ηρώων χωρίς εξήγηση. Τα γεγονότα συμβαίνουν, αποκτούν από μόνα τους υπόσταση και μυθοπλαστική διάρκεια: «το σημάδι», στο ομώνυμο διήγημα, γίνεται το ίδιο δρώσα δύναμη, καθορίζει την εξέλιξη, δημιουργεί ιστορία για να παραμείνει απροσδιόριστο λεκτικό σύμβολο, σημαίνουν χωρίς σημαινόμενο ή μάλλον ένα κενό που καλύπτεται από την πολυσημία.

Η εξωτερική εστίαση του αφηγητή υποχρεώνει τον αναγνώστη να παρακολουθεί τα διαδραματιζόμενα μέσα από τις πράξεις και κινήσεις του ήρωα, που συνήθως αδυνατεί να εξηγήσει τα όσα συμβαίνουν. Ήρωας και αναγνώστης μετέχουν έτσι της ίδιας άγνοιας και απορίας με την οποία θα κλείσει και η αφήγηση. Το μυστήριο αποκρύπτεται (όπως ακριβώς και η κατά τα άλλα αθυρόστομη γλώσσα «υπονοεί» παρά περιγράφει τις ερωτικές σκηνές), οι συμπεριφορές μοιάζουν να προκαλούνται μόνον από τον «δρόμο»: τον καθοριστικό, της όλης αφήγησης, χώρο, που αντανακλά τις ψευδαισθήσεις των όσων πάνω του ταξιδεύουν. Η Εθνική Οδός γίνεται έτσι ο πρωταγωνιστής των σπονδυλωτών αυτών αφηγήσεων, το σώμα που υποστηρίζει αλλά και υποκινεί το παιχνίδι της αφήγησης.

Δημήτρης Τσατσούλης

Επιστημολογία

Νίκου Αυγελή
Φιλοσοφία και Ιστορία της
Επιστήμης
Θεσσαλονίκη 1993

Η επιστημολογία, ως αυτόνομος ερευνητικός κλάδος, διαμορφώνεται μόλις στις αρχές του εικοστού αιώνα και οφείλει την ύπαρξή της στη δημιουργική συνάντηση των εμπειρικών επιστημών και της φιλοσοφίας. Η γέννηση των διαφόρων επιστημών, από την ύστερη αρχαιότητα (η περίπτωση της αστρονομίας) μέχρι τις μέρες μας (οι κοινωνικές επιστήμες), δεν είναι παρά μια συνεχής αφαίμαξη της φιλοσοφίας. Οι φιλόσοφοι βαθμιαία παραιτούνται από την έρευνα πεδίων, όπως η διάταξη, το υπόβαθρο και η λειτουργία του φυσικού κόσμου, η δομή της ανόργανης και της οργανικής ύλης, η διαμόρφωση του ανθρώπινου ψυχισμού και περιορίζονται στον έλεγχο των μεθόδων και των συμπερασμάτων των ειδικών επιστημών. Αν στη συνείδηση του σύγχρονου ανθρώπου η έγκυρη γνώση ταυτίζεται με την επιστήμη, τότε η παραδοσιακή γνωσιοθεωρία καρτεσιανού ή καντιανού τύπου χάνει την επικαιρότητά της και αντικαθίσταται από μια θεωρία της επιστήμης, μια συστηματική δηλαδή μελέτη των αξιωμάτων, της μεθοδολογίας και της εξέλιξης των επιστημονικών θεωριών.

Αυτόν το διανοητικό μετασχημα-

τισμό επιχειρεί να κωδικοποιήσει και να κρίνει ο Νίκος Αυγελής στο πρόσφατο βιβλίο του. Ο συγγραφέας, καθηγητής της φιλοσοφίας στη Φιλοσοφική Θεσσαλονίκης, έχει από πολλά χρόνια εισαγάγει τη διδασκαλία της επιστημολογίας στο ελληνικό πανεπιστήμιο και η συμβολή του στην ακαδημαϊκή και ερευνητική αυτονόμηση του υβριδικού αυτού επιστημονικού κλάδου είναι αποφασιστική¹. Το βιβλίο είναι λοιπόν, προϊόν πολύχρονης διδακτικής και ερευνητικής ενασχόλησης με τα εξελισσόμενα προβλήματα της σύγχρονης επιστημολογίας.

Η έκθεση ακολουθεί χρονολογική σειρά. Τα βασικά κεφάλαια αφιερώνονται κατά σειρά στο λογικό θετικισμό ή εμπειρισμό, στον κριτικό ορθολογισμό του Karl Popper, τον ιστορικισμό του T.S. Kuhn και τη μεθοδολογία του Imre Lakatos – τη διαδοχή δηλαδή των σημαντικών επιστημολογικών συστημάτων από το 1920 ως τη δεκαετία του 1970. Η επιλογή των συστημάτων και ο τρόπος ανάλυσής τους δείχνει, κατά τη γνώμη μου, ότι κύριο μέλημα του συγγραφέα ήταν να καταδείξει τα μονοπάτια που ακολουθεί στη βαθμιαία ανέλιξη της μια φιλοσοφική παράδοση. Έτσι, το βιβλίο περιορίζεται στην αποκαλούμενη αγγλοσαξωνική επιστημολογία, στο διανοητικό δηλαδή ρεύμα που ξεκινά στο γερμανόφωνο χώρο κατά τη

διάρκεια του Μεσοπολέμου για να μετεμφυτευτεί μετά τον πόλεμο στην Αμερική και την Αγγλία, όπου γίνεται και κυρίαρχο. Το βάρος της ανάλυσης πέφτει στις αντιπροσωπευτικές μορφές, σε μια προσπάθεια διάκρισης βασικών περιόδων και κυρίαρχων θεμάτων στο εσωτερικό αυτής της παράδοσης. Τονίζονται, τέλος, τα σημεία σύνδεσης – οι αξεπέραστες αδυναμίες των παλαιότερων θεωριών πάνω στις οποίες εδράζονται οι νέες απαντήσεις αναδεικνύοντας καινοφανή προβλήματα.

Ακολουθώντας την ανάλυση του Αυγελή και κατ' ανάγκην σχηματοποιώντας, θα λέγαμε ότι η πρώτη περίοδος της σύγχρονης επιστημολογίας κλείνει με την αδυναμία των λογικών θετικιστών να ορίσουν ικανοποιητικά τη διάκριση θεωρητικών και παρατηρησιακών εννοιών (σ. 126)· να προσδιορίσουν δηλαδή τον γνωσιοθεωρητικό χαρακτήρα της εμπειρικής βάσης της επιστήμης (σ. 92), γεγονός που τους οδηγεί στο σκεπτικισμό (σ. 106). Ο κριτικός ορθολογισμός του Popper θα αντιστρέψει τη σχέση εμπειρίας και θεωρίας θεωρώντας τη δεύτερη καθοριστική (σ. 133), και θα μεταφέρει το κέντρο βάρους της επιστημολογίας από την οικοδόμηση στην κριτική της επιστημονικής γνώσης που επιτελείται κυρίως με το κριτήριο της διαψευσιμότητας· το πρόβλημα, ωστόσο, της μεθοδολογίας

ου του είναι ότι η επιστήμη ανα-
ύεται ως καθαρό παιχνίδι, αφού ο
Popper θα αρνηθεί εμφατικά κάθε
πύνθεση μεθόδου και αλήθειας
(σ.σ. 162-63). Με τον Kuhn και τον
Lakatos φτάνουμε στην τελευταία
περίοδο της σύγχρονης επιστημολο-
γίας που χαρακτηρίζεται από μια
αποφασιστική στροφή στην πραγ-
ματική επιστήμη και την υπαρκτή
ιστορία της. Ο ιστορικισμός, ωστό-
σο του Kuhn θα τον οδηγήσει, μέσα
από τη θέση της «ασυμμετρίας» των
επιστημονικών θεωριών, να θυσιά-
σει κάθε υπερ-ιστορικό κριτήριο
ορθολογικότητας (σ. 193), στερώ-
ντας έτσι από τη φιλοσοφία της επι-
στήμης την κριτική διάσταση. Ο La-
katos τέλος θα προσπαθήσει να συμ-
βιβάσει την ιστορική διάσταση του
έργου του Kuhn με την κριτική διά-
σταση του έργου του Popper· η ιστο-
ρία της επιστήμης δεν δεσμεύει τη
φιλοσοφία της επιστήμης, αλλά
προσφέρει στην ουσία ένα κριτήριο
ελέγχου των μεθοδολογιών που
αναπτύσσονται ελεύθερα και συνυ-
πάρχουν (σ. 215).

Η πραγμάτευση των δύο τελευ-
ταίων συστημάτων φανερώνει το
«άνοιγμα» της επιστημολογίας προς
την ιστορία της επιστήμης, αφού
συνειδητοποιείται ο ρυθμιστικός
ρόλος των επιστημονικών επιτενυ-
μάτων του παρελθόντος για τον
έλεγχο (αλλά και για την οικοδόμη-
ση) των φιλοσοφικών κατασκευών.
Έτσι, δικαιολογείται και ο τίτλος
του βιβλίου: η φιλοσοφία και η
ιστορία της επιστήμης δεν αναπτύ-
σσονται από το συγγραφέα ως δύο
αυτόνομα και ισότιμα πεδία, αλλά

μάλλον καταδεικνύεται η ιδιότυπη
εξάρτηση της φιλοσοφίας από την
ιστορία στις πρόσφατες εξελίξεις
του κλάδου.

Ο Αυγελής, ωστόσο, δεν περιορί-
ζεται στην ανάπτυξη των αυστηρά
επιστημολογικών θεωριών. Εδώ εν-
τοπίζεται η βασική καινοτομία
-και, κατά τη γνώμη μου, η βασική
αρετή- του βιβλίου του. Συνήθως, η
επιστημολογία αντιμετωπίζεται ως
κλάδος χωρίς παρελθόν. Τα πρώτα
της δήματα θεωρούνται αμήχανες
απόπειρες διατύπωσης ενός αυθύ-
παρκτου λόγου περί επιστήμης και
περί μεθόδου· η προβληματική της
εκτίθεται μέσα από το προνομιακό
πρίσμα της τελευταίας της φάσης,
ως βαθμιαία ανάδειξη της δυναμι-
κής των επιστημονικών θεωριών,
των θεμάτων της προόδου και της
ιστορικής ορθολογικότητας. Αντι-
θέτως, ο Αυγελής αφιερώνει ένα με-
γάλο τμήμα του βιβλίου του στο φι-
λοσοφικό παρελθόν της επιστημολο-
γίας. Δείχνει ότι το πρόβλημα της
συνάρτησης εμπειρίας και θεωρίας
-η κριτική δηλαδή της έγκυρης γνώ-
σης που επικεντρώνεται στο ζήτημα
της επαγωγής- είναι ήδη διατυπω-
μένο με καθαρότητα στον κλασικό
εμπειρισμό του Locke και του Hu-
me. Ο προβληματισμός αυτός κλη-
ροδοτείται στους πρωτοπόρους του
λογικού θετικισμού μέσα από τη
δίοδο του μεθοδολογικού μονισμού
του Ernst Mach. Ο Mach είναι άλ-
λωστε ο πρώτος κάτοχος της έδρας
των επαγωγικών επιστημών στο πα-
νεπιστήμιο της Βιέννης, μιας πανε-
πιστημιακής έδρας η οποία, όταν
παραδίδεται στον Moritz Schlick το

1922, γίνεται ο πυρήνας του περίφη-
μου «Κύκλου της Βιέννης», της ομά-
δας δηλαδή των φιλοσόφων και επι-
στημόνων που πρώτοι θα στραφούν
με σοβαρότητα στη μελέτη της
εμπειρικής βάσης και των μεθοδο-
λογικών διαστάσεων της σύγχρονης
επιστήμης. Οι εκπρόσωποι του
«Κύκλου της Βιέννης» θα δεχθούν
την καταλυτική επίδραση του πρώι-
μου Wittgenstein και θα τον ακο-
λουθήσουν στη «στροφή προς τη
γλώσσα», στην αντίληψη δηλαδή
ότι το στοιχειώδες εμπειρικό δεδο-
μένο για να είναι ανακοινώσιμο
πρέπει να έχει ήδη ενδυθεί γλωσσι-
κή μορφή, να έχει εγκλειστεί σε μια
στοιχειώδη πρόταση· θα εμμένουν
ωστόσο στο βασικό αίτημα του κλα-
σικού εμπειρισμού, στο πρόγραμμα
θεμελίωσης της γνώσης με αναγωγή
στο άμεσο δεδομένο - τώρα πια τη
στοιχειώδη παρατηρησιακή πρότα-
ση. Ο νέος κλάδος της επιστημολο-
γίας θα θεμελιωθεί στη δεκαετία
του 1920, οι όροι όμως της οποίας,
όπως δείχνει ο Αυγελής, έχουν μια
ιστορία δύο τουλάχιστον αιώνων.
Μπορούμε έτσι να αντιληφθούμε τη
βαθμιαία αποκάλυψη του κεντρι-
κού ρόλου της επιστήμης στο εσωτε-
ρικό της κλασικής φιλοσοφίας, να
κατανοήσουμε πως «η κριτική του
καθαρού λόγου γίνεται κριτική της
γλώσσας (Λογικός εμπειρισμός) ή
κριτική μεθοδολογία (Popper)»
(σ.σ. 125-26).

Η επιστημολογία είναι ένας από
τους ελάχιστους τόπους συνεύρεσης
των «θετικών» και των «θεωρητι-
κών» επιστημόνων. Πιστεύω ότι το
βιβλίο του Νίκου Αυγελή θα διευ-
κολύνει αυτή την πολύτιμη σήμερα
συνεύρεση, καθώς καλύπτει ένα κε-
νό στην ελληνική βιβλιογραφία και
θα βοηθήσει ιδιαίτερα ως βάση της
διδασκαλίας της επιστημολογίας
στα πανεπιστήμιά μας³.

Βασίλης Κάλφας

1. Είναι πρόσφατη η απόφαση της ίδρυ-
σης αυτόνομου τμήματος «Μεθολογίας,
ιστορίας και θεωρίας της επιστήμης» στο
Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά και η έκδο-
ση ειδικού περιοδικού αφιερωμένου
στην ιστορία της επιστήμης.

2. Οι αριθμοί σε παρένθεση παραπέ-
μπουν στις σελίδες του βιβλίου που πα-
ρουσιάζεται.

3. Ας σημειωθεί, με την ευκαιρία αυτής
της παρουσίασης, η σύμπτωση της πα-
ράλληλης έκδοσης ενός πολύτιμου και
ογκώδους ανθολογίου των βασικών επι-
στημολογικών κειμένων με την επιμέλεια
του Γεράσιμου Κουζέλη (Επιστημολο-
γία: *Κείμενα*, εκδ. Νήσος, Αθήνα 1993,
σελ. 579).

από το Γενικό
Στρατηγείο του
Ελληνικού Στρατού.
Παρά τα χρόνια που
έχουν περάσει από την
πρώτη έκδοση, το
βιβλίο αυτό
εξακολουθεί, για κακή
μας τύχη, να διατηρεί
την επικαιρότητά του.

Από τις δύο πρώτες
ελληνικές εκδόσεις του
1914, στην Αθήνα και
την Αλεξάνδρεια,
χρειαζόταν μια
αναμόρφωση της
τωρινής έκδοσης, που
έγινε με μια νέα
μετάφραση αλλά και τη
συμπλήρωση και
εξιστόρηση όλων των
σημαντικών γεγονότων
που συνέβησαν από το
1914 έως σήμερα. Ένα
πολύ καλό βιβλίο για
μια εξαιρετικά
δραματική περίοδο του
ελληνισμού, που θα
πρέπει να γνωρίζουν
όλοι οι ανησυχούντες...

Ένα συγκλονιστικό
βιβλίο-ντοκουμέντο
είναι η *Κακοπιστία στα
Βαλκάνια - Ο διασμός
της Γιουγκοσλαβίας*
(εκδ. Ψυχογιός, 1993)
βιβλίο γραμμένο από το
συγγραφέα και
δημοσιογράφο
Άρνολντ Σέρμαν, ο
οποίος παρακολούθησε
από κοντά όλα τα
γεγονότα, που
οδήγησαν στη διάλυση
της πρώην
Ομοσπονδιακής
Δημοκρατίας: από την
Κροατία στη Σλοβενία
και από τη Σερβία στο
Μαυροβούνιο.

Συνομιλεί με
προσωπικότητες όλων
των περιοχών αλλά και
με απλούς πολίτες και
καταγράφει το
πρόβλημα, θέτοντας
καίρια ερωτήματα και
αναζητώντας ευθύνες.
Ένα βιβλίο, που είναι
γραμμένο «εν θερμώ»
και κατορθώνει να
είναι συγχρόνως ένα
τεκμήριο ιστορίας και
ένα αφήγημα πάθους.

Ο ΧΑΡΤΟΚΟΠΤΗΣ

Γνωρίστε τον Ελληνικό Πολιτισμό
με τις Εκδόσεις Ποιότητας

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

που τιμούν τα ελληνικά γράμματα
και συμβάλλουν στην ανάπτυξη
των κλασικών σπουδών και της παιδείας
στην πατρίδα μας

Κάθε βιβλίο μας είναι το πολυτιμότερο
και φθηνότερο δώρο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ. Ιπποκράτους 8, Αθήνα, τηλ. 36.27.318

και τα λοιπά...

ΑΠΟ ΤΟΝ
**ΓΙΩΡΓΟ
ΚΑΚΟΥΛΙΔΗ**

GENTILE DA FABRIANO: Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ, 1423

ΤΟ ΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ ΤΩΝ ΤΑΡΑΓΜΕΝΩΝ

στον *Ηλία Λάγιο*

Ώριωνα πού χρόνια καρτερούσα
τή θλίψη σου στό δέρμα μου κεντούσα
ακούγοντας τό δίσκο τών άγίων
άπό τά βάθη άχνιστών σφαγείων
όλα περνούν κι ή νύχτα καταπίνει
τό φώς στήν τρομερή της δίνη
άγγίζοντας τών Χριστουγέννων
τό άστρο τών νερών τών ταραγμένων
πού λάμπει πλέοντας στό κύμα
κι άπό τόν Πειραιά μου στέλνει σήμα
μέ ψίθυρο στήν κάμαρά μου
γιά νά καώ, νά περιμένω τή σειρά μου

ΕΛΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΤΟΡΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η πρόβα του νυφικού
(Μυθιστόρημα)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Το χέρι κάτω από το ρούχο
(Μυθιστόρημα)

ΝΕΝΗ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ

Οι πολίτες της σιωπής
(Μυθιστόρημα)

ΖΥΡΑΝΝΑ ΖΑΤΕΛΗ

Και με το φως του λύκου επανέρχονται
(Μυθιστόρημα σε δέκα ιστορίες)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΙΩΓΑΣ

Όπως τα κούρντισες, Θε' μου
(Μυθιστόρημα)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΙΖΗΛΟΣ

Στα μάτια της τίγρης
(Μυθιστόρημα)

ΗΛΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ

Μαύρο πουλί στο βλέμμα
(Νουβέλα)

ΚΩΣΤΑΣ ΛΟΓΑΡΑΣ

Παλιές αμαρτίες
(Διηγήματα)

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ

Τα δέντρα
(Μυθιστόρημα)

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΣ

Το αλώνι της Εκάτης
(Μυθιστόρημα)

Ημερολόγιο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΡΑΜΟΣ

Βρεγμένο ρούχο
(Διηγήματα)

ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΣΥΡΟΣ

Πολιτεία
(Ποιτικό αφήγημα)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

[Το λάβαρον]
(Νέα, ολοκληρωμένη έκδοση)

Ερώτων και ασπασμών λαμπρόν απάνδισμα

(52+1 διηγήματα Ελλήνων συγγραφέων
γραμμένα και εικονογραφημένα για το Playboy)

ΦΑΙΔΩΝ ΠΑΤΡΙΚΑΛΑΚΙΣ

Θεράπευαν με την μουσική
(Μυθιστόρημα)

ΤΑΣΟΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

Ο καιρός της Λίζε
(Νουβέλα)

ΓΙΩΤΑ ΣΕΧΙΔΟΥ

Η Καλάμιτς που μισούσε τ' Άλογα
(Μυθιστόρημα)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ

Το συμπόσιο της Σελήνης
(Μυθιστόρημα)

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΣΦΥΡΙΔΗΣ

Τίμημα χωρίς αντίκρισμα
(Διηγήματα)

ΑΡΗΣ ΦΑΚΙΝΟΣ

Το κάστρο της μνήμης
(Μυθιστόρημα)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ

Παραλογή

Μαύρα λιθάρια

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΟΥΝΤΕΣ

Τα αντίποινα

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Αντί της σιωπής
(Ζωγραφική: Τάσος Μαντζαβίνος)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ

Η κλινήρης Δευτέρα

ΝΤΙΝΟΣ ΣΙΩΤΗΣ

Η μηχανή των μουσικών

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Αρχιτεκτονική εσωτερικών χώρων

οι εκδόσεις
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
 ετοίμασαν για σας τα ωραιότερα δώρα

Μόλις κυκλοφόρησαν

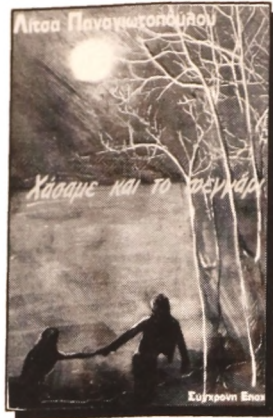
Κι ακόμη

Β. Λιόγκαρης
**Τι θα γίνει επιτέλους
 με τη μαμά;**

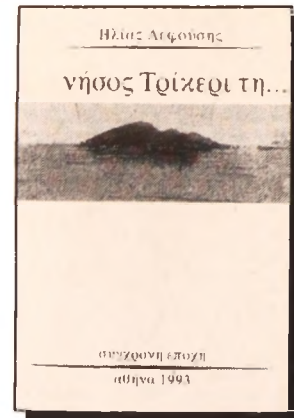
Α. Πούσκιν
**Η κόρη
 του λοχαγού**

Α. Παναγιωτοπούλου
**Χάσαμε
 και το φεγγάρι**

Στ. Καραμολέγκου
Ο λαός του ήλιου

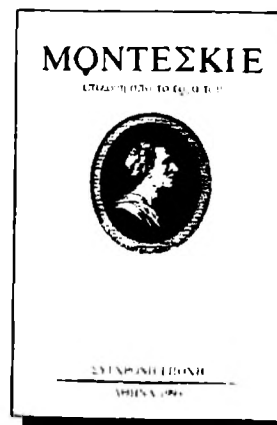

Ηλίας Λεφούσης
Νήσος Τρίκερι τη...

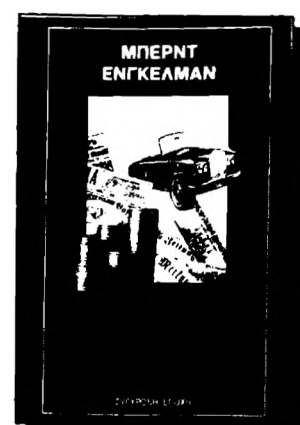

Ε. Μιχαλίδου - Βλαδιμήρου
Το τελευταίο αστέρι
 Ζωγραφισμένο
 από τη Λιάνα Δενεζάκη

Και 3 παιδικά

Μοντεσκιέ
**Επιλογή από
 το έργο του**

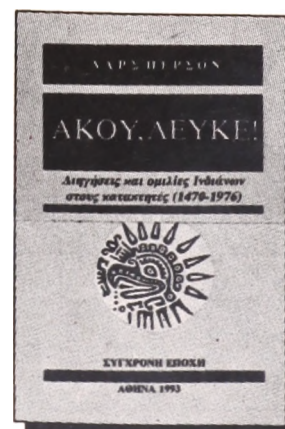
Μπ. Ένγκελμαν
**Ξενοδοχείο
 Μπίλντερμπεργκ**

Δ. Ραβάνης - Ρεντής
Παραμυθέντρο 2
 Ζωγραφισμένο από την Εύη Κοντόρα

Μ. Καραλάζου-
 Καραπουρνή
Παίζω - Ζωγραφίζω
 Ζωγραφισμένο
 από την Εύα Μελά

Α. Πέρσον
Άκου, λευκέ!

Ν. Γεωργιάδη
**Ρεμπέτικο και
 πολιτική**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, τηλ.: 36 20 835, 36 23 649, fax: 36 13 354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.

Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, τηλ.: 36 20 835, 36 29 814 - 28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, τηλ.: 38 090